HLÍDKA

1884

I. ročník

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Číslo 1. Na ukázku.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vydává papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských v Brně.

Vychází prozatím měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům **zdarma**, jiným osobám číslo po 10 kr. a předplácí se vždy na 10 čísel.

Veškeré dopisy buďtež zasýlány na jméno **P. Placida Mathona**, ředitele knihtiskárny v Brně.

V brněnské diecési byla při posledních konferencích dekanátních probírána otázka katolického tisku, a všude uznána jeho nutnosť a svrchovaná potřeba jej podporovati. Takováto svornosť ve smýšlení dodává naděje ku svornosti i v díle. Povzbuzeni byvše i z ostatních krajů českomoravských, vyložíme zde svůj rozum o „apoštolátě tisku.“

Co chceme apoštolátem tisku? Naší snahou jest zjednati zásadám křesťanským v životě obecném patřičné platnosti, a sice vzhledem ku písemnictví a knihtiskařským výrobkům. Po právu má každé umění lidské, každý vynález sloužiti slávě Boží, k ušlechtění a dobru bližního. To platí zajisté též o umění knihtiskařském, jemuž již v kolébce přivolávali a za ně slibovali, že bude tlumočníkem pravdy a práva, pěstitelem a zastancem ušlechtilosti ducha a mravů.

Poněvadž však na úkor vznešenému tomu účelu zneužívá se umění tiskařského směrem opačným, poněvadž idey podvratné a zhoubné, tiskem šířené i v naší vlasti téměř převládají a hrozí strhnouti národ náš na takové bezcestí, kde daleko mocnější národové zahynuli, přirozená povinnosť sebezachování a sebeobrany velí nám, abychom vidouce nebezpečí, v čas se proti němu postavili a seč jsme je odvraceli.

Proto chceme v lidu šířiti spisy ušlechťující, poučné i zábavné, spisy sloužící jen pravdě a právu, nikdy lži, spisy, které věrným přítelem a upřímným rádcem mohou býti zejména sklíčeným, v beznadějnosť a zoufalství puzeným.

Takto chceme napraviti co pokaženo, na pravou cestu přivésti co zbloudilého a upevniti co dosud vrtkavo.

Budeme podporovati každou literární práci zmíněného směru pravdy a slušnosti, každý dobrý spis od kohokoliv a kdekoliv vydaný, tím více pak, je-li i formou dokonalý, druží-li se ku zdravému jádru příjemný způsob a zevnějšek.

K tomu cíli povedeme seznam knih a časopisů v pravdě chvály a rozšíření hodných a vynasnažíme se zjednati je od nakladatelů za cenu sníženou. Orgánem pak naší činnosti bude tento list, který bude vycházeti podle potřeby prozatím jednou měsíci za celoroční předplatné 1 zl.

Po mnoha poradách a všestranném uvažování ustanoven apoštolát tisku ná-

sledovně: Účastníci jeho jsou na způsob předplatitelů, a sice: 1. doživotní se vkladem 25 zl. jednou na vždy nebo v pateru lhůtách, 2. roční se vkladem 1 zl. na jeden rok.

Za onen 1 zl. ročně nebo za 25 zl. na vždy dostane každý podílník za rok, ve kterém 1 zl. přispěl, nebo každoročně až do smrti knih asi za $1^1/_2$ až za 2 zl. obyčejné krámské ceny podle možnosti, vydati lacino ty ony dobré spisy. Je-li účastenství veliké, vydá se více knih, neboť mimo jistiny členů zakládajících nebudou se žádné peníze ukládati, nýbrž vynaloží se hned na spisy za podíly aneb na rozdej.

Jaké knihy mají se vydati, o tom rozhoduje redakce zvolená od účastníků doživotních a důvěrníkův a jiných členů stejně smýšlejících.

Duchovní výhody apoštolátu tisku.

Každoročně bude sloužena mše svatá za živé i zemřelé účastníky dne 8. května a 29. září.

Každý kněz účastník bude při každé mši svaté, již slouží, pamětliv živých i v Pánu zesnulých členů apoštolátu tisku.

Budou požádány kláštery a ústavy, zvláště pak kongregace ženské, aby členové jejich věnovaly své častější sv. přijímání na úmysl apoštolátu tisku.

NB. Vyžádáme si od apoštolské stolice i jiné výhody duchovní.

Důvěrníci apoštolátu tisku, kteří při volbě družstva redakčního atd. mají hlas, jsou oni pilní rozšiřovatelé, kteří ročně aspoň 20 přispívajících členů získají. Jim připadá po venkově zařizovati a pořádati odborná družstva, jichž členové malými týdenními nebo měsíčními příspěvky kupují dobré noviny a spisy a zakládají knihovny farní neb obecní. Starají se, aby kdekoliv jest národní škola, byla i veřejná knihovna pod dozorem uvědomělých občanů, členův to apoštolátu tisku a za vedení obětovného, svědomitého učitele nebo jiného vzdělance. Knihovny farní spravují správcové duchovní. O tom však pojednáme později.

Za podíly (po 1 zl.) prvního ročníku ustanoveny jsou spisy z nákladu knihtiskáren Cyrillo-Methodějské v Praze a papež. benediktinů rajhradských v Brně. Jsou to spisy vesměs prospěšné a vší chvály hodné. Při tom hledíc ku ceně podávají se zde výhody veliké, jakých jen velkým účastenstvím lze docíliti.

Za podíly příští se ustanoví neb vydají dobré knihy, — nové i starší. Starostí pak všech našich přátel budiž nejen účastníků přispívatelů získati, nýbrž i dobrých spisů — buď ještě snad na rukopisech aneb již tiskem vydaných — zaopatřiti.

Kdo se svého podílu vzdá, vzdává se ho ve prospěch chudých farností, kterým se knihy ku založení neb doplnění knihoven farních rozdají.

Vilém Ambrož, katecheta. — **P. Petr Hlobil**, O. S. B. — **Al. Hrudička**, prof. — Dr. **M. Karlach**, kan. — **Jos. Kašpar**, kapl. — **Fr. Kolísek**, vikář. — **Fr. Korec**, kaplan. — **Fr. Kutter**, kaplan. — **P. Pl. J. Mathon**, O. S. B. — **Jan Mahel**, kapl. — **P. Sarkander Navrátil**, O. S. B. — Dr. **Jos. Pospíšil**, prof. theolog. — **Al. Slovák**, kaplan. — **Vladimír Šťastný**, prof. — **P. Karel Šťastný**, O. S. B. — **Jan Kř. Vojtěch**, prof. theolog. — **Max Weinberger**, kaplan. — **Th. Wolf**, prof. — **J. Zeman**, knihkupec v Praze.

Účastníci,

(přihlášivší se do 25. listopadu.)

I. Za členy doživotní s vkladem 25 zl.

Matěj Chóděra, děkan v Plaňanech; — K. Dunda, farář v Moravci; — Anna Vaškova z Ústí n/O.; — Florian Fabian, krejčí v Háči (pruské Slezsko, 1. lhůta 2 zl.); — Jan Zaruba, kaplan v Nebovidech (5 zl.); — klášter Uršulinek v Kutné Hoře (5 zl.); — Barb. Vaškova z Nebovid; — František Pros a Matěj Procházka z Břeska (v 5 ročních lhůtách, každý po 5 zl. splatili); — sl. Helena Částkova, učitelka v Cerekvici; — nejmenovaná z Litomyšle (1. lhůtu 18 zl.); — Rosalie Hácova a Kateřina Malá z Vysokého Mýta (obě dohromady splatily 10 zl.); — Jos. Beran, děkan v Nebovidech (2 podíly, 50 zl.); — nejmenovaný z Nov. Bydžova; — Ignác Strouhal, farář v Bohuňovicích; — J. Uhlíř, farář v Lučici (1. lhůta 10 zl.); — Jan Hejtmánek, farář v Korouhvi (1. lhůta 15 zl.); — Josef Prášek, kaplan v Jesenici; (1 lhůta 5 zl.); — hraběnka Schmissing-Kressenbrock, rozená hr. Lažanská, v Manětíně; — Kateř. Hejna z Litomyšle.

II. Za členy přispívající ročně 1 zl.

Z Ústí n/O.: Ferd. Kalous; — Ant. Čermák; — F. Trávníčkova; — F. Přibyl; — nejmenovaný; — Josef Cibulka st., — Josef Cibulka ml., — Lad. Stehno; — Ludvík Stehno; — J. Khunt; — farní knihovna (v Ústí); — F. Maršova; — Anna P.; — K. Vaško, učitel v Hřišici; — F. Ryšavá z Dobrušky; — Ign. Cigánek z Místku; — Fr. Haas; — Marie a Františka Ježkova ze Ptení; — Jan Vorálek, farář v Nevojicích; — Al. Kopecký, farář v Proseči; — J. Husek v Starém Městě; — Frant. Korhoň, farář v Jankovicích; — J. Komárek na Hoře Marianské; — Josef Slavík, kaplan ve Mšeci (s 2 podíly;) — Josef Chyský, farář ve Mšeci; — A. Haluška ve Mšeci; — Antonín Čížek, farář, Malotice; — Jos. Tangl, farář, Chvalenice; — J. Hofman, farář v Moravanech; — Terezie Bezroučkova v Brně; — Františka Otrubová, učitelka v Nové Lhotě; — Jan Kos v Jaroměřicích; — Z Rybníku: Paní Josefa Strnadová, mlynářka; — Frant. Pisařík, mlyn. pomocník; — Frant. Dolejš, čeledín (III. ř. sv. Fr.); — Františka Procházkova, služka; — Matěj Klinot, rolník; — Jan Soukup, domkař; — Josef Chyla, rolník; — Matěj Votava, hajný; — Jan Cihelka, rolník; — Josef Strnad, hostinský; — Antonín Dvořák; — František Strnad, domkař; — Anna Hlinomazova, vdova z Budínku; — Marie Lukšanova a Marie Melicharova z Budínku; — Alžběta Burianova, svobodná z Druhlic; — Karel Kaizr, obchodník na sv. Poli; — Josef Poláček, rolník na sv. Poli; — Josef Pecka, rolník na sv. Poli; — Barbora Bartošova, manželka hajného z Obořiště; — Vojtěch Puchmajer z Obořiště; — Marie Vacková z Druhlic; — Josefa Hájkova na Skálce; — František Černý, domkař ze Lhotky; — Ant. Pechar z Milína; — Václav Wacek a jeho dcera Maria z Obořiště; — František Puchmajer, syn rolníka ze Lhotky; — Anna Liškova, manželka chalupníka z Budínka; — Václav Kučera, obchodník v Dobříši; — Pavel Chalupa kaplan v Drahotuších; — Z Němčic u Kojetína: František Utíkal, kaplan (2 podíly); — Kateřina Chvátalova, Maria Petrovská, Anna Motalova, Ludmila Hrabčíkova, Maria Holubova, Magdal. Matouškova, Kateř. Přivřelova, Florentína Oulehlova, Anna Zonova,

Anna Sahánkova, Anna Poušova, Eleonora Lasovská, Fabian Otáhal, Františka Kahajova, Maria Vranova, Frant. Bolašova, Teresie Oralova, Anna Šimečkova, Apolonia Ferencova, Barbora Jiříčkova, Barbora a Anna Bousovy, Maria Sírková. — Jakub Bändel, lékárník, a Karolina Chmelova v Kutné Hoře; prostřednictvím p. Ant. Ontla, pozlacovače v Kutné Hoře: Ant. Peřina, uzenář, Frant. Goldhammer, sklenář, Vác. Kmínek, řezník, Frant. Mach, kapelník, Barb. Kebrlová, Monika Jägrová, plátenice, Marie Rábová, Marie Saftlerová a Antonín Ontl s rodinou (1 zl. 50 kr.); — Marie Onderkova z Místku; — Jos. Kratochvil, farář v Palupíně; — František Novák, učitel v Palupíně; — Františka Kopřivova ze Žeranovic; — Anna Zapletalova z Dědic (4 podíly); — Bohumil Dvořák, bohoslovec v Praze; — Teresie Angelis, sládková, a Amalie Eripekova v Manětíně; — Václav Kuděj, farář v Těchnici; — Marie Tinterova v Č. Budějovicích (vícero podílů s přísp. úhrnem 6 zl. 50 kr.). — Dále prostřednictvím vlp. Vinc. Bosáčka, kaplana na sv. Poli u Dobříše: Marie Kordulova z D., Marie Puchmajerova z Oboříště, Frant. Kajzrova a Frant. Kraková ze sv. Pole, Marie Šiškova z Budínku, Alžběta Velásova z Druhlic, Josef Sprysl, Marie Vondrouškova a Rudolf Hruška z Oboříště. — Z Kutné Hory prostřednictvím p. Josefa Duška, horníka ve Březové hoře: Jan Horálek a Frant. Dušek, horníci, Ant. Prošek, hostinský, Frant. Kalot, horník ve Příbramí, Jos. Libol, Frant. Pucherna, Frant. Kolář, Josef Mora, Alois Charvat, horníci ve Vysoké Peci u Příbramí. Josef Polák, v Bukové, J. Suchopar v Novém Podleslí. Fr. Václav Vojáček, O. S. B. v Praze, Fr. Ohera a V. Stejskal (1 zl. 50 kr.) bohosl. v Praze, Daniel Deutsch, far. a Jan Vepřek, kaplan v Kokorách, Martin Kolar, kp. a red. v Dolní Krupé, Terezie Ružičkova ze Ptení, Anton Otruba z Čunína, rodina Tiefenbachova z Hnojic, Maria Rohla v Rohnici; (prostřednictvím vlp. B. Pachty v Litomyšli:) Anna a Kateřina Červákova, Anna Buriankova, Helena Zitkova, Kateř. a Barb. Vavřinova, Jan Rula.

III. Za členy přispívající 50 kr.

Kašpar Křikava z Kutné Hory; Z Ústí n/O.: Jan Šíř, Anežka Robova, Josefa Hermanova; Anastasia Buršova z Řetové; Florentia Kubíčkova a Anežka Kunčíkova ze Ptení; z Košíků: Josef Remeš, domkář, J. Tomaštík, domkář, J. Pučalík, domkář, J. Hučík, podsed., F. Remeš, pods., Klára Mrázková, domk., Š. Hučík, pods., V. Hučík, domkář, Matěj Soukeník v Nivnici, J. Arnosť a J. Mačí, bohosl. v Praze.

Zprávy.

Vedle příspěvků na rozšíření dobrých knih nemálo povzbuzují nás k činnosti mnohé dopisy v této záležitosti. Vyjímáme z nich některé úryvky beze vší změny. K. p.

Z pruského Slezska: — „Novým spolkem rozšiřování knih velice jsem se zaradoval, když jsem to oznámení ve „Škole“ přečetl, neb jsem sám již dávno přemýšlel o tom, jak by se mohly knihy náboženské mezi lid rozšířiti, a odbíral

jsem z mnohých redakcí dosti knih, ale přece nemohl jsem dostaćit, neb co ode mne náboženské knihy žádají, jsou moc chudi. Tak by mne velice těšilo, kdyby ten spolek co nejdřív byl zařízen a přikládám na něj — — —“

Od sv. Markety u Prahy: — S radostí jsem uvítal výtečnou myšlenku „dobrého tisku“ se týkající, a již skoro netrpěliv jsem, že se ještě „Apoštolát tisku“ stanovami neustálil. Jakmile bude spolek zabezpečen, hned se přihlásím a i jiné budu hleděti získati. Kéž by to jen již začalo! Než osměluji se upozorniti na články v „Hlasu“ číslem 60. počínaje, kde se navrhuje založiti „tiskový fond,“ který by každému umožnil míti „dobré a laciné noviny.“ Také dle mého skrovného rozumu byla by to nejvydatnější zbraň proti tisku špatnému. A dnes právě dočetl jsem se z listu sv. Otce k nejdůst. p. arcibiskupu vídeňskému, že téhož soudu jest i sám sv. Otec. („Vaterland,“ ze dne 12. září.)

Z Brna: — Co tkne se čís. 6. (t. r.) ct. „Školy B. S. P.,“ díky upřímné! — Kéž již činnosť započne se! — Co do řádek: „Mluv si co chceš, — kázaní a křesťanská cvičení za našich časů nevystačí“ (pag. 176.), osmělil jsem se tímto podotknouti, že něco podobného pronesl jsem také ve ct. „Komenském“ (1881., č. 48. a 49. „Z Brna“), ale brzy přišel jsem na to, že zde více zmůže tisk — jeho dobrá kolportáž — sebe lepšího kázaní; nejdeť mnohdy člověk četbou špatnou prosáklý do kostela. Tu může jemu jediné dobrá kniha „kázati,“ jíž přece se chopí. — Jen brzy! „Zdař Bůh!“

Z Kutné Hory: — S velkou radostí uvítala jsem dnes stanovy apoštolátu tisku v „Hlase“ moravském, a prosím Nejsv. Srdce, aby žehnalo v každém ohledu spolku tomu, by sloužil zájmům království Božího. Prosím zároveň za přijmutí do téhož spolku. Předplatné odešlu později, ana doufám, že dá Pán Bůh, že se ještě více osob přihlásí.

Z Pavlovic: — Čís. 63. časopisu „Hlasu“ mě velmi potěšilo; neboť v něm dočetl jsem se, že „Apoštolát tisku“ skutkem. Tisk dobrý k nápravě je dnes conditio, sine qua non. Jak sobě dělá tisk liberální své „veřejné mínění,“ tak systematicky jest pracovati tisku dobrému, katolickému, hlavně časopisy, k nápravě. Jest-li dovoleno studujícím theologie státi se členy, chci ročně přispívati zatím 50 krejcary r. č.

Mile nás dojal „Čecha“ dopis:

Z Písecka: — Račte, prosím, ve svém ctěném listu místa dopřáti následujícím myšlenkám, a potřeba-li, o nich volnou diskusi připustiti. Upřímně se přiznávám, že nejsou mé; bylyť mi sděleny od jistého velmi učeného, zbožného kněze; moje jediná zásluha jest, že je na papír uvádím.

V posledních dobách započaly naše časopisy katolické v Čechách i na Moravě boj proti tištěné nevěře. Vytiskly i vyzvání, aby každý věrný katolík, seč jeho síly jsou, rozličné spisy čítal a o nich úsudky podával. Věc ta, v principu krásná a šlechetná, má mnohé obtíže; hlavně však jí schází systém. Dostaví-li se hasiči k ohni, a bude-li každý hasiti, jak mu libo, dozajista, že stavení shoří. Bude-li však obezřetný velitel vše říditi, dá se mnoho zachrániti.

A tak to jest i při našem úkolu. Jednu knihu, snad nepatrnou, bude čísti sto neb více katolíků, a můžeme míti o ní sto neb více úsudků; jiný však spis, mnohem důležitější a nebezpečnější, zůstane nepovšimnut, zvláště takový, jehož opatření stojí mnoho peněz.

Takovéto zlo, z rozdrobených sil plynoucí, dalo by se spojenými silami snadno odstraniti.

Nechť se utvoří jedna společnosť v Praze neb v Brně, neb i více společností v čelnějších městech, zvláště v biskupských sídlech a tam, kde jsou bibliotéky; společnosti ty by arciť musely mezi sebou korespondovati. Schválně pravím „společnosti,“ neboť myslím, aby to nebyly snad „spolky“ s předsedou, místopředsedou, pokladníkem, výbory, valnými hromadami, příspěvky atd., nýbrž spíše jakési přátelské kruhy. Bez příspěvků by se to arciť neobešlo, ale ty by byly věcí vedlejší. Snad by nějaký katolický spolek neb některá katolická redakce se uvázaly ve zorganisování tohoto přátelského kruhu. Nechť pak se přihlásí katoličtí kněží i laikové, kteří by chtěli této dobré věci svá péra aneb alespoň své krejcary zasvětiti. Společnosť ta by pak společnou práci rozdělila, hledíc ku přání, chuti a vědomosti přátel. Jednotliví přátelé by při tom udávali, které specielní spisy neb časopisy čísti a posouditi hodlají, aneb ve kterém specielním oboru, na př. dějepisu, přírodopisu, zeměpisu atd. by čísti a posuzovati mohli. Společnost pak by jim buď zakoupila, neb z některé bibliotéky neb od jednotlivců si vypůjčila spisy ku posouzení určené. Jestliže by se nějaké příspěvky skládaly, sloužily by na zakoupení těch spisů a třebas i na porto; koupené a přečtené spisy by se buď antikváři, buď některému z přátel prodaly, neb i jinak zužitkovaly.

Každý posuzovatel by se ipso facto zavázal čestným slovem, že při posuzování nechá osobnosť stranou a všímati si bude pouze věci; posuzování by pak se dělo méně z vědeckého stanoviska, nýbrž spíše okem víry. Tak na př. posuzuje spis z oboru fysiky, nestaral bych se o to, zda-li spisovatel použil nejnovějších výzkumů, to nechť posoudí nějaký časopis pro matematiku a fysiku, ale přihlížel bych k tomu, zda-li v něm neupírá Tvůrce světa a nehlásá pantheismus a p.; arciť že by nebylo potřebí, vědeckou stránku úplně ignorovati. Úsudky by se tiskem uveřejnily buď ve sloupcích některého katolického časopisu, neb jak jeho příloha aneb i samostatně za velmi mírné předplatné, jen aby se výlohy uhradily. Tím by každý katolík za mírné oběti seznal, kde jeho víra se ctí neb tupí; úsudky samy by měly jakousi literární cenu a možná, že by potom mnohý písálek, věda, že mu klepáme na prsty, naši svatou víru nechal na pokoji.

Vím, že ta věc má své obtíže, však ona aurea aetas, kde prý pečení holubi přímo do huby lítali, byla asi před, nevím kolika, lety a známé přísloví praví, že „každý špás něco koštuje,“ alespoň trochu práce a upřímné vůle. —

Vidím i jinou obtíž a slyším již v duchu, jak mnohý se na mne v některém žurnálu vykasá, a mluviti bude o indexu, inkvisici, duchovní čili klerikální policii atd. Ale toho bych se jen zeptal, zda-li rád pije pivo nebo ne. Jistě že by řekl: „ano!“ Dejme tomu, že by po Příkopech v Praze jda, potkal přítele. „Kam jdeš?“ táže se. Odpověď: „Jdu k A . . ovi na plzeňské.“ A na to by ten žurnalista nebo kdokoliv jiný řekl: „Tam nechoď, tam není dobré; pojď raději se mnou k Y . . ovi, tam je plzeňské jako křen, dobré jako malvaz.“ Dejme tomu dále, že bych já za nimi stál, a řekl: „to index, inkvisice, pivní policie . . .“ Snad že by oba řekli: „Nestarej se o nás a jdi svou cestou!“ Sit venia verbo, si licet magna componere parvis, snad smíme při svých nejsvětějších zájmech

býti alespoň právě tak obezřetni, jako oni při atd. Jistě že by v tom nic zlého nebylo, jestliže by takováto společnosť radila: „Příteli, té knihy nekupuj a nečti, tam se tvoje víra haní, kup a čti raději tuto knihu!“ Myslím i, že by mnohý upřímný katolík takového něco s radostí uvítal.*)

Hlídka literární.

Smutnou zkušeností posledních let nabyli jsme poučení, že tak mnohý zábavný spis a básnický útvor vyšlý v jazyce českém nešetrně dotýká se víry katolické a zařízení církevních, ba mnohdy přímo proti nim brojí; že ve mnohých spisech sluhové církve bývají tupeni a snižováni; že mravní cit jimi se otupuje, a takořka podle plánu se ubíjí stará poctivá mravnosť národu našeho líčením a slavením skutkův, jež nejsou ani na píď ode hnusnosti.

„A což tomu dí kritika, což není svatou jí povinností poukázati k těmto velikým vadám a tak nedati zahynouti nám i budoucím?!“ — Až doposud kritika literární, pokud ji známe, nezdá se býti s dostatek toho vědoma, kterakou mravní zhoubu má nezbytně v zápětí četba literatury, z níž jed nevěry a nemravnosti vniká a vpíjí se do zdravých žil a do nezkaženého organismu nejen mládeže, ale i vrstev dospělých. Ovšem nesmí se říci, že by kritika pranic toho si nevšímala. Všímá si, ale činí to jen povrchně, leda aby se něco řeklo, a nemá všude přístupu.

Že na tom se nesmí a nemůže při dobrém svědomí přestati, to přesvědčení zajisté kde komu samo na mysl se dere. Při takové literatuře a kritice vypěstují se u nás jen novodobí pohané a mravní mrzáci, lidé, kteří vydávajíce se na plavbu životem bez vesla víry a bez kotve naděje v život budoucí, vrhají se střemhlav do víru pochotí a bídně hynou; vychovávají se lidé, kterým zářná hvězda zjevení Kristova neosvěcuje dráhu ke chlumu ctnosti a dokonalosti, ale kteří honí se za bludičkou rozkoší a jalových hesel. Proto nám k takovému směru literárnímu nelze déle mlčeti a to tím méně, jelikož zvláště spisy zábavné docházejí největšího rozšíření po národě, vnikají do chatrčí i nejodlehlejších, a tak tiskem i nákaza mravní víc a více se šíří. Prozatím jedinou pomocí od toho jest: zbraňovati rozšiřování a četbě knih takových a odporučovati spisy dobré.

Chováme pevné přesvědčení, že najmě dva činitelé hlavně k tomu jsou povoláni, totiž kněžstvo a učitelstvo. Oba dle nejlepšího vědomí a svědomí svého již ode dávna neopomíjeli zrazovati lid a dospívající mládež od četby knih oněch. Přece však tím se netajíme, že jednotlivci ani při sebe lepší vůli nelze stopovati vší literatury, aby věděl, co komu schváliti a od čeho zraditi, a tak mnohdy snad stalo se, že byla kniha schválena ku četbě i rozšiřována, která toho hodna nebyla.

Aby tedy bylo lze vystříhati se do budoucna chyby takové, ustanovili jsme se na tom, ve „Hlídce“ této oddělovati plevu od zrní, doporučovati což bezúhonno, a vymítati což nedobro. Má tím býti dáno do rukou všech lidí dobré vůle ředidlo, jímž by se v budoucně spravovati mohli.

---

*) Jak vidí p. dopisovatel, sdílíme s ním jeho rozum a počínáme si již tak. Vzajemné pomoci jest zde potřeba.

A teď jest na nás, abychom vytknuli zásady, jimiž v posudcích svých spravovati se hodláme. Nechceme odporučiti nic, co by bylo proti víře daleké většiny národu našeho, nic, co by se nesrovnávalo s dobrým mravem, ale odporučovati chceme vše, co neuráží mravu a víry. Při tom pokud bude lze, vystřehneme se všelikých krajností a pokud bude možno poznamenáme, jakému čtenářstvu ta ona kniha se hodí.

Na druhém pak místě bude nám vodítkem cena aesthetická těch oněch spisů. Protož schvalovati budeme vřeleji, co mezi spisy dobrými krásnějšího.

Na konec již tedy vyzýváme všech, kdož jsou s námi zajedno, aby neobtěžovali sobě zasýlati nám laskavě na prospěch dobré věci stručné posudky knih starších i novějších a časopisů přečtených s náležitými doklady svého úsudku.

Pestré kvítí. Básně V. Ambrože. Záb. bibl. dílo 82. V Brně 1883.

Za našich dob, kdy pantheismus odíván bývá v roucho básnické, kdy zoufající světobol nalezl pěvce své, ba i praktický materialismus, užívati světa jak ho užívati lze, doporučuje se ve formě lesklé a zářné, kdy jed nevěry a zoufalosti kape se jakoby hojivý balsám do útrob oklamaného čtenářstva: za takových dob jest tušíme nutně na čase, aby i smírný křesťanský názor životní, aby i velikolepý a úchvatný světový názor křesťanský došel náležitého výrazu poetického. Vždyť jest tomu již tak, že otálíme k ústům přiložiti pravé víno perlící se v nádobě neúhledné, za to však popíjíme dychtivě mok strojený, podá-li se nám v číších ověnčených lákavými květy skvělé fantasie a ozdobených umělými přikrasami tvorby básnické.

A to platí zejména o mládeži, zvláště pak studující, která plnými doušky srká do sebe jed pantheistický a materialistický, jenž se pak šíří do všech žil a cév.

Že pak básně V. Ambrože nejsou toho druhu, ale že nesou na sobě ráz křesťanský a lepou formou se zamlouvají, vítáme s radostí sbírku tu jako nový krok ku cíli od nás tuto vytčenému.

Sbírka rozpadá se na 3 oddíly, z nichž druhý obsahuje několik básní příležitostných. Z těch vyniká cenou básnickou: Na památku čtrnáctisetletých narozenin sv. Otce Benedikta. V díle třetím pak jsou básně opěvující některé doby a slavnosti roku církevního i jiné motivy náboženské. Co z vlastních poesií do těchto dvou oddílů nehodilo se, uvil básník u pestrý vínek a podál nám v oddíle prvém.

A v této části sbírky životní názor básníkův došel také popředně projevu svého. Sursum corda! volá se nám již v druhé básni nadepsané: O dvou hvězdičkách, které vyronivše se ze světozářných očí Páně a nemohouce již ve všemmíru nalézti si místečka, stanou se z rozkazu Božího očima člověka.

Vy v nebeský vždy hleďte stan,
kde sestry vaše krouží,
ať člověk, všeho tvorstva pán,
též po nebesích touží. Str. 21.

Tam touhy básníkovy také se nesou, neboť jeho

oko slzou kalné
v nadehvězdný touží kraj.

V nadehvězdné touží kraje,
tam kde blažný vládne mír,
tam kde klamných lidí laje
nerozčeří vášní vír. Str. 54.

Tam chce zaletěti s ptáčetem (str. 68), tam přeje si vystoupiti po hoře nebetyčné (str. 67). Než dostoupí tam

Naděj', lásku, víru
ve hrudi kdo chová,
tomu věnec míru
božská ruka snová. Str. 56.

Poněvadž pak myšlénky a touhy jeho nesou se výše nad pozemskou hroudu, oddaně i klidně chce snášeti bol i radosť:

Já nechci zříti budoucnosti taje,
ni času sníti roušku tajemnou;
ať blaho zkvete, bolu plod mi zraje,
jen k nebi hled, vždyť Bůh jest nade
mnou! Str. 88.

A jinde pěje:

Již nedbám slzy žalostné,
co s oka mého kane,
snad mnohá v nebes výšinách
mi jasnou hvězdou zplane. Str. 53.

Bylo by nám lze podati ještě mnohý doklad smírného a útěšného názoru básníkova, pravé to protivy světobolné rozervanosti, ale budiž dosti toho, bychom jen řekli, že jest to názor v pravdě křesťanský. A s tohoto hlediska rozřešuje i jiné záhady života pospolitého a otázky naší doby.

Ovšem všechny básně nejsou ceny stejné, a slídivému oku kritikářskému podaří se snad vypátrati některý nedostatek, ale tolik jest jisto, že „Pestré kvítí“ chová v sobě mnohý květ krásy nepomíjivé a nevadnoucí.

Nemůžeme tedy neschváliti co nejvřeleji této sbírky básnické všemu čtenářstvu, které rádo pokochá se četbou výtvorů poetických, zvláště pak naší studující mládeži, k jejímuž srdci básník nejednou nadšeně pěje. P. K.

Sebrané povídky V. Kosmáka. Díl I. Drobné povídky. Díl II. Kukátka. Vyd. P. Pl. J. Mathon, O. S. B. V Brně 1883. Tiskem a nákl. pap. knihtiskárny benediktinů rajhradských.

Spisy V. Kosmákovy došly takové obliby po národě, jaké se těší málokterý spisovatel český. Bylo tedy již věru neodkladnou potřebou vydati práce jeho souborně, „aby již platnosti a uznání náležitého došla obsáhlá a záslužná činnosť spisovatele tak oblíbeného.“ V úlohu tu uvázala se pap. knihtiskárna benediktinů rajhradských, a leží před námi již několik sešitů dílu I. i II.

Že ve spisech V. Kosmákových nenalezneš nic, co by bylo v odporu s přesvědčením náboženským a ryzími zásadami mravními, rozumí se samo sebou. Naopak všechny povídky větší i menší, ba i každý byť jen zběžně načrtnutý obrázek nese se tendencí ušlechtilou i zušlechťující.

Činnosť spisovatelská jeho karakterisuje se v jednom časopise (Osvěta 1883, str. 561) takto: „Kosmákovo kouzlo spočívá v tom, že postřehnuv všecky význačné vlastnosti moravského lidu, umí mu je také věrně vyobrazovati, že tedy maluje lidi, jakými jsou, mluví jich mluvou, jednati je nechává, jak jednají ve skutečnosti; zbožné kreslí zbožnými, nehodné nehodnými: schválnosti a nepřirozené úmyslnosti nepozorovati nikde.. Pravdivosť, jadrnosť a prostá nestrojenosť — toť jsou význaky Kosmákova líčení co do osob, děje i mluvy, provázené vtipnou a neunavnou invencí.“

Sebrané spisy V. Kosmákovy buďtež doporučeny od nás co nejvřeleji, aby hojného docházejíce rozšíření samy rozšiřovaly útěchu a spokojenosť, radosť a poučení. P. K.

Z potulek po Slovensku. Píše Rudolf Pokorný. Sešit 1. V Praze, tiskem dra. J. B. Pichla a spol. Nákladem spisovatelovým. 1883. Celé dílo, výsledek to cest a studií spisovatele po Slovensku, skládá se z 8 sešitů, a předplácí se naň i s poštou 2 zl. 16 kr. Jednotlivý sešit stojí 35 kr. Sešit I. obsahuje mimo předmluvu dvě kapitoly: I. Z Hodonína do Trnavy. II. Trnava a Nitransko. V sešitě 2. vyjdou kapitoly III. Prešpurk. IV. Z Prešpurku do Nového Města nad Váhem. V. Nové Město nad Váhem a jeho okolí. První sešit nás uspokojil živým a věrným vypravováním,

v něž zahrnuto dosti historických, ethnografických a literarních upomínek, které nejen baví, nýbrž i poučují. Takových a podobných spisů jest věru i nám Čechoslovanům potřeba, abychom seznali žití a strádání našich slováckých bratří a — jak mohouce jim i pomohli. Soudíme-li podle sešitu 1., můžeme celý spis čtenářstvu doporučiti. Pl. J. M.

Básně Karla Kučery. V Praze. Nakladatel J. Otto, knihkupec. 1883. Básníku českému až dosud velice mnoho se prominulo, co bylo chvály hodno vychvalováno nezřídka přes příliš a co pokárání hodno, aspoň mlčením se pominulo. Tím závažnější jsou kritiky naprosto odsuzující, když se někde ozvou a ku svému úsudku i doklady dají. Tak jest to s básněmi K. Kučery, jež v některých novinách českých velice byly vychvalovány. Uvádíme zde úsudek redakce „Slovenských Pohladů," k němuž úplně se přidáváme. Píše v 6. sešitu ročníku III. následovně podle překladu „Čecha" :

Tato kniha je výplodem nezdravého básnění, které i nejlepší talenty musí zkazit. Slovem, je to odlesk onoho frásovitého, cizinského, nepřirozeného básnění, které zve otcem Vrchlického. Kučera jest zajisté znamenitá hlava, člověk neprázdný, myslící, ohnivý a bohatě obdařený srdcem i umem. Ale tu vidíme, že směr není lhostejnou věcí. Kdo není s národem a jeho duchem, musí přijíti na absurdum. Tak i Karel Kučera. Napodobuje své mistry, velmi snadno přišel k jich lásce. Kritika česká vynaložila celý poklad svých frásí ku chvále; Bože můj, co to prospěje? Jestliže je Kučera vskutku takový talent, jako se nám zdá že je, musí ho nemile se dotknouti tato frásovitá chvála. Na důkaz, že mladého básníka také „směr" zkazil, čteme báseň úvodní:

Na pouti lesem, v temných snětí krytu,
o plece dubu tělem opřená,
vzplanula vstříc mi v červánkovém svitu,
bez hlavy, rukou, socha kamenná.

Na stilistiku a její neslovanskosť nebudeme ani poukazovat; ale to si pamatujme, že socha bezhlavá „vzplanula" básníkovi „vstříc."

Již v dáli skuhrá výr a v spěchu náhlém
mih' netopýr se sochy nad hlavou.

Je to zlé, když nad bezhlavou sochou, předce netopýr letí sochy nad hlavou. A co konec a smysl básně. Že by básník rád „vyměnil to nitro svoje" za sochy kamenné ňadra. Inu, jedno se mu podařilo: bez hlavy psal tuto úvodní báseň. — Než to jsou obyčejné přelety mladistvého pegasa a směšno by bylo za podobné věci odsuzovati mladého autora. O mnoho horší je, vidíme-li dále čtouce mrav cizácký, jenž žádného Čecha nemůže nadchnouti. Dosti bude, udáme-li jen názvy jeho básní, ku př.: Gorelli, Giovani, Tizian, Ildigo, Praxiteles a Phryna, Rabbi Esra, Mohamed, Rosamunda (píšeme vše v pořádku, jímž následují básně za sebou), Propercia de Rossi, Legenda, Johanna Neapolská, Imam Šamyl, Jehuda Halevy, Gorm starý, Murillova smrt, Bandinelli, Římanka, Filipina Velserová, Augustin, Torquato Tasso. Mezi těmito cizími thematy pletou se i naše: Černohorka, Na moravském poli, Kristina Poňatovská. A ještě jedno slovanské absurdum! Alžběta Nadaždová nevraždí mladé děvy, ale „ne růžemi, ni rosou — krví juna, kdy zpění se v něm vlna lásky slunná, omývám tělo, ňader vděk," tak hovoří Nadaždová k panoši, který chtěl věděť, „kdy retů mých se lící dotknul plamen a skoupá rouška s bílých padne ramen." Pravda, morálka celé básně je ta, že po tomto panošovi přichází druhý a „kněžnin zor pln rozkoše." — I komiky dosti je v tomto španělsko-italsko-hebrejském souhvězdí, ku př.:

V Cadizském chrámě bratří kapucínů
Murillo skončil svatou Kateřinu.

Jedním slovem: Cizáctví a vydávání prvých pokusů nenese chutného ovoce. „Domů!" nepřestaneme volati, „domů!" — Tak kritisují „Slovenské Pohlady" v 6. čísle letošního ročníku sbírku napodobenin básní Vrchlického, jíž dán je název: „Básně Karla Kučery." Tak kritisují na Slovensku a jak kritisují u nás? Fráze a fráze a samé fráze. Řekne se cosi o „hvězdě," jež opět zazářila nad Parnassem českým, cosi o „nadaném poetovi," přibájí se k tomu touha, s jakou se očekávají všecky zjevy podobné, každá taková sbírka prý je „zvučným, jasným akordem v koncertu světové, věčně trvající poesie," —

to se smíchá, tu a tam se něco zamění, aby se nemohlo říci, že to je už „starý vtip“ a tak se kritisuje u nás. Proč? Zač? O tom si hodláme pohovořiti důkladněji a později při světle nějakého „metéoru, až zase zazáří nad vlastí naší, metéoru, jenž nechává prý též stopu ohnivou za sebou.“

Spisy právnické o právu českém v XVI. století. Vydal dr. Hermenegild Jireček. Ve Vídni 1883. Nákladem vydavatelovým. Str. 284.

O výborném díle tomto píše „Časopis kat. duchovenstva“ následovně:

„Jak bohata byla té doby, t. j. v 15. a 16. století, mluva naše právnická, jak stručna, jasna a určita, na jakém stupni kulturním stál toho času národ náš, co za dobré a co za zlé pokládal, co a jak zákony svými stíhal a trestal, jak obyvatele země této hájil a chránil, to všechno dovíš se, milý čtenáři, přečteš-li si knihu tuto, kterou pilná ruka učeného spisovatele do šírého světa byla právě rozeslala. Není to kniha všedního rázu, není to kniha pro čtenáře obyčejného. Tomu as postačí noviny a snad leckterý román nebo povídka. Kniha tato jsouc s dobrou polovici složena jazykem latinským, a předkládajíc čtenáři právo Staročeské, proklestí si cestu do knihoven mužův učených, latiny znalých, zejména do rodin čilejších právníkův jakož i do úřadů farních, jelikož otvírá zároveň poklad práva církevního (zejména o manželství a jeho rozvodě) a dotýká se takto důležitých otázek právnických, s nimiž duchovenstvo naše spřáteliti se musí. Škoda, že neumějí naši inženýři latinsky! I těm bych poradil, aby si přečetli, jak naši staří předkové měřili na strychy, provazce, pruty, látra, sáhy, lokty, coly ba i na ječná zrna. Ale věc tato jest náhodou vedle mnohých jiných v knize vylíčena po česku, a mohou tudíž i oni chutě sáhnouti k dílu tak záslužnému.“ —

Deklamovánky. Školám a rodinám sepsal Beneš Method Kulda, sídelní kanovník na Vyšehradě. Druhé rozmnožené vydání. S povolením kn. arcib. konsistoře Pražské. V Praze 1883, tiskem B. Stýbla, nákladem vlastním. Str. 176.

Málokdy vychází u nás dílo básnické v úpravě tak skvělé a vkusné, jako nadzmíněné deklamovánky. Nalezáme ve sbírce té několik řad básní celek tvořících, n. př. abecedu živočichů (str. 11 nn.), ve kteréž četná mravná naučení mládeži se podávají. Pro život nábožensko-mravní nalezáme zde celou řadu deklamovánek „Vlastnosti Boží“ (str. 51 nn.). Z dalších zejména dojemny jsou vánoční písně (str. 81 a 83), Maria P. Hostýnská (85), Žebrák (99), sv. Mikuláš (113). Předposlední oddělení věnováno bájkám (117 nn.), načež od str. 136. opět následuje řada básní obsahu velevážného. Všude jeví se ušlechtilý vzlet básnický, výraz plynný a sloh snadno srozumitelný. Bylo by záslužno, aby deklamovánky tyto zavítaly do knihoven školních a rodinných ku mravnímu zušlechtění mládeže naší! Fr. K.

Slepý Antonín, obraz z kruhů domácích a hospodářských, pochvalou soudců zvláště poctěný, podává učitel v České Třebové Jan Tykač. — **Dva dráteníci,** povídka ze života ubohých Slováků, od učitele Václava Špačka. Podíl pro údy Dědictví Maličkých na rok 1883. Se 6 obrázky. Str. 189.

Uvážíme-li, jak za doby naší valná část domácího našeho učitelstva nepřátelsky brojí proti víře katolické, tím radostněji zajisté působí na mysl čtenáře úkaz, že tuto dva členové stavu učitelského ve zdařilých pracech literárních zjevný důkaz své lásky a oddannosti ku církvi samospasitelné předkládají.

Budiž jim za to česť, a odměnou

nechť jest oběma vědomí blahé, že povídkami těmi ku zdaru a ušlechtění mládeže vydatně prospěli! — „Slepý Antonín“ může se přirovnati vážné tragedii, která nám předvádí smutný stav slepcův; neoblomná pevnosť povahy jeho a živá důvěra v Boha jsou mu skvělými hvězdami, kteréž různými nehodami a útisky šťastně ho dovedou ve přístav tichého života rodinného. — „Dva dráteníci“ jest zajímavá povídka, kteráž se živostí zdařilé činohry vypisuje povahu ctnostného a zase zloskutky daremného dráteníka; ale i tento posléze nastoupí cestu pokání!

Fr. K.

Podíly pro rok 1883.

Nechať účastníci nám oznámí čísla podílů, které si přejí, buď ku vlastní potřebě anebo na rozdej. Podíly jsou tak sestaveny, že rozmanitým potřebám vyhoví. Účastníci apoštolátu tisku berou na sebe čestnou povinnosť přispěti nejen k zakoupení dobrých knih, nýbrž i **k jich rozšíření.** Celé haldy nejlepších spisů našich dědictví leží ladem, bez užitku; jak mnoho dobrých myšlenek by se jimi v lidu rozšířilo, kdyby více byly čteny! Tedy pomáhejte šířiti dobré knihy, chcete-li vytlačiti špatné. Kdo se chce účastniti apoštolátu tisku i pro letošek, přijímá se do konce roku a obdrží v průběhu měsíce ledna zvolený podíl.

1. Podhajský Jan: Sirotci. Povídka (45 kr.). — Macecha. Obrázek z vesnického života. Napsal J. B. — Věrný černoch. Povídka od Marie Edgeworthové. Z anglického přeložil K. T. (20 kr.) — Ehrenbergera Jos.: Karel a Blanka u Potštejna. Povídka. Str. 52 (15 kr.). — Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře (80 kr.). — Noční bubeník (25 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

2. Ehrenbergera Jos.: Bratr Renat. Povídka z druhé pětiny nynějšího století (35 kr.). — Dar Arnošta z Pardubic. Dějepisná povídka s počátku 30leté války (35 kr.). — Exkurrendo mládenec. Str. 34 (15 kr.). — Dobroňka (40 kr.). — Lakomec (50 kr.). — Sv. škapulíř Karmelský (5 kr.). — Dvoje hodinky o nejsv. Svátosti oltářní (10 kr.).

3. Ehrenbergera Jos.: Invalida. Povídka s počátku nynějšího století (38 kr.). — Kovář a mečíř (30 kr.). — Desolda Jana N. Fr.: Upřímné slovo našim katol. a vlasteneckým dělníkům (10 kr.). — Cesty Boží IV. (40 kr.). — Věrná Ludka (25 kr.). — Pro kousek chleba (35 kr.).

4. Ehrenbergera Jos.: Jediná dcera ze statku. Str. 60 (16 kr.). — Jeskyně u proudů Svatojanských (25 kr.). — Lhota dvořácká, Lhota žebrací. Obrázek z venkovského života v době novější (25 kr.). — Lidé blázní. Str. 50 (16 kr.). — Jazyk (25 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — J. Strossmayera: Život ss. Cyrilla a Methoda a jich působení mezi Slovany (30 kr.). — Cesta do Říma (3 kr.). — Duchovní lék pro nemocné (5 kr.). — Varšavští v Karpátech (20 kr.).

5. Ehrenbergera J.: Červená střecha mezi lesy. Str. 54 (15 kr.). — Kaplička pod lípami. Povídka z pruských válek za Marie Terezie (35 kr.). — Kdo by to byl řekl! A toho by se byl teprv nikdo nenadál! Dva obrázky v jednom rámci (15 kr.). — Listy z Ameriky a o Rusi (12 kr.). — Kluzká cesta (30 kr.). — Hodinky církevní Marianské (10 kr.). — Zakletec (10 kr.). — Stádo bez pastýře (25 kr.).

6. Ehrenbergera Jos.: Knop a písař. Str. 34 (10 kr.). — Manželství bez svátosti, aneb: Smlouva jako smlouva (10 kr.). — Medák a Voštinák. Obraz z národního života (23 kr.). — Menší

pečeť kapitoly Vyšehradské. Obrázek dějepisný z 12. století (12 kr.). — Mikoláš Klečkovský. Str. 52 (15 kr.) — Řecká rodina (40 kr.). — Neúhledné ctnosti (43 kr.). — Zrcadlo kořalečníků (12 kr.). — Cesta do Říma (5 kr.).

7. Ehrenbergera Jos.: Nová škola v Dlouhé Lhotě. Str. 44 (12 kr.). — Obrázek s pouti Svatojanské (15 kr.). — Odpustky na soudě, čili: Mladý rozum o staré věci (12 kr.). — O den později. Str. 38 (10 kr.). — O pouti v Borku. Str. 36 (10 kr.). — Paní stará. Str. 40 (12 kr.). — Poslední opat kláštera Podlažického. Str. 40 (12 kr.). — Natalie, nebo: Vítězství pravdy a lásky (35 kr.). — Zábavné čtení, 3 ročníky (45 kr.). — Měsíc březen (5 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

8. Ehrenbergera Jos.: Josa Kudlička. Str. 44 (12 kr.) — Poslední poprava na šibeničním vrchu. Str. 40 (12 kr.). — Přivina, mladý Prušan. Str. 44 (12 kr.). — Půl zlatého prsténku. Str. 54 (15 kr.). — Sedlák a statkář. Obrázek ze života (28 kr.). — Krásná léta (60 kr.). — Varšavští v Karpátech (20 kr.). — Sv. škapulíř Karmelský (5 kr.). — Měsíc březen (5 kr.).

9. Ehrenbergera Jos.: Sňatek divem. Str. 82 (25 kr.). — Smutné posvícení. Str. 48 (12 kr.). — Svatba na biskupství. Str. 70 (20 kr.). — Synkové na lehčím chlebě. Str. 104 (35 kr.). — Cesty Boží I. (30 kr.). — Zábavné čtení z r. 1882 (15 kr.). — Hodinky církevní Marianské (10 kr.). — Život Ant. Slomšeka, biskupa Lavantského (25 kr.).

10. Ehrenbergera J.: Široké řemeny z cizé kůže (10 kr.). — Staří Koukolovi na živnosti a na výminku; fotografie věrně dle událostí (32 kr.). — Švéda s rozbitým čelem na dvojím místě. Str. 20 (8 kr.). — Tři králové z Bukoviny. Str. 76 (22 kr.). — Teta Anežka. Upomínky z počátku let čtyřicátých (15 kr.). — Neúhledné ctnosti (43 kr.). — Zavržená (35 kr.). — Věrná Ludka (25 kr.).

11. Ehrenbergera J.: Špekulant v koženkách. Str. 36 (10 kr.). — Víno a ocet v jednom sudě. Dodatek k slavnosti Koperníkově (10 kr.). — Vlasta a Markéta. Povídka z poslední čtvrti 13. století (12 kr.). — Vítězství v Hoříně. Str. 140 (40 kr.). — Dvě siroty (80 kr.). — Měsíc březen (5 kr.). — Zakletec (10 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

12. Ehrenbergera J.: Zamrzlé ohlášky. Obraz z dějin venkovských města šosního (25 kr.). — Za páté, nezabiješ! čili: Marnoť podepírať, co se držeť nedá (12 kr.). — Vír nevěry a šílenosti. Str. 36 (10 kr.). — Zjevení u kameného kříže. Str. 24 (8 kr.). — Zkamenělá svatba pod Ústupem. Str. 32 (10 kr.). — Pobožnosť k P. Marii Filipsdorfské (50 kr.). — Svaté dítky (50 kr.).

13. Farář ze zeleného ostrova. Román, jejž z anglického přeložil J. A. Sk. Str. 192 (60 kr.). — Jandy Jos.: Matka a syn. Novela dle franc. V. Nottreta (20 kr.). — Bernadetta (80 kr.). — Dvoje hodinky o nejsv. Svátosti oltářní (10 kr.). — Cesta do Říma (3 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

14. Pakosty Vojtěcha: Krejcův novinář. Obraz ze života naší doby (18 kr.). — Bohatství bez ctnosti. Obraz ze života naší doby (20 kr.). — Na rozcestí. Obrázek ze vsi (40 kr.). — Lakomec (50 kr.). — Čas přetrvá štěstí (20 kr.). — Noční bubeník (25 kr.). — Měsíc březen (5 kr.).

15. Wachenhusena A.: Na nilské lodici. Román překladem P. R. Voříška. Str. 196 (60 kr.). — Souhrady J.: Mařenka. Obraz ze života (18 kr.). — Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře (80 kr.). — Cesty Boží IV. (40 kr.).

16. Podhajský Jan: Z dob velké

vojny. Historická povídka (73 kr.). — Pobožnosť k B. Srdci P. (25 kr.). — Kartařčina Lidka (20 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici. — Milada a Háta (20 kr.).

17. Jandy Jos.: Bojem k vítězství. Povídka z francouzského M. Facaulta (35 kr.). — Pakosty V.: Tmáři a osvětáři. Kresby ze života (14 kr.). — Souhrady J.: Mrzákovy zápisky. Obraz ze dnů našich (30 kr.). — Pro vlasť a národ (45 kr.). — Cesty Boží I. (30 kr.). — Varšavští v Karpátech (20 kr.). — Měsíc březen (5 kr.).

18. Pohunka Fr.: Žebrák Luka. Povídka z vesnického života (85 kr.). — Neúhledné ctnosti (43 kr.). — Paša (25 kr.). — Dvoje hodinky o nejsv. Svátosti oltářní (10 kr.). — Cesta do Říma (3 kr.). — Měsíc březen (5 kr.).

19. Šenoy A.: Branka. Román z chorvat., přeložil Fr. Pohunek. Str. 288 (1 zl.) — Stádo bez pastýře (25 kr.). — Jazyk (25 kr.). — Řecká rodina (40 kr.).

20. Ehrenbergera Jos.: Zkáza z tebe Israeli! aneb: Na kněze se všecko sveze (10 kr.) — Souvestra E.: Rozmanitosti. Sbírka povídek z kruhů rodinných (28 kr.). — Štěpána J.: To si zasloužil. Obrázek ze života kněze. Str. 25 (12 kr.). — Souhrady J.: Pán raní — Pán hojí (15 kr.). — Pouť do Celly P. Marie (15 kr.). — Dva obrázky ze života. — Zábavné čtení, 3 ročníky (45 kr.). — Cesty Boží III. (40 kr.). — Měsíc březen (5 kr.). — Sv. škapulíř Karmelský (5 kr.).

21. Štulc Václ. probošt: Děje a osudy mistra Jana Husi z Husince (60 kr.). — Vlasť a církev, čili: Může-li vlastencem býti katolík? (10 kr.). — Poustevník na hoře Olivetské (60 kr.). — Lakomec (50 kr.).

22. Pellicovy S.: Z mých žalářů. Upomínky Silvia Pellica. Překladem M. Netvala. Str. 257 (85 kr.). — Cesty Boží II. (50 kr.) — Stát bez Boha (20 kr.). — Noční bubeník (25 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

23. Souhrada J.: Lilie Šumavská. Obraz ze života (24 kr.). — Mařenka. Obraz ze života (18 kr.). — Ze železnice. Obrázek ze života (10 kr.). — Večerní zábavy. Sedmero obrázků ze života (18 kr.). — Krásná léta (60 kr.). — Zakletec (10 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — Měsíc březen (5 kr.).

24. Podlaha Jan V.: Ježíš ve světle pravdy a ve světle zdravého rozumu (60 kr.). — Souhrady J.: Před oddavkami. Obraz ze života (18 kr.). — Pro vlasť a národ (45 kr.). — Noční bubeník (25 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici. — Cesta do Říma (5 kr.).

25. Pakosty Vojt.: Jermola. Obrázky ze vsi (73 kr.). — Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře (80 kr.). — Cesty Boží IV. (40 kr.).

26. J. V. Kr.: Proč císař Karel IV. otcem vlasti sluje (24 kr.). — Brynych Ed.: Domkař mudrlant. Obraz ze života venkovského (24 kr.). — Pakosty V.: V sousedství. Obrázek že života (30 kr.) — Z klidu a víru (60 kr.). — Zakletec (10 kr.). — Stádo bez pastýře (25 kr.). — Dvoje hodinky o nejsv. Svátosti oltářní (10 kr.).

27. Roškota J. Kř.: Obraz staropohanské, t. j. řecké a římské společnosti před Kristem Pánem (50 kr.). — Ehrenbergera J.: Kovář a mečíř (30 kr.). — Cesty Boží III. (40 kr.). — Krásná léta (60 kr.).

28. Desoldy J. Nep.: Upřímné slovo našim katol. a vlasteneckým dělníkům (10 kr.). — Dudíka Ant.: Zazděný G., čili: Církev v klášteřích (60 kr.). — Kořínka J.: Úvahy o Karlu IV. (5 kr.). — Natalie, aneb: Vítězství pravdy a

lásky (35 kr). — Svatý růženec (25 kr.). — Neúhledné ctnosti (43 kr).

29. Borový Klement, Dr.: Čtyři doby v historii české (28 kr.) — Brynycha Ed.: Katolíci, nedejme se! Obrázek z nynějšího venkovského života (12 kr.). — Pomni, abys den sváteční světil: čili Zda-li zbohatnem prací v den sváteční? (12 kr.). — Syrůčka Ant.: Kosa na kámen, čili: Milujme se, nedejme se (24 kr.). — Lakomec (50 kr.). — Noční bubeník (25 kr.). — Zakletec (10 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — Měsíc březen (5 kr.).

30. Novák Tomáš: Úvahy o sv. Janu Nepomuckém (24 kr.). — Pakosty Vojt.: Pijavky na zdravém těle. Obraz ze života naší doby (12 kr.). — Tmáři a osvětáři. Kresby ze života (14 kr.). — Bohatství bez ctnosti. Obraz ze života naší doby (20 kr.). — J. Strossmayera: Odpověď na některé námitky a útoky biskupů rozkolných (30 kr.). — Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře (80 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

31. Kopřivy Petra: Kalendář pro živé a mrtvé l. d. (1 zl.) — Věrná Ludka (25 kr.). — Varšavští v Karpátech (20 kr.). — Noční bubeník (25 kr.).

32. Štulc Václ., probošt. Z paláce a kláštera. Obraz ze života blah. Anežky Přemyslovny (50 kr.). — Brynych Ed.: Pokročilý rolník. Obraz ze života venkovského. (12 kr.) — Bernadetta (80) kr.). — Měsíc březen (5 kr.). — Sv. škapulíř Karmelský (5 kr.). — Zakletec (5 kr.).

33. Farář ze zeleného ostrova. Román, jejž z anglického přeložil J. A. Sk. Str. 192 (60 kr.). — Ehrenbergera Jos.: Svatba na biskupství. Str. 70 (20 kr.). — Život Ant. Slomšeka, biskupa Lavantského (25 kr.). — Svaté dítky (50 kr.). — Svatý růženec (25 kr.).

34. Souvestra E.: Rozmanitosti. Sbírka povídek z kruhů rodinných (28 kr.). Souhrada J.: Lilie Šumavská. Obraz ze života (24 kr.). — Mařenka. Obraz ze života (18 kr.). — Ze železnice. Obrázek ze života (10 kr.). — Neúhledné ctnosti (43 kr.). — Zábavné čtení, 3 ročníky (45 kr.). — Dvojé hodinky o nejsv. Svátosti oltářní (10 kr.). — Cesta do Říma (3 kr.).

35. Jandy Jos.: Bojem k vítězství. Povídka z francouzského M. Foucaulta (35 kr.). — Konráda K.: Fanny Pittarová, čili: Návrat do církve katol. (16 kr.). — Ehrenbergera J.: Lidé dle starého a nového rázu, čili: Jak bývá na výmínku (28 kr.). — Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře (80 kr.). — Zábavné čtení z r. 1882 (8 kr.). — Varšavští v Karpátech (20 kr.).

36. Dudíka Ant.: Východ. Obrázky cestopisné vydané na památku pouti Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa I. do Jerusalema (40 kr.). Ehrenbergera J.: Kaplička pod lípami. Povídka z pruských válek za Marie Terezie (35 kr.). — Řecká rodina (40 kr.). — Noční bubeník (25 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — Stádo bez pastýře (25 kr.).

37. Honejska V.: Novověká osvěta při rozličném světle (10 kr.). — Podhajského J.: Sirotci. Povídka (45 kr.). — Souhrady J.: Před oddavkami. Obraz ze života pro život (18 kr.). — Vestálka (90 kr.). — Měsíc březen (5 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

38. Wachenhusena A.: Na nílské lodici. Román překladem P. R. Voříška. Str. 192 (60 kr.) — Štulce Václ., probošt: Sedmero proutků ze spisů M. Jana Husi (16 kr.). — Neúhledné ctnosti (43 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — Sv. škapulíř Karmelský (5 kr.). — Cesty B. H. (30 kr.).

39. Podhajského J.: Z dob velké vojny. Historická povídka (75 kr.). — Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře (80 kr.). — Jazyk (25 kr.).

40. Pohunka Frant.: Žebrák Luka. Povídka z vesnického života (85 kr.) —

Pobožnosť k P. Marii Filipsdorfské (50 kr.). — Věrná Ludka (25 kr.). — Měsíc březen (5 kr.). — Zakletec (10 kr.).

41. V. J. Kř.: Císař Karel IV., otec vlasti (56 kr.) — Syrůčeka Ant.: Kosa na kámen, čili: Milujme se, nedejme se (24 kr.) — Krásná léta (60 kr.). — Natalie aneb: Vítězství pravdy a lásky (35 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

42. Macecha. Obrázek z vesnického života, napsal J. B. — Věrný černoch. Povídka od Marie Edgeworthové. Z anglického přeložil K. T. (20 kr.). — Kopřivy Petra: Samovrazi, fantastické obrazy. Vstup I. Macocha. II. Romeo a Julie. Str. 182 (55 kr.). — Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře (80 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — Cesta do Říma (3 kr.).

43. Šenoy A.: Branka. Román z chorvatštiny. Přeložil Fr. Pohunek (1 zl.). — Život Ant. Slomšeka, biskupa Lavantského (25 kr.). — Hodinky církevní Marianské (10 kr.). — Cesty Boží I. (30 kr.). — Noční bubeník (25 kr.). —

44. Štulce Václ., probošt.: Děje a osudy mistra Jana Husi z Husince (60 kr.). — Ehrenbergera Jos.: Bystručtí a Polučtí, čili: Sňatek divem. Obrázek z národního života za času roboty. (20 kr.). — Bernadetta (80 kr.). — Měsíc březen (5 kr.). — Zakletec (10 kr.).

45. Mužíka Ant.: Listy o Bosně, zemi a národu (24 kr.). — Jandy J.: Matka a syn. Novela dle francouzského V. Nottreta (20 kr.). — Štěpána J.: To si zasloužil. Obrázek ze života kněze (12 kr.). — Ehrenbergera J.: Medák a Voštinák. Obraz z národního života (23 kr.) — Lakomec (50 kr.). — Cesty Boží IV. (40 kr.). — Svatý růženec (25 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

46. Dudíka Ant.: Zazděný G., čili: Církev v klášteřích (60 kr.). — Ehrenbergera J.: Mikoláš Klečkovský (15 kr.). — Pobožnosť k P. Marii Filipsdorfské (50 kr.). — Zavržená (35 kr.). — Zakletec (10 kr.). — Sv. škapulíř Karmelský (5 kr.).

47. Kopřivy Petra: Kalendář pro živé a mrtvé duše, díl II. (1 zl.). — Natalie, aneb: Vítězství pravdy a lásky (35 kr.). — Noční bubeník (25 kr.). — Zrcadlo kořalečníků (12 kr.). — Zábavné čtení z r. 1882 (15 kr.).

48. Pellicovo S.: Z mých žalářů. Upomínky Silvia Pellica. Stránek 257 (85 kr.). — Neúhledné ctnosti (43 kr.). — Jazyk (25 kr.). — Stát bez Boha (20 kr.). — Měsíc březen (5 kr.).

49. Podlaha Jana: Ježíš ve světle pravdy a ve světle pravého rozumu (60 kr.). — Ehrenbergera J.: Široké řemeny z cizé kůže (10 kr.). — Špekulant v koženkách (10 kr.). — Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře (80 kr.). — Zakletec (10 kr.). — Zábavné čtení z r. 1882 (15 kr.).

50. Ehrenbergera J.: Poslední opat kláštera Podlažického (40 kr.) — O den později. Str. 38 (10 kr.). — O pouti v Borku. Str. 36 (10 kr.). — Vír nevěry a šílenosti. Str. 36 (10 kr.). — Zkamenělá svatba pod Ústupem. Str. 32 (10 kr.). — Pokrok (80 kr.). — Hodinky církevní Marianské (10 kr.). — Hodinky o nejsv. Trojici.

Seznam podílů za 50 kr., 1 zl., 2 zl. a 5 zl., které vydala knihtiskárna benediktinů, obsahuje spisy pouze její nákladu a byl vydán pro případ, že bychom letos nebyli dosáhli výhod při zakoupení knih jiného nákladu aneb kdyby nám jiné překážky v cestu byly přišly. Máť však také platnosť vedle podílů apoštolátu, ačkoliv jsme docílili hojnějšího výběru ze spisů knihtiskárny cyrillo-methodějské v Praze.

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. Číslo 2.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu zdarma, jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškeré dopisy buďtež zasýlány na P. Placida Mathona, ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Vyslali jsme číslo 1. „Zpráv“ a nalezli jsme mnoho účastenství. Mnozí se přihlásili za členy přispívající, **žádáme je však snažně,** aby nejdéle do 15. února udali čísla podílů, kterých si přejí, abychom jim je mohli poslati, neboť nemáme všechny na skladě, a musíme mnohé **teprv z druhého nákladnictví objednávati.**

☞ Ku každé objednávce budiž přiloženo ještě 10 kr. na poštovné. ☜

Účastníci

(přihlásivší se do 21. ledna 1884).

I. Za členy doživotní s vkladem 25 zl.:

František Volák z Uher. Hradiště (1. lhůta 2 zl.); — P. Vinc. Bosáček, kaplan ve Sv. Poli u Dobříše (1. lhůta 5 zl.); — P. Alois Foret, kaplan v Mrtníku (1. lhůta 1 zl.); — Fabian Florian v Háči u Bohumína (1. lhůta 8 zl.); — Kateřina Krátká v Přerově (1. lhůta 5 zl.).

II. Za členy přispívající ročně 1 zl.:

Ze St. Města u Uh. Hradiště: Karel Husek; — Jakub Husek; — Martin Husek; — Tomáš Kafka; — Jan Šebek. — Z Uh. Hradiště: František Kříva; — Paní Běhounková; — Anna Zeldova; — sklenářský tovaryš; — P. B. Pachta, kaplan v Litomyšli. — Václav Rypka v Litomyšli; — Josefa Rambousková z Litomyšle; — P. Jan Dolina, děkan a farář v Předmostí u Přerova; — P. Jan St. Křeček, děkan v Písečné u Kyšperku; — P. Pav. Rozinek, zám. kaplan na Skalce; — Jos. Klubert od Skalky; — Alžběta Chmelíkova z Podchlumí; — Anna Hesova v Dobrušce; — Vác. Šašma v Sendražicích u Kol.; — Ant. Böhm v Horní Slatině č. 36; — P. Josef Pochyba, děkan v Nov. Hradech u Vys. Mýta; — P. Josef Kvapil, děkan na Skuči; — P. Josef Pardus, bisk. vikář a děkan v Kameničkách u Hlinska; — P. Ferd. Římek, farář v Hlinsku; — P. Václav

Kučera, děkan ve Svratce; — P. Jan Vlach, farář v Ranné u Hlinska; — P. Aug. Richter, farář v Krouně; — P. Otokar Richter, farář v Pusté Kamenici u Krouny; — Karel Obhlídal z Vyškova; — Magd. Balašova v Němčicích u Nezam.; — Anežka Doubravova v Němčicích; — P. Jos. Votava, kaplan ve Lnaři; — P. J. Macháček, farář v Dohaličkách u Sadové; — Růžencové bratrstvo v Pratci; — Fabian Florian v Háči u Bohumína; — Žofie Řehořova z Oujezdce; — Vác. Jareš z Lažan; — Vác. a Anna Stříteský z Oujezdce; — Anna a Helena Jansova z Morašic; — Zachařova, rolnice z Oujezdce; — Nejmenovaná ze Studnic; P. Ječmínek, farář ve Zdounkách; — Engelbert Hošťálek u OO. Kapucínů; — Josef Hošťálek v Domaželicích u Dřevohostic; — Frant. Bureš, emer. farář, spiritual při klášteře v Kutné Hoře; — Z Němčic u Kojetína: Frant. Hrdý; — Veronika Dostálova; — Frt. Hrdý; Frt. Matoušek; — Jos. Kyselák; — Magdalena Šimečkova. — P. Gerlach Dvořák, koop. v Jihlavě; — Mašek v Soběslavi; — P. Ign. Zavřel, koop. v Přerově; — P. Jan Oth, kapl. ve V. Týnci. Z Oustí n./O.: Jos. Trávníček, Frant. Podštejnský, Karolína Dušankova, Františka Šoubova, Marie Ruthova, Marie Kausáliusova; z Čermné: Františka Benešova; z Dobrouže: Mathilda Brusenbauchova; z Řetové: Fr. Posílák, Cecilie Andrlova; ze Sloupnice: Paulina Plockova, Anna Holáskova, Žofie Krupařova.

III. Za členy přispívající 50 kr.:

Jan Bakalář, bohosl. v Praze; — Frt. Černý, kaplan v Nov. Hradech; — Mikoláš Šimon, kaplan ve Skuči; — Ant. Procházka, kaplan v Hlinsku; Jos. Bednář, katecheta v Hlinsku; — Vojt. Balcar, kooper. ve Skuči; — F. A. koop. Kamenický; — Karel Keppert, kaplan v Rožemburku; — Alois Huťař v Týně.

Zprávy.

Zajisté bude zajímavo, zvěděti, jak to vypadá v naší vlasti a kde as nejvíce jest pomoci třeba. Proto podáváme také zprávy ze soukromých listů nám zaslaných.

Podle ovoce jich poznáte je, musíme říci i o nevěreckém tisku. Věru shnilé a naprosto zkažené ovoce spadlo se stromu svobodomyslného tisku: zavraždění policejních úředníků povinnosť svou svědomitě plnících a útok na kazatele katolického, hlásajícího smírnou nauku Kristovu.

Již po dlouhou zajisté dobu tisk nekřesťanský soustavně a vytrvale pracuje na podvrácení veškeré auktority, jak církevní tak světské, a nelze se tomu tedy diviti, když dlouholetá činnosť novinářů a hanopisálků židovských konečně došla úspěchu tak netušeného a tak — smutného.

Věru, neměla by policie vídeňská pátrati jen po původcích těch zločinů, než měly by již vlády zakročiti jednou rázně proti časopisectvu, kteréž zasévá símě takové. Než toho se prozatím ovšem nadíti nemůžeme, a proto nezbývá pomoci jiné, než aby všickni, kdož dovedou s námi pochopiti hrozné účinky pisálství protikřesťanského, tím úsilovněji činnou ruku přiložili k dílu apoštolátu tisku: rozšiřovati spisy dobré.

Na konec nemůžeme neuvésti jako trefnou a pravdivou illustraci k událostem uvedeným slova Baudona k představenému apoštolátu tisku ve Švýcařích:

„Po mém zdání vysoce vážná důležitosť tisku dosud dosti se neuznává. Budujeme sice kostely, zakládáme spolky pro chudé a sirotky, stavíme nemocnice a pod., což všecko velice jest záslužné, avšak nad těmito všemi potřebami stojí něco jiného, což těhou svojí

všem předchází a tím jest katolický tisk. Nebo nebude-li katolický tisk podporován a na stejnou výši s tiskem židovským povznešen, pak i chrámy nejskvělejší spustnou, ba chrámy budou se zažehati, náboženské spolky rozháněti a z domů křesťanské lásky, ano i ze škol víra se vyháněti.

Kam míří tisk židovský? V pozůstalých spisech známého žida a bývalého francouzského ministra Cremieuxa jest i jedno provolání k židům všech krajin a končin, aby utvořili velký „israelitický spolek.“ V provolání tom možno čísti: *Náboženství křesťanské, tento náš tisíciletý nepřítel, musí padnouti.* My máme již *ve všech zemích světa své filiálky.* Co den bude se víc a více rozprostírati síť, kterou Israel kolem zeměkoule obtáhl, a my uvidíme, že naplní se proroctva svatých našich knih. Jerusalém stane se domem Božím všech národů spojených v národ jeden a prapor Israele rozvine se i v nejdálnějších končinách. *Kořisťme tedy ze všech okolností!* Síla naše nezná mezí. A koho bychom se měli báti? *Není-liž pak blízek den, kdy bohatství všeho světa bude v rukou lidu židovského?*

Od té doby, co provolání to bylo vydáno, uplynulo asi 40 let. „Spolek israelitický“ jest činný a vláda židův nad křesťanskými národy rozmohla se až — k ustrnutí. A čím rozmohla se tak úžasně? Vysvětlení toho čteme v „Čechu“ ze dne 31. prosince 1883:

Roku 1840 konal mezinárodní spolek israelský v Krakově občasnou svoji schůzi, na níž 99letý *Mojžíš Montefiore* v tato slova řečnil: Všecko šachrování a lichvaření a všeliké obohacování se penězi nedovede nás tou měrou k úplnému cíli, jako fabrikace (t. dělání) veřejného mínění *zakupováním novin.* — Nadšené souhlasy ozvaly se po těchto slovech.

Z Čech . . . Jinak ale žalostno až jest pomysliti na nábožensko-mravní stav našeho lidu v pokročilých (!) českých městech. Úplné zanedbávání povinností náboženských platí tu za osvícenosť a pokročilosť. Bůh to naprav! A dorost nyní ve školách odchovávaný bude snad ještě horší; u nás v Čechách učitelstvo mladší, novou érou odchované, jest skoro napořád náboženství nepřátelské a kazí víru ve škole i ve veřejném životě; ani učitelky nejsou o nic lepší; na př. naše řídící učitelka na dívčí škole neostýchala se dětem ve škole vykládati o fanatismu českých jezovitů. Nepřátel zjeveného náboženství roste do statisíců v našich městech, vyznání náboženské kleslo téměř na pouhou již formu. . . . Zdali nám zase z družné Moravy kvitne naděje obnovy víry? Začínáte s apoštolátem tisku. Pravda, ty rozličné matice čili dědictví již nevystačují. Bude třeba katolickými knihami a spisy opravdu „stláti,“ rozšiřovati je en masse.

Zakládání farních knihoven. Jest nám nemalým potěšením, že seznámiti můžeme ctěné čtenářstvo své s novým pokrokem v záležitostech katolického tisku. Jest nám pak projev ten zárukou, že důležitosť tisku všeobecně uznaná bude ještě mnohé vzpružovati a nabádati k dalším zdárným podnikům.

Jakož bohoslovci olomúčtí již po mnoho let po vlastech moravských zakládají knihovny, tak odhodlal se i vdp. kanovník dr. M. Karlach k tomutéž záslužnému dílu, vysloviv se, že od tohoto roku vždy deset knihoven venkovských založiti chce.

Nemůžeme než vysloviti upřímné přání, aby tak slibný začátek našel mnoho následovníků. Na konec pak klademe doslovně dotčené ohlášení:

Upřímným přátelům a příznivcům katolického tisku. Od dvanácti let, co jsme za nemalých obětí a trudných zkoušek přikládali rukou svých ku zvelebení katolického tisku, oživovala nás neklamná naděje, že dá nám Bůh dočkati se toužebně vyprošované chvíle, kdy budeme přes všecky nesnáze a překážky nám v cestu kladené, bezpečně moci rozvinouti rozsáhlou a blahodárnou činnosť v tomto na nejvýš důležitém odvětví kněžského našeho úřadu. Okamžik ten žádoucí, buď Bohu z toho chvála, šťastně nadešel. Jsme zajisté již s to, abychom sdvojenou pružností a nezlomnou silou zahájili již nadcházejícím rokem vydatnou působnosť v směru dotčeném. — Naříká se se všech stran na spoustu spisů darebných, nemravných, bezbožeckých, vrhaných mezi lid prostý i po dědinách českých. Lékem proti této záplavě zdá se nám býti co možná nejrozsáhlejší šíření spisů dobrých. Proto jsme se odhodlali, zakládati **„zdarma“** po vší vlasti farní i obecní knihovny, kde takových dosud nestává, poskytujíce v nich dobrému lidu našemu čtení ovšem naskrz dobré, *zábavné* a *poučné.* Jsme ochotni, každým rokem založiti takových knihoven deset, k jichž

zřízení věnujeme po sto svazcích, tedy *každoročně tisíc* svazků rozličných prostonárodních spisů. Pokud nám Bůh života milosrdně dopřeje, splníme věrně slib učiněný; po nás nepřestane bohdá činiti tolikéž knihtiskárna Cyrillo-Methodějská, kteráž pod mocnou ochranou sv. apoštolů slovanských dospěla již na tak pevné stanovisko, že jí netřeba více obávati se o další existenci a slibný rozvoj svůj.

Pročež přistupujíce již utěšenou myslí za pomoci Boží k dílu zamýšlenému, hodláme počátek učiniti s arcidiecésí pražskou. V desíti vikariatech tétéž diecése dostojíme již v prvních měsících příštího roku slibu svému. Žádáme tudíž důvěrně, aby dpp. duchovní správcové, kteříž sobě daru našeho k nadřečenému účelu přejí, ráčili nám prodlením měsíce ledna laskavě zaslati přihlášky své, načež neopomeneme, dle možnosti vyhověti přáním jejich.

Na král. Vyšehradě, dne 6. prosince 1883.

Dr. Mikol. Karlach,
vydavatel a redaktor „Pastýře duchovního,“ vlastník knihtiskárny Cyrillo-Methodějské.

Na Moravě zakládáme farní knihovny od několika let, začali jsme v době neobmezeného panství liberalismu a kdy jakýs zlý duch právě pod záminkou „*čistiti*“ školní knihovny zabavoval a ničil všechny knihy směru křesťanského, kde se jich jen mohl dopíditi. Nyní poznávají již i vyšší kruhy potřebu *křesťanských* zásad v lidu a následovně i potřebu knih, kterými by ony se šířily, proto netřeba se více báti dřívějších překážek v zakládání farních knihoven. Uvádíme dopis v „Hlasu“ č. 6. r. 1884.:

Z Fridlandu. (Osudy farní knihovny.) Jako jinde tak i u nás rozšířilo se čtení špatných knih, krvavých románův a podobných škvárů. Aby se to zamezilo, založena byla zde farní knihovna, které pan farář, pan kaplan a někteří dobrodincové knihy poučné a zábavné darovali. Lid zdejší rád čte, a protož si lidé knihy hojně vypůjčovali. Poněvadž však místní duchovní svou duchovní správou příliš jsou zaměstnáni, nemohli se sami půjčováním knih zabývati, za tou příčinou byl zdejší pan varhaník požádán, aby farní knihovnu do svého příbytku převzal a lidem knihy půjčoval, což on s ochotou učinil. Půl druhého roku zastával bez překážky úřad knihovníka při farní knihovně. Tu však z nenadání před vánocemi přijde od c. k. okresního hejtmanství Místeckého na obecní představenstvo vyzvání, aby knihy u p. varhaníka *zabavilo* a seznam knih aby k úřadu odeslali, poněvadž přišla obžaloba na něho, že prý všelijaké pobuřující a socialistické knihy mezi lidem rozšiřuje. Představenstvo vyhovělo tomuto nařízení, ale podotklo při tom, že knihy u varhaníka nejsou jeho, nýbrž že patří farní hnihovně, a že knihy jsou docela nezávadné. Brzo na to byli p. varhaník, jako obžalovaný, pak žalobník a čtyři svědci, mezi nimi p. kaplan a p. nadučitel, k c. k. okresnímu soudu Místeckému k výslechu předvoláni. Při výslechu ukázala se podlosť a zlomyslnosť udavače. Domnělý žalobník se vyjádřil, že přísahou může potvrditi, že podpis na žalobě není jeho, a že on žalobu nesepsal a o celé záležitosti ničeho neví. Žalobu sepsal tedy kdosi jiný než ten, jenž byl na ní podepsán. Výpovědi jak obžalovaného, tak i domnělého žalobníka a svědků byly odeslány k c. k. krajskému soudu do Nov. Jičína a na základě těchto výpovědí vynesl krajský soud 30. prosince 1883, čís. 2873, rozsudek, že se p. varhaník od obžaloby pro přestupek proti pořádku ve věcech tiskových dle §. 23. tis. zákona spáchaný nedovoleným rozšiřováním tiskopisů osvobozuje a dle §. 390 tr. ř. od povinnosti k náhradě trestních útrat zbavuje, a spolu zabavení tiskopisů se zrušuje. *Důvody* tohoto rozsudku, které uveřejněny býti zasluhují, jsou: „Obžalovaný musel býti od obžaloby naň vznešené osvobozen, poněvadž v jednání jemu za vinu kladeném soud přestupku dle §. 23. tis. zák. neshledal. Jest trestním vyšetřováním zjištěno, že knihovna, z které obžalovaný knihy lidem půjčoval, není půjčovnou, nýbrž *knihovnou farní* faře Fridlandské přináležející. „Za půjčovnu ve smyslu zákona dlužno považovati knihovnu takovou, která jenom a výhradně *ve smyslu ziskuchtivém* i za tím účelem zřízena byla, aby se knihy z ní za peníze lidem půjčovaly a aby se tak půjčovnou výdělkářský obchod provozoval. „Za takový výdělkářský ústav však se farní knihovna považovati nemůže. *Farní knihovna jest jako majetek úřadu farního v přední řadě určena pro potřeby úřadu tohoto a má se půjčováním knih z farní knihovny docíliti účel, který farnímu úřadu v ohledu náboženském a mravním přísluší.* „Patří tedy knihovna taková *k části úřední činnosti farních úřadů* a nelze ji za knihovní půjčovnu ve

smyslu §. 3. a 6. lit. z. považovati. Bylo tedy obžalovaného osvoboditi a soudem zařízené zabavení zrušiti. — V Nov. Jičíně 30. prosince 1883. — Dr. Skopalík m/p. — To ať si zapamatuje ten, kterému i tak dobrá věc, jako jest farní knihovna, jest trnem v oku.

Z Podřípska. S radostí uvítal jsem o novém roce č. 1. „Zpráv apoštolátu tisku," z nichžto největšího povšimnutí kromě úvodních slov zasluhuje dopis „z Písecka," zejména upozorněno na „systém" v tomto díle nejvýš nutném. Slovo o těch „hasičích" račte ještě jednou, a to tučným písmem otisknouti, ale i sami si zaznamenati. Co se tu „hasí!" chci říci: píše, tiskne („Škola," „Květy," „Anděl strážný" atd. atd. atd.), ale všecko to jen pro lid zbožný a věropevný; *náš* lid Podřípský — a takového máte po celých Čechách (a zajisté již i na zbožné Moravě) dost a dost — nevezme Vám takovou věc do rukou, s tím se jim kněz ani nesmí přiblížiti. On chce zábavu, krásu, leposť a hlavně — *láci,* ano možná-li *zadarmo* a ještě s krásnou premií — čtení rozkošné. Prohánějí se tu kolportéři s haldami knih „laciných," za pár krejcarů celý „román" o tajnostech klášterů, o Mariettě, o manželství divokém atd. atd. atd., a k tomu nesou ba vezou celý sklad krásných premií: „Panna Maria" (!) spolu s Mariettou, „Anděl strážce," a jiné.

To láká: ta láce, ty premie, ty *názvy* těch románů!

Především třeba: spojiti síly všech spisovatelů prostonárodních (učené spisy tu neprospívají), aby se něco *neobyčejného,* něco *nad pomyšlení* lákavého spojenými silami vydávalo . . . a jen nic pobožného v názvu! Tak jsou zcela nepraktické názvy (a ovšem i pojednání sama): „Sv. Škapulíř" (!), „Hodinky o nejsv. Trojici" neb „nejsv. Svátosti," „Sv. Růženec" (!), „Pobožnosť k Filipsdorfské P. Marii," „Svaté dítky" atd. — Za to se však odporučují samy svým názvem: „Odpustky na soudě" (výborně), „Víno a ocet v jednom sudě," „Švéda s rozbitým čelem" (není-li to pouhé vypravování, nýbrž je-li tím „Švédou" každý náš svobodomyslník a pokrokář); podobně „Špekulant v koženkách," „Tmáři a osvětáři," „Pijavky na zdravém těle" (výborně), „Pokročilý rolník," „Lidé ze starého a nového rázu," „Novověká osvěta," „Sedmero proutků ze spisů M. Jana Husi" (to! to! jen víc takových proutků), „O den později" a podobné. A jen žádné učené přednášky, žádné rozumování, nýbrž lektavé čtení à la Pravda, Kosmák a j., krátce, rázně a živě pilulky hezky osladit a podobně; a jen žádné „včil" a „senky."

K tomu přidati třeba obětavosť bohatých, *fond* tiskařský zařídit, aby se nejen „chudým" farám, ale co možná všude, za ten krejcar hodně mnoho mohlo mezi lid dáti: každoročně ve vlastnictví jiné rodiny, k vespolnému si zapůjčování mezi sousedy. *K. P.*

Jiný dopis z Čech. S velikou radostí uvítal jsem novou přílohu „Školy," Zprávy apoštolátu tisku. To je časové, ano nutné, velenutné! Již jest nejvyšší čas, aby se šíření našeho tisku nevěreckého aneb aspoň protikatolického stavěla nějaká hráz. Myslím, že by bylo velmi dobře, abyste poslal dle diecesánních katalogů každému českému knězi v Čechách a na Moravě první číslo zpráv; neb „Škola" je, aspoň v Čechách, mezi kněžími málo rozšířena! Tu by byla potřebná ona „acres ordinata" a zde zvláště na svém místě. Jen že se nesmí na jedné straně sbírat a na druhé hned rozhánět, jak se to z jisté strany dělá.

Na důkaz, že uznávám důležitosť věci, přihlašuji se tuto za předplatitele doživotního a přikládám vklad svůj per 25 zl. Knihy dobré kupovat a šířit bylo mi milou záležitostí od mé mladosti, a v tom bohdá setrvám až do konce.

Jen buďte v úsudcích svých *přísni a vytýkejte vše, co čelí proti sv. církvi a jejímu učení* ***bezohledně.*** Neodporučujte také knihy a časopisy hned dle 1. čísla; tak jsem se už mnohokráte napálil, a proto jsem si umínil, že před ukončením dílo nekoupím, leč je vydavatel úplně spolehlivý.

Však dobré věci, byť i pomalu, si přece cestu klestí, jako na př. výborný „Obzor."

Smutné jest u nás to zmahání se „Husitství," jemuž jak „Čech" dobře řekl, neměli by přední naši mužové k šíření pomáhati. Vždyť je „Husitství" vlastně jen revoluce, zpředu církevní a pak i státní.

Z jižních Čech. Naše katol. časopisy přinášejí občas dosti zajímavé zprávy v tom ohledu, avšak pro nevalné jich rozšíření hodno, abychom častěji z nich činili vyňatky a širšímu kruhu čtenářů ve známosť uvedli. Tak píše jistý pilný dopisovatel z jižních Čech (od Prsou Matky Boží) v č. 14. a 15.

r. 1884 mezi jiným toto povšimnutí hodné:

„V minulých dopisech svých psal jsem o evropských literaturách a ukázal jsem, že hlavně katoličtí Němci, Poláci, Chorvaté i Slovinci uměli sobě udržeti v literatuře své ducha nábožensko-vlasteneckého, čímž národ svůj vzpružili a od záhuby zachránili, také katoličtí Angličané, Francouzi, Vlaši a Belgičané hledí pěstovati literaturu svou v duchu nábožensko-vlasteneckém — těm však zvláště posledním Francouzům, Vlachům a Belgičanům přerostl směr a duch zednářský přes hlavu, dostal převahu i u vlády a tak duch ten na zkázu svých národů ničí o všecko pryč, co jest katolického a křesťanského, míně kříž a Krista ze zemí svých úplně vyloučiti a osvětu křesťanskou úplně zednářskou nahraditi. Proto idealem jejich jest samá republika, kde největší křiklouni, v ústech samá slova: svoboda, volnosť a bratrství, ale za tím největší tyranství a porobu lidu mají na mysli. Však v bojích těch katolictví o svou existenci se skutečně tuží, katolíci lnou k sobě a k sv. Otci svému, poznávají, jaká zkáza jim hrozí, proto vidíme tu obětavosť u katolíků francouzských, belgických, italských, zvláště anglických, s jakou obětavostí zakládají sobě kostely, školy, veřejné listy a s jakou obětavostí je vydržují, tak že o nich pochybovati nemusíme, až tento je dusící lžiliberalismus se skácí, že přijdou oni zase ve sněmovnách a v zákonodárných sborech ku vládě. A bohužel, tentýž lžiliberalní směr celý národ náš český ničící a ku zkáze vedoucí vychází v Praze z Marianské ulice.

Místo to podobá se sopce jedovatými parami naplněné, a kam vítr je zanese, tam národ vadne a umírá. Zkáza a zničení jako ze židovské Gehenny vychází z Marianské ulice do národa českého. Grégrovci přinesli tu zkázu, oni s Barákem seřadili kolem sebe mladý dorost spisovatelský, který napřed musel se odříci všeho positivního náboženství, hlavně však musel psáti proti Kristu, jeho víře, tupiti církev, kněze a katolické náboženství a obřady, aby zbožný národ český odřekl se víry křesťanské, víry otců svých, za to však velebí se u nich protestanté, zvláště čeští, co potomci českých husitů a česko-moravských bratrů, a doba českého husitství velebí se co doba zlatá národa českého. Každý husita i později český protestant líčí se co velebná šlechetná povaha staročeská, kdežto každý katolík z té doby líčí se co zrádce vlasti, pokrytec a darebák, co povaha opovržení hodná. Proto ve všech časopisech, povídkách i básních nalezáme osobnosti z doby husitské, jenom s husitismem potkáváme se na každé stránce, jako by v jiných dobách ten národ český šťastným nebyl.

A jak se líčí ubohé ty osobnosti husitské našemu čtenářstvu? Zrovna tak, jako jsou rekové naší doby, Grégr, Barák, Špindler atd. u džbánku plzeňského. Hus jest jim liberalním knězem, který si z víry nic nedělá, jenž by se též hned s nějakou jeptiškou oženil, Žižka je dobrák od kosti, jaktěživ nic nedal zapáliti, z náboženství si nic nedělal, to nemělo u něho žádné ceny.

Prokop Holý byl ideálním knězem nové doby, pater vyklouz z kláštera želivského, a ten Komenský to byl novomodní učitel z doby naší éry, který o Bohu ve škole ani slova nepromluvil, učil tělocviku a do kostela nechodil, aby nenastydl — zkrátka všickni tito a podobní rekové z dob husitských jsou od našich novomodních spisovatelů oblečeni a omalováni co hrdinové naší doby, a to se našemu nezkušenému studentstvu, lidu a krásné naší pleti podává co čistá pravda v povídkách a v básních a naše čtenářstvo, které se počítá za osvícené, všemu tomu věří, ano přísahalo by na pravdu všeho toho líčení a tak z našich novomodních čtenářů stávají se novomodní husité s náhledy francouzských, vlašských a belgických zednářů, a tak se tyto zednářské zásady západní Evropy, které by mezi naším lidem českým co cizozemská rostlina se neujaly, co vlastenecké a husitské našemu čtenářstvu vštěpují a mládež i dospívající lid v tom směru vychovává, kdežto lid v duchu katolickém, v duchu svatých českých patronů vychovaný považuje se za blbý, hloupý, od kněží svedený. Proto též liberalní časopisy české se všude odporoučí, kolportují, kdežto katolické české listy a časopisy buď se úplně umlčují, aneb se všude tupí. Tak stojí poměry naše v národu našem českém.

Novomodní spisovatelstvo české metá do národa českého pochodně nevěry a nenávisti proti křesťanství, kdežto zase kněžstvo, dobře smýšlející katolíci a stará šlechta hledí staré náboženství, mravy křesťanské a víru svatých patronů českých mezi lidem naším udržeti. Toť ten boj! Za to však,

že kněžstvo chce starou víru v národě udržeti, proto se od liberalních cechů spisovatelů tak tupí, ano lidu šmahem zošklivuje, aby lid kněžstvem opovrhoval a liberalní spisovatele české z Marianské ulice za své kněze a učitele považoval.

Boj tento se čím dále tím více přiostřuje, — naše kněžstvo a katolíci se do tábora katolického seřaďují, aby lžiliberalismu českému odolali — a aby lid od zkázy zachránili. Kdo vyvolal ten boj, který hrozí zkázou národu našemu? Kdo jiný nežli Grégrovci a strana jejich z Marianské ulice? A musíme ten boj vésti? Musíme se vespolek potírati? Musíme národ náš ve dva tábory rozdělovati a proti sobě štváti? abychom vyvolali zase podobné husitské války na národ náš, kdežto sousední Němci se radují ze štvaní toho, jak český národ se rozdvojuje a oslabuje, a za to zařizují šulvereinské školy, aby národ ten poněmčili!

Nežli vystoupili Grégrovci na veřejnosť, boje toho nebylo! Co jsem byl nemocen, po celou tu dobu čítal jsem s radostí o těch prvních křísitelích a buditelích národa našeho. Byli to kněží, profesoři, právníci, lékaři, úřadníci, a hle, když se sešli, objímali se co bratří, rozmlouvali o národu se probouzejícím a schůze ty na farách bývaly ty nejsrdečnější a nejvlastenečtější; mnohá česká píseň i nápěv tu spracovány, které pak písně co národní mezi národem počaly se ozývati, jako na příklad: „Nad Berounkou pod Tetínem“ atd. Byly doby nejkrasší národa českého, kdy vlastenci z Prahy na svátky a na prázdniny obyčejně na venek k vlasteneckým farářům táhli, kde pak horlivě pracováno na české literatuře. A nyní páni moderní spisovatelé ty české kněze líčí v románech a povídkách svých co blbce, co lakomce, co sprosťáčky, aneb co muže bez citu a bídné charaktery, tak že nynější novomoderní literatura naše česká nemá povídky, nemá románů, kde by nějaký kněz se tam nelíčil co darebná, opovržení hodná povaha. Tak daleko to přišlo! O židu a advokátu atd. nečiní se nižádné zmínky — jen kněz a jesuita ten se tupí, kdežto mnohý ten spisovatel do očí se knězi lichotí a jej do očí chválí a zapomíná, že jej kněz vychoval a základ k studiím mu podal a jej kolikráte ve studiích podporoval. Ó prohlédněmež a otevřemež oči své! Musíme se potírat? Vždyť ten kněz se nemusí odstrkovat z vlastenecké třídy národa, což bychom nemohli pracovati společně na národa roli dědičné, jako pracovali ti křísitelé a buditelé národa. Zajisté bychom byli o mnoho dále, kdybychom bývali svorni!

Ó přestaňte, pánové, tupiti ve svých spisech Krista, jeho víru, církev a kněžstvo, přestaňte, pánové, lidu líčiti víru katolickou co opovržení hodnou, buďte, pánové, katolíky jako jsou spisovatelé polští a němečtí — pak nebude mezi námi stran a svárů, německé kasino a všecky ty „Presse“ a „Deutsche Zeitungy“ přestanou se radovati a plesati, a budeme zase národem mocným, silným, slavným a hlavně svorným, před nímž budou utíkati naši nepřátelé Němci jako před voji Žižkovými, a pak bude mezi námi doba slavná, slavnější nežli byly doby husitské. A toto přání projevuji našemu českému spisovatelstvu, naší české literatuře a našemu národu českému k novému roku. Kéž by mne Všemohoucí vyslyšel a takové šťastné, svorné a pokojné doby rozvoje a blahobytu uštědřil národu našemu! —

Hlídka literární.

Lešetínský kovář. Báseň od Svatopluka Čecha. (Poetických besed č. 11.) Knihkupectví: Dr. Ed. Grégr a Ed. Valečka v Praze. 1883.

Obsah nejnovějšího básnického plodu skvělé fantasie Čechovy jest tento:

V úklidném úvale na rozhraní národnostním leží česká vesnice Lešetín, nedotknuta posud dechem cizáckým ani novodobým ruchem průmyslovým, žijíc prostoduchým životem dědův, »až kdys náhle divný ruch

rozvlnil se v jeho klíně.“

Z cizí strany přijíždí sem pán v zlatém voze, vystaví ohromnou továrnu a všechen dol se mění v průmyslovou stanici.

Staří bydlitelé
s rodnými se loučí krovy;
zlata hrsť si nesou za to.
Jedni jinde domov nový
hledají si; jiným zlato
kulaté se rozkutálí,
novému pak vísky pánu
bídně slouží aneb v dáli
za peřeje oceanu
v nový svět je uvádějí
hvězdy klamných nadějí.

Jen kovář lešetínský nechce opustiti rodný práh, jeho nemůže přemluviti svůdná zlata řeč, aby prodal rodnou chatu, kde zrodili se jeho otcové, kde i on byl vychován a slastné i strastné zažil dny života.

Ale brzo naň naléhá tíha pronásledování panského. Soused za sousedem pryč ubírá se, továrník nedává kováři práci a tak kovárna bez díla pustne a pustne. Propouští i posledního tovaryše svého Václava. Při tom diví se, že Václav zamiloval sobě dcerku jeho Lidušku. Žehná lásce obou a slibuje dáti Václavovi Lidušku, vyslouží-li ji sobě ve světě perlíkem svým pádným. Václav odejde dle rady mistrovy.

Zatím cizota všude se rozežírá, ve škole i v chrámě, a kol kováře osidlo úžeji se svírá. Díla není a jen políčko poskytuje nuznou výživu. Než i o tu hrudu země jest se mu souditi s panstvem násilnickým. Procesy kovář prohrál a tak jest již na tom, aby majetek jeho exekučně byl prodán. Než on za žádnou cenu nechce ustoupiti.

V tom čase scházeli se u kováře, kdož pocítili tíhu násilnickou jak on: schudlý sedlák Brázda, Józa, nuzný navrátilec z Ameriky, utýraný dělník Prokop. V rozhodném okamžiku, kdy soudní úředník chce zabaviti svršky kovářovy a ten rozhodně se brání, vybuchne nevole dlouho tajená a dělnictvo ozbrojené zničí továrnu. I továrník sám zhyne rukou mstnou. Vojsko přivolané potlačí vzpouru, ale syn továrníkův prodá celý údol a odstěhuje se jinam.

Kovář na smrť raněný vítá přicházejícího Václava:

„Zdráv buď hochu! Hle! přece tebe mohu
vítat — ve své kovárně — dík Bohu! —
krev to stálo — ale jsem tu přece.“

a žehnaje dítkám svým, vypouští duši, spokojen jsa. Václav grošem uhospodařeným zakoupí kovárnu.

Že báseň vyniká jak koncepcí, tak i krásou v jednotlivostech, rozumí se u básníka tak výtečného, jakým je Čech, samo sebou. Naší ulohou zde není rozebírati tyto krásy.

S našeho stanoviska jen toho litujeme, že dle ponětí básníkova náleží do prosté jizby českého venkovana také obraz mistra Jana a tvář Trocnovana:

Na všech stranách z úzkých, černých rámů
vyzírají pestří svatí, svaté,
v rukách (!) nástroje muk, palmy zlaté;
za největším zatknuta se bělá
haluz kočiček. Však mistra Jana
též tu visí malba neumělá
a s ní hrdinská tvář Trocnovana
z pod přilbice hledí zamračeně
po biskupech na protější stěně.

Věru scházelo jen ještě nejnovější číslo »Národních Listů« na stole! —

x—y.

Nebeský vůdce, básně Viléma Ambrože. (Sedmnáct illustrací.) V Brně. 1884. Tiskem a nákladem pap. knihtiskárny rajhradských benediktinů.

Čí škola, toho mládež; toho budoucnosť. Proto pozře-li kdo, ať tak dím, s ptačího letu na malé řevnivosti i veliké boje v naší době, ihned pozná, že jest to boj o školu, a tím boj o národní bytí.

Vnější záležitosti školní pořizují veřejnosť a hlučné parlamenty, vnitrné pak záležitosti jsou úlohou tiché práce svědomitého učitele.

Mezi přední zasloužilé muže v oboru vychování mládeže na Moravě vším právem počítati jest kněze Viléma Ambrože. Ukazujeť on již po dlouhou řadu let dětem cestu zbožnosti a mravnosti nejen živým slovem ve škole, nýbrž i vede je na této cestě milým a lahodným slovem psaným. Tak sotva jsme radostně přivítali jeho »Pestré kvítí,« již nás překvapil zase sbírkou básní »Nebeský vůdce.«

Hned na prvním listě ocitne se mladistvý čtenář před velmi zdařile provedeným obrazem, totiž před vlídnou a milou tváří básníkovou, jenž o sobě dí:

„Sladší v světě neznám slasti nad úlohu:
vychovati dítky drahé vlasti, Bohu.“

Zajisté překrásný to úkol života. Tato slova připravují a povznášejí čtenáře v mysli, aby s patřičnou přípravou přistoupil k dílu. Tak mnohý čtenář zaplesá v srdci, že aspoň z obrázku pozná

básníka, jenž mu již tak často prostě ale pronikavě psal do srdce.

Sbírka skládá se ze sedmnácti básní a s tolikera případnými obrázky milého Ježíška, aby co v básni se praví slovem, tím hlouběji vniklo názorem v mysl a srdce. Obsahu jsou básně, jak až doposud ze všeho vysvítalo, nábožensko-mravního. Zdá se mi, že bych je nejpřípadněji přirovnal ku vzácným korálkům navlečeným na pevné šňůrce: — »Následuj mne!« Jsou to zrnka obecně tak známa, jako známy jsou hlavní mravní pravdy křesťanské, ale zůstane krásnou zásluhou básníkovou, že je šťastně vybral a velmi pečlivě provedl.

Tak třeba v básni »Modli se a pracuj« roztomile vložil básník zrovna tak pěkné jako známé přísloví. Praví:

„S Bohem začínej své dílo,
s Bohem dílo konej dále,
podaří se ti až milo,
k tvému blahu, k Boží chvále.“

Při takových milých průpovědích i v delší básni oko i ucho rádo stane a prodlí.

Jiné básně této sbírky i některé slohy, tak třeba »Pojďte ke mně sklíčení,« předvádějí pravdy nejen mládeži, ale i dospělým vážné, a protož i dospělý dojde ve sbírce básní »Nebeský vůdce« šlechetného poučení a povzbuzení. — Nuže, ať si mládež naše zavěsí na krk tyto vzácné korálky.

Úprava knihy této jest velmi slušna a cena nevysoka.

To by bylo vytknouti, že by některý obrázek v leckteré části, zejména ve tváři Ježíškově mohl a měl býti proveden ideálněji. — *A. H.*

Moravská bibliotéka. Vydává Fr. Bayer. Nakl. J. F. Šašek ve Velkém Meziříčí.

Pod názvem tímto začala vycházeti asi před rokem sbírka spisů pro náš lid se zvláštním zřetelem k potřebám Moravy a Slezska. Podnik tento na jiných již místech byl dostatečně a dobře oceněn, neboť sl. redakce bibliotéky této počíná si věrně podle programu hned ve provolání vysloveného: že bude vydávati dobré práce.

Nehodlám posuzovati prací, jež dosud byly přijaty do sbírky oné; sama jména spisovatelů ručí nám za dobrotu prací jejich: F. Stránecká, V. Brandl, V. Kosmák, F. Bartoš jsou jména zvučná i známo jest každému čtenáři, že nestálo žádné z nich pode spisem ceny pochybné. Avšak ještě jiný spisovatel přispěl prací svou do bibliotéky moravské. Je to Alois Jirásek. I jeho jméno dobré požívá pověsti po vlastech českomoravských a již nejednou rozezvučela se chvála jeho po všech časopisech našich. Do moravské bibl. přijat byl historický obraz jeho: »Obětovaný.« Poněvadž pak dílo toto posouzeno bylo, jak za to mám, poněkud přísně, podávám kratičký soud o něm do »Zpráv apoštolátu tisku.«

Hned napřed již pravím, že »Obětovaný« šťastně zvolen byl do bibliotéky, v níž mají býti práce ze všech oborův důležitých pro náš lid. Nejen poučení ale i zábavy hledá lid ve knihách, ba možno říci, že zábava jest mu milejší, sice by s takovou dychtivostí nesháněl se po »Kukátkách.« Jirásek baví a poučuje zároveň.

Dílo »Obětovaný« nazváno historickým obrazem; a jest skutečně obrazem věrným, obrazem úchvatným oné doby, v níž střídala se statečnosť a sláva jména českého s neštěstím a potupou jeho. Rozechvěješ se hrdostí národní, když pohlédneš na onen obraz, jaký vylíčen jest o vítězství zbraní Otakarových nad vojskem uherským, žalem a hrůzou naplní tebe popis pádu Otakarova na poli moravském, roznítíš se nevolí a ošklivostí když přečteš si, kterak hospodařila cháska Oty braniborského v Čechách. Jirásek podal nám kus historie v rouchu krásném; pravím: historie, neboť svědomitě podle tehdejších mravů jednají osoby jeho. Živé postavy vidíš před sebou: české, poctivé, statečné pány, kteříž za vlasť krev svou vycediti neváhají — vidíš onu zběsilou nenávisť a zhovadilosť kumánskou v Aješínovi a v Alanovi; dotěrnosť německého pěvce, plemenné záští měšťanů německých, klidná domácnosť kláštera opatovického — vše tak dovedně vylíčeno, jako by před tebou se dálo. Celý obraz má ráz pravdy, a kde p. spisovatel pustil uzdu bujné fantasii své, nikdy neuchýlil se od pravděpodobnosti. Jeho hrdinové

se modlí před bojem zrovna tak, jako tehdy bývalo zvykem, jeho dobrodruhové oddávají se životu zhýralému — ale nikdy nevypisují se sceny frivolné, ani nevtipkuje se o věcech náboženských, poněvadž nechtěl p. spisovatel ani smyslnosti drážditi ani posměch si činiti ze věcí svatých, jako nyní jest modou.

Proti poběhlici Etelce máš tu výtečnou maželku Svatavu, proti zrádnému Rubínovi statečného Čeňka z Červené Hory a Prokopa, proti nezvedenému a zběsilému Alanovi ctihodného kněze Štěpána i nadšeného mnicha Bennona. Jakýs klid a smír se tvoří ve čtenáři, neboť protivy ty se vyrovnávají.

Že pak tolikráte vražda se páchá v ději, což na mysl uvádí krvavé romány doby naší, omluvil bych právě dobou, ve které se děj odehrává, dobou zmatkův a plenu.

Řeč i oekonomie celého díla jest mistrna.

Vlastní jména: Bůh a Pán (t. j. Bůh) přáli bychom si, aby byla psána velkou písmenou začáteční. *J. K. O.*

Štrajchpudlíci. Román od J. Arbesa. Illustroval M. Aleš. I. Nákladem knihtiskárny Aloise R. Lauermanna v Praze. 1883. 1. sešit.

Arbes a Vrchlický svými plody básnickými, tento v řeči vázané onen v románě, hned prvním zjevem na roli literární mile dojali, a bylo se nadíti od nich čeho v každé příčině dokonalého. Než nebylo té naděje na dlouze. Arbes, o němž samém tu máme na mysli několik slov, jako by si byl upravil chuť nějakým francouzským „ragout à la Emil Zola,“ začal se spouštěti poctivé jednoduchosti a chytil se spůsobu písemnosti, jehož nemáme Francouzům co záviděti. Nízká frivolnosť, všeliké věcné i slovné nechutenství, fantasticky chorobné zosnování nepřirozených až bizarrních událostí a dějů, přiblblé ohřívání vybledlých a banálních vtipů, podá-li se jen v dosti hladké úpravě slovné: dostačiž Francouzům, nám nikterak nedostačí. Náš doposud ne tak zkušený cit aesthetický a mravní se dožaduje čeho zdravějšího, mravně vyššího. Dokladem toho jest četný počet lehkého zboží, jež, ať si nemělo kusa zdravé myšlenky, jen bylo-li dosti mravně kluzké, dožilo se na francouzském jevišti potlesku — u nás posměchu nebo aspoň chladného opovržení.

S podobným spůsobem písemnosti může se čtenář shledati u Arbesa. Kdo četl jeho „Ukřižovanou,“ „Mesiáše“ atd. atd., uzná.

V této chvíli máme před sebou první sešit I. dílu románu Arbesova: Štrajchpudlíci, jehož první díl počíná „Epikurejci.“ „Květy“ jej přinesly r. 1880. Co bude dále ve druhém atd. díle, nelze věděti. Snad zůstane nedokončen, jako již leckterá práce Arbesova. Spůsob jeho myšlení bývá takový, že kde nelze dále mysliti, pomáhá vytečkování (viz jeho „Mesiáše“), nebo že sám Arbes nedovede toho domysliti.

Hned v prvním sešitě jest poznati Arbesa ven a ven. Z každé stránky vyzírá na čtenáře chorobnou rozechvělostí vytřeštěné oko, a zaráží puch nemravné fantasie, jíž Aleš — jak tak po školácku — půjčil své tužky. — A ta řeč, ta řeč! Na jediné straně, kde popisuje ložnici jakés „kokety, skoro bachantky s kyprými rty,“ a což já vím jaké ještě, najdeš „draperie, salon, elegantní budoir, park, plafond, barokové obrazy, alabastrové koule, baldachynové lože, estradu potaženou sametem, exotické květiny, drahocenné portiéry“ atd. Nač nám boj o národnosť? Podle toho bylo by lépe prohejřit peníze, jež bychom dali na zachování své národnosti a státi se, čím lépe, Francouzy neb Němci.

Viděti, kam takový spůsob literatury vede Francouzy, národ veliký a silný, jenž má pevnější naději do budoucnosti než my. Dáti se my na takovou cestu, veta po nás, neboť náš organismus jest

citlivější, a každá choroba v hlavě rychle se šíří po celém těle.

Protož volá národ k takovým literátům: „Ustaňte od díla takového, nevpouštějte jedu do zdravých žil našich, jsme ještě národ mladý a chceme žíti!“

Minucius.

Smír. Hist. povídka z křižáckých válek. Napsal J. Podhajský. (Zábavy večerní. Dílo 31.) Tisk a náklad Cyrillo-Methodějské knihtiskárny v Praze. 1883.

Slavný rod mocných Vršovců pobádán jsa neukrotitelnou ctižádostí často nepřátelsky stál proti panujícímu knížecímu rodu Přemyslovců. Rovněž i rod Slavníkovců, z nichž také sv. Vojtěch vyšel, zakusil zhoubných mečů Vršovců, když dobyto i hradu Libice a téměř všickni Slavníkovci povražděni. Ale mstná ruka Hospodinova zasáhla krutě nelítostné vrahy. Přemyslovec kníže Svatopluk uspořádal pravý hon na nenáviděné Vršovce a vyhubeni všickni až na Jana, Tistova syna, jenž takořka zázrakem se zachrániv, utekl se na odlehlý dvorec vladyky Domaslava, oddaného to z vděčnosti přítele rodu svého.

Ale Janem vzmítá touha po pomstě, až u Hlohova podaří se mu prokláti dýkou knížete Svatopluka. Vrací se do úkrytu svého k manželce Unislavě a synku Mutinovi. Ale běda! Manželka jest na loži smrtelném a na prosby její slibuje hrdý Jan, že chce se káti za hříchy svoje a rodu svého. Unislava umírá a Jan ubírá se poustevničit do sv. země na poušť jordánskou. Mladý Mutina vyrůstá u Domaslava za vedení slovanského kněze Pavla a věrného zbrojnoše Božeje, v statného i ušlechtilého jinocha. Odpustil v srdci svém všem nepřátelům rodu svého, jen županu Heřmanu nikoliv, jakož mu to loučící se otec byl poručil. Žije klidně na dvorci vladyckém s manželkou Svatavou, dcerou Domaslavovou, a štěstí jeho dostupuje vrcholu, když narodí se mu dcerka Unislava. Než ryk válečný vyvolá ho pod prapory knížete Soběslava a ve vítězném boji u Chlumce proti císaři Lotharovi zachrání život knížeti i županu Heřmanu. Ale nabízené odměny za hrdinský skutek se zříká; chceť zůstati nepoznán ve svém úkrytu. Než vděčný Soběslav navštíví ho i s Heřmanem v útulném dvorci a Heřmanův syn Střezimír zahoří láskou k dospívající Unislavě, dceři Mutinově. Heřman za nedlouho odchází k otcům, lituje krutosti své k Vršovcům i uloživ synu svému, aby vyprosil mu odpuštění, udá-li se mu setkati se kdy s nějakým potomkem rodu toho. — Střezimír uchází se o ruku Unislavinu, ale Mutina odpírá mu ji, zjevuje mu, že je Vršovcem i ukládá Střezimíru: „Přines od otce mého důkaz, že odpustil otci tvému,“ — pak že mu dá dceru svou. Střezimír vydá se na cestu do Palestiny, dosáhne odpuštění od Vršovce Jana, ale upadá po nešťastném boji do zajetí knížete Mossulského, kdež však podaří se mu obrátiti na víru křesťanskou Mehmeda i Fatimu, dítky knížecí, a uniknouti z otroctví.

Zatím vypravily se nové voje křesťanské proti sveřepým moslemínům na obranu sv. země. Mezi nimi i král český Vladislav a s ním i Mutina Vršovec. Ale rekům křesťanským zle se vede. I Čechové ocitnou se u velké tísni, z níž vytrhne jich český poustevník, Vršovec Jan, kterýž druhdy byl vyléčil syna knížete Mossulského, začež tento z vděčnosti na slovo Janovo Čechy živí. Tak opětně Vršovec zachránil život Přemyslovce Vladislava.

Vetchý již Jan umírá v Palestýně vzdálen drahé vlasti, kdež Střezimír blažen a šťasten žije s poslední potomkyní Vršovců, dcerou Mutinovou, Unislavou.

Toť asi stručný jenom nástin bohatého a pestrého děje naší povídky, zosnovaný obratnou rukou spisovatelovou v ladný celek.

Odporučujeme povídku tu zvláště lidu našemu, jenž tak rád kochá se četbou historickou. Pobaviť se tu rozmanitostí a zajímavostí děje čerpaného z historie české, poučí se ušlechtilou mravní tendencí, že potřebí odpouštěti po příkladu Kristovu nepřátelům i nejúhlavnějším, a byť se tu i neposkytoval v rámci povídky všestranný obraz kulturní doby tehdejší, najdou se tu aspoň nejhlavnější a nejvýznačnější črty — vroucí zbožnosť a hrdinná rekovnosť.

P. K.

Zábavy večerní. Sbírka zábavného a poučného čtení pro lid. Redaktor Vojtěch Pakosta. Ročník IV., č. 1. a 2. Tiskem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny v Praze. 1883.

Již 1. a 2. číslo letošího ročníku (IV.) „Zábav večerních“ nás přesvědčuje, že p. redaktor věrně stojí svému předsevzetí, touto sbírkou lidu našemu poskytovati čtení zábavné a spolu též poučné a zapuditi tím leckteré knihy, které se k nám vloudí v rouše ovčím, totiž krásně se čtou, jak tomu naši venkované říkají, ale obsahem svým jen kazí dobré mravy a tím i štěstí. Především se to podařilo 1. číslem, povídkou z kraje „Lila v boudě,“ původní to prací našeho na slovo vzatého a nejoblíbenějšího vypravovatele Fr. Pravdy. Jest to obraz ze života, obraz časový a pojednává se o jednom z nejhlavnějších nectností našeho venkovského lidu, o pýše. Kdo jsi měl příležitosť obcovati s našimi sedláky, zajisté jsi zpozoroval, jak hluboce zakořeněn tento hřích, jak veliký ten rozdíl mezi sedlákem a chalupníkem. V naší povídce nic přeháněno. Baruška — toť jméno hlavní osoby — dceruška Jandových, je dobra, přívětiva, klidna, hezka, — ale nemocna, t. j. musí býti nemocna, tak to chtěla máti její, stará Jandová. Brzy tu nějaká nemoc, brzy tam, a Baruška se musí šetřiť, nesmí pracovať, protože je nemocná, protože to chce stará Jandová — a nemusí pracovať, vždyť to mají u Jandových, vždyť dcera jejich může a musí se strojiti po městsku. A běda starému Jandovi, kdyby odporoval své ženě, a odporovati nesmí, vždyť on do hospodářství nic nedonesl, od své ženy všecko má. Velmi zajímava jest ona episoda, když starý Janda musil zapřáhnouti volky nevolky a jeti do města k doktorovi. Lékaři nemohli najíti žádné nemoci, ale stará Jandová hledala, a tak dlouho hledala, až konečně našla lékaře, který se tomu sice směje, ale Barušku uzná za nemocnou. Jak tu plesala Jandová, vždyť ona to vždycky říkala, že je nemocna, a pracovati nemusí, vždyť prý to mají. Baruška, tak se domnívá její matka, by se měla vdáti do města, vždyť nosí atlasový šat za sto zlatých a v hlavě prý má tolik, jako některá ta slečna z města.

Ale tu byla potrestána pýcha její. Přišli ženiši z města, přišel hospodský — ale Baruška ho nechtěla, to ustavičné tlachání a hulákání v hospodě — přišel kupec, ale tu by musila v krámu stáť, přišel mlynář, ale to klepání a drnkání, přišel učitel, myslivec, ale žádný se nelíbil, až konečně si vzala Baruška chalupníka a stala se sama chalupnicí. Byltě to trest na starou Jandovou, ale Cyrill Pokorných byl dobrý, pracovitý muž a Baruška stala se časem hodnou, pracovitou ženou, byla úplně zdravá a šťastná. Toť krátký obsah celé povídky. Každý obrázek ze života vzat a živými barvami kreslen, jako bys před sebou viděl tu starou Jandovou, jak si počíná pyšně a pohrdá všemi, protože jsou nejbohatší v celých Ždánicích. Můžeme tedy tuto povídku směle odporučiti všem ho-

spodářům a hospodyním na poučení a na výstrahu.

Druhé číslo obsahuje tři povídky charvátského spisovatele Janko Jurkoviče. Okolnosti těchto tří povídek jsou našemu lidu poněkud neznámé, cizí. Přáli bychom si, aby více bylo sáhnuto do života našeho lidu. Povídky ty jsou však bezúhonny a můžeme je odporučiti.

„Záb. večerní“ vycházejí ve svazcích vždy ukončených, a proto lze koupiti i jednotlivá čísla, cena je levná, a proto kdo chceš hojnosť dobrého, zábavného a poučného čtení získati, nebo je mezi lidem rozšiřovati, staniž se odběratelem „Zábav večerních.“ *P. B.*

Povídky z malého města. Sepsala V. Lužická. III. První báseň. — Závisť. — Blouznění lásky. Nákladem „Libuše,“ Matice zábavy a vědění v Praze. 1883.

„Libuše,“ Matice zábavy a vědění, číslo 4. letošního ročníku přináší nám tři povídky z malého města, z nichž první jedná o první básni, kteráž nevinně spojila dvě šlechetné duše ve šťastné manželství. Zvláště „básnířka“ líčena jest jako vzor ženy, matky a hospodyně, vychována byvši od šlechetné, ryzí matky své. Odporoučí se mnohým děvám, ne aby také básnily, ale spíše povinnosti domácí svědomitě plnily, řídíce se heslem: „Modli se a pracuj!“

Ve druhé povídce nazvané „Závisť“ líčena jest ďábelská závisť děvy, kteráž pokazila šílenou lásku dvou milenců, kteří oba smutně, zoufale život skončili. Nemůže se nikterak odporučovati! Nač ještě množiti bez toho dosť smutných takových obrázků ze života? Což není krásnějších příkladů? Tato druhá povídka jest pravý opak první. —

Třetí povídka „Blouznění lásky“ jest vzata ze života skutečného. Představuje nám dívku, jež nespokojena jsouc svým selským rodem, mermomocí chce býti panskou, k čemuž jí napomáhá nerozvážná babička. Dívka, jsouc hejčkána, vylíčila si svět sama podle knih, jež četla, chtěla býti rekyní nějakého milostného románu. Zamilovala se do hejska, jenž hleděl jen peněz od ní dostati; konečně ji hanebně opustil. Dívka nabyla rozumu a provdala se za pracovitého řemeslníka a stala se hodnou, pečlivou a váženou matkou. Krásný a zároveň výstražný to příklad dívkám, kam nerozumné blouznění lásky a rozmazlenosť vede. *P. P.*

Záb. bibliotéky ročník XIV. Čím více se rozšiřovaly a rozšiřují krvavé romány, porušující mravnosť, podkopávající víru a zbožnosť, ničící blaho a klid tak četných rodin, tím více jest potřeba knih směru protivného, směru mravného a rázu v pravdě katolického, jejichž četba by zastavila v postupu onu hlízu dál a dále se rozšiřující a vše nakazující. A knihami takovými jsou zajisté knihy vydávané v „Zábavné bibliotéce“ P. Pl. Mathonově, nákladem knihtiskárny rajhradských benediktinů v Brně.

Máme před sebou opět jeden ročník ukončený „Záb. bibliotéky,“ jež úkolu svému podle svých sil hledí vždy dostáti. A činily-li tak ročníky dřívější, učinil ročník čtrnáctý tak měrou plnou, vrchovatou. První sešit počal „Kvítím z luhů slovanských,“ nasbíraným P. J. Ježkem, katechetou na Smíchově. Jsouť to tři povídky ze tří slovanských jazykův: slovinského, srbského a ruského. V povídce „Otec a syn“ ze slovinského jest líčena naše stará chyba — nevděčnosť dítek k rodičům dosti častá.

Starý otec obětuje všechno, aby syn nemusil někdy těžko pracovati. A syn, když se byl domohl slušného bytu, otce nezná, dávaje mu cizíma rukama tolik, co dá každému žebrákovi. Bohužel, že

tak dosť často bývá. Druhá povídka ze srbského doličuje mocnosť požehnání rodičův a zhoubu mateřské kletby. V povídce pak ruské líčí se ruská výprava na Kavkaz, její nepohody a příjemnosti. Vskutku kvítí z luhů slovanských!

Pohleďme již na číslo druhé: „Bludnou cestou.“ Líčí se nám zde kus sociální otázky. V malé dědince Březově v Čechách žije spořádaná rodina Soukalova: rodiče s dvěma dítkami, dceruškou Kačenkou a synem Václavem, jenž byl právě školu vychodil.

Radí se mezi sebou, co se synem počíti. Synovi se zalíbí kupectví. Otec mu najde místo, zaveze ho tam, ale sotva za rok utíká utýraný a ošumělý chlapík k rodičům, nemoha snésti útisků pánových, lépe řečeno paní kupcové. Tu věrně nám líčí smutný osud učeníků — kus sociální otázky. Otec najde mu jiné místo u dobrého, řádného pána, ale syn po čase, dostav se za mládence, dá se strhnouti od špatných druhů k životu rozmařilému a následkem toho i k nepoctivému. Svého pána okrádá! Když však onemocní, krádeže vyjdou na jevo, a tu jest bez dobrého jména, beze cti, bez vysvědčení, bez útěchy na krku chudým rodičům, jichž se zmocňuje zoufalosť nad zvrhlým synem. Neblahým zkušenostem synovým a modlitbě matčině se podaří obrátiti Václava k životu lepšímu, smíří se s Bohem, ale lidé odpustiti nechtějí. Vysvědčení nedostává a jiného řemesla nezná. Avšak řemesla otcova — ševcoviny — chopiti se nechce. Chtěje rodičům odejíti z očí, jde do světa, že snad se mu přece podaří najíti štěstí. Ale nemaje ani vysvědčení ani slušného šatu, není přijat nikde, ač prochodí celou Moravu. Zajde si tedy do Uher. Nechtěje hlady mříti, dá se na parník do služby, ale to ho netěší. Najme si službu ve mlýně, ale jsa postížen značnou škodou, odejde odtud, aby si hledal něco lepšího. Konečně ho vezme do služby majitel rozsáhlého statku Osbán, chovaje se k němu v pravdě otcovsky, jakož Václav k němu synovsky. Ale štěstí mu nepřeje. Stíhne ho nehoda citelná, kdy se jí nejméně nadá. Na konec jsa postížen nebezpečnou zimnicí, dostane se bídně domů do Březova bez krejcara, bez kusa slušného oděvu, nemocen, k nevýslovnému žalu rodičův.

Avšak jsa poučen neskonalými svízely, jichž byl přes míru zakusil, zůstane doma a hledí se svědomitě přiučiti řemeslu otcovu. Jsa pilen, vyučí se brzo, jde na zkušenou do ciziny a vrátí se jako řádný člověk do své otčiny. Jsa ke všem uctivým a znaje se dobře ve svém řemeslu, zjedná si za čas dosti slušného jmění.

Na konec dočkají se rodiče přece radosti, jak jeho mládí slibovalo. Na něm se vyplnila slova: „Hledej štěstí ve vlasti!“

Sešit pátý obsahuje truchlohru: „Hermenegild, syn Leovigilda, krále Visigothův, pro svou víru mučeník.“ Děj truchlohry vzat jest ze šestého století, kdy arianism se šířil po všech krajích, nalezaje silnou oporu u dvorů panovnických. Hermenegild, jsa věren víře Kristově, vytrpí na rozkaz svého otce — Ariána — smrť mučenickou, čímž mnozí, zvláště pak jeho bratr Rekkared, do lůna církve katolické se vrátí. Děj vskutku působivý a kus k provedení ne nesnadný!

Sešit šestý a sedmý vyplňuje překlad z němčiny „Psanci,“ kresby z útrap francouzských vystěhovalců. Děje rozebírati nebudeme, jen tolik podotýkáme, že člověk si mimovolně vzpomene na útrapy vystěhovalců českých, na jejich krutý osud, jehož jim bylo měrou vrchovatou zakoušeti.

Od osmého pak sešitu až do čtrnáctého zabírá překlad z frančiny: Panna

Maria Lúrdská od Henri-ho Lassere, přeložil P. Petr Hlobil, člen řádu benediktinského v Rajhradě. Spisovatel francouzský, vyváznuv z těžké nemoci a chtěje vyplniti slib, jímž se byl v nemoci zavázal, líčí věrně dle pravdy ony události Lúrdské, o nichž porůznu bylo a jest slyšeti, v celku. Podává příběhy zajištěné skutečnými dáty, vypravuje ona nesčíslná dobrodiní a zázraky, které se byly v Lúrdech přihodily. Zkrátka počíná si tak, jak toho velmi potřeba v našem osvíceném, nevěreckém devatenáctém století. Podávati přehled celé knihy dosti objemné, nebylo by zde na místě. Zkrátka řečeno, jest to práce nanejvýše záslužna a dobře tedy, že kniha ta též v rouše českém se vyskytla.

Kvítím roč. počal, „Kvítím pestrým“ od Viléma Ambrože skončil. Jest to sbírka básní všelikého druhu. Rozdělena jsouc na tři díly, zahrnuje v díle prvním básně, jichž motivy ponejvíce z přírody jsou vzaty.

První báseň však jest ruská pohádka národní o krásné Vasilise. Čtouce ji, myslíme, že čteme Čelakovského ohlas písní ruských. Tak jednoduše a tak krásně. V mnohých básničkách dojímají básníka mnohé zjevy přírodní, tužby náboženské, národní a tu obrací se k našim básníkům, vyčítaje jim jejich neplodný kosmopolitismus, ač mají vůkol sebe velmi moho látek v národě svém. Vybízí k horlivosti náboženské a národní slovy přímými a vroucími.

V oddíle druhém věnuje básník vzpomínku zvěčnělému Sušilovi, rozličným slavnostem, jako „Ozvěnu roku 869.“ Vzpomíná pouti Slovanů do Říma, slavnosti nastolení J. M. biskupa brněnského, čtrnáctistiletých narozenin sv. Otce Benedikta. Není tam velkolepých obrazů, ale tím více citu a lásky.

Třetí pak oddíl pojímá v sebe básně obsahu vesměs náboženského. Básník probírá básnicky čelnější slavnosti celého roku, konče slavným vzkříšením a na sám konec vzpomíná i duší zemřelých. I těm věnuje báseň poslední sice, ale řinoucí se z útrob upřímných a vroucích.

Co říci o celé té sbírce? Co jiného nežli pochvalně se o ní zmíniti! Za našich dob, kdy hledá se v tom krása, co není mravným, jest taková sbírka cennou.

Verš je plynný, rythmus lehký, rým až na některých místech správný. Čtouce tyto básně, nemusíme přemýšleti teprve o tom, co básník chtěl říci. Není tam obrazů nepřirozených ani hledaných, ale za to hojnosť takových, jež jsou působivy, snadno pochopitelny, a proto se hodí velice dobře do sbírky, jakou jest „Záb. bibl.“ Může ji čísti vzdělanec, líbí se mu. Čte ji méně vzdělaný, prostý venkovan, a prospěje mu.

Prohlédnuvše celý ročník „Záb. bibliotéky,“ nemůžeme nic jiného jako přáti si, by v ní vycházely podobné práce ať již původní nebo překlady, vždyť v příbuzných nám jazycích dosud dosti krásného a ušlechtilého. A nejenom v jazycích slovanských lze najíti krásné perly, nýbrž i v mnohých jiných, jichž některé květy do naší literatury by se též pěkně hodily. Vždyť mnohem lepší dobrý překlad, nežli nemravná, proticírkevním směrem psaná povídka.

Sloh celkem jest dobrý, český, lehce se čte; sem tam nějaká hledanosť a zbytečné opisování, místo jednoduchého výrazu. Též nějaký germanismus tu onde znamenati, ač české úsloví velmi snadno a krásno. Neškodí též připomenouti, že lépe užívati infinitivu, nežli časoslovných podstatných jmén na ání, ení a pod.

Končíce svou kratičkou rozprávku o „Záb. bibliotéce," odporučujeme ji našim rodinám místo mnohých knih ceny pochybné, vždyť jsou to knihy dobry a laciny.

A bude-li příští ročník ceny podobné jako minulý, již napřed jej vítáme.

J. P.

Výklady prostonárodní z oboru jazykozpytu, bájesloví, psychologie národní atd. Sepsal a sebral Primus Sobotka.

Knížka tato obsahu velmi bohatého skládá se z mnoha menších pojednání (9), které jdouce za jedním cílem a padajíce vesměs v obor zkoumání prostonárodního ducha slovanského, tvoří pěkný celek. Spisovateli se plnou měrou podařilo, co si hned v úvodě za úlohu vytkl, aby totiž čtenářstvo, bažící pouze po zábavě, jaksi hravě přivedl k četbě děl vědeckých, vážných, poučných. V lehké a prosté formě podává nám řadu článků, které národního ducha slov. osvětlují tu z té, tu z oné stránky. Vykládá se nám tu o základu symboliky a mythologie, o vztahu slova a báje, pak se před námi otevírá tajemná dílna duševní lidu slov., v níž vidíme, jak si vysvětluje zjevy přírodní, jak oduševňuje a oživuje veškeren svět a jak trefně odívá tyto výmysly své v roucho básnické. Dále upozorňuje spisovatel velmi důmyslně na dědičnosť duševních vlastností dle analogie dědičnosti vlastností tělesných. Co však praví o přemýšlení zvířat, neb o pavouku, jehož předkové se prý dlouho napřemýšleli a hladu natrpěli, než přišli na ten vynález, stavěti sítě své tam, kde nejvíce much poletuje a p. — to pokládáme spíše za pouhý žert, nežli za opravdové tvrzení spisovatelovo. Ostatní články, vyjma: »Ptactvo v nár. poësii slov.,« kterýžto článek pěkně vyličuje přátelský poměr mezi prostým, nehloubavým lidem slov. a mezi ptactvem zvláště domácím, jakož i vzájemnosť ptačí samu, zabývají se prastarými zvyky a pověrami lidu slov., hledíce kde možná pravý podklad a smysl jejich odhaliti. Knížka končí pojednáním o humoru Lemkův se stálým zřetelem k humoru lidu našeho. Odporučujíce spis ten doufáme, že i mezi lidem méně vzdělaným obliby dojde, jsa obsahem z lidu vzat a způsobem přiměřeným lidu opět podáván. Čtenář se jím zajisté i poučí i pobaví, jsa místy k samostatnému doplnění věcí pouze nařčených pobádán.

Fr. V.

Za nynější doby, kdy v literatuře naší, v básni a prose, zavládl směr rationalistický, nevěrecký, poutají pozornosť naši plody básníků polských, z nichž výběr vydává naklad. Vilímek pod názvem: **Květy z polských luhů.**

Kdežto básníci naši o Bohu nechtějí věděti, nebo nevážně mluví a píší o sv. náboženství, volají básníci polští, ač bolně úpějí pod tíhou poddanství ruského, zbožně a s důvěrou k Bohu:

Ochraň nás, ochraň otcovskou dlaní,
příští svou milosť brzo nám zjev....
Až tvůj nám anděl zazáří stkvěle,
půjdeme potom na velký boj;
odpověď dáme, jaká jim patří,
rouhačům podlým: „Bůh byl a jest!"
(Ujejski: Chorál.)

Poláci vzpomínají na svou krásnou, milou vlasť, »dokud Pán své v lásce míval« a teď kdy v domě vlastním jsou jen hostmi, modlí se:

Před Tebou zde, Pane, zoří,
čela naše v prach se koří ....
Smilování, Pane, Pane! (Belza: Ecce dolor.)

aneb:

„Hospodine! slyš mé lkání,
slovu mému sluchu přej!
Ukaž dětem smilování,
a mé ženě zdraví dej! (Belza: Kovář.)

Důvěra v Boha a Rodičku Boží zmirňuje jejich strasti a soužení (Belza: Zámek grojecký; Zagórski: Tři králové), víra a láska ku kříži přemáhají lákání všeliké rozkoše (Odyniec: Siréna); vůbec polští básníci pohybují se na domácí nivě (Wasilewski: Chrám na Wawelu; Gaszyński: Olšina Grochovská; Syrokomla: Spor o meze).

Ještě jednu ukázku podám:

Ve slzách my spínáme ruce svoje k Tobě,
Pane! odpusť nám viny!
Děj se svatá vůle Tvá v každé věků době,
námi konej své činy.
Posvětiž se jméno Tvé ... atd. (Slowacki: Autorovi tří žalmů.)

Toť jiná poesie, jiný duch, jiná látka nežli u nás! Kéž by naši poetové nechali moderního západu a přidrželi se

raději nepokaženého východu, bratří Slovanů. Tak jako nyní smýšlejí a píšou, odcizují se nejen domácímu lidu českému, ale i všemu slovanskému vůbec.

»Hraji Tobě, Polsko, na tom je mi dosti,« praví s chloubou básník polský (Vl. Zagórski); naši pějí Francii neb Italii.

Tyto květy z polských luhů mistrně překládá dobře známý v tom oboru Jan Nečas; neméně zasluhuje chvály a díků našich pro výběr odporučení hodný. Kéž jen pokračuje šťastně směrem dosavádním!

Sbírky té vyšlo 10 sešitů o sobě i v celku a obsahují pověsti, ballady, legendy, romance, vybrané básně a písně národní (100 krakováků).

Každému sešitu přidána jest zdařilá podobizna básníkova.

Nehledě tak ani na krásnou úpravu jako spíše na krásný obsah, přimlouvám se za hojné šíření této sbírky básnické; rovněž odporučuji V. Trnobranského Sebrané spisy (dosud vyšlý sv. 1. obsahuje ballady a romance), v nichž vane duch našich básníků Erbena, Čelakovského, duch vlastenecký a náboženský. Ve sbírce té nacházíme mnohé plody velmi zdařilé, ceny nepomíjivé; mnohé z nich obsahem a lahodou formy podobají se národním písním.

Poutí života. Povídky a humoresky. Napsal J. M. Hovorka. — V posledních třech sešitech Ottovy „Laciné knihovny národní“ vyšly povídky a humoresky J. M. Hovorky a sice: „Ztracené světy,“ „Literární novinka,“ „V plynové záři,“ „Půst,“ „Vesničtí svatí“ a „Na konci cílů.“ Aniž bychom se do podrobného rozboru jejich pouštěli, chceme se jen zkrátka o jednotlivých povídkách neb humoreskách zmíniti.

Povídky „Ztracené světy“ a „Na konci cílů“ podobají se poněkud tím, že přivádějí čtenáře k myšlénce, že muži bez pevných, zdravých zásad životních, bez mužné síly v jednání, bez svobodného sebeurčení, zkrátka bez karakteru nelze získati ani vážnosti ani trvalého štěstí. Muž, jehož slovo má býti místo přísahy, jenž závazků svých nemá rušiti ani kdyby ho to stálo největší oběti, jedná-li se o existenci, nejvíce pak jedná-li se o zachránění cti jiného člověka, jemuž je tím povinován, muž nemá se v povinnosti své dáti zviklati ničím, ani krevními přátely svými, chce-li uhájiti svou mužskou česť, klid duševní a spojené s tím životní blaho. Že se těžce porušená povinnosť na muži mstí a hrozně mstí, ukazuje povídka „Ztracené světy.“ Umělec, malíř, jenž evropského takměř dobyl si jména, stane se ve chvíli, kdy jedno z jeho dětí zneuznáno, slabochem, zřekne se na doléhání ješitné sestry osoby, která mu všecko i česť obětovala a vrhá ji v opuštěnosť a hanbu. Vizme však následky: jako furie pronásleduje ho zpomínka na své hanebné jednání; snad by všecko rád napravil, ale nemá odvahy, zůstává slabochem. A konečně se mine s rozumem a bídně končí. Jakási ironie osudu se jeví v této povídce: kdežto se na jedné straně nešťastné Hermině Rajské po tajmu všemožné štěstí připravuje, táhne ji cos jako bludička k muži, jenž se stane jejím neštěstím.

Druhá povídka: „Na konci cílů“ ukazuje, kam vede nezřízená žádosť po bohatství, po mstě, spustí-li se muž jen na čas ideálu a upadne v slepou náruživosť, nedbaje na hlas srdce, utlumuje vřelý cit jeho, a nepomýšleje, že se časem všecko, co si nalže, ukáže v holé, nesnesitelné skutečnosti, avšak když již bude pozdě a obrat nemožný. Tu pak dohání šílená rozervanosť člověka k úmyslům, které by neštěstím jiných jeho pusté srdce na čas ukojily, pak zpomíná takový nešťastník na křižovatku života, kde si cestu pochybil ku svému neštěstí a k žalosti jiných. Avšak není tu dosti síly snášeti osud svůj. Ký div, že se stane výstředním, vida pochybený svůj cíl, a že pokoj k němu nikdy nezavítá!? Jak velkou jest proti němu dívka, jíž jeho obraz v duši utkvěl a nevymizel, ani když se viděla od něho nepovšimnutu, zapomenutu! Jakou sílou citu povinnosti a cti září dívka ta, zamítajíc štěstí, po němž duše její nadarmo byla práhla, jen z té příčiny, aby uchovala zbloudilce zrády na jeho manželce. Od dívky se měl učiti, která se obětuje za jiného, třeba při tom vlastní štěstí na vždy pochovala.

*

Z humoresek dávají nám tři nahlédnouti v zákulisí rodinného života různých lidí. „Literární novinka“ je vlastně Heritesův herbář, který si tajná literátka, chtějíc se vyhnouti výlohám, chce vypůjčiti, při tom však různými příhodami tolik škody si nadělá, že to převyšuje cenu několika výtisků „Herbáře.“

„V plynové záři“ setkáváme se s manželkou pana professora, které se muž naprosto znelíbil, an pro samé studie nemá pro ni prázdné chvílky. Na tajné večerní vycházce, kterou se chce odškoditi, setká se zvláštní náhodou se svým manželem a uzná po vysvětlení toho setkání svou chybu a šlechetnosť manželovu. Její vrtochy jsou tytam.

„Půst“ vypravuje malou neshodu z života novomanželů, k níž pan přednosta železniční stanice dal podnět tím, že se nedá od své manželky pohnouti k zachovávání postu. Po malé bouřce, při které déšť slz manželčiných obyčejných účinků se nemine, vychází opět slunce svornosti na jejich manželském nebi.

Humoreska „Vesničtí svatí“ tepe nešetrně prostou náboženskou mysl lidu, uvádějíc směle vytvořenou osobu jakéhos „vesnického svatého“ v posměch. Inu, není to nic tak zvláštního, utvořit si dle libosti hastroše a pak z něho dělat plané vtipy!

Slovná forma jmenovaných povídek a humoresek je bezvadna, sloh lehký a nehledaný, humor vyrůstající přirozeně ze situace děje přechází místy až v satiru více méně vhodnou. Kdyby nebylo některých poznámek, jako ve „Vesnických svatých,“ o kteréžto humoresce jsme shora se pronesli, mohli bychom spisy tyto k *pouhé zábavě* sice odporučiti, pro něco vyššího se však nehodí.

Fr. V.

Přehled našich sbírek zábavných.

Besedy, Poetické. Redaktor: Jan Neruda. V Praze. Dr. Ed. Grégr a Ed. Valečka.

Bibliotéka, Bibusova prostonárodní, spisů historických. V Telči. G. A. Bibus.

Bibliotéka, Moravská. Vydává Frt. Bayer. Ve Velkém Meziříčí. Šašek.

Bibliotéka, Národní. Red. Fr. Zákrejs. V Praze. J. L. Kober.

Bibliotéka, Politická. Vydává: Český klub. V Praze. J. Otto.

Bibliotéka, Česká, rodinná. Pořádá J. V. Veselý.

Bibliotéka, Salonní. Red. Fr. Schulz. V Praze. J. Otto.

Bibliotéka, Světová. Sbírka zábavného a poučného čtení. V Ml. Boleslavi. Vačlena.

Bibliotéka světových cestopisů. V Praze. Šimáček.

Bibliotéka, Zábavná. Vydavatel Pl. J. Mathon. V Brně.

Bibliotéka zábavných spisů. V Praze. Kytka.

Bibliotéka, Nová, spisů veršem i prosou. V Praze, Vilímek.

Klasy, Zlaté. Dárek dospělým dívkám do „Zlaté Knihy“ čili „Dědictví sv. Ludmily“ zapsaným. V Písku. „Zlatá Kniha“ čili „Dědictví sv. Ludmily.“

Knihovna, Anglicko-slovanská, zábavy i poučení. Red. J. Váňa. V Praze.

Knihovna pro český lid. V Praze. Lauermann.

Knihovna ústřední. Red. Fr. Zákrejs. V Praze. J. L. Kober.

Ottova laciná knihovna národní. Red. Ot. Mokrý. V Praze. J. Otto.

Urbánkova knihovna pro lid. V Praze. Fr. A. Urbánek.

Knihovna, Slovanská. V Praze. Ed. Valečka.

Knihovna, Nová, našeho lidu, prosou i veršem. Vydává evangelický akademický spolek „Jeronym.“ — Pořádá B. Molnár v Praze.

Květy z polských luhů. V Praze. R. Vilímek.

Libuše, Matice zábavy a vědění. V Praze. Nákladem „Libuše,“ Matice zábavy a vědění.

Lístky, Zlaté. Dárek útlověkým dívkám do „Zlaté Knihy“ čili „Dědictví sv. Ludmily“ zapsaným. V Písku.

Matice lidu. V Praze. Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých.

Pěkné čtení. Album románů a povídek původních a cizojazyčných. — V Praze. R. Vilímek.

Spisy katolického spolku tiskového. V Praze. Nákladem kat. spolku tiskového.

Spisy, Prostonárodní, politické. Vydává: Český klub. Red. Ad. Srb. Praha, Hynek.

Zábavy večerní. Red. V. Pakosta. V Praze. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna.

Z našich a cizích vlastí. Illustrovaná bibliotéka novel a cestopisův. Red. Fr. Ad. Šubert. V Praze. J. Otto.

Věru, statná to řada sbírek zábavu nebo zábavné poučení pěstujících. Připočteme-li k tomu ještě spisy ojediněle vycházející, časopisy zábavné a mnohá „Dědictví,“ zdá se nám skoro, že je té zábavy pro malý národ náš za tak trudných časův až příliš, nevzpomínajíce při tom ovšem ani toho, že v tak mnohé zábavě vězí otrava.

Z 29 sbírek tuto uvedených jest 5 řízeno duchem katolickým. Nedlužno ovšem ještě zapomenouti na dosti četná katolická „Dědictví.“

Zábavná bibliotéka

bude od nynějška vycházeti **po seriích o 10 sešitech.** Každý sešit obsahuje tři archy a účtuje se za **10 kr.** Předplácí se na jednu serii **1 zl.** Předplatitelům na dvě serie (tedy na 20 sešitů) ponechá se obraz barvotisku 48/35 centim. **Božské Srdce Páně** za doplatek **80 kr.** (incl. obal a kolek). Krámská cena obrazu jest 1 zl. 20 kr. (resp. 1 zl. 30 kr.) Činíme tak, proto že mnozí starší odběratelé obrazů premijních již si nepřejí. Komu již účtována prémie za 1 zl., obdrží náhradu. Letos vydáme dvě serie „Zábavné bibliotéky,“ vedle „Sebraných spisů“ Václava Kosmáka.

F. R. ENDERS,
sochař v Praze,
v Karlíně č. 39.

Pro kostely,
kaple a kláštery!

Sochy svatých,
světic, českých patronů

atd., přesně provedených, **v každé velikosti, z kamenné smíšeniny, v barvách a bohatě zlacené, též jen v jedné barvě.**

Sochy tyto mají tu výtečnou vlastnosť před dřevěnými, že jsou **ohnivzdorné a nevezmou nikdy zkázu trhlinami.** Vystavené jsou samé vždy a každá návštěva je vítána.

„U červené hvězdy“ (dům řádu křižovníků).

Knihkupectví
G. A. Bibusa v Telči
na Moravě
nabízí velectěnému duchovenstvu
velmi krásnou
křížovou cestu
v pozlacených barokových rámcích
u velikosti 58/71 centimetrů.

Veškeré obrazy, 14 kusů, **jsou umělecky v barvotisku provedeny a na plátně napnuty,** a dodávám je **i s bednou**

za 56 zl.
na měsíční splátky.

**

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. **Číslo 3.**

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškeré dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Účastníci apoštolátu tisku.

(Nově přibyli do 21. února 1884.)

S vkladem 25 zl.:

F. J. od L. 25 zl.; — P. Frant. Kašťák, kaplan v Nov. Bydžově (1. lhůta 5 zl.) — Karolina Kleinova ze Židlochovic (1. lhůta 12 zl.) — P. Jan Záruba, kaplan v Nebovidech (2. lhůta 10 zl.) — P. Mat. Procházka, kanovník v Brně (2. lhůta 5 zl.) — R. Hácova a K. Malá z Vys. Mýta (2. lhůta 15 zl.) — P. J. Uhlíř, farář v Lučici (2. lhůta 15 zl.)

S příspěvkem ročně 1 zl.:

Z Mostkovic: P. Frant. Svoboda, kaplan; Marie Labounkova; Genovefa Moravcova. — Z Telecího: P. J. Kašpar, farář; Kovanda, učitel. — Kat.-politická jednota v Rudslavicích. — P. J. Konečný, kaplan v Napajedlích. — P. J. Novoveský, farář v Zámrsku. — P. J. Stáhala, koop. v Dolanech. — Karel Havlíček, učitel a Fr. Schneider, výměnkář v Dolanech. — Z Březové Hory: J. Polák a J. Suchopar. — P. Jan Čuban, farář v Mčelích. — Vojt. Kameš, bohosl. v Král. Hradci. — P. V. Jiřík, farář v Bukovníku. — P. T. Zeman, farář ve Velharticích. — P. Matěj Ziegloser, farář ve Strašíně. — P. Chejnovský, kaplan v Jaroměři. — Anna Zachařova z Oujezdce (s pol. 7 zl.) — P. Ant. Dědeček, benef. ve Svijanech. — P. Theodor Káčer, koop. ve Všechovicích. — Ze Židlochovic: Adam Resl, Eduard Hotový, Josef Flodr, Josef Nevěděl, Jan Novák, Jan Bartoš (známý horlitel), Matěj Měřinský a P. Fr. Mikšánek. — Terezie Stahalova z Dolan. — P. Jan Havránek, kanovník v Jimramově. — Matziejek, zahradník v klášteře ve Frýdlandě. — P. Jul. Koubek, koop. v Oslavanech. — Z Č. Budějovic: Terezie Stangenbergrova, Matěj Michalec, Anna Chadová, Maria Štěrbová, Anežka Nováková a Maria Tintěrová. — P. Fr. Kutter v Brně. — P. Josef Štefek, kaplan v Předmostí. — Th. Dr. C. P. Ant. Vřešťál v Praze. — Ze Studené u Telče: Martin Valenta, A. Valentová, Vavř. Novák, Maria a Kristina Jandová, A. Dvořáková, M. Koželuhová a Ant. Šanda. — P. Jan Novotný, děkan v Nov. Bydžově. — P. Blažej Krunert, kaplan v Poděbradech. — Z Proseče u V. Mýta: Rodina Horákova, M. Mlynářova, T. Krejčova, A. Kulhavá a K. Matějíček. — Farní knihovna v Božejově. — Z Dolan:

P. Jos. Stahala, kaplan, Karel Havlíček, učitel, Fr. Schneider, výměnkář a Terezie Stahalova (všichni 4 pro r. 1884). — P. F. Osoba, farář v Domonšicích. — P. Fr. Dvořák, farář na Loučení. — P. A. Schlögl, farář v Bohdanči. — Kat.-polit. jednota v Jimramově. — Dominik Hachla a P. J. Žváček, koop. v Dřevohosticích. — P. B. Vavreyn, kaplan ve Velešíně. — P. Jan Hájek, kaplan v Libštátě. — P. J. Kaplan, farář v Cuslavi. — P. Alois Dolek, kaplan v Cuslavi. — P. V. Kudrna, farář v Nové Vsi. — M. Přibyl ve Znorovách č. 311. — P. Drahotín Halda, farář v D. Újezdě. — P. Fr. Vohnout, duch. správce v Dymokurách. — Z Uhřičic: Tomáš Vaculík, Anna Hlavinkova a Jos. Šťastník. — P. Kristin Plodek, ř. sv. B., farář v Počáplích.

III. S příspěvkem 50 kr.:

Kašpar Křikava z Kutné Hory. — Jan Šír, Anežka Robova a J. Hermanova z Ústí n/O. — Anastasia Buršova ze Řetové. — Ze Ptení: Anežka Kunčíkova a Florentina Kubíčkova. — Z Košíků: J. Remeš, domkař, J. Tomaštík, domkař, J. Pučalík, domkař, J. Hučík, podsedník, F. Remeš, domkař, Š. Hučík, podsedník, V. Hučík, domkař. — Matěj Soukeník v Nivnici. — J. Arnošt a J. Mačín, bohoslovci v Praze. — P. Theodor Káčer, koop. ve Všechovicích. — Ze Židlochovic: Maria Hrnčiříkova, Karolina Čermákova, Maria a Kateřina Kubíčkova, Karolina Kleinova. — Kateřina Klímová z Č. Budějovic. — Františka a Maria Knotková ze Studené u Telče.

☞ Řídíme se zásadou, že jako kniha špatného obsahu vždy zůstane příležitostí ku zkáze, tak i kniha dobrá stálou jest příležitostí k dobrému, k poučení a povzbuzení, a proto přejeme si velice, aby dobré knihy byly rozšiřovány. K tomu cíli sestavili jsme podíly pro účastníky apoštolátu tisku, a vybízíme opětně, aby byly také rozebrány. Ostatní příspěvky vynaloží se k utvoření jisté zálohy pro podniky křesťanského písemnictví (aktivní fond), které v širším smyslu slova třeba bráti. Vytýkal nám kdosi, že se mu zdá, jako by zařízení „apoštolátu tisku“ bylo jen novým způsobem zbaviti se nahromaděných knih. Jest to pravda a také není to pravda.

Připouštíme, že si přejeme, aby všechny zásoby dobrých knih, nahromaděných v rozličných našich dědictvích a u křesťanských nakladatelů mezi lid přišly a raději tam třeba po čas nepovšimnuty ležely; neboť k jakému jinému účelu byly všechny ty knihy vydány? Či máme snad se styděti za vlastní díla, jichž prospěšnosť uznali všichni nepředpojatí? Anebo máme ustati od práce proto, že docílený úspěch uráží některé závistivé oko?

S druhé však strany jest to naprosto nepravda, domnívá-li se kdo, že nám záleženo hlavně jen na rozšíření dobrých knih. To rozšíření a čtení křesťanských knih jest pouhým prostředkem k cíli vyššímu. Kdyby nebylo spisů špatných, víru a dobrý mrav podvracujících, ani by nám žádnému nebylo napadlo, baviti se sbíráním a vydáváním knih obsahu a směru křesťanského. Zajisté pochybno jest, podezřívati hned z počátku dílo, které i uspořádáním i účelem jest dobré; ale ovšem, jako vše, co rukoum lidským svěřeno, jest ještě nedokonalé a nedostatečné. Založení jakéhosi velkého, vše, co dobré jest podporujícího fondu, leží nám také velice na srdci, netajíme si však toho, že za nynějších poměrů dosažení jeho zůstane pouhým přáním.

Apoštolát tisku jinde.

Zajímavo bude zvěděti, jak také druzí národové uznávají nutnosť katolického tisku a jak se chápou práce. Tu zaujímá první místo zvané „Dílo sv. Pavla.“

Účelem jeho jest, tiskem, povýšeným na důstojnosť apoštolátu, zaváděti opětně království Ježíše Krista do duší, rodin, škol, státu a společnosti. Omnia instaurare in Christo. Všechno zařizovati v Kristu. O. I. X. Pročež snahou jeho jest:

1. Založiti spolek kněží, jenž by v duchu sv. Pavla výhradně se věnovali apoštolátu tisku.

2. Vychovati dělníky a dělnice, spisovatele, kolportéry, by žili se sv. Pavlem, s Ježíšem Kristem, za heslem: Mihi vivere Christus est et mori lucrum. M. V. X. Ježíš Kristus jest mým žitím a smrť mým ziskem.

3. Meze klásti oněm za den milionnásobně spáchaným lžím, pomluvám a útokům proti církvi, náboženství, kněžím a věřícím, a poučovati lid časopisy, kalendáři, spisy, články a illustracemi všeho druhu, a sice podle okolností, velmi lacinými a snad i za darmo.

4. Zařizovati knihovny, čtenářské spolky, slušné a laciné besídky.

5. Zříditi jednatelství (agenturu) pro katolické ohlašování, kteréž by dopisy a telegramy rozšířenou lež pravdou usvědčovalo.

6. Dílo sv. Frant. Saleského, odpustky opatřené bratrstvo tisku, k podporování katolického tisku rozšiřovati.

Majetkem díla tohoto jsou dvě knihtiskárny, francouzská a německá v Příboře ve Švýcařích. Spisy, těmito knihtiskárnami vydávané, čítají přes 50.000 předplatitelů. Jiné knihtiskárny mají dílo toto v Paříži, v Barle-Düci a v Bordeauxi. Přes 100 Bohu zasvěcených pracovnic koná tuto svou práci v duchu úplného odevzdání se a obětuje se prací, strádáním a modlitbou Bohu za všechny hříchy tiskem spáchané.

Přes 100 kardinálů, arcibiskupův a biskupů, požehnalo písemně tomuto podniku a vřele ho odporučují. Protektorem jest Jeho Eminencí kardinál Parrocchi v Římě.

Výroky a úsudky církevních knížat, vynikajících katolíkův a katolických kongressův o důležitosti díla sv. Pavla či „apoštolátu tisku“ pro naši dobu.

* * *

„Ujišťuji Vás, že všechny k obraně církve směřující podniky vždy podporu a ochranu u sv. stolice hledati mohou. Žehnám dílu svatého Pavla, žehnám také všem jeho spisům, povzbuzuji jeho snahy a těším se z výsledků jeho.“ *(Lev XIII. na p. Ct. Schorderta.)*

„Buďte tedy statečni, drazí synové, a pracujte zmužile, jsouce plni důvěry v Boha, jehož věci sloužíte, opírajíce se o nauku této apoštolské stolice, jíž svěřena jest nejvyšší autorita v naukách a moc nad věrou a mravy, s tou jednotou duší a v tom duchu lásky, o němž sv. Augustin psal: „Vítězství jen pravdě přináleží, a vítězství pravdy jest láska.“ *(Breve Lva XIII. ze dne 24. července 1882.)*

„Pokračujte a svou naději vložte celou na Boha, mějtež důvěru, že boj, jenž Vám přestáti jest, korunován bude jednou svým výsledkem.“ *(Breve Pia IX. ze dne 3. června 1874.)*

„Rozhodně jest nám dobrým tiskem špatnému na odpor se postaviti; špatný

tisk porušuje společnosť. Proti spisům jen spisy možno bojovati, aby tisk, tento tak mocný nástroj ku bourání, také mocným byl v jednání blaha člověčenstva, a aby prostředky k dosažení blaha právě ze zřídla jedu se prýštily.“ *(Lev XIII. italským biskupům.)*

„Důležitějšího účele nemůže býti, než jaký si vytknul apoštolát tisku.“ *(Rudigier, biskup linecký.)*

Vídeňský katolický časopis „Oesterreichischer Volksfreund“ uveřejňuje následující provolání:

„Všestranným tlakem a dotíravostí židovskou trpí jak křesťanská společnosť, tak i nežidovský obchod. Každodenně stává se nynější dobou tento tlak citlivějším, poctivá práce a solidní výdělek ustupují do pozadí. Než bychom se tomuto tlaku na odpor postaviti mohli a neslýchanému terrorismu židovského tisku meze položili, nutno jest, by boje se súčastnil nejen jednotlivec, nýbrž zvláště časopisy, z nichž po většině obecenstvo všech tříd, netoliko pravd o všech událostech společenského a hospodářského života se dovídá, alébrž také náhradu béře za všechnu drzosť židovského tisku a poučení o jeho záměrech.

Že by rozšířeným a nežidovským tiskem, který by vliv měl na veřejné mínění, užitku bralo všechno obecenstvo, a nežidovský obchodník zvláště, jest na bíledni.

Spojenými silami lze všeho dosáhnouti!

A tudíž možno nám se vymaniti ze židovského tlaku, dotěrnosti a vlivu jeho tisku, pak-liže každý z nás jen skrovnou hřivnou přispěje.

Mnozí z našich souvěrců spojili se vespolek k založení tiskového fondu a tiskového spolku k ochraně společensko-národo-hospodářských zájmů nežidovských. Tímto základem má se umožniti rozšiřování „Oesterr. Volksfreund“ a jeho vydávání, třikráte za měsíc, má se změniti v každodenní, to jest v denník, všímající si všech společensko-národo-hospodářských zájmů. Mimo to jest úkolem tohoto spolku podpory udíleti všem těm snahám, jichž účelem jest vymanění křesťanského obecenstva ze židovského poručnictví.

Za touto příčinou pozývají se tuto všichni souvěrci a poctivě smýšlející, všichni oni, jimž záleží na všeobecném blahu, na osobní svobodě a smýšlení volném, od židovského tlachání neodvislém, by se hojně našeho podniku súčastnili. I nejmenší dary a příspěvky s vděčností se přijímají.

Účastníci jsou trojího druhu:

Příznivci s ročním příspěvkem 20 zl. aneb jednou pro vždy s vkladem 100 zl.

Zakládající s ročním příspěvkem 10 zl., aneb jednou pro vždy s vkladem 50 zl. a

Členové s ročním příspěvkem 5 zl.

Spolek vejde v život, jakmile 100 účastníků se přihlásí.

Řízení spolku a jeho agend obstarává valnou hromadou zvolený 5členný výbor.

Prosíme tudíž všechny souvěrce naše a nežidy, by naši snahu hojnými dary a příspěvky podporovali, neb tím jen nám umožněno bude ve směru svrchu naznačeném kráčeti a pro dobrou jeho zásadu účinkovati.“

Hlas o špatných knihách.

Zdá se, že spisovatelé knih špatných chtějí na odiv stavěti svou vlastní špatnosť a nevědí, jakého hříchu dopouštějí se na dorůstající mládeži. Nemluvím o spisech „krvavých," ty jsou již na prosto odsouzeny, a z daleka slyším již zvoniti jim umíráčkem — ale míním spisy, v nichžto podává se mládeži jed, který otravuje všechen stud, ničí dlouholetou práci starostlivých rodičů, kteří na studie posýlají syna nezkaženého, s myslí tak čistou jako jejich zbožná přání — a kteří ztrnou a rozmýšlí se, mají-li otevříti náruč svou těm, jejichžto blaho jim bylo nade všecko, a které jim zkazili jiní. Ano, zkažen-li stud, zničeno všecko, a nestydí-li se spisovatel sám před sebou, ať stydí se aspoň na světlo vydati — mohu s dobrým svědomím říci — chatrné a politování hodné své myšlénky . . . . Nejhlubší soustrasť! . .

„Rodiče to rádi vidí," praví Tolmage, „čtou-li jejich dítky, ale měli by větší pozor na to míti, co čtou. Nechtějí je poslati do okresu, kde řádí neštovice nebo cholera, zapomínají však při tom, že ze mnohých knih si duše týfus může uhoniti. Čtenáři, četl jsi již někdy špatnou knihu? Jestliže ano, ještě jsi ji nezapomněl, a věz, že nezapomeneš, co budeš živ! Měj si vůli sebe pevnější a sebe lepší charakter, k četbě nemravného písemnictví přece nikdy se neodvaž!" A týž spisovatel líčí špatnou knihu takto: „Zhoubce ten chodí po nejmodnějších ulicích města v tisících výtisků. Jejich davy jsou pohyblivý mor. Jejich dech jest Siroko pouště. Jejich zrak jest zrak baziliškův. . . Zdá se, že jdou na nás rány jako na Egypt. Žížaly a žáby a vši nás přepadly a lezou po našich stolech v podobě oplzlého písemnictví." A dále radí: „Přijde-li ti do domu kolportér a nabídne-li ti předplacení na laciný illustrovaný škvár, plný dvojsmyslných historek a zřetelně necudných obrázků, netoliko ničeho nekupuj, nýbrž, za hrdlo ho popadna, policii zavolej. Jesti to travič a sype jed do studnic, ze kterých duše pijí." A trefně se vyjadřuje o zhoubném účinku knih takových řka: „Ó, toho nešťastného péra některých škrabalů! Jehla může zabiti člověka, bodneš-li jej na místě zvláště slabém; ale necudné péro zabíjí duši. Zbraň jen řádnému člověku do ruky se svěřuje, rád bych věděl, proč stejný zákon i o péře neplatí?!"

Ano, když zlý, zkažený a zvrhlý člověk něco vyvede, trestán jest žalářem; ale ten, kdo z dobrých lidí několika slovy zkaženců nadělal a kdo by vším právem trestán býti měl — snad se směje, že obchod s bídným jeho škvárem se daří . . ." Ani nejzkaženější člověk nepostrádá citu, který jeví se studem, když při nepravosti jest dopaden, ale spisovatelům knih špatných i toho studu se nedostává . . . „Jiné činiti špatnějšími, nežli byli dříve, to zdá se mi býti neomylným znamením duše nejotročtější," praví Jan Ev. Kosina. . . . . .

Ó, kýž jest živ dnes Koniáš!*) Dnes by mohl plniti úkol svůj na knihách druhu, o němž píšeme; potom bychom rozepsali se o blahodárné jeho činnosti. . . .

Když jsem byl ve knihovně kláštera strahovského, knihovník učinil mne pozorným na malou skřínku nade dveřmi, jejížto dvířka tvořila železná

*) Bylo by to věru potřebí!

mříž. Při tom pravil, tam že zamykány byly knihy špatné, které nikdo nesměl čísti. Dnes skřínka ta jest prázdna, i podal mi zároveň vysvětlení, protože nyní jest špatných knih tolik, že by se tam nijak nevešly.

Tak čteme v dosti zajímavé knize: „Rady a pokyny našemu studentstvu.“ Podává Fr. Bačkovský v Praze. Nákl. vlastním, 1883., a to ve stati nadepsané: Což a jak čísti? Na základě své zkušenosti uvažuje a radí Jan Smutný.

Souhlasíme z plna srdce s pisatelem, ale rozšiřujeme to, co tuto řečeno studentstvu, i na širší obor čtenářstva.

Hlídka literární.

Nezřídka četli jsme výtku, že básnictví duchovní, nejsouc ani básníky kněžími pěstováno, u nás nyní úplně ladem leží. Výtky této v jisté míře oprávněné nechť však ti nečiní, kterým básně s tendencí náboženskou jsou úrazem, kteří nad tendencí náboženskou ret svůj ohrnujíce, při tom minulosti farisejsky zpomínají, sv. otcové a „pisatelé bible,“ že s pravým zápalem pěli a básnictví duchovní na takovou výši přivedli, na kterou duch nevěrecký zajisté že nikdy se nedostane. Od několika let tu a tam, zvláště dobou poslední častěji, vyskytne se sbírka básní, která za tendenci náboženskou se nestydí. Jedna z těchto, a to nejnovější, leží před námi. Jest to:

Růženec, který z cyklu básní modlitbou uvil Frà. Fr. Em. Ibl, Johanita. Čistý výnos věnován býti má budovanému hlavnímu chrámu Páně Čech u sv. Víta. V Praze, 1884, nákladem spisovatelovým, č. 287/III.

V čase, kdy modlitba sv. růžence slovem náměstka Kristova všemu lidu katolickému na srdce byla vložena, vydal spisovatel svůj růženec a věnuje jej, komu jinému, nežli Královně posvátného růžence:

Poutníkem chudým, Panno svatá,
s důvěrou před Tě poklekám
a oslavy Tvé zrnka zlatá
na písní hedváb navlekám.

Ty, hvězdo mořská, těchy zdroji,
dennice spásná z bludných chvil,
nezhrdej tím, co k úctě Tvojí
ret chudý Tobě v dárek vil.

I nejmenší jak dárek dítka
přijímá matka v úsměvu,
tak přijmi růžová ta kvítka,
jež láska tkala do zpěvu.

Ty, Panno svatá, Matko Boží,
již vešker ctí a vzývá svět:
Kéž chválu Tvou má píseň zmnoží,
v Tvůj věnec nový zatkne květ!

Pořadem modliteb a tajemství, jak při růženci se modlíváme, nalezáme tu básně, které opisem, parafrasí jsou jednotlivých těchto částí, parafrasí, která při modlitbě růžencové s to jest, nitro naše rozehřáti a mysl povznésti do končin, ve kterých duše naše při modlitbě dlíti má. — Posvátný kříž, který při početí sv. růžence líbáme, pozdravuje básník takto:

Vítězný kříži, glorioty jasem
až zaskvěješ se v sledním, věčném znícení,
až mudřec chvějným, žalným vyzná hlasem,
že mudřec rouhačem bez víry svěcení:
pak, svatý kříži, lesk tvůj věčnou zoří
na čele dítek Páně jasněj' vzhoří.

Nuž, skvěj se věčně, kříži, v záři svaté,
a mam i blud ať prchá povždy před tebou;
ať lidstvo vznešeností tvojí jaté
se k zemi v úctě sklání před tvou velebou;
ať zář tvá spásná ve smrti i v žití
nám hvězdou jasnou k trůnu Boha svítí!

Slyšme, jak pronáší se o růženci radostném:

Vykvetla růže ušlechtilá v sadu,
cypřiše štípená jak na Sion,
v korunce nesouc panenskosti vnadu
a cedrem ozdobujíc Libanon.

Oblažen dýchám libou vůni její,
po lístku lístek skládám na věnec;
a lístky chválou Marie se chvějí
a vůně jich — radostný růženec.

Jak z ukázek zde uvedených na prvý pohled viděti jest, nebude nikoho, kdo by spisovateli rozhodné nadání básnické upírati chtěl. S vděkem přijímáme tuto prvou jeho sbírku zvláště proto, že rozhodně hlásí se k praporu víry, k pluku ctitelů Marianských.

Všechny básně ovšem nejsou ceny stejné; básník měl zvláště stříci se častého užívání předložky *v*, hromadění souhlásek na ujmu libozvuku, dbáti tu a tam prostšího slovosledu a uvarovati se menších chybiček, na které by při opětném čtení sbírky své snadno přišel.

Přes to buď sbírka tato všem co nejvřeleji odporučena, zvláště však ctitelům Marianským, kterým zajisté bude tím, čím byla i spisovateli, totiž modlitbou — netoliko pro účel, jakému čistý výnos z ní věnován býti má, nýbrž pro vnitřní cenu její. Úprava jest obsahu důstojná, cena při tom velice mírná. Nevázaný výtisk o 101 stránce stojí jenom v ceně krámské 50 kr., černě vázaný ve zlaté ořízce o 25 kr., červeně vázaný o 40 kr. více. —*d.*

Encyklopaedie paedagogická. Slovník vědomostí z vychovávání a vyučování domácího a veřejného ve školách nižších, středních a vysokých. Přispěním mnohých učitelův a učenců pořádají: řed. J. Zoubek, dr. Petr Durdík, V. Hylmar, J. L. Mašek, Fr. Nekut, Jan Šauer z Augenburgu. V Praze, nákladem knihtiskárny Šimáčkovy, sešit o 4—5 arších po 50 kr.

Redakce podjala se zajisté práce nemalé, kterou za pomocí mnohých s dobrým zdarem k místu přivésti se snaží. Pravíme s dobrým zdarem, poněvadž spisovatelé na obalu uvedení mohou již něco řádného napsati, a pokud ze článků již uveřejněných úsudek pronésti máme, s radostí doznáváme, že důvěra, jaké nám jména dotčená dodávala, sklamána nebyla. Mezi přispívateli jsou také mnozí kněží, kteří buď že na poli paedagogickém jsouce činni, plným právem povoláni jsou, aby do díla téhož oboru psáti mohli, buď že známi jsou pracemi svými z věd bohovědných i profáních. V pěti posud vyšlých sešitech ničeho jsme nenalezli, co by náboženství katolickému přímo či nepřímo mohlo býti na úkor. Řeč v díle tomto jest čistá, forma přísně vědecká zbytečných řečí postrádající, všude prozírá snaha redakce, aby dílo toto přese vši různosť spisovatelů bylo jednotným celkem. Proto buď tato publikace všemu vzdělanému čtenářstvu, na prvém místě kněžstvu a učitelstvu s dobrým svědomím odporučena. V článcích Afrika a Amerika přáli bychom si, aby školská činnosť misionářů katolických se stejnou bedlivostí vylíčena byla, jako úspěchy misií protestantských. Pan spisovatel nechť čerpá více z německých katol. misií, neb příbuzných listů francouzských; také by bylo s prospěchem pro oba tyto články, kdyby byl nahlédl do nového vydání Wetzerova a Welteho „Kirchenlexikonu.“ — *d.*

Sborník historický. Vydavatel a redaktor Dr. Ant. Rezek, c. k. univ. prof. v Praze. U J. Otty v Praze, 1883, ročně 4 sv. s 24—30 archy, poštou za 4 zl.

Všechny téměř větve vědy měly u nás již od dob dřívějších své zvláštní orgány, ve kterých to neb ono odvětví vědy českým jazykem jsouc pěstováno, přístupným se stávalo i kruhům širším. Jenom dějezpyt, ačkoliv této vědecké větvi národ náš valně za rychlé zpružení

se národní síly děkovati má, postrádal svého vlastního listu. Časopisy našich museí, českého i moravského, nahrazovaly ovšem s dostatek list samostatný; jsouce však i jiným vědám přístupny, nemohly i při nejlepší vůli dějepisu věnovati tolik místa, kolik věda tato plnou měrou zasluhuje. Před lety byl i místopis z Památek archaeologických vyloučen, a proto s radostí pozdravili jsme nový, svrchu jmenovaný časopis pro historii.

Obsah ročníku prvého je tak bohatý a rozmanitý, že není nám možno jednotlivých článků dotknouti se, byť i jenom několika slovy. O celku však říci dlužno, že vědecký způsob psaní, jaký v ročníku tomto se jeví, nedovoluje, aby dějepis pěstován byl strannicky, jak, žel, ve mnohých našich časopisech se děje, kde duch novověkého směru zpoury proti vší auktoritě pravdu dějepisnou svým účelům podrobuje a dle těchto netoliko pravdu zamlčuje, když za dobré uzná, nýbrž i ctnosť v nectnosť, přesvědčení v pokrytectví mění.

Jenom co do článků Massarykových: „Ernest Renan o národnosti“ a „Ernest Renan o židovství, jako plemenu a náboženství,“ dovolujeme si tolik říci, že rozhodně nebylo třeba, aby úsudky historického filosofa a filosofujícího historika, třeba že Drem. Massarykem poněkud na pravou míru uvedené, zrovna v prvých dvou sešitech místo měly. —

Svatý Otec Lev XIII., maje na zřeteli důležitosť dějezpytu, odporoučel nedávným listem svým ku třem kardinálům studia dějezpytná, rozmnožil úřednictvo archivů vatikánských, aby nikomu, kdo poctivě, bez předpojetí o minulosti bádati chce, příležitosť k tomu ujímána nebyla, a dokládá v listě svém, že církev katolická dějezpytem jenom nové oslavy dojíti může. Budou-li dějiny národa našeho s tímže nepředpojetím zkoumány, můžeme téhož do nich se nadíti, co svatý Otec od studií historických s plnou důvěrou očekává. —*d.*

Po velké události. Tré obrazů z těžkých dob. Nakreslil Václav Řezníček. V Ottově „Laciné knihovně národní,“ v Praze 1884.

Jak již z nápisu patrno, spadá děj knihy do časů po bitvě bělohorské, do oné doby, kdy těžké, černé mraky politického zmaru visely nad vlastí naší.

Jak se p. spisovatel ustrojil ku knize, o tom sám podal zprávu: „Tato knížka neobsahuje žádné uměle zbudované a na přesně historických základech založené povídky. Jest pouze výsledkem postupem časů sbíraných, po většině již mlhavých vzpomínek, jež se v rodném mém kraji na rtech lidu do dnešního dne dochovaly.“ —

Zajisté jest vší chvály hodno, aby se sbíraly a paměti ukládaly i „mlhavé“ vzpomínky lidu z dob minulých, ale tato úloha se dožaduje u člověka, jenž se jí obírá, za prvé velmi jemné vnímavosti a důmyslnosti, a za druhé úplné objektivnosti. Ano, čiré nestrannosti jest potřeba při díle, v němž se spisovatel dovolává vzpomínek lidu; neboť míchá-li a barví a doplňuje-li spisovatel sám ze své zásoby, není poznati, kde přestává podání lidu a začíná báseň spisovatelova a naopak. Tak se pramen zakalí, znečistí — a pozbývá ceny.

Odtud-li pozřeme na obrazy „Po velké události,“ nelze přisouditi p. spisovateli jaké zásluhy. Ba naopak. Pan spisovatel jakožto pravý syn své doby, chce-li slouti osvíceným, musí nenáviděti „těch černých od toho, jak v pekle peci vytápějí — —“ ovšem zvláště jesuitův, a proto jak moha po nich prská a hanu kydá. To-li bylo jeho účelem, — a jiného účelu rozeznati nelze v jeho knize — mohl jen sáhnouti po některém židovském listě vídeňském nebo z „osvícené říše zbožnosti a mravu,“ a nebylo potřeba

se skrývati za lepenkové bašty „zachovaných vzpomínek lidu pod Krkonošemi.“ Znám ze zkušenosti tamější dobrý, poctivý lid, a věru bylo by dosti zajímavo přistihnouti p. spisovatele při úmyslné lži. Prohřešil se na pravdě, prohřešil se na dobré, poctivé mysli lidu toho. Povídačky o jesuitském strašáku jsou již i malým dětem směšny. To věděl sám p. spisovatel a proto, aby přece podal něco „effektního,“ vystoupil v brnění s válečným vozem husitským — „vzpomínek lidových.“ Bobků z toho vzešlých mu nezávidíme. Jen ještě tou radou bychom mu byli, chce-li si trochu urovnati hlavu o jesuitech, aby se pozorně probral nejnovějším historickým dílem univ. prof. dr. J. B. Weisse. — Tolik dostačiž o knize co do věci.

Po stránce mluvnické jest ve knize více chyb skladebních i tvarních, jež s jakou takou slušností lze snésti při spisovateli jen s jakým takým prospěchem několika třídami proběhlým. Tak třeba za větu str. 20.: „Odtud měl přes pěknou otavu slibující lučinu volný vzhled,“ za samu by zasluhoval dvojku, nepočítaje v to jiné hrubé chyby a skomolené tvary slov. Chce-li kdo psáti lidu a z lidu, nejde z toho, aby psal slohem a slovem sprosťáka! Či snad do „Laciné knihovny národní“ ledaco se hodí? Věru, tato „laciná“ knihovna „národní,“ jak již kdysi kdosi pravdu děl, není ani lacina, ani národní, půjde-li dále tímto směrem! A takové dílo věnoval spisovatel „mistru a příteli svému Aloisu Jiráskovi!“ *Minucius.*

Těžké ryby. Veselohra ve 3 jednáních od Michala Baluckého. Z polského přeložil A. Schwab-Polabský. (Vybrané hry divadelních ochotníků. Vydává Josef R. Vilímek.)

Veselohra tato, jíž vane přímo duch veseloher Molierových, může býti plnou měrou nazvána veselohrou rozkošnou a působivou. Nevyniká sice novotou látky, jako právě obratnou stavbou děje a řízными, dobrými vtipy. Obzvláště jednání prvé, osoba Onufrínova jest velezdařilou. Jediným přáním naším jest, by naši divad. spisovatelé jakož i překladatelé varovali se tak zvaných „vtipů,“ které ucho katolíka uráží; neboť vynecháním podobných „výlevů,“ jako: „Ježíši Nazaretský,“ „Ve jménu Otce i Syna,“ nebyla by veselohra tato nikterak na své ceně utrpěla. Vtipy ku př.: „Jako že mne tu živého vidíte,“ nahrazují zajisté úplně vtipy frivolné, jichž terčem obyčejně bývají osoby svatých a světic. Velice zavděčil se p. Vilímek našim ochotníkům, an ku konci této veselohry přidal úplný popis obleku jednotlivých osob a nárys jeviště. Můžeme tedy našim divadelním ochotníkům veselohru tuto vřele odporučiti, ana mimo to svým velmi snadným provedením i pro menší divadla se úplně hodí. *Al. Sl.*

Česká bibliotéka rodinná. Ročníku I. svazek 6. přinesl historickou povídku Aug. Šenoy „Selská bouře,“ přeložil J. Hudec.

Překladatel nemalé nabyl zásluhy překladem díla tak výborného, jímž zase o krok postoupila u nás znalosť literatury chorvatské. Spis tento doporučujeme.

Roč. I. sv. 10. obsahuje „Školu světa“ od J. Dzierzkowského, přeložil Jiří Felix. Jest to vážná, až zádumčivá povídka ze života polského, obsah nezávadný. Rek její Zikmund Kaliniecký jest historicky pravdivým vzorem starého šlechtice.

Roč. I. sv. 11. zahrnuje Corduliny tři novelky: „Záhadu srdce, Z onoho světa, Na vrcholu neštěstí.“ — „Záhada srdce“ jest do jisté míry také záhadou rozumu a mravu. K tomu ostatně sama spisovatelka se přiznala pravíc ve předmluvě, že povídky její plynuly více ze

*

srdce než ze hlavy. Aby někdo nečistou láskou se nesl ku cizí manželce a pak „čistou“ láskou si zamiloval až i za ženu vzal její dceru — toť jsou věci, nad kterými člověk jen dosti ledajaké mravnosti přec jen ohrne ret, natož pak aby která naše počestná rodina takovou knihu se zalíbením četla. „Česká bibliotéka rodinná“ by v této příčině přece měla býti opatrnější. Bylo by si také přáti, aby p. V. Veverka, než se zase dá do jakého překladu, trochu lépe se pocvičil ve správném slohu českém, aby nekomolil slov. Sloh jeho jest neohebný, nenáš, místy až pouliční. —

Ročn. I. sv. 14. obsahuje desatero novel a novelek Enrica Castelnuova, jež vesměs přeložil Bedřich Frida. Novelky tyto jsou ceny a půvabnosti rozdílné, některé pěkně pobaví, jiné tak že jen právě stojí za četbu. Žádná z nich neuráží hrubě citu mravního.

Ročníku I. svazek 15. přináší dva spisy od Fernana Caballera, a to „Tři andělské duše“ a „Dolores.“ Překlad pořídil Jan Červenka. Oba tyto spisy jsou jak myšlenky zdravé tak slohu dokonalého a zasluhují hojného rozšíření.

Ročn. II. sv. 1. podává román od Breta Harta: „V Carquinezském pralese“ a po něm črtu „Oba svatí na Podhoří.“ Oba spisy podávají obraz života amerického, onen z domácnosti pastora, tento z venkova. Obsahu nelze vytýkati závadnosti a čtenář dobře se pobaví.

„Maria, Matka dobré rady.“ Modlitební kniha pro věrné ctitele nejblah. Panny Marie, Matky dobré rady. Vzdělal P. Berth. J. Hejhal. — Modlitební kniha tato dosáhla již 2. vydání, což zajisté důkazem jest o výtečnosti a časové potřebě její. — Během roku rozebráno 3000 výtisků. — Za svou chvályhodnou snahu v II. vydání zaslouží p. spisovatel všestranné díky, neb kniha tato vyniká nad I. vydání jak vhodnějším seřaděním tak i uspořádáním jednotlivých statí, dále i za to, že učinil knížku tu příhodnější k širší potřebě rozhojněním důležitějších věcí a na mnohých místech jich opravením. Přidány jsou: Litanie k P. Marii dobré rady, litanie o nejsv. Jménu Ježíšovu, ke všem svatým a k P. Marii potěšující, modlitba sv. Aloisa, k P. Marii dobré rady a modlitba rodičů k P. Marii o dobrou radu pro sebe a dítky jejich. — Vynikala-li mluva I. vydání krásou češtiny, přihlíženo v II. vydání ještě přesněji ku kráse našeho jazyka. Také úprava vnější jest slušnější první; nynější formát jest úplně přiměřený, tisk úhledný a obrázek titulní přemilý. — Stínové písmo v jednotlivých statích činí knihu přehlednější. Ježto však i cena (50 kr. za nevázaný, 70 kr. za vázaný) vzhledem k objemu knížky (XVI. a 392 str.) jest nadobyčej mírna, záslužno by bylo, aby zavítala do všech rodin, jimž na úctě Rodičky Boží záleží.

„Dědictví sv. Jana Nepom.“ upravuje za podíl údům svým na letošní rok pokračování a dokončení podílu loňského: „Posvátná místa král. hlavn. města Prahy.“ Svazek II. Část druhá dílu I. popisovati bude nynější svatyně na celém Novém městě, Vyšehradě a předměstích pražských, Karlíně a Smíchově. Díl II. objemného podílu zahrnuje v sobě zrušené a zaniklé svatyně v Praze a v předměstích. Jako loňský bude i letoší podíl ozdoben dvěma fototypickými obrazy. Podíl vyjde dle stanov po velikonoci, a poněvadž každý nově přistupující úd dostává od ředitelství Dědictví s lístkem na odebírání knih i poslední podíl, stává se, že kdo si s vkladem svým (11 zl. franko) před vydáním no-

vého podílu pospíší, obdrží téhož roku nezřídka podíly dva, což letos obzvláště důležito, ježto se vydá svazek druhý díla všude příznivě posouzeného.

„Dědictví Maličkých“ v Hradci Králové dostalo se na oslavu svého 25. jubilea převzácného vyznamenání tím, že Jeho Výsosť korunní princ Rudolf mimo pochvalnou zmínku o veleprospěšném působení jeho svoluje, by nejjasnější dceruška, arcivévodkyně Alžběta, v den jubilejní za úda D. M. přijata býti směla. Jest to druhé vyznamenání ústavu tohoto, neb již r. 1859. své založení slavil zahájením nejvznešenějšími členy císařského a královského rodu, JJ. VV. korunním princem Rudolfem a arcivévodkyní Giselou. — Pro jubilejní podíly chystá D. M. barvotiskové obrázky, k jichž uhražení nákladu věnoval nejmenovaný dobrodinec 600 zl. ve státních úpisech stř. a mnozí jiní dobrodincové méně většími položkami. Kmotrové a rodičové získají si nemalých zásluh, když své dítky místo jiných malicherných darů do D. M. zapsati dají.

„Zlatá kniha čili Dědictví sv. Ludmily v Písku.“ Údové pro rok 1883 poděleni byli opětně dvěma vhodnými spisky. „Zlaté lístky“ spořádal p. prof. K. A. Madiera. „Zlaté klasy“ p. prof. Jan Vačlena. Správa „Zlaté knihy čili Dědictví sv. Ludmily“ opětně podala důkaz o své pečlivosti a svědomitosti u seřadění příhodného čtení pro útlověké a dospělejší dívky. Obsah obou knížek jest velmi poučný a zábavný, spracovaný jen osvědčenými, o krásu a spásu křesťanských dívek věrně pečujícími literáty. Z té příčiny odporučujeme vřele „dědictví svaté Ludmily,“ přejíce, by ještě hojnějšího účastenství v rodinách, zvláště u dospělejších dívek, se jemu dostalo.

„Zábavné Listy“ dospěly redakcí J. L. Turnovského a nákladem knihkupectví A. Hynka v Praze v ročn. VI. k čís. 9. a 10. Časopis tento všemožně se zdokonaluje, jak co do textu tak i co do illustrací.

„Kytice,“ sbírka zábavného a poučného čtení pro mládež, od Františka Pravdy, vyšel nákladem Kobrovým v Praze sv. XIV. Cena pěkného tohoto čtení jest 40 kr. za jednotlivý svazek.

„Moravské bibliotéky,“ kteráž vychází nákladem J. F. Šaška ve Velkém Meziříčí, vyšlo čís. 26. Obsahuje pokračování povídek J. Večeřových. — Sešit 10 kr.

„Český rolník“ nazývá se prostonárodní týdenník hospodářský, jejž počal redakcí J. Papíka v Praze vydávati G. Fanta. Vychází každou sobotu a předplácí se celoročně 4 zl.

„Legenda o sv. Prokopu,“ výtečná básnická práce J. Vrchlického, vyšla ve velmi pěkné úpravě nákladem J. Ottovým s illustracemi od bratrů Liebscherů. Dosud vydán sešit 1., 2., 3. a 4. Úplné dílo stojí 5 zl. 40 kr., skvostně vázané 7 zl. a vychází také ve 14denních sešitech.

„Tři léta z třiceti,“ historického románu z dějin českých od Lud. Rellstaba, jejž přel. V. L. Moser, vydalo knihkupectví J. L. Kober v Praze v druhém vydání seš. 26.

„Stráž na Rýně,“ románový příběh velké doby, jejž napsal Pavel Albiery a s četnými původními illustracemi od Fr. Bizy a A. Zillicha vydává J. Otto v Praze, vydány byly sešity 6. a 7.

„Ovocná a vaječná jídla,“ spis to pro naše hospodyně a kuchařky potřebný, jejž napsala Hanna Dumková a vydává Karel Vačlena, knihkupec v Ml. Boleslavi, dospěl k seš. 3., 4., 5. a 6. Předplácí se na 6 seš. 90 kr., na 12 seš. 1 zl. 80 kr.

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. Číslo 4.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškeré dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Slovo biskupské o významu tisku.

Při letoší valné schůzi katolického spolku tiskového v diecesi Sekavské dne 6. února v Štýrském Hradci promluvil nejdůst. knížebiskup Dr. Zwerger takto o významu katolického tisku:

„Církev sv. byla vždy, jest a bude až do posledního hlasu trouby volající nás k poslednímu soudu pronásledována. Ode sta roků však bojuje se vždy více a více novou zbraní proti církvi, totiž špatným tiskem. Ve dřívějších stoletích tisku nebylo.

Dříve časopisy se nevydávaly, a byly-li, vycházely buď jen za měsíc aneb nanejvýš do týdne jednou. Teprv za posledních desítiletí stal se tisk tím, čím nyní jest: hlasem volajícího miliony jazyky, každého dne, každého rána, každého večera; bať jsou i časopisy, které třikráte denně vycházejí a to v nesčíslně mnoho exemplářích nazvíce dvojí zlo hlásajících: totiž aby rozumové síly člověka pomátly, síly vůle jeho svedly a nepravostem v náruč uvrhly. Nuže, kdyžtě za našich dnů nepřátelé církve bojují novou zbraní, špatným to tiskem, a kdyžtě tato zbraň všech dřívějších nebezpečnější jest, musíme i my podle svých skrovných sil na obranu pamatovati.

Tato obrana však bude záležeti v tom, že rozumovým silám předně světlo pravdy budeme ukazovati a je od bludu chrániti aneb z něho vyváděti, — pak srdce i vůli člověka od porušení chrániti, a pakliže již jedem nasákly, jim opětně uzdravujícího léku podávati. — Špatný tisk, — praví jistý věhlasný kardinál, biskup, učenec a duchovní správce, který loňského roku zemřel, — jest největším zločinem naší doby, poněvadž všechno do sebe pojímá

a ku všemu pohání a přes to ještě mnoho jiného zla v zámyslu chová a provésti chce. Tento tisk jest nestvůra, ale ne ona, již apoštol ve svém zjevení vidí, totiž drak se sedmi hlavami, nýbrž se 100.000 hlavami a 100.000 jazyky. Špatný tisk jest špatný již tím, že dobro pronásleduje a jestliže ho právem pronásledovati nemůže, je očerňuje, pomlouvá a v potupu i v podezření uvádí. Po celý život žije jen ve křivých žalobách, v pronásledování církve a v boji proti činnosti a působnosti její. Aby si jednou předsevzal, že po celý rok nebude více lháti, dobré pronásledovati a bludům učiti — toť nemůže, vždyť by přestal slouti špatným tiskem a svým zásadám, jen pro zlo pracovati, by se zpronevěřil. Pročež jest-li již velkým proviněním s naší strany, když jen špatný tisk čteme, větším ještě, když zaň platíme, jej rozšiřujeme, pod svou ochranu béřeme a jemu cestu razíme. Také se těžce proviňujeme, když dobrému tisku pomoci ubíráme aneb jemu jakkoli škodíme. Nepřátelé církve bojují tudíž ustavičně proti ní; a kdo jest medle ona církev? Ona není pouze tím neb oním dobrým a užitečným ústavem, jenž ovšem spíše lásky než lhostejnosti zasluhuje, alebrž jest naší matkou, majitelkou všeho toho, co skutečně božský Spasitel pro naše blaho s nebe přinesl, zanechal a ustanovil. Kdo tedy špatnému tisku slouží penězy, předplatným, svou podporou, ať již jest taká neb onaká, vědom sobě jsa, že špatný tisk bojuje proti jeho matce svaté, proti církvi, ten jemu odvádí penězy svými válečnou daň, aby jeho vlastní, svatá matka ještě více byla pronásledována.

Z té příčiny tedy, že tato nová zbraň proti církvi Boží za posledních desítiletí zmohutněla a vždy více mohutní, nastala nám dvojí povinnosť: povinnosť ku špatnému a ku dobrému tisku. K oběma nás vede povinnosť, jakožto obyvatele téže země, jež nespravedlivou válkou jest ohrožena. Povinnosti máme proti nespravedlivému nepříteli, že se mu máme brániti všemi silami a žilami, a povinnosti ku přátelům, že jim pomocí svou všemožně přispívati máme. I sv. Otec Pius IX. ve své první encyklice po svém nastolení ku katolickému světu vydané mluví a žaluje na špatný tisk. Žaluje na ošklivou nákazu nesčíslných spisů, kteréž do celého světa zabíhají a nepravostem vyučují. Ony jsou úskokem a klamnou lstí sepsány a nesmírným nákladem ku největší záhubě křesťanstva se šíří a své jedovaté učení po celém světě roztrušují. Srdce a mysli oněch, jenž se jich chrániti nedovedou, zvracují a náboženství největší ránu zasazují. Sv. Otec Pius vida, jak před jeho očima se více a více proti církvi svaté bojuje, jaké velké škody ona těmito časopisy béře a jakého užitku jí dobré časopisy

přinésti mohou potlačováním zla, totiž záhy započatým poučováním dobrých, by dobrými zůstali a zlu dvéře zavírali, velmi často rozhovořil se jak k deputacím k němu došlým tak i k celému světu o nutnosti, aby se podporoval a šířil tisk dobrý a zamezoval špatný a to k ochraně duší vykoupených krví božského Spasitele. Pročež také nazval redaktory a spolupracovníky dobrých časopisů odvětvím duchovních správcův a apoštolů, neb oni, a to zvláště za naší doby, mohou ještě více apoštolsky působiti než duchovní správcové ve svých kostelích.

Toho si byli vědomi oni mužové, jenž před lety náš katolický spolek tiskový založili. Oni to slyšeli a vlastníma očima viděli a tudíž ze soustrasti s ubohým lidem špatným tiskem svedeným a ze soucitu se svatou církví tím škodu beroucí odhodlali se tuto pomoci zjednati. Zápal svatý pro dobrou věc je popoháněl, až náš katolický spolek tiskový založili. Slova: „Kde dva nebo tři shromážděni jsou ve jménu mém, jsem já mezi nimi“ se pravdou stala. Mužové tito založili spolek náš tiskový ve jmenu božím, a pročež také Bůh přítomen byl a jest takořka spoluzakladatelem tohoto spolku. On byl a jest až po dnešek předsedou jeho, neboť jen Jemu jsme povinni díky za opravdu radostné požehnání, kteréž tiskový spolek svými vždy více a více se zmáhajícími a zdokonalujícími se ústavy rozšiřuje . . .

A pročež prosím také já všech přítomných i nepřítomných, aby z té síly tiskový spolek ve všech jeho úkolech podporovali — však neprosím k vůli prospěchu spolku, t. j. ve prospěch mužů, z nichž spolek sestává, nýbrž ku prospěchu všech. Kdyžtě sv. Otec Pius tak často pravou činnosť dobrého tisku odvětvím nové, ale výborné duchovní správy nazval, a podobně i sv. Otec Lev, k němuž takměř každoročně deputace na sta redaktorů dobrých časopisů docházejí, aby jemu zprávu podali, poučení dosáhli a požehnání si vyprosili, působí v tomto smyslu a duchu. Že pak velké zlo špatného tisku tak nutně nás pozývá ku podporování dobrého tisku, jest zajisté i mou přední povinností, jakožto prvního duchovního správce v diecesi, abych všem díky vzdal, kteří hned s počátku dobré věci se ujali a pro ni působili, ano i těm, jenž nás na onen svět předešli. Děkuji tedy všem jako svým pracovníkům v duchovní správě. Konečně prosbu svou vznáším na všecky, by také budoucně statečně, neohroženě a s veselou myslí v tomto svatém odvětví duchovní správy spolupůsobili. — Nelze upírati, že jsme již zdatně prospěli, nicméně ještě dosti daleká cesta nás čeká, již máme uraziti. Nastupmež ji tedy a plňme i do budoucna

svatě povinnosti své, neboť, když tak mnoho lidí jest ohroženo tiskem špatným, jest povinností naší, bychom dobrý tisk a také sami sebe v ochranu vzali. A bychom toho dosáhli, poprosme Boha za Jeho požehnání, kteréž já jmenem Jeho Vám udílím. Amen.“

Tak mluví biskup za souhlasu všech poctivců, všech, co znají nebezpečí našeho věku. Uznáváme za prospěšno, z různých hledisk objasniti tuto vespolnou záležitosť a tím povzbuditi k větší horlivosti a vytrvalosti v apoštolátu tisku v naší vlasti.

Před nějakým časem vytýkalo se v uherském sněmu ministru Tiszovi, že jeho vláda dovoluje prováděti i nejnemravnější kusy divadelní, a že tím pomáhá sváděti lid ku mravní spustlosti. Ministr Tisza chtěje se obhájiti odpověděl, že jen 1% svádění lidu k nemravnosti připadá na divadlo, ostatních 99% že mají na svědomí pisatelé a nakladatelé ničemných románů a povídek.

Ano, knihy a noviny staly se za našich dnů téměř jako chléb potřebou vezdejší. Knihy a noviny mluví denně k lidu tisícerými jazyky, a prostý důvěřivý lid tomu věří, neboť „kdyby tomu nebylo tak, kdyby to byla lež, jakž pak by dovolily úřady, aby se něco takového tisklo?“ — Ovšem mělo by býti tak, ale není. Spisovatelem knihy nebo redaktorem listu jest začasté nedostudovalý student, nedouk, nebo člověk, jenž v bouři života přišel o všecko náboženství a všecku jemnější mravnosť.

„Špatný tisk, totiž špatné noviny a knihy — praví na slovo braný učenec — jsou největším zločinem naší doby, protože pojímá v sebe všecko zlo, ku všelikému zlu povzbuzuje a jen ke zlu se nese.“

Tomu se opírá církev katolická a všelijak hledí a snaží se uchrániti své věrné ode mravní zkázy, jež se valí na čtenáře ze špatných knih a novin. A právě proto špatný tisk zběsile si počíná proti církvi, tupí jejího božského původce, tupí ji a její učení a její sluhy. Katolický kněz za našich dnů, kdyby se chtěl mezi nimi proslaviti, nepotřeboval by leč zpronevěřiti se své církvi, a hned by mu vili věnce „osvěty, duševní svobody, vynikajícího rozhledu, humanity“ atd. Špatný tisk rozrývá také ustálený pořádek společenský a občanskou snášelivosť. Neboť tím, že tupí jednotlivé stavy a rozdmychuje chtivosť po cizím majetku a po tělesných choutkách, štve vrstvu proti vrstvě, třídu proti třídě, stav proti stavu: tak boří mravnosť, společnosť, národ, stát, a stává se bídným holomkem ďáblovým. —

„Když lidé spali, přišel nepřítel a nasil koukole.“ Tím jest krátce praveno, co se stalo, ale i co se státi má. Ano, dlouho se spalo u nás, ale již se probouzíme a přikládáme ruce k dílu. Proti špatným novinám dá se bojovati poučováním, varováním a dobrými novinami; proti špatným knihám dá se bojovati varováním a dobrými knihami. Naše práce v „Apoštolátu tisku“ více se odnáší ku knihám než k novinám, a naše dílo dožaduje se pilnosti tím usilovnější, čím nebezpečí jest naléhavější, a čím méně jest nás ku dílu. Ano málo nás jest, neboť noviny, zábavné listy a knihy — až na málokteré — všecko chválí, tak že čtenář neví, čím se poříditi, a kolikrát nakloniv ucho nepravdivé chvále, koupil si knihu a teprv za vlastní peníze zmoudřel. Poznal, že peníze hůř než vyhodil, — že jimi podporoval nemravnosť.

O reklamě knihkupecké píše „Lumír“ v čís. 3. l. r. tak: „Náš literární trh opanovala reklama nejsmělejšího, nejbezohlednějšího druhu. Všechno je už teď vlastenecké, národní, věci se vnucují a vtírají tak kramářsky, že to až odpuzuje. Obecenstvo je unaveno, téměř uštváno, a věc, v níž se jeví skutečná práce a cena, zůstává ležeti, protože dobrému, třeba sebe upřímnějšímu posudku o ní již nikdo nevěří. Někteří nakladatelé měli by to své bezmezné reklamářství trochu „seštemovat,“ a povinností časopisů bylo by zavříti tomuto trhovému pokřiku sloupce. Jinak stane se doporučení i nejlepšího díla u nás zbytečným.“

Zde třeba upozorniti ještě na jiný způsob rozšiřování jen jistých knih a spisův, a odstrkování jiných, třeba sebe lepších, upozorniti na jistou indirektní reklamu, která hlavně u některých nakladatelův a spisovatelů v Praze zavládla; jest to úmyslné ignorování nelibých spisů, které nevyšly z jejich kruhů, a zastrašování jiných nakladatelů, spisovatelův a nestranných kritiků. Co do posledního uvádíme jen toto: V čísle 3. „Zpráv“ posouzen spis p. Řezníčka „Po velké události,“ vydaný v Ottově „Laciné knihovně“, jak toho zasluhoval, dosti přísně. Páni spisovatel a nakladatel dopálili se touto smělostí (!) kritika z Moravy tak náramně, že pohrozili žalobou pro urážku na cti! Z jedné strany jest to ovšem směšno, z druhé však dosti smutno, když naši spisovatelé a nakladatelé k takovému prostředku sahají, chtíce odbyti a rozšířiti spisy, urážející veškerý cit spravedlnosti lidu katolického.

To by ještě tak scházelo, aby spisy překrucující lehkovážně historickou pravdu a tupíce celý stav o vzdělanosť národa zajisté zasloužilý, ku svému rozšíření na pomoc si přivolaly policii. Jsme však vděčni za tento případ, který nám jasně ukazuje svrchovanou smělosť, a proto i nebezpečnosť špatného tisku.

Účastníci apoštolátu tisku.

(Nově přibyli do 15. března 1884.)

S vkladem 25 zl.:

P. Václav Uhlíř, farář v Jesenici (1. lhůta 5 zl.) — P. Volák z Uh. Hradiště (2. lhůta 2 zl.) — P. Jos. M. Pohořelý, osob. děkan a arcib. notář v Nové Vsi (1. lhůta 5 zl.)

S příspěvkem ročně 1 zl.:

T. Hamr ze Strukova. — Ze Žerotína: Alois Lukeš, Josef Pavelka, Genovefa Obšilova, Anna Šišmova, K. Nemluvil, M. Seifertova, Františka Opluštilova. — Z Hnojic: Genovefa Kráčmarova, Jakub Sišma, Terezia Lohnova, A. Vyhnánek. — P. Králík, farář v Bohušovicích. — P. Fr. Pašek, kaplan ve Vlašimi. — Maria Zemanova z Dřevohostic. — Z Těchonic: P. Fr. Ondok, farář, Maria Moserova, V. Horák, Fr. Hůlka. — Fr. Koruna v Pískově. — Jiří Utěšený v Hradečně. — P. Ant. Herrmann, koop. v Bubenči. — P. Fr. Vyplel, koop. ve Vlkoši. — Matěj Soukeník v Nivnici. — J. Beneš v Nebovidech. — Boh. V. Oliva, klerik praem. řádu v Hradci Králové. — Fr. Dvořák ve V. Prosenicích. — P. J. Kutiš, farář na Křivoklátě. — P. P. Pavelka v Líšni. — Fr. Černý v H. Dubňanech. — Jan Maštalíř z H. Dubňan. — Fr. Herzog z Plzně. — Al. Mazalova z Bohuňovic. — Z Č. Budějovic: Kat. Harazimová, Rosa Vonešová, Maria Hasmanová. — P. J.

Pacholík, far. ve Štěpánicích. — P. Kristin Plodek, farář v Počaplech. — P. V. Kubr, kříž. v Dobříchovicích. — P. A. Kubíček, kpl. ve Slavkově. — P. F. Kovář, kp. v Boskovicích. — P. T. Polach, farář v Drahanovicích. — P. T. Havlík, far. ve Višňově.

S příspěvkem ročně 50 kr.:

Pí. Františka Vaštová v Božeticích. — Z Č. Budějovic: Maria Brejškova, Alžběta Šmídova, Maria Harbáčkova, Johanna Petranova, Maria Komendova.

Úsudky o apoštolátu tisku.

Zajímavo jest slyšeti, jak soudí i jiní o našem spolku, což k povzbuzení a poučení sdělujeme:

„Zmíniti se musím pochvalně o příloze „Školy božského Srdce Páně,“ totiž o „Zprávách Apoštolátu tisku“, listu to věnovaného zájmům křesťanského písemnictví. Ba věru, toho již dříve třeba nám bylo. Smutná naděje do budoucnosti kyne nám, jestli způsobem takovým nevykoupíme si opět víru, mravnosť, volnosť v konání svatých povinností svých a jednou blahý pocit, blahé slovo: „Pracovali jsme, seč síly naše byly, my nedali se, my bojovali, a hle! píle naše ujala se, ovoce přičinění našeho nám dozrává. Ó šťastní vy drazí synové a bratří družné sesterské naší Moravy, kteří začali jste s Apoštolátem tisku. Věru, doba naše zlá, velmi zlá je. Bůh to naprav! Co svatého, pravého je, podkopává se špatným tiskem, romány oplzlými; knězi horlivě pracujícímu na vinici Páně posmívají se řkouce, učení jeho, knihovna jeho, to vše patří na oheň, to hodí se pro staré. Ó kam to asi povede! Ti páni, abych se tak vyjádřil — novomodní — ve dlouhých fracích s okuláry na nose, ti se tomu posmívají, haldy bohaprázdných časopisů mezi lid, ten ještě nezkažený lid, za fatku házejí, a lid knihy ty přijímá, je čte, je zbožňuje; zdáť mu se, lepší knihy že se mu dostati nemůže, otravuje se jimi, po kostele, svatých pravdách se neshání, říkať: toť jsou holé výmysly. Vím to již, ač nedlouho teprv působím, ze zkušenosti. Pravdu mluvím, avšak trpkou pravdu.

A protož s radostí velikou vítám Apoštolát tisku, tu hradbu proti pokaženosti, znemravnělosti a spustlosti našeho věku, a volám: Bůh nám pomoz, na mnohá léta. Chci se státi přispívajícím členem Apoštolátu tisku.

Hlídka literární.

Anděl Strážný, časopis pro křesťanskou mládež. Ročník II. 1883.

Morava již po několik roků zdatně vzdělává katolickou literaturu; z počátku si toho katolíci v Čechách hrubě ani příliš nevšímali, nyní však, když nám Vrchlický a jemu podobní protřeli zrak a my jsme shledali, že nemáme v celé světské literatuře české spisovatele a časopisu, jenž by proti smělosti rouhačů a tupitelů i těch nejsvět. našich citů náboženských byl vystoupil (co v tom ohledu přinesla „Osvěta,“ nikterak nedostačuje), nyní vděčně a s velikým uznáním hle-

díme k Moravě, hledíme k „Obzoru,“ „Věstníku Velehradskému“ a především k benediktinům rajhradským, kteří svou čilostí, svým četným počtem literárních sil a rozmanitostí literárních děl a podniků naplňují nás obdivem a zasloužilým vděkem.

Předeslav tato slova uznání, které v srdci chovám k čilému moravskému kleru, zastavuji se u „Anděla Strážného;“ činím to tím ochotněji, poněvadž jsem poznal, že mají „Anděla Strážného“ české časopisy za pastorka, který se pro svůj katolický směr, pro katolickou mládež nehodí. A on se, milí pánové, pro dítky katolické hodí velice velmi!

Což dojímá katolické dítko více, než pachole Ježíš, a toto dítě Ježíš předvádí „Anděl Strážný“ v rozličných povídkách, básních a obrazích svým malým čtenářům za příklad, přidávaje k tomu jiné vzory a obrazy života křesťanského, bohumilého, ctnostného.

Časopis tento nestojí sice dosud na výši dokonalosti, ale on se k ní blíží a blížiti bude, čehož jest nám zárukou dovedné péro jeho redaktora, P. Viléma Ambrože, katechety na vyšší dívčí škole v Brně.

Strýček Ambrož umí mluviti těm maličkým k srdci, dovede odíti slova svá mluvou prostou, dětem příjemnou, a volí k promluvám svým, které se v každém čísle na prvním místě nalezají, dle času příhodnou látku z roku církevního aneb z času ročního.

Máme-li na paměti tyto roztomilé promluvy a strýčkovy ořechy, jež dítkám jest luštiti, a pomníme-li radosti malých čtenářů, když čtou jména svá mezi těmi šťastnými, kteří ořechy ty rozluštili, nic se tomu diviti nemůžeme, že dostává strýček Ambrož — jak se sám jmenuje — četná milá psaníčka od svých mladých abonentů.

V „Čechu“ ze dne 3. ledna 1884 podal jsem překlad pěkného článku, v němž se jeden katol. tyrolský učitel o nynější křesťanské paedagogice a poměru katolíků ke škole šířeji rozepisuje a mezi jiným toto praví: „Průpovídka: ultramontáni jsou jedinými nepřátely školy, budiž všude a na každém místě příkladnou nadšeností pro křesťanskou školu a horlivým a věrným působením v ní odražena. My nejsme nepřátely, nýbrž až do posledního vzdechu přátely školy, ale školy jen takové, která je svatyní, oltářem a ústavem, jenž pěstuje náboženství jako první květ vzdělání.“

V tomto směru pracuje Ambrož, a to jest druhá skvělá stránka „Anděla Strážného,“ která mu zaručuje zdar, rozkvět a uznání.

Z dalšího obsahu první místo zaujímají povídky rázu didaktického; jsou krátké, dětskému věku přiměřené, sloh jejich jest lehký, a poučení, jádro, které povídka v sobě ukrývá, dětem snadno pochopitelno. Ze článků poučných, jednajících hlavně o přírodě, i dospělý se poučiti může.

Slabou stránkou „And. Str.“ jsou některé původní básně, které stojí daleko za poesií prostonárodní druhu tohoto. Radím redakci, aby byla pečliva u výběru básní, a v nedostatku původních poetických prací ať sáhne, jak se to již částečně stalo, k dětské prostonárodní poesii, kterou dosud nikdo nepřekonal.

Městské děti nemají z domova o prostonárodní poesii ani zdání, a venkovské, hlavně v Čechách, již jen tu a tam, a tudíž tyto výplody poesie lidové budou mládeži vítanou novinkou.

Také obrazy v „Andělu Strážném“ jsou dosti pěkné. Proto časopis tento vřele odporučuji. *Tomáš Skrdle.*

Obzor, list pro poučení a zábavu. Red. Vlad. Šťastný. Tiskem akc. mor. knihtiskárny v Brně.

Když r. 1878 dne 5. května vyšlo první číslo „Obzoru,“ napsal redaktor

jeho v úvodním článku tato slova: „Obzor“ chce státi jako na stráži našeho duševního, literárního života národního, a pokud síla stačí zastupovati i hájiti v ní zásady křesťanské osvěty a zvedenosti. Chceme, pokud na nás jest, stříci pokladu, který nám donesli svatí apoštolé slovanští Cyrill a Methoděj, svatou víru a ušlechtilý mrav otcův našich před útoky ducha nekřesťanského a tím i nenárodního, který se čím dále tím více v literatuře naší roztahuje a s velikou chloubou nazývá se „moderním,“ ačkoliv jest tak starý, jako odpor zla proti dobru a jako ten duch, o němž Göthe praví, „že stále popírá.“ Chcemeť pracovati proti lži, která jisté kruhy docela už opanovala, jakoby zásady křesťanské a duch církevní byly v životě našem skutečně už překonaným stanoviskem, tak že i v literatuře už leda na nějakou satiru anebo frivolný paškvil se hodí to, co národy ušlechtilo a povzneslo z barbarstva ku pravé lidskosti a co posud jediné tuto pravou, ušlechtilou lidskosť může uchovati jak národům tak jednotlivcům. Chcemeť založiti časopis, který by mohl odporučen býti také naší dorůstající, vzdělanější mládeži bez bázně, že by mohla v něm setkati se s něčím, co by uráželo útlý cit mravní a náboženský, a co v první řadě na úkor jest našemu národnímu povznešení.“

Rokem 1884 nastoupil časopis tento svůj ročník sedmý a může říci o sobě, že stojí na pevných nohách a že jest dosti rozšířen a také velmi oblíben po vlastech našich. Není to malý úspěch pro časopis křesťanským duchem se nesoucí za doby v mnohé příčině duchu tomu a celému směru „Obzoru“ nepřátelské. A dlužno vyznati, že „Obzor“ úspěchu toho ba ještě mnohem většího v plné míře zasluhuje. Kdo sledoval jeho šestiletou pouť, zajisté přisvědčí nám, že již od počátku vynikal „Obzor“ důkladností a zároveň rozmanitostí a zajímavostí obsahu, a kromě toho i zvláště pečlivou a sličnou úpravou zevnější, tak že mnohé listy po něm se ustrojily. List veden jest po všechna leta s neobyčejnou důsledností, která ovšem souvisí s důslednou pevností ducha křesťanského, kterým se list ve všem řídí a nese, aniž by proto byl časopisem čistě náboženským. Potkáváme se tu se statěmi ze všech téměř odvětví lidského vědění. K časovým otázkám pilný vždy zřetel brán, a zábavná i básnická část honosí se nejedným dílem ceny trvalé. Netřeba jich vypočítávati; stačí poukázati jen na jména některých přispívatelů, kteří „Obzoru“ práce své věnovali, jako kromě redaktora, p. t. pp.: prof. Bartoš, arch. Brandl, kan. dr. Procházka, dr. Josef Pospíšil, dr. Eug. Kadeřávek, řed. Royt, prof. Bečák, Frant. Stránecká, Václav Kosmák, dr. Řehák, Vil. Ambrož, Fr. Vymazal, Al. Dostál, V. Pakosta, V. Beneš-Třebízský, a mnohá jiná zvučná jména, jenž „Obzoru“ věrnými byli a jsou přátely.

O trvalé ceně obsahu „Obzorova“ svědčí zajisté také, že z veliké části vyšel, abychom řekli, v druhém vydání; že totiž hlavní články posavadních ročníků vydány jsou různými nakladateli také o sobě. Tak na př. krásné „Vinc. Brandlovy zpomínky“ vyšly souborně v Šaškově „Nár. bibliotéce,“ tamtéž mnohé z utěšených obrázků Frant. Stránecké. Dra. Pospíšilovy úvahy filos. nalezáme v jeho soustavné filosofii sv. Tomáše. Kosmákovy obrazy študentské vydány Dědictvím svatého Cyrilla a Methoděje v třetím dílu „Kukátek“ a jiné vydá Pl. Mathon. Přemnohé básně „Obzoru“ přešly do čítanek pro školy vyšší a nižší. Prof. Bartošovy vzácné práce kulturně-literární taktéž chystají se k vydání soubornému. A všecka tato díla

potkala se s posudky co nejchvalnějšími na všech stranách, což může býti „Obzoru“ a spolupracovníkům jeho dostiučiněním za podivný zjev, že tytéž práce pokud pouze v „Obzoru“ se nalezaly, od naší kritiky byly zároveň s ním téměř okázale umlčovány. Netěšilť se „Obzor“, jak jinak ani nadíti se nebylo, velikých sympathií ze strany ostatního časopisectva. Hned z počátku vytýkána mu náboženská tendence a tím ovšem byl již odsouzen; neboť bylo ještě do nedávna a jest částečně posud u nás pravidlem, že časopis, písemnictvo vůbec může se sice nésti duchem protináboženským, avšak positivní směr že jest tendencí, jež nemůže a nemůže se trpěti. Dobře redaktor „Obzoru“ odpověděl v té příčině několika listům, již v 3. čísle ročníku 1878, řka: Rady Vaší (vystříhati se totiž směru náboženského) zachovati se nehodláme, poněvadž jsou důvody její nepodstatné. List náš věnován jest „poučení a zábavě“ a nevíme, proč bychom neměli přinášeti poučných článků o věcech všeobecně zajímavých, ba veledůležitých na základě názorů křesťanských, když se v jiných časopisech setkáváme s těmitéž předměty, jen že na základě protivném spracovanými, aniž by kdo byl proti tomu se ozval.“ „Obzor“ důsledně setrval na stanovisku svém a tuto důslednosť později též listy české s pochvalou uznaly. Zejmena jest to Pražský „Čech“, který „Obzor“ vždycky vřele obecenstvu českému odporučoval a takto jemu i v Čechách dráhu klestil. Značnou zásluhu dobyl si „Obzor“ svými kritickými úvahami o současných zjevech literatury naší. Sluší uznati, že po delší dobu samojediný u nás pěstoval opravdovou, vážnou kritiku, stejně vzdálenou nemístného chvalořečení jako dráždivého soudilství. Úvahy kan. dra. Procházkovy, P. J. Vychodilovy, L. Čechovy, Frant. Bartošovy, jakož i redaktorovy zjednaly této části listu všeobecného uznání. I tímto způsobem vyhověl „Obzor“ znamenitě úkolu svému býti listem pro poučení. Avšak i zábavná část veskrze zdárně „Obzorem“ pěstována. Vynikají tu vedle krásných obrazův a povídek Fr. Stránecké zvláště práce našeho Kosmáka „Slečna Eugenie,“ jež patří k nejlepším novellám naší literatury, k nížto druhá část „Paní Eugenie“ důstojně se řadí. — Přejeme „Obzoru“ ještě většího rozšíření, aby při neobyčejné láci své (2 zl. na celý rok i s poštou) netoliko obstáti mohl, nýbrž i čím dále tím více se zdokonaloval. Nový VII. ročník vede si opět velmi statečně. Zdař Bůh!

— *l* —

Hlasy katolického spolku tiskového v Praze. Rok 1884., čís. 1. a 2.

Po více již let katolický spolek tiskový působí mezi lidem, zvláště českým, a můžeme říci směle, že působí velmi blahodárně; posud však nevěnuje se mu od katolického čtenářstva tolik pozornosti, jaké právem zasluhuje již pro vznešený svůj úkol, jejž sobě vytknul. Vždyť obral sobě za úlohu poskytovati protilék tam, kde působením jedovatého, moderně-nevěreckého tisku duševní atmosféra mezi lidem jest valně otrávena. Úloze té až posud znamenitě dostál a dostojí bohdá i budoucně. Spisy, jež spolek ten průběhem více než desíti let vydal, obsahem jak čistě poučným, tak i poučně-zábavným směru ryze katolického, výborně se hodí za četbu našemu katolickému lidu, zvláště nyní, kdy tak mnohý literární pokus pochybné ceny a mnohdy přímo i škvár až do té nejmenší chýšky v nejodlehlejším koutě světa se kolportuje a zde víru i dobré mravy, to nejvzácnější dědictví po zbožných otcích a předcích, v lidu podrývá a ničí. Ve sloupcích naší moderní aristokratické literatury o katol. spolku tiskovém se ovšem vznešeně —

mlčí, za to však tím více dlužno, abychom mluvili o něm my ve svých listech a časopisech katolických a doporučovali jej vřele našemu lidu, aby ospalé a dřímající vědomí katolické budil, a mrtvé, možno-li, i k životu křísil.

Pro letoší rok právě nedávno vydal týž spolek č. 1., obsahující povídku „Zlatá srdce“ od J. Dolenského, a č. 2. „Nový svět,“ obrázek ze života vesnického, jejž nakreslil E. Brynych. — „Zlatá srdce,“ věrný to obrázek dobrosrdečné povahy lidu podkrkonošského, příjemně čtenáře baví i poučuje zároveň. Vyličuje, kterak dobrosrdečný Vácslav Bártů z pouhé bratrské lásky bratru svému postoupil svou polovici statku, jejž oba bratří do společnosti zdědili po otci; kterak potom za dobrotu svou klidil sice nevděk, než při tom nicméně „zlaté“ srdce jeho vždy dobrotivým a ku bližnímu laskavým zůstalo i tehdá, když s věrným čeledínem Jiřičem, ve službě na statku Bártově sešedivělým, oba v chudobě a bídě živi byli, až jim zase Bůh pro jich srdce zlatá požehnal. Jednotlivé povahy osob v povídce této jednajících dosti dobře jsou nakresleny, leč snad povaha hospodyně na statku Bártově, Viktorky, zdá se býti poněkud nepřirozeně příkra, jakož i minulosť čeledína Jiřiče poněkud zvláštní a pravdě méně podobna. Ostatně zase celý ten obrázek z lidu má jiné značné přednosti, zvláště lehký způsob celého vypravování mile se nese a čtenáře i sebe prostšího zajímá.

Brynychův vesnický obrázek „Nový svět“ případně líčí a karakterisuje ony protivné strany, jaké v nejedné obci a vesničce za doby nejnovější povstávají tím, že jedna část vesničanů moderní lichou osvětou a neblahým tiskem ve víře své jsouc zviklána novým náhledům a výmyslům lehkomyslně holduje, ráda novým, pokročilým světem se zove, tím však duševní i tělesný blahobyt svůj dobrovolně si podkopává; kdežto zase druhá část klidných obyvatelů vesnických své víry svaté, po otcích zděděné, věrně se držíc na pevných základech staví a ku šťastnému konci také dospívá. Jesti to, jak praveno, věrná illustrace poměrův, jakéž za dnů našich ve mnohé obci venkovské panují, tak že by v povídce této mnohý z našich vesničanů jako v zrcadle se mohl shlédnouti. Mezi osobami v povídce té jednajícími zvláště povaha mladého „pana pátera,“ jakož i koláře Kubíčka mistrně jest nakreslena. Celý ten obrázek čte se velmi mile. *Fr. K-ř.*

Matice lidu ročník XVII. — 1883. Dostalo se nám do rukou pět sešitů loňského ročníku „Matice lidu“, kteréžto přečetše, nemůžeme nepodati několik slov veřejnosti, bychom ukázali, pokud se lidu našemu hodí a jak dalece jména toho nyní zasluhuje. Jest pravda, že „Matice lidu“ mnoho učinila mezi naším lidem, čítajíc mnoho členů i mezi rolnictvem a řemeslnictvem, ale nelze utajiti, že v ní též mnoho, co lidu mnoho neprospěje, nýbrž mnohem více uškodí. — Dvě prvá čísla podávají překlad z polského „Holota.“ Jako vůbec spisy Kraszewského hodí se lidu, lze i tuto povídku naší mládeži a lidu našemu schváliti. Další sešit obsahuje „Národopis“ od dra. Vlacha. Ve spisku tomto pojednává spisovatel o jednotlivých náboženstvích, počínaje perským a končí Muhamedovým.

Promluviv o učení Muhamedovu, seznamuje nás s národy všech dílů světa, poučuje nás o jejich zvycích a mravech, o způsobu života, o jejich přednostech a vadách. Takovou rozpravu zajímavo čísti; člověk rozšíří své vědomosti národopisné. Protož s velkým užitkem přečte si ji dospělý; — pro mládež není, neboť by tam mnohému nerozuměla, leč dospělejší mládež studující. — Ne tak odporučovati budeme sešitu

čtvrtého, jenž obsahuje dějepisnou prý povídku Ferdinanda Schulzovu „Doktor Johánek.“ Knihy té nelze schvalovati ani mládeži ani dospělým, ba ani dovoliti ji čísti.

Nestojí sice celý ten obsah za to, abychom jej šíře zde uváděli, ale budiž tak přece. Země česká po úmrtí otce vlasti jest pustošena od divných rot. Mezi arcibiskupem a králem Václavem znamenati hněv a jitření. Hlavním udržovatelem a živitelem hněvu mezi oběma stranami jest doktor Johánek, vikář gen. arcibiskupa Jana z Jenštejna.

Tohoto arcibiskupa líčí pan Schulz jako prabídnou povahu a ještě bídnějším jest doktor Johánek. Než jeho pikle proti králi trvají jen do času; král ho vyslídí, dá ho hrozně mučiti, trýzniti, ba dokonce sám přidrží planoucí pochodeň k jeho boku obnaženému.

A když se ho byl do vůle namučil, dá ho katany svrhnouti s mostu do hlubin vltavských. — Kdo v tom nevidí zúmyslného překrucování historické pravdy! Z onoho „čistého“ doktora Johánka vyklube se konečně sv. Jan z Nepomuku.

Nemohl pan spisovatel poznamenati, že jeho doktor Johánek jest zcela jiná osoba, než sv. Jan z Nepomuku? Nač vzrušovati v čtenářstvu podobné pochybnosti? Slovutní mužové, jimž běží o pravdu, vedou si v té věci zcela jinak. Palacký v dějinách národu českého II, 2. str. 284. praví o Dobnerově rozlišování mezi sv. Janem z Nepomuku a doktorem Johánkem, že vždy před stolicí soudné kritiky obstojí. Univ. profesor Tomek v dějepisu města Prahy III, oddílu 3. str. 372. činí tolikéž. A komu tito mužové nepostačí, pohleď do děl, která o té věci napsali: Dr. K. Borový, A. Frind, Höfler a nesčetné množství jiných. Ale v „Matici lidu“ podává se taková lež za historickou pravdu. Ó té smělosti! Tím se má náš lid vzdělati!? Tou hrubostí, s jakouž si vedou některé osoby, má náš lid ujemněti? Takovým prácím propůjčují péra svého mužové, kteří nepatří mezi poslední naše spisovatele! Na ně čeká záslužnější práce nežli práce hrobařská. Protož kdo najdeš tu knihu v nějaké knihovně pro lid, nahraď ji jinou, užitečnou. Lži nelze nikde trpěti, tím méně takové lži tendenční-literární.

Zcela opačný dojem učiní na člověka sešit pátý: „Rusové doma.“ Knížečka to v skutku pěkná, hodící se každému, kdo chce zevrubněji poznati život a rozvoj bratrského nám národa ruského.

Těchto několik slov dostačí snad, abychom věděli, jak se k sedmnáctému ročníku „Matice lidu“ máme zachovati. *J. P.*

Knihovna pro český lid. „Zarnica.“ Román ze života bulharského. Napsal T. T. Jež. Přeložil z polštiny F. A. Hora.

„Českému duchu služ!“ vzala si za heslo knihovna pro český lid; pohleďme, jak se jím řídí. V sedmi sešitech od 34.—40. vycházel pod nápisem již uvedený román. Několika slovy naznačíme děj. Bulharský hospodář, starý Šumlaňský, poslal své dítky do světa, aby se něčemu naučily, nemajíce doma žádných škol. Jedna dcera učivši se a studovavši dlouhá léta v Německu, vrátí se, provdána jsouc za doktora Eman. Stanka.

Muž svou vědou skýtá ubohým nemocným na těle, ona nevědomým v soukromé škole. Avšak nedůvěřivá vláda turecká dává pozor bedlivý na každý krok naší rodiny. Proto jest jí přestáti nekonečné pronásledování, prohlídky, věznění, výslechy, zvláště doktorovi, ale věc důkladně jsouc vysvětlena, skončí se přece příznivě. Líčí se nám zde život turecký, jejich sveřepé hospodaření, nedůvěra ke všem, kdo nejsou Turky. Mnoho též lze poznati ze života národa bulharského, jeho pře-

vahu mravní nad Turky. Zvláště některá místa jsou dojemna.

Avšak na celý ten děj nebylo potřeba sedmi sešitů. Jest tam mnohdy věcí zcela vedlejších navypravováno, které nemají žádného vztahu k ději a zbytečně čtenáře přesycují a hlavní osoby z oboru zatlačují. Ta spletenosť děje není též příliš zajímava ani ve prospěch románu. Ale celkem přece dosti jasně prosvítá smiřlivý děj rodiny Šumlaňských a doktorovy.

Po stránce formální nemůžeme upříti dosti slušné správnosti. Ale nemělo by se zapomínati, že na obálce napsáno: „Knihovna pro lid.“ A přece jest tam tolik cizích slov, že by ubohý čtenář musil míti po ruce slovník a co chvíle hledati; a toho od lidu spisovatelé pro lid přece nemají práva žádati. Co ví ten prostý lid o negociaci, rationálním a irrationálním, o regulované posici, disposici, co mu po ostentativnosti a jiných cizích tvarech!

Což nemá naše řeč pro ty pojmy svých významů? — Ale ano a pěkných! Jen nemysliti, že takovými blýskavými slovy se něco řekne, nebo snad dojem děje zvýší. To bychom byli na omylu!

Prohlédše pilně tento román můžeme ho schvalovati dospělejším. Mládeže by nedovedl upoutati. Ta by ho celého nižádnou měrou nedočtla.

Jen tedy více přirozenosti a jednoduchosti; vždyť knihovna ta má sloužiti českému duchu v našem lidu! *J. P.*

Julia Zeyera Novelly. II. Edvard Valečka. Praha. 1884. — Jméno Zeyerovo jest v našem literárním životě již léta známo a tož tak chvalně, že při každé nové jeho publikaci kritika naše — zejména jistá její část — nemůže přijíti na dostatečnou chvalořeč. Činíme-li my ve příčině té výjimku, vedeni jsme pohnutkami nejčistšími. Kniha obsahuje patero novell. Následujícími několika větami podáme nejhlavnější aspoň obsahovou tresť jednotlivých čísel. Náměsíčna jeptiška („Teréza Manfredi“) v komnatě zpustlého malíře; Petrohradská dívka („Darija“), která peněží svou krásu a česť, aby zachránila milence ode hmotného úpadku a již jsouc u cíle vrhá se v řeku; žena, která nejprvé sama nabízí vděky své milenci a pak zrazena byvši zamyká jej ve skříni a umírajíc se skříňovým klíčem v ruce vymáhá na nenáviděném choti přísahu, že skříně neotevře („Donato a Sismonda“); švadlena, která pohrdne tklivou láskou zahradníka Jiříka a přes domluvy všeliké živí šílenou lásku k panu Jindřichovi, ač jest ženat a otcem, až Jiřík zahladí ji i sebe („Duhový pták“); báchorkové „blaho v zahradě kvetoucích broskví,“ o němž vypravuje dobrodruh Umbriani, jehož prý zplodil čínský jakýs obchodník s obrazem sličné děvy, na čas oživeným (!) .... Několika těmito větami čtenáři soudnému s dostatek objasněno, že se v novellách Zeyerových ocitáme ve světě větším dílem smyšleném, a že jednotlivá čísla, jak svou vůdčí myšlénkou, tak některými výroky porůznu proslovenými zabíhají až na pohoršivé zámezí nemravnosti. Čehož tím upřímněji nám je želeti, čím opojnější lahodou dýchá zevnější forma těchto prací. Knihy Zeyerovy neodporučujeme ani čtenářstvu venkovskému (kromě jiných už z té příčiny, že jsou novelly tyto velikému jeho procentu nesrozumitelny), ani těm, kdo by jí rozuměli: z těch jedni by ji odkládali s nevolí, druzí se škodou na svém vkusu a mravu. *E. Gresdř.*

Povídky Josefa Večeře. (Šesté dílo „Moravské bibliotéky.“) J. F. Šašek. Vel. Meziříčí 1883—4.)

Kolikým bolem sklíčila nás v loni zpráva, že nadějný Jos. Večeřa dotrpěl, tolikou radostí nás plní okolnosť,

že činné nakladatelstvo J. F. Šaškovo jalo se vydávati jeho spisy na pěknou zesnulému spisovateli památku. První svazek obsahuje tři práce: „Čeští bratří,“ „Košaři,“ „Antůškové.“

Povídky Večeřovy hodí se do knihoven soukromých i veřejných a lid bude je čísti rád, any vzaty jsou vesměs z lidu, jehož povaha dobře je zachycena. Ovšem spisovatel, chtěje líčiti přesně dle přírody, zde onde ještě přebarvuje a potrácí se v rozvláčnosti. Líceň povah celkem je zdařila; při této příležitosti vyslovujeme jen obavu, by snad někdo nevzal pohoršení na osobě Nasadilově, jenž, ač opilec a člověk nečinný, pro své vlastenecké blouznění vylíčen ve světle přece jen trochu přeidealisovaném. Jinak odporučujeme knihu Večeřovu přízni čtenářstva. *E. Gresdř.*

Lidé, jak jsou. Napsal Adam Chlumecký. Svazek 1. V Praze, nákladem vlastním, 1884. Cena 75 kr.

Z lidí na světě jedni jsou veseli, jiní smutni; jedni hodni, jiní darebové. O těch i oněch vypravuje p. spisovatel ve třinácti kratších delších povídkách a kresbách, tu aby mile pobavil a rozveselil, tam jako aby na oči postavil výstražný příklad. Patrno, že p. spisovatel se nese za vzorem proslulého v tom oboru spisovatele Vácslava Kosmáka. Při velmi vnímavé, bystré vloze pana spisovatele jest se nadíti, že bude učeň hoden mistra, pustí-li jen s mysli tu přísnosť někdy až skeptickou, a ovane-li mysl jeho teplejší vánek poesie. Pan spisovatel již není nováčkem mezi našimi spisovateli, ale v jeho spisech od „Apokalypse otroků“ k „Eposu o hloupém Janu,“ a odtud ku kresbám „Lidí, jak jsou“ lze s politováním sledovati nenáhlé zapadání do pessimismu. —

I když kdo kárá, má z jeho přísnosti prozírati dobromyslný úsměv. Pouhý posměch, oděný rouchem ironie, satiry až i sarkasmu, odpuzuje, ani nepoučuje, ani nenapravuje. Sofokles, chtěje kdysi sebevědomě vytknouti přednosť svých spisů před Euripidovými, pravil: „Já činím lidi, jak býti mají; Euripides však, jak jsou.“ Toto dávajíce panu spisovateli na rozváženou rádi doznáváme, že čím více si toho do budoucna všimne, tím více budeme míti proč se těšiti již předkem druhému svazku jeho povídek. Knihu tuto také velmi slušně upravenou, a přece lacinou, rádi schvalujeme jak našim měšťanům, tak venkovanům. *Minucius.*

Česká bibliotéka rodinná. Výbor nejlepších novel a povídek literatur slovanských i západních. Pořádá: Jan V. Veselý. V Praze, nákladem Al. Hynka, knihkupce.

Ročníku I. svazek 1. podává od Octava Feuilleta: „Historie Pařížanky“ a od Edmonda Abouta: „Blíženci z hôtelu Corneille.“

Při podniku jako „Česká bibliotéka rodinná,“ jenž hodlá podati hojnou řadu spisů, zajisté kdo právem se ohlédá po I. svazku, aby poznal, jakého zrna bude asi ta sbírka. Vždyť pak pořadatel sám píše ve předmluvě: Pro první svazek muselo býti zvoleno dílo pokud možno vynikající a pokud možno nové. —

Inu, neupíráme dílu novoty, ale jest-li do pravdy „vynikající,“ toť ovšem jiná otázka. Ano, spis tento „vyniká“, — ale duševní prázdnotou, vyschlostí srdce, zkažeností mravu. Ze všech těch osob, o nichž jest řeč ve spise, ani jedna nemá jakých pevných zásad mravních. Jediná Jeanne de Maurescamp tak tak z počátku se zdá, ale když její spustlý manžel v souboji zabije jejího milence „se špatnou pověstí,“ věsí se dotíravě na hrdlo kapitánu Sontisovi, aby, jsa dobrým šermířem, zabil jejího muže. Zmrzačí jej. — Spis tento, ačkoliv místy není bez jasných mo-

mentů mravních, jest vyňat z kalu zkažené společnosti pařížské. Při mravní kleslosti Paříže nelze nepomněti římské nízkosti mravní v pozdních dobách pohanských: v Římě občanstvo zhýralé ani ženiti se již nechtělo, aby více mohlo hověti životu nemravnému, tak že správa státní, aby nevyhynuly rody patricijské, zákonem na to tlačila, — v Paříži se zase žení, jako aby oba manželé mohli páchati nemravnosti tím horší.

Nikterak nám nejde na rozum, jaké ponětí má vydavatelstvo „České bibliotéky rodinné“ o našich rodinách, že se opovažuje předstoupiti s knihou takovou?! Či snad troufá, že se jim zavděčí věcmi tak kluzkými? Běda, tak-li tomu jest! — Kniha, jež určena jsouc rodině jest takového zrna a jest položena do obálky, na níž se schvalují tyto „odporučení hodné“ knihy (vyšlé nákladem Hynkovým): „Zolova Nana“ a „Boccacciův Dekameron“ — již předkem by si měla podpisovati rozsudek smrti. Budou-li naše dívky a budoucí matky odchovávány četbou „Nany,“ „Dekamerona“ a „Historií Pařížanky,“ pak sami vizme, kterak dále. —

Protož varujeme naše čtenáře před některými knihami „České bibliotéky rodinné“ a prosíme, aby byli opatrni u volbě těchto knih, aby se zase tak „nenapálili,“ jak se „napálil,“ kdo koupil „Historii Pařížanky“ anebo „Záhadu srdce.“ Spisy toho druhu převáděti na jazyk český znamená svážeti z ciziny žíravé jedy. *Minucius.*

Zpěvy svatého týhodnu. I. Na zelený čtvrtek. F. Z. Skuherský. II. Na velký pátek. (Obé pro zpěv jednohlasný s průvodem varhan.) III. Na hod Boží velikonoční. (Sopran, Alt, Tenor, Bas.) Nákladem J. R. Vilímka v Praze. Na tyto skladby upozorňujeme zejména pány učitele.

Literární listy, časopis věnovaný zájmům literárním. Redakcí F. Dlouhého v Brně, nákladem J. F. Šaška ve Vel. Meziříčí.

Ku konci sdělujeme svým čtenářům úvahu o některých našich časopisech, kterou přinesl „Čech“, a která zasluhuje povšimnutí.

Není pomoci, začnu opět!

Můj přítel ve sv. Wolfgangu u Išlu začíná nyní v „Čechu“ samými dotazy; co nejdříve přišla by řada na mě — — soukromě jsem již byl upomenut několikráte. — — Čtenáři „Čecha“ se pamatují zajisté, že list tento již za předešlých let ukazoval na zlořády, jaké vzhledem k mravnosti a náboženství ve svých sloupcích „Paleček“ tropí, ale pokud jen trkal do náboženství a do kněží, nehnul žádný „konservativní“ žurnalista pérem, možná, že se ještě někdy „vtipu“ tomu zasmál a radostně zamnul rukama. Blahovci, tak málo mají zkušenosti, že nedovedli si domysliti, že přijde řada brzy na ně. Nyní, když karikuje i je ve svém listu, když tupí muže o vlasť vskutku zasloužilé, strhuje se jerišský křik a dává se komando, aby „Paleček“ ze spolků byl vyhazován. Ale nějak to nejde řádně ku předu; tu a tam mu ukáží dvéře, on jim za to vynadá a je zase ticho. Dobře tak! Principiis obsta, sero medicina paratur.

U nás také jsme „Palečka“ v čtenářském spolku pustili, ale jak to těžko šlo! V jistém hostinci, který v ryze českém městě nese německý nápis, bouchali do nás jistí školní páni jen což. Ale nechť! Našinec se tak hned nelekne a nějaká ta liberální brynda mu neuškodí.

V tomže spolku neodbíral se „Obzor“ a když před rokem dal jsem návrh ten, nevěděli páni, jest-li jaký „Obzor“ je a kde vychází. Musel jsem se zaručiti,

že je to pěkný a pečlivě redigovaný list. A na deskách, v kterých obíhá, jsou jistí páni naznačení tím, že svá okénka na datum mají prázdná. To jako že ho nečtou.

Kolik je asi spolků čtenářských, ve kterých jsou kněží členy i výbory a „Obzor“ se v nich neodbírá! Bratří, to se nedá omluviti, to je nedbalosť, která, kdybychom se z ní právě neprobírali, byla by se nám a naší sv. věci stala osudnou! Dva zlaté za pěkný, poučný a zábavný list může každý spolek dáti, a proto nemá „Obzor“ v žádném podobném spolku scházeti, již i proto, že hodnotou svou rovná se každému jinému listu.

V čtenářských spolcích jsou „Libuše“, „Matice lidu“, „Laciné a nejlacinější knihovny“, ale zda-li tam jsou také „Zábavy večerní“ od Pakosty, „Zábavná bibliotéka“ Mathonova, knížky katolického tisk. spolku a mnohé jiné dobré knihy vydané knihtiskárnou Cyrillo-Methodějskou? Vidím, jak mnohý kloní stydlivě hlavu, schází jen ještě volati: Mea culpa!

Když již v tom kterém spolku jsem, tož mám se snažiti, abych tu i věci, již zastávám, prospěl, abych tam zavedl časopisy a knihy katolické, které podpory potřebují. Ovšem nějaký svízel to má, než se toho dosáhne, ale bylo by to smutné, kdyby našinec před lecjakým liberálním boucharonem měl ustoupiti. On bojuje za věc, o které se dá lehko dokázati, že není dobrou, poctivou, třeba byla právě v módě, ale kněz aneb dobrý katolík bojuje tu za věc v pravdě dobrou a řádnou, poctivou a vznešenou, bojuje proti snahám, jež by společnosť lidskou zvrátiti musely, kdyby se jim nepoložila hráz. My jsme u nás jen tři ve výboru spolku rozhodně katolicky smýšlející a jak to jde! Brzy bude plevel venku a dobré zrno v knihovně.

Kdo pak bude míti tolik smělosti, aby odporučoval předplatiti „Matici lidu“, které poslední spis byl pro rušení náboženství skonfiskován, aneb kde vyšel historický pamflet „Doktor Johánek“, o němž i „Osvěta“ nechvalně se vyslovila?

Že i v „Laciné knihovně“ jsou spisy cit katolický nemotorně urážející (Arbesův Messiáš, Stroupežnického povídky a novely), jest jisto, a proto ke každé nové knize z těch podezřelých podniků nutno sahati s náležitou reservou, a není-li tu chvíli možná se jich zbaviti, tož nutno jest je aspoň paralisovati.

Zvláště jest potřebí pozornosť věnovati knihám, které čísti má lid, neboť čtení často mnohého pokazilo a jiného na dobrou přivedlo cestu.

Nedávno byl jsem v Praze a tu jsem se skutečně v jednom případě potěšil. Byl jsem v rodině jistého zámečnického mistra, rozhodného katolíka. Rodina veselá, ale nábožná. Otec modlil se před jídlem a ostatní členové odpovídali. Je předplacen na „Čecha“, béře Pakostovy „Večerní zábavy“, je horlivým členem spolku sv. Vincence z Pauly a mnoha jiných katolických, lidumilných spolků. „Pane Bože houšť!“ myslel jsem si tak v duchu, když jsem s ním rozmlouval a divil jsem se jeho dobrým náhledům. A takové muže, když jich nemáme, musíme si odchovati fedrováním dobrých spisů a zamezováním takových, jež naši sv. víru tupí a všelijakými vymyšlenými historkami z minulých, pohnutých časů ji zlehčiti usilují.

Proti podobným spisovatelům a jich produktům houfně, pravím houfně v boj. Ku blahu církve a národa.

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. **Číslo 5.**

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškery dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Hlasy biskupů o špatném tisku.

Nepochybujeme, že většina našich čtenářů dobře jest si vědoma, jaký vliv, ať užitečný, ať zhoubný, má tisk na veřejné mínění a tudíž na celé uspořádání společnosti lidské; nicméně daleko více jest ještě lidí, kteří o významu tisku mnoho nepřemýšleli a třeba nevědomky pilně pomáhají tisku právě zhoubnému a kteří tudíž přičiněním našich přátel **toto čísti mají.** Proto uvádíme rádi úsudky a slova týkající se této věci, jakých pronesli mužové věhlasní a nade vši pochybnosť poctiví, uvádíme na paměť slova biskupů katolických:

1. Hlas biskupa litoměřického, Emanuela Jana.

Z jeho pastýřského listu, který jednal také o znesvěcování neděl, smíšených sňatcích, o socialismu, vyjímáme zvlášť statě **o špatném tisku.** Praví:

„Ještě z jiné strany jde mi převeliký bol a svírá mne nevýslovný zármutek, že jest mi na to patřiti, kterak odpůrcové svaté církve katolické potud neznají nijaké umírněnosti a nepřístupni jsou lepšímu poznání; neustali potud zlomyslně vésti boj proti království Božímu na zemi a nenechali předsudků ve příčině církve, neposkvrněné choti Kristovy, ano usilují všemožně, aby katolických křesťanů u víře zviklali a pokud možno, aby strhli jich k odpadu. K tomu konci užívají prostředku, jenž za našich dnů stává se úžasně mohutným; míním totiž knihotisk. Tisk provodí zajisté úchvatnou moc u vysokých i nízkých, v rodině i státu, v oboru náboženství i v církvi a působí rychle i do daleka v nevídané míře, tak že z vynálezů lidských s těží se mu v tom který vyrovná. Dobré tiskopisy v společenských vrstvách slouží zdárně a s nemalým prospěchem; **zvrhlý tisk však plodí daleko více zlého a zkázy.** Tisková díla nekalého směru, nevěrecké knihy, bohaprázdné spisy, křivomluvné novinářské listy, jež kypí nenávistí proti církvi, ty řadí se k největším pohromám naší doby; rozsévajíť koukol mezi pšenici setby Boží a namnoze ztěžují i kazí šlechetné snahy. Jak častokráte nepřátelský

tisk překazil mi přístup k srdci věřících! A z jaké příčiny? Proto, že jsem nechtěl bočiti k nižádné straně, nýbrž snažil jsem se zadosť činiti povinnostem, jak sluší na katolického biskupa a napomáhal jsem ku spáse všech duší svěřených mi od Pána, nehledě rozdílu národnosti a jazyka. Při tom neméně jest bolestno, že špatnému tisku dostává se vydatné podpory a že proticírkevních listů i mezi katolickými křesťany se odbírá i čte. Koukole v osení se netrpí.

Jedu škodného tělu nenechává se na očích, ten pečlivě ukrývá se; koukol však na duševní roli nechává se bujeti, kazijed duše chtivě se polyká, ano podává se ho i jiným, aby též oni vzali zkázy. Kdo peněz i času vynakládá na špatný tisk, stává se z toho odpovědným Bohu; s jak velikým prospěchem dalo by se času i peněz vynaložiť k dobrému! Uvažte to u sebe, rozmilí v Pánu! **Podporujte tisk dobrý a nikoliv tisk špatný**; odbírejte a rozšiřujte listy takové, které se zasazují o kázeň a řád, o nábožnosť a mravopočestnosť, o stát a církev; buďte milovní četby, která se nese duchem křesťanským.

Kdo by snad neznal listů dobrých, nezávadných, obrať se v té příčině k duchovnímu správci.“

2. Hlas biskupů tyrolských.

1. Co nyní světem hýbá, jest velmi tuhý boj proti církvi a křesťanství. Boj tento jest ovšem tak starý, jako církev sama. Avšak nikdy ještě, co evropští národové se pokřesťanili, nebyl veden tak dle jistého plánu, na všech stranách a s takou mocí, jako za doby hrůz ve francouzské revoluci, kterážto cílem sobě učinila křesťanský řád ve světě dočista zpřevrátiti. V této bouři byl křesťanský řád světa sice otřesen, ale přec zachráněn; než však národové evropští nedodělali se od této doby až dosud pravého pokoje, poněvadž se oněch zásad svůdných, s kterými revoluce začala, ve veřejném životě zhola odříci nechtěli.

Celých sto let jest tohoto boje stálým a posledním cílem, společnosť lidskou ve všech třídách a všech oborech života rázu křesťanského zbaviti. Nadpřirozený pořádek ve společnosti má býti docela zničen, poněvadž se nadpřirozené určení člověka popírá. — A přirozený pořádek má oloupen býti o tu důstojnosť a posvátnosť, které mu křesťanstvím vštípeny byly.

Aby společnosť lidská již ve svém kořeni se odkřesťanila, má býti stav manželský o důstojnosť Kristem mu danou, o svátostnou povahu připraven. Aby dorůstající mládež se odkřesťanila, má býti škola národní v moc vládám světským vydána, péče o cvičení a vychování mládeže církvi odňata, a mládež pak nemá býti svatou věrou proniknuta a oživována. Aby vzdělané stavy se odkřesťanily, hlásá se, že bádání rozumu nikterak nesouvisí s božským zjevením a vysoké školy stávají se často semeništěm nevěry.

Aby společenské poměry se odkřesťanily, nemá křesťanská víra a křesťanský zákon mravní již v obcování, řemeslu a obchodu

i v hospodářství platiti a rozhodovati, nýbrž zásady moderního obšťastnění se strany světa. Člověk má se zříci naděje v nebesích a toužiti, kterak by došel šťastného života jen na tomto světě.

A jelikož církev a stát jsou dvěma od Boha samého položenými sloupy základnými křesťanského pořádku na světě, klade se hlavní váha na odkřesťanění státu. Moc státní považuje se neodvislou od všeliké vyšší autority, kteráž nad člověkem stojí. Zákony státní vydávají se za nejvyšší, naprosté pravidlo, za jediný pramen všeho práva, člověk se činí naprostým pánem světa. Takto však olupuje se státní zřízení o svou mravní důstojnosť, autorita státní moci ve svém nejhlubším základu se podkopává.

Jelikož konečně církev zastupuje křesťanství a jest hlavním hradem křesťanského pořádku světa, činí se útoky na ni se všech stran. Hlásá se o ní, že prý jest jenom lidským zřízením, že se přežila, že požadavkům a potřebám již nevyhovuje, a proto prý nemá míti žádné váhy a platnosti ve veřejném životě. Že jí na základě jejího božského štípení a poslání přísluší právo, aby žila a trvala, to se upírá a jenom s tou podmínkou má prý ještě trpěna býti, když se, jako každý světský úřad nižší, zúplna podrobí ve všech věcech všemohoucnosti odkřesťaněného státu, ba i orgánům vládním víry nemajícím. Toto však znamená její záhubu.

Moderním, panujícím náboženstvím stanoví se netečnosť u víře, lichá zásada, že jest víra jako víra; neb tímto se tvrdí, že ve věcech víry nepanuje žádná ryzí pravda a že není žádného neklamného poznání pravdy, nýbrž jen jakási michanina náboženských domněnek, které vesměs více méně dílem pravdivy dílem bludnými jsou. Takto se náboženství právě ruší; s ním jest sloučena těsně každá mravnosť; hyne-li ono, hyne i tato. Poněvadž základ mravnosti, víra totiž, se podkopává, množí se nemravnosť, nespravedlnosť, zločiny každého druhu, způsobem přehrozným.

Tak vážné jsou časy naše. Pracujeť se, aby společnosť lidská ve všech oborech života všemi prostředky se odkřesťanila.

2. K dosažení tohoto cíle napomáhají mimo jiné velmi mocně tiskopisy denní, církvi nepřátelské, takovýmto duchem psané noviny. Toť jejich společná snaha; kýž se nikdo o jejich moci neklame sám!

Takové listy jsou přerozličny a zabývají se se všemi možnými i nemožnými novinkami a důležitostmi ze všech oborů života. Avšak všechny jsou dítkami stejného ducha, v stejném směru ducha mají svůj základ a k stejnému směřují cíli. A tento není nic jiného, než odkřesťaniti lidstvo, jak krátce bylo shora řečeno. Pracujíť takovéto listy jako parou o to, aby vrstvy společnosti lidské křesťanského rázu byly zbaveny, aby církev neměla žádného vlivu na život veřejný a soukromý, a aby štěstí pozemské jediným povoláním člověka býti se zdálo. Cožkoli přirozenosť naši přesahuje, vyhlašuje se za mam a klam, naděje na odměnu v nebi se lidem násilně odejímá, náboženství

a víra ze srdcí rve. Co do mravnosti, tu leccos, jež křesťanská mravouka zakazuje a jakožto nepravosť odsuzuje, za věc dovolenou se rozhlašuje aneb aspoň jakožto pouhá slabosť omlouvá. Ano, jsou listy bez počtu, které cit mravnosti rozličným spůsobem na nejvýše urážejí; tu se vidí, kam směřují. Jak veliký díl jednotlivec v této práci má, nelze člověku souditi.

Veliké nebezpečenství hrozí na všech stranách nejvyšším a nejsvětějším statkům společnosti lidské; a ono se dosud nepoznává a nikdo si ho nevšímá, ačkoliv jest již spousta ohromná, kterou záplava špatných novin byla spůsobila.

Proto, jakožto biskupové této země povinni jsme, veřejně a důrazně pozdvihnouti hlasů svých, bychom varovali věřících naší péči svěřených. Mnohý snad myslí, že na tom nezáleží a že to pouhá maličkosť, takovéto noviny zběžně přečísti a pak odložiti. Avšak to hrubý jest klam. Nelze upříti, že noviny veřejné mínění lidu mocně ovládají, ba nezřídka veřejné mínění, t. j. všeobecný úsudek lidu vytvořují. Neboť noviny osobují sobě právo, každou věc oznámiti, každou posouditi. Tu však mají noviny špatné, církvi nepříznivé, svůj jistý cíl; protož vše, co se v životě sběhne, ve svém smyslu pojímají, vypravují a posuzují. Jsouť pak povždy mnozí, kteří neznajíce běhů časových a nemajíce svého úsudku tomu věří, co takové noviny jim předkládají a čítajíce noviny liberální za osvícené se považují.

Uváží-li se, že takových církvi nepřátelských listů jest bez počtu, že některé ve 20—30.000 otisků, někdy ještě více, každodenně do měst a dědin na vše strany se rozšiřují a ve veřejných místnostech po ruce jsou a se čtou; uváží-li se, že se to denně opakuje a že listy toho druhu jednomyslně k stejnému pracují konci — snadno lze chápati, jaká jest jejich moc na lidi a jejich myšlení. A toto myšlení lidské na bludnou cestu svésti tím snáze se daří, čím více slova svůj původní význam byla ztratila. Krásná slova, anaž svým pravým významem označují nejdražší statky lidstva, zneužívají se za škrabošku nejšerednějších náruživostí. Nevěra nazývá se „osvíceností,“ pohrdání všelikou autoritou „svobodou,“ znekřesťanění „kulturou“ či „vzdělaností.“

V této věci se vidí velikosť nebezpečenství. A neberme ani zřetele ku zkaženému veřejnému mínění, není-li veliký počet těch, kteří těžkou a citelnou ztrátu trpí na svých statcích nejsvětějších, na víře, mravnosti a lásce k vlasti, čítajíce listy takové! Není divu, že v mladistvém již věku zvláště mizí uctivosť před každou autoritou, když mladistvé srdce čtením takových novin se otravuje. A kam to dospěje, když i pohlaví ženské sžírajícím jedem novin špatným směrem se nakvašuje?

S hořkým citem hlubokého zármutku jest nám toho želeti, že i katolické Tyrolsko špatnými novinami vždy více se zaplavuje. Toto se týká zvláště měst a městysů, jakož i dědinek v údolí, obchodem se živících. Na všech místech, v továrnách a hostincích právě špatné noviny se více rozšiřují než dobré. Tím se však hluboko podkopává náboženské

smýšlení lidu, mravnosť, smysl pro právo, čtenářům se podvaluje kámen urážky, přes který tisícové klopýtají. Studnice, z kteréž mnozí a mnozí denně, nic zlého netušíce a neopatrni jsouce, svůj nápoj duševní čerpají, se otravují, vzduch ducha napájející morovinou se kazí. K této zkáze přispívají všickni, kteří špatné noviny rozšiřovati pomáhají a je ve svém stavení ku čtení veřejně předkládají; za to tím více jest jim se zodpovídati. Leckdo praví ku své omluvě: „Člověk musí takové noviny odbírati k vůli hostům a příchozím.“ Avšak mezi těmito jsou i mnozí svědomitými katolíky od jádra, kteří se přehluboko uraženými cítí, vidouce, že špatné noviny v tak mnohých hostincích v katolickém Tyrolsku na stole leží. Soudí snad kdo, že hostí a příchozích si všímati nikterak netřeba? Soudí snad kdo, že netřeba dbáti příkazu Páně: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a vše ostatní vám bude přidáno?“ Pak se však nediviž nikdo, když neštěstí přes noc se přivalí.

Mnohý se omlouvá, že takové noviny čte, říkaje: „Já jsem pevný ve svých zásadách a nedám se nikterak másti ve svém úsudku novinami.“ Kéž by tato sebedůvěra zkušeností takových čtenářů se vždycky potvrzovala! — Než však právě u čtenářů špatných novin klesá vždy hlouběji vědomí náboženské a církevní; názory a úsudky jejich o věcech, jež se ve světě dějí, neshodují se obyčejně nikdy s vědomím a učením církve.

3. Pevnou hrází proti záplavě špatných novin jsou noviny dobré, které stojíce na půdě křesťanské a řídíce se učením církve, jako hvězdou spasnou, mocně a statečně brání, aby společnosť lidská křesťanského rázu nepozbyla. Úloha jejich jest zajisté jak důležitá tak těžká. Jestiť jich povinností, veřejné mínění o všech věcech, které se v životě sběhnou, na pravou míru uváděti, nejsvětější statky člověčenstva proti útokům každodenně se všech stran se obnovujícím zastávati, skutečných potřeb lidu veřejným hlasatelem býti, každou věc, jež se dobrou býti osvědčila, zastávati a tak za pravý pokrok na cestě pravé se přimlouvati. Novinářstvo za dnů našich stalo se skutečně mocí v životě veřejném. Cokoli špatné noviny v nynějším řádu křesťanském podryjí, nelze napraviti, než jedině neunavnou činností novin dobrých; kde tyto nejsou aneb nebojují, snadno pak noviny zlé ihned opanují pole. Noviny dobré stojíť ovšem na nepohnutelné skále pravdy, na pevné půdě křesťanského řádu ve světě; ale ony zlé spolčeny jsou s náruživostmi zkaženého srdce, jemuž se zamlouvá zlo vždy více než dobro. Holé klábosení špatných novinářů mají mnozí za čirou pravdu, zprávy štiplavé mají nezřídka do sebe více zajímavosti, než klidná a střízlivá mysl, kteráž nikdy chyběti nesmí, kde se jedná o toto: zastávati pravdu a věc dobrou.

Mají-li tedy noviny dobré řádně prospívati, třeba, aby všechny vrstvy katolického lidu jich se účastnily a je podporovaly. K čemu list sebe lepší, když ho nikdo nečte? K čemu poučení sebe jasnější a pravdivější o věcech ve světě, když si ho nikdo

nevšímá? Hlas takového listu jest hlasem volajícího na poušti, jenž sice zní, ale do žádného ucha nevniká a na žádnou skálu nenarazí, aby ozvěna slyšána byla.

Protož kéž sobě všímají všickni dobře smýšlející v naší milé vlasti novin dobrých, které v duchu předků psány jsou; kéž nepodporují takových, které z mravů předků smích si tropíce křesťanský řád podkopávají. Nejde tu o žádný prospěch nějaké strany, nýbrž o statky, ne snad jen hmotné a časné, nýbrž o zachování a sesílení křesťanské společnosti aneb — o její nenáhlou zkázu.“

Jak viděti, hýbe se to již všude — na všech stranách světa katolického. A kterak by to mohlo býti jinak? Vždyť Pán jest s námi, musíme však, seč sami jsme, také činiti a jej o pomoc prositi. Sami, vlastním umem a důmyslem zajisté ničeho nepořídíme, bez Boží pomoci zůstávají všechny naše snahy planými pokusy. Spojenými však silami, vlastním přičiněním a Božím požehnáním všeho dosáhneme.

Mile se nás dotkla zpráva o spolku sv. Štěpána v Uhrách, který vytknul si za účel vydávání dobrých katolických knih (v jazyku maďarském). Valnému shromáždění (20. března) předsedal sám J. Em. kardinál kníže primas Jan Šimor, přítomni byli 2 arcibiskupové, 9 biskupů, několik magnatův a množství údů spolků stavu kněžského i světského. Shromáždění zahájil J. Em. primas, a vzpomenuv napřed zemřelých údů spolku hr. D. Majlátha a J. Czirákyho, kteří dobrých prokázali služeb církvi i vlasti, rozhovořil se ve skvělé řeči, jak nerozlučně spojeny jsou: církev katolická a všeobecná vzdělanosť, katolické náboženství a láska ku vlasti, vlastenectvo že jest povinností nábožensko-mravní, bez Boha, bez náboženství že vlastenectvo **jest klamem.** Náboženství křesťanské a věrnosť k víře jest základem všeho světského pořádku a každý útok na ně otřásá i materielním pořádkem světa. Účelem společnosti lidské jest obhajování křesťanské víry a pečlivosť o křesťanské vlastenectví. Spolek sv. Štěpána má mnoho dobrodinců, kteří pracují na jeho rozkvětu, a proto daří se mu dobře.

Doufáme pevně, že i našemu apoštolátu tisku pro Čechoslovany dobře se bude dařiti, zvlášť až nejdůst. p. biskup brněnský, Dr. František Bauer, jemu dá ráz církevního bratrstva a od svaté Stolice přiměřené milosti vyžádá. Vyjednávání o to již jest započato, a dej Bůh, aby rychle bylo vyřízeno.

Stanovy toho bratrstva jsou v hlavní věci tytéž, jaké jsou zásady apoštolátu již ohlášené; vedlejší formality sdělíme, až budou najisto ustanoveny.

Účastníci apoštolátu tisku.

(Nově přibyli do 18. dubna 1884.)

S vkladem 25 zl.:

P. J. Hejtmánek, farář z Korouhve (posl. lhůta 10 zl.). — P. J. Duben, děkan v Nezamyslicích 25 zl. — P. A. Wagner, český kazatel v Jihlavě 25 zl. — Ct. Uršulinky v Kutné Hoře (2. pol. 2 zl.).

S příspěvkem ročně 1 zl.:

Fr. Kyselka, učitel v Oslavanech. — P. V. A. Šklíba, kaplan ve V. Uhřinově. — Fr. Nucova z Kojetína. — P. J. Turek, farář v Týně. — P. T. Honsa, kaplan na Bílé Hůrce. — A. Vaškova z Ústí n/O. (s pol. 2 zl.) — P. P. Chalupa, kaplan v Drahotuši. — M. Šimova z Lišova. — P. Josef Mika, kaplan v Chousníku. — J. Škarohlid ve Slavkovicích. — P. J. Slavík, farář v Oužicích (s pol. 2 zl.) — P. Josef Chyský, farář na Kornouze. — A. Haluška, knížecí správce na Kornouze — J. Říha, A. Khun a Fr. Černý, horníci z Březové Hory. — P. P. Langr, kaplan v Úpici. — P. J. V. Prskavec, kaplan ve Šlaggenvaldě.

Hlídka literární.

Plesy duchovní. Kostelní zpěvník pro čtyry smíšené hlasy, hlavně ku potřebám studující mládeže škol středních. Uspořádal Ludvík Holain, stud. pref. arcibiskupského semináře chlapeckého v Kroměříži.

Ani nejpřísnější kritikář nenajde v celé sbírce této písně, o které by se mohlo říci: „Není církevní.“ Nalézáme zde pravé perly z velikého pokladu slovanských kostelních zpěvů. Jak dp. pořadatel sám v předmluvě píše, ponejvíce melodie vzaty jsou ze svato-Janského kancionálu. Však nemalý počet jest i jiných, které se v tomto kancionálu nenalézají. Jsou ze starých posud neprohlédnutých a nepotřebených zpěvníků; některé, zdá mi se, jsou od dp. pořadatele samého komponovány. Vesměs jsou pečlivě vybrány, textu přiměřeny. Byli bychom velmi povděčni bývali, kdyby dp. pořadatel při každé melodii byl udal pramen, odkud vzata byla. Vděčni jsme dp. pořadateli, že staré roratní zpěvy přijal do své sbírky, tak že studující mládež má příležitosť seznati v čase adventním nejkrásnější snad zpěvy dávných časů. Melodie jak jsou 7., 14., 20., 35. *a), b), c),* 50., 51., 58., 61., 74., 77., 79. atd., mohou se zpívati často a často, aniž se omrzí. Čta melodii 107. myslil jsem si: „V Německu hledají melodii ku „Grosser Gott, wir loben Dich.“ Tu jest melodie, kterou se hodí děkovati Pánu Bohu za dosažené milosti.“ Ve svato-Janském kancionálu jest k tomuto textu jiná melodie.

Melodie jsou správně a vkusně harmonisovány. Nesouhlasím s míněním referentovým v č. 29. „Hlasu,“ kde se píše, „že by bylo lépe položiti v písni druhé adventní ve 4. taktu durové zakončení, totiž v Sopránu *fis, e, d,* v Tenoru *fis, g, a, g, fis.*“ Tak jest melodie ve svato-Janském kancionálu obsažena. Lehner však ji má tak jako Holain. Já bych ji také raději tak slyšel. Jest to ovšem též jen mé „mínění.“

Totéž platí o harmonisaci písně 34. Durové převládající akkordy jsou na místě v 3. a 4. verši, kde melodie moduluje do dur. Píši „převládající,“ neb ani ve dvou prvních verších neschází durové akkordy; nalézáme totiž zde čtyrykráte trojzvuk 5. stupně, tedy durové akkordy.

Některá chybná vedení hlasů snad dp. pořadatel při korrektuře přehledl, jako ku př. na

str. 34.	řádek	1.	takt	3.	čtvrť	4.	s násl.	akk.
„ 42.	„	1.	„	3.	„	2.	„	„
„ 118.	„	3.	„	3.	„	2.	„	„
„ 202.	„	1.	„	1.	„	4.	„	„
„ 206.	„	3.	„	5.	„	1.	„	„

Co do textu zpozorovali jsme s radostí, že v nových posud neznámých textech dogmatika převládá, jak též ve starších ve věku živé víry povstalých písních pozorovati lze. Že v některých textech pozorovati Sušilových výrazů, prostému lidu méně srozumitelných, nemůžeme pokládati za chybné, máme-li na paměti, že zpěvník tento určen jest pro mládež studující na středních školách.*)

Přejeme „Plesům duchovním“ hojného rozšíření ve všech slovanských ústavech, přejeme si však ještě, aby dp. pořadatel zásluhy své si rozmnožil vydáním podobného zpěvníku pro obecný lid.

V. P.

*) Že text původní při některých písních šťastně byl změněn, chci jen na jednom příkladu ukázati, na písni 101. Stará melodie zní: $^4/_4$ *d, d, a, a,* | *d, d, c.* Text starý zní: „Otče náš, milý Pane“; přeměněný: „Otče, milý Pane náš.“ Každý, kdož texty tyto po sobě položí pod melodii, pozná, který se lépe hodí.

Zábavy večerní. Sbírka zábavného a poučného čtení pro lid. Redaktor V. Pakosta, v Praze.

Ročníku IV., 1883., č. 5., podalo historickou povídku od Aloisa Dostála „Kletba.“ Spisovatel, ačkoliv ještě mladistvý dělník v oboru povídky, statně si vede za příkladem mužů, jako Ehrenberger, Pravda, Beneš-Třebízský a j. V této historické povídce si obral hlavní osobu a děj z doby Valdštejnovy. Děj jest příhodně zosnován, kresba povah rázovita.

Knihu tuto schvalujeme čtenářstvu venkovskému i městskému, zejména tomu, jež poněkud zná nebo poznati chce důležité dějiny a povahy osob z té doby.

Téhož ročníku č. 6. a t. r. poslední doneslo „Podloudníky,“ povídku z doby neúrody, od V. Řezníčka.

Jako mnozí spisovatelé, zejména populární Josef Ehrenberger, oblíbil si také p. spisovatel „Podloudníků“ děj ze svého kraje, ze svého lidu. Povídka jest dobře pojata a také tak provedena. Osoby jako živé předstupují před čtenáře, děj neustále plyne k zauzlení, až na konci nade hrobem lakotného otce podá šlechetný jeho syn ruku nezámožné, ale ctné a milé sousedce, a — majitelce jeho srdce, panně Toničce.

Tato povídka byla by jinak hodna čtení, kdyby se bylo na dvou místech vynechalo vypravování nejapných zamilovaných pletek, tak že lze ji dáti do rukou jen dospělým.*)

Ročníku letošího, totiž V., čís. 1. obsahuje povídku od Fr. Pravdy „Povolán i vyvolen.“ Jest vyňata také z lidu a budiž mu vřele odporučena, a to tím více, že z ní lid náš nabude světla v záhadách naší doby, zvláště kde se lichometným způsobem zamlouvá a vtírá „Šulferajn.“ Ukazujeť se v povídce příkladem z teplého života vyňatým potřeba vyučování v jazyku mateřském.

Jan Mlázek, hrdina ušlechtilé této povídky, může býti příkladem a vzorem mnohému našemu studentu, jenž bývá od pečlivého dohledu prostých rodičů venkovských najednou postaven do života městského, nového, do světa cizího. Kolikátý náš jinoch, srdce dobrého, by se uchránil pohromy, kdyby měl za vzor Jana Mlázka!

Povídka, ačkoliv jest vyňata ze života prostého, bať všedního, čím dále tím pevněji jímá, ušlechtile baví a hravě poučuje, — jakž jinak ani nelze očekávati při spisovateli tak obratném a proslulém, jako jest Frant. Pravda. *Min.*

Česká rodinná bibliotéka. Roč. II. sv. 2. „Slib.“ Povídka ze života hraničářského. Z chorvatštiny přeložil Fr. Fahoun.

Komu se dostal do ruky první sešit ročníku prvého této bibliotéky, zajisté již velice opatrně bude sobě počínati a náležitě se přesvědčí, jaký jest obsah toho neb onoho sešitu, chce-li si jej koupiti. A také do pravdy, kdyby pokračovala „Rodinná bibl.“ směrem započatým, hodila by se spíše do Paříže, nežli našim českým rodinám, které mají ještě kus zdravého citu a studu.

A protož tím mileji nás překvapil ročníku II. svazek 2. svým překladem z chorvatského, „Slib.“ Taková povídka se hodí do „Rodinné bibliotéky.“ Stůjž zde kratičký její obsah:

Podle hor Velebitských plaví se kupecká loď bohatého obchodníka francouzského, Douboisa, ale nešťastná bouře vžene ji na skály strmé a loď utone ve vlnách rozkáceného moře. Z mužstva zachrání se pouze tři mužové: majitel

*) Škoda, že p. spisovatel v jiné povídce („Po velké události,“ vydané v „Laciné knihovně“ Ottově) dal se svésti manýrou nehezkou (ač v jistých kruzích oblíbenou), líčiti karaktery proti historické pravdě, což nemůže zůstati bez vlivu na úsudky o každém jiném díle spisovatelově. *Red.*

lodě a dva pomocníci. Pana Douboisa zachrání prostá ovčářka, Marie Jarkovičova, se svým nápadníkem Ivanem Bardičem. Když se byl Doubois úplně zotavil, požádá o ruku siroty Marie dle slibu, jímž se byl v čas bouře Bohu zavázal, že pojme za choť děvče, se kterým se nejprve na pevnině potká. A vskutku pojme Marii z pravé čisté lásky za manželku, ale Ivan zuří hněvem neukrotitelným na svého soka. Vydá se za ním i do jeho domova, města Marseille, s úmysly příšernými, ale vyšším řízením jsa veden smíří se s panem Douboisem i Marií, a by ušel z očí tak vroucně milované osobě, dá se za dobrovolníka do cizinské legie. Svou udatností neobyčejnou a svými krásnými ctnostmi proklestí si dráhu k vysokým důstojnostem; ale ona stará láska neutuchá. Štěstí válečné mu přeje všude a vždy, ale štěstí v lásce nemá. Ani spatřiti milé Marie není mu dopřáno, když se byl jako podplukovník do Marseille vrátil. Nedlouho po té zachvátí smrť šlechetného Douboisa. Cit lásky vroucí pohání Ivana, by žádal Marii o ruku, ale tato starajíc se o blaho svého dítěte, sličné Ivky, více nežli o své, lstí úspěšnou dovede Ivana nakloniti svému jedináčku. A Ivan nemaje souzenu Marii, věnuje se nejčistší a nejvroucnější láskou Ivce. Pobyvše čásek ve své milé otčině, odeberou se do Marseille zpět; Marie odpočívá spánek věčný ve svém rodišti. Tak slib šlechetného Francouza učinil mnoho obyvatelstva hraničářského pomoří šťastným.

Povídku tuto musí člověk čísti, aby poznal její výbornosť. Poznati, že nevyrostla na půdě francouzské, nýbrž na slovanské. Jak krásně tu viděti některé rysy lidu hraničářského!

Celou povídkou provívá duch příjemný a některá místa a výjevy člověka uchvacují a povznášejí. Taková povídka, ano, ta se může dáti našim rodinám. Taková četba ušlechtí. Není tedy třeba „České rodinné bibl.“ sahati k neudným francouzským nechutnostem, když v literaturách sesterských tolik krásného! „Slib“ schvalujeme za četbu dospělým.

Duchovenstvo a otázka socialní. Úvaha mravně-sociologická Dra. Jos. Scheichera, biskup. konsist. rady a profesora mravovědy ve Sv. Hypolitu. S povolením spisovatelovým na jazyk český uvedl H. Ch. V Brně, tiskem a nákladem papežské hnihtiskárny benediktinů rajhradských.

Spis německý, který tuto v dobrém překladu podáváme, byl přijat všude s velkou pochvalou a s mnohým vděkem. Míníme se zavděčiti jím nejen duchovenstvu, nýbrž každému vzdělanci, jichž všech svatou jest úlohou dopomáhati radou i skutkem ku šťastnému rozřešení tak zvané socialní otázky.

Dne 1. května počne se rozprodávati a rozesýlati nově vydaný spis pod názvem: **Zázračný jazyk sv. Jana Nepomuckého,** patrona a dědice Českého. Články apologetické. Sepsal Jan Kr. Votka T. J. S přiloženým barvotiskovým obrázkem. Osm archů. Cena 25 kr. Rozdáván bude kat. tiskovým spolkem v Praze a jest také nákladem a na skladě v Brně v redakci „Školy.“

Ve spisu tomto vyvrací se na základě důkladných dějepisných zpráv a důkladných bohosloveckých a filosofických vědomostí četné takové nevěrecké a rozumářské námitky a smyšleniny, kterými naši rozumářové a svobodomyslníci v rozličných spisech svých za posledních dob sv. Jana Nep. a víru svatou katol. vůbec hanobili a lidu českému také namluviti chtěli, že prý „jádro sv. Jana Nep. není nikdo jiný, než mistr Jan Hus.“ Jméno chvalně známého p. spisovatele za to ručí, že se mnohý čtenář z tohoto nového spisu o rozličných věcech důkladně poučí, ale že také ještě lépe pozná, jak velice Bůh všemohoucí sám sv. Jana Nep. právě tím oslaviti ráčil, když na jeho jazyku nepopíratelné zázraky učinil.

Jest žádoucno, aby spisek hojně byl rozšířen a všude čten.

Pokynutí.

Byli jsme upozorněni od přítele, bychom ve „Zprávách“ místo dlouhých referátů uváděli spisy neb knihy hodící se pro jednotlivé třídy a stavy, ku př.:

1. Časopisy **pro dítky** jsou výborné, prosto dobré, pouze zábavné, bez rázu náboženského, méně přiměřené, škodné, atp.
2. „ **pro rodiče,**
3. „ **pro matky křesťanské,**
4. „ **pro křesťany vzdělanější,**
5. Povídky **pro děti malé,**
6. „ „ „ **větší,**
7. „ „ „ **dospělé,**
8. „ „ **lid pracující,**
9. „ „ „ **rolnický,**
10. „ „ **kruhy vzdělanější.**

podobně roztříděné na výborné, dobré, pouze zábavné, bez rázu náboženského, méně přiměřené, škodné.

My nejen uznáváme prospěch takovéto specifikace, nýbrž máme hned z počátku pevný úmysl ji činiti. Avšak pro mnohé překážky nemohli jsme svému vlastnímu přání vyhověti. Pro tentokráte uvádíme takové krátké úsudky o spisech, jež jsou na skladě v Brně, zvláště o sbírce „Zábavné bibliotéky,“ aby zvláště šířitelé dobrého čtení nebyli na rozpacích, pro koho ta neb ona kniha se hodí.

Tím způsobem podáme krátké své posudky také o jiných sbírkách.

Anděl Strážný. Časopis pro křesťanskou mládež. Hojně obrázky a dřevorytinami ozdoben. Vychází jednou za měsíc o $1^1/_2$ archu s barev. obálkou a předplácí se na něj celoročně 80 kr. Za premii dán krásný olejobarevný obrázek, který může býti titulem celého ročníku. Red. Vil. Ambrož.

V zásobě jest roč. I. i II. a jak se o nich vyslovily odborné časopisy a zvlášť osvědčení křesťanští paedagogové, jsou dobré za **premie** hodným žákům. Vázané stojí o 20 kr. více. Výborné čtení pro dítky.

Anežka, nebo: Nevěsta nejsvětější Svátosti. Vzdělal J. K. Str. 172. Cena 60 kr.

Jestiť to obraz života křesťanů v Irsku a Anglii pro víru pronásledovaných a líčí se mistrně karaktéry dvou dívek, řekli bychom: Marie a Marty. Výtečná četba pro dívky dospělejší, avšak i pro dítky 10—15leté.

Anežka Přemyslovna. Histor. román od V. Beneše Třebízského. 2 sv. Stran 376. Cena 1 zl. 20 kr.

Tu se líčí události za doby sv. Anežky Přemyslovny; jest zde kus historie česko-moravské a ač slohem svým určena jest povídka kruhům vzdělaným, přece s úspěchem bude čtena od každého. Dítkám jest úplně nezávadna, mnohému však nemohou rozuměti.

Bernadetta, sestra M. Bernarda. Dle franc. od J. Lassera sepsaného spisu, zčeštil Em. Svitavský. Str. 256. Četná vyobrazení dle přírody činí spis velezajímavým. Cena 80 kr.

Vypravování má cenu historickou, ano vše dle pravdy. Zajímavo jest čtení každému křesťanu, každému věku.

Čas přetrvá štěstí. Povídka pro lid. Vzdělal J. K. Stran 61. Cena 20 kr.

Základ k této povídce jest pravdivá historie, vykládaná od Ferd. Caballera a celou svou osnovou i vypravováním jest dobrou četbou pro veškeru mládež a zvlášť pro venkovany. Jest dokladem přísloví: Všeho (i štěstí) do času, Pán Bůh (a Jeho spravedlnosť) na věky.

Čengič Smail-aga. Hrdinská báseň jihoslovanská od bána Ivana Mažuraniče, přeložená na jazyk český od V. Kienbergra. Stran 64. Cena 30 kr.

Deklamovánka pro mužskou mládež; některé výrazy sveřeposti turecké musí se omluviti tím, že vycházejí z úst Turka nelidského.

Cesty Boží I., Myslivec Anton. Od V. Kosmáka. Str. 80. Cena 30 kr.

Pro rodiny naše oblíbená četba a všeho odporučení hodná. Pro dospělejší.

Cesty Boží II., Drobné povídky. Str. 144. Cena 50 kr.

Pro čtenáře každého věku, i pro mládež.

Cesty Boží III., Šestnáctý květen. Stran 124. Cena 40 kr.

Ačkoliv celým svým uspořádáním určena jest povídka pro dospělejší, přece s úspěchem může se předložiti i mládeži.

Cesty Boží IV., Dvě drobné povídky. Str. 124. Cena 40 kr.

První z nich hodí se pro dospělé, druhá pro dospělé i pro mládež.

Co může náboženství. Historická povídka z dob Marie Stuartovy. Vzdělal Fr. Vávra. Str. 160. Cena 50 kr.

Přede vším hodí se toto vypravování pro mládež, avšak slohem svým a věcí samou upoutá i dospělé a vzdělance.

Čtení zábavné z roku 1876., 1877., 1878 a 1879 po 20 kr.

Rozmanitého druhu jest zde čtení obsaženo a směle může se dáti i mládeži, ač jsou některé věci jí nesrozumitelné a proto, že více poučné, méně ji upoutají.

Dítko Marianské. Děje chudé vychovatelky. Str. 464. Cena 1 zl. 50 kr.

Dávno již nebylo vydáno knihy, která by tak poutala, zároveň však tak přesvědčivě poučovala a k životu ctnostnému naváděla, jako tato. Hlavně však hodí se za četbu dívkám dospívajícím a učitelkám.

Dobroňka. Zápas zásad křesťanských se zásadami naší doby. Napsal P. J. Šustala. Stran 125. Cena 40 kr.

Kus historie rodin sice zámožných, ale ne zbudovaných na základech křesťanských. Historie rodin, kterým chudina pro jejich lesk na venek závidí zdánlivého štěstí, které však musí politovati, sezná-li je blíže. Vyličuje se, co nám poskytuje poklid duše, co dodává hrdinné trpělivosti a chrání před zoufalstvím i v nejžalostnějších poměrech. Četba pro rodiny chudých i zámožných.

Dvě siroty. Příběhy anglické rodiny katolické víře věrné. Z frančtiny podle Villefranche. Stran 256. Cena 80 kr.

Co jsme pravili o spisu „Dobroňka," platí částečně i zde. Výtečná to četba pro dívky dospělé, avšak i pro mládež.

Dvojí oběť. Události u Kastel-Fidardo. V jazyku flámském od B. S. B., kan. ř. sv. N. Na český jazyk převedl K. J. T. Str. 360. Cena 1 zl. 20 kr.

Málo jest spisů historických, v duchu křesťanském sepsaných a poutavých, které by se za četbu hodily i mužské mládeži. Tuto máte takový spis, který může nadšení vštípiti pro velké ideály.

Hermenegild, syn Leovigilda, krále Visigothův, pro svou víru mučeník. Truchlohra od P. Karla Porée-a T. J., kterou zčeštil Antonín Rejzek, T. J. Stran 46. Cena 20 kr.

Spis nám ukazuje, jakými literarními plody se bavilo studentstvo v dřívějších stoletích, jsouc odchováváno učiteli řeholními; — zajisté ne v neprospěch mravů a charakteru a proto i čtení takových spisů může mládeži jen užitečno býti.

Jazyk. Na základě německého překladu flámského originálu zpracoval Al. Mattuška. Str. 78. Cena 25 kr.

Spis méně zábavný než poučný, dosti však zajímavý, tak že s prospěchem bude čten od každého.

Kluzká cesta do propasti. Ze života vesnického. Str. 88. Cena 30 kr.

Povídka ze života a pro život venkovský, pro rodiče a vůbec pro dospělé.

Královična a otrokyně. Ve franc. jazyku od M. Emerychové. Na český jazyk převedl K. J. T. Str. 276. Cena 90 kr.

Úryvek dějin misionářských, úryvek působení sv. Františka Xaverského a jako vůbec zprávy missionářské zajímavy pro každého vzdělance, tím více pro katolíka.

Krásná léta. Podle franc. vzdělal E. Svitavský. Str. 186. Zejména pro ženskou mládež výtečný spis. Cena 60 kr.

Spis líčí štěstí mladého věku, když jest uspořádán podle pravidel křesťanských, a moc upomínek na zbožnou matku. Chovankám křesť. ústavů hodí se tato kniha výborně za odměnu při mnohých příležitostech.

Kuřátka moravská. Úryvek z dějin moravských od K. Bolandena. Zčeštil J. Ch. Stran 40. Cena 15 kr.

Jak nápis dává na srozuměnou, jest to úryvek historie naší vlasti, z nešťastných dob sedmileté války, a knížka měla by čtena býti od každého. Hodí se i pro mládež.

Kvítí z luhů slovanských. Nasbíral J. Ježek, katecheta na Smíchově. Část I. Stran 68. Cena 20 kr.

Jest to kytka povídek menších, které směle můžeme dáti do rukou i mládeži, ač jí všechno není pochopitelno, t. j. z některé povídky. Mnohé jsou smyslu mládeže přiměřeny.

Lakomec. Ze života venkovanů. Podle Jindř. Conscience vypravuje Al. Kopecký. Stran 138. Cena 50 kr.

Hlavně pro dospělejší mládež, poslouží však dobře i mladším a s velkým užitkem mravním v rodinách by se neminula.

Láska křesťanská. Povídka ze života pro život. Napsal Al. Dostál. Stran 184. Cena 60 kr.

Jak nápis dí, sepsána jest povídka našim rodinám na venkově i v městě. „Jsme národ z chaloupek," jak kdosi trefně pravil a jádro jeho jest na venkově; na to musíme tedy hlavní míti zřetel. Spis předně pro dospělé.

Lodník Tiberský. Historická povídka od Antonietty Klitsche de la Grange. Z vlašského přeložil P. S. N. Str. 224. Cena 60 kr.

Jedna z nejkrásnějších povídek výtečné křesťanské spisovatelky, která nás obeznamuje s poměry, jaké byly v prvních stoletích křesťanství a ve stkvělém světle ukazuje šlechetné karaktéry, jež dovedou nás pro vznešené ideje rozehřáti. Hodí se nejen pro dospělé, nýbrž i pro dorůstající mládež.

Maria Regina. Román z naší doby od Idy hraběnky Hahn-Hahn-ové. Stran 816. Cena 3 zl. 50 kr.

Málo který román nadělal o sobě při svém prvním vydání tolik řeči jako tento, poněvadž byl jeden z prvních, které se nesly směrem katolickým, a zajisté toho zasluhoval v plné míře. Ačkoli román jedná o každém věku a o všech poměrech života a úplně nezávadně se nese, přece odporučuje se nejvíce vzdělaným čtenářům, pro něž jest hlavně psán.

Milada a Háta. Podle Ferd. Caballera. Str. 52. Cena 20 kr.

Obraz života rodinného, pro výstrahu mnohým shovívavým, a odporučuje se dospívající mládeži ženské.

Natalie, nebo: Vítězství pravdy a lásky. (Cesty Boží V.) Podle něm. od Tomáše Korce. Str. 114. Cena 35 kr.

Život plný klamu a utrpení, zároveň však život plný sebezapření a živé víry ve Spasitele líčí se nám v této povídce, jejíž zakončení nás úplně uspokojuje. Výtečná četba pro dospělé.

Noční bubeník, aneb: Návrat nebožtíka. Veselohra v 5 dějstvích, již jaz. franc. vzdělal F. Destouches. Str. 78. Cena 25 kr.

Nemáme velký výběr divadelních her, kterých bychom mohli odporučiti našemu studentstvu, takových her, jež by se daly provozovati jenom od žáků, a jež by opravdu nevinně bavily. „Noční bubeník" jest jedna z těch řídkých veseloher a odporučuje se i za čtení mládeži.

Nový Job. Od Sachera Masocha, přeložil P. Sark. Navrátil, O. S. B. Str. 240. Cena 75 kr.

Výtečný tento román, který způsobem velmi poutavým líčí bídu polského sedláka a spolu jeho zbožnou oddanosť do vůle Boží a pevnou důvěru, která skutečně nebyla sklamána, odporučuje se za čtení nejvíce hospodářům a otcům rodiny, ač může bez ostychu se podati i mládeži.

Očista. Hist. povídka z let protivenství českého národa. Od V. B. Třebízského. Stran 216. Cena 80 kr.

Nápis naznačuje i obsah a obeznamuje nás s mnohými příčinami úpadku národa českého a tudíž dává nám výstrahu, čeho se máme vystříhati. Čtení určeno pro dospělejší mládež. (Pokrač.)

Dotazy a odpovědi.

Aby „Zprávy apoštolátu tisku“ staly se praktickými, uposlechli jsme rady svého přítele a uveřejňujeme nejen dotazy soukromé, nýbrž i odpovědi, které obyčejně soukromým psaním podáváme. — Zahajujeme tuto rubriku a vyzýváme apoštoly tisku, by jí použili ku svému a jiných poučení. Čím větší účastenství, tím větší působnosť.

Dotazy.

1. Znám osadu, kde (mimo představeného a toho onoho pána) ni jediný soused, neřku-li rodina něco čte. Jak jest si počíti, aby se dobré knihy zde rozšířily?

2. V jiné osadě nalézá se zhusta „Matice lidu;“ co činiti, aby na místě toho dobré čtení v lidu se zavedlo?

3. V obci X žijí téměř sami liberálové, tam všecky liberální listy se odebírají: „Národní Listy“ v několika exemplářích, „Svoboda,“ „Svobodný občan,“ „Osvěta“ atd. Jak by se mohlo zde odpomoci zlu tomuto?

Žádáme za laskavé sdělení různých rad.

Volné návrhy, které mohou prozatím býti i odpovědí na dotazy svrchu uvedené.

Návrhy některé: 1. Každoročně ukládej si něco na zakoupení dobrých kněh a časopisů; k zimní době, kde nastávají dlouhé večery, zapůjč (ale zdarma, to se rozumí) do každé rodiny nějakou knihu výbornou, navykej tak lid na sebe a své knihy. Získáš-li jen několik rodin, máš vyhráno; lid pak sám přijde požadovat nových knih. Tak si založíš nejen knihovnu (pouhá knihovna neprospěje obci; mám zde bohatou knihovnu, která mnohá léta ležela ladem, až jsem si pomohl získati), ale i čtenářstvo.

2. Máš snad dva neb tři dobré majetné sousedy křesťanské; spoj se s nimi k odebírání listu dobrého, zapůjč pak i těm list ten, kteří nemohou sami ho odebírati.

3. Znáš snad někde v městě dobrodince chudého lidu; žádej ho o podporu pro duševní potřeby toho lidu svého, chudého na statky pozemské. Zařiď si penězi takto darovanými dobré čtení zábavné a spolu křesťansky ušlechťující; daruj dítkám pilným povídku neb časopis, dítky pak přivedou ti rodiče ku čtení, k vypůjčování knih z tvé knihovny. Jen nikoliv pouze zábavné čtení, vždy také nábožensky poučné.

V tisku se nachází druhé vydání spisu:

Cvičení maličkých

ve svatém náboženství křesťansko-katolickém.

Ponejvíce v prostonárodním rýmování podává

P. Peregrin Obdržálek,

čestný konsistorní rada, farář v Blansku.

V Brně, tiskem knihtiskárny benediktinské, nákladem spisovatele.

O vydání prvním, které v osmi měsících v počtu 5500 výt. beze mnohé reklamy bylo rozebráno, došly mimo jiné následující posudky:

Spisek tento, jehož čistý výnos věnován jest ku zvětšení chrámu Páně v Blansku, sluší uvažovati a posuzovati hlavně ze stránky praktické. Jest to zajisté myšlénka originalní, kterou tu p. spisovatel pojal a provedl veden jsa, tuším, snahou odpomoci nějak velikým obtížím, jaké se za „nové školy“ vyučování kat. náboženství zvláště při malých dítkách v cestu staví. Dítky první třídy neumějí ještě čísti, katecheta má je naučiti ústním vypravováním znáti základy křesťanského náboženství. Ale pro Bůh, ve třídě sedí 50—80 žáků, hodiny jsou mu přísně vyměřeny (ani by jich více nemohl převzíti), jest rád, když mu stačí na vysvětlení učiva, učiti se se žáčky, jak by měl, nemůže, učitel pak není povinen tak učiniti. Záleží tu vše na tom, aby se žáčkovi usnadnilo co jen možná pamatovati si školní výklady katechetovy. Známo však, jak rády se i nejmenší dítky učí všelijakým říkadlům a rýmovačkám ve hře, ano i dosti dlouhým písničkám. Čtyrleté dítky znají takových věcí na kopy. Což by nebylo lze těžiti z tohoto zvláštního daru dětské paměti a záliby v rýmovaném říkání ve prospěch vyučování náboženského? Toť asi byla myšlénka, která p. spisovatele vedla ku sepsání tohoto „Cvičení maličkých.“ Dle soudu našeho byla to myšlénka šťastná, kterou také spisovatel zdárně provedl. Knížka obsahuje rýmované odpovědi na otázky z katechismu maličkých, ku př.: Co zde bylo, než byl svět stvořen? Kdo stvořil nebe a zemi? V jakém pořádku to Pán Bůh stvořil? atd. Velmi chválíme, že otázka k odpovědi tak jest vždy upravena, aby se jí žáček odpovídaje uchytiti mohl, jako ku př.:

Otázka: Proč Pán Bůh stvořil lidi?
Odpov.: Pán Bůh stvořil proto lidi,
by ho poznali a ctili,
milovali, poslouchali,
pak se v nebi radovali.

Verše jsou plynné, rýmy dobré (štěpných netřeba tuto vždy žádati); mluva venkoncem dětem a názoru jejich přiměřena. Nemůžeme tudíž než upřímně těšiti se z nové této pomůcky pro vyučování náboženství zajisté žádoucí, a bylo by zajisté záhodno, aby páni katechetové hojně nové této methody užívali a svým časem o praktickém výsledku jejím jakož i o možných změnách, které snad při praktickém vyučování žádoucími se ukážou, zprávu podali. Přejeme spisku tomu hojného povšimnutí a zdaru!

„Obzor“ 1883, č. 10.

„Cvičení maličkých ve svatém náboženství křesťansko-katolickém, ponejvíce v prostonárodním rýmování,“ jest něžnou, praktickou a nad míru užitečnou knížečkou. Našim praotcům byl tento způsob učení dítek dobře znám; a tou

měrou i toho času, kdy nebylo ještě žádných řádných škol po venkově, lidé výborně byli vyučeni všem hlavním pravdám svatého náboženství, a jimi udržováni na cestě ctnostné! Tato knížečka může velmi mnoho dobrého způsobiti! Kéž by se rozšířila do všech dědin a měst našich!

Na Vyšehradě, 23. března 1884.

Beneš Method Kulda,
sídelní kanovník.

„Cvičení maličkých ve svatém náboženství křesťansko-katolickém“ jest tak pěkně psáno, že se nedivím jeho rychlému rozebrání. Pravdy svaté víry předkládají se v něm tak stručně a jasně v rouchu přiměřeném, že by ku přání bylo, aby knížečka, jež je obsahuje, nescházela v žádném domě, v němž dobrá matka klade první základy svaté víry do útlých srdcí miláčků svých, a sloužiti může i katechetům u vyučování svatého náboženství žáků první třídy.

Na Peruci, 22. ledna 1884.

Fr. Daneš,
čestný kanovník a děkan.

Vaše brožurka „Cvičení maličkých“ nás všecky velmi radostně překvapila a dojmula. Vere omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci — qui pabulum doctrinae christianae juventuti scholasticae tum quoad materiam illiusque dispositionem tum quoad formam, rythmum— pabulum inquam sapidum praebet. Gratulor itaque Tibi, ecclesiae atque juventuti Tibi concreditae.

V Nové Říši, 8. května 1883.

M. Schuberth.

Dostala se mi do ruky roztomilá veršovaná knížečka: „Cvičení maličkých ve svatém náboženství.“ Je mi divno, že nebyla o výborném sešitku tom podána posud žádná kritika v některém časopise katol. duchovenstva. Zasluhujeť věru velké přízně duchovenstva. Bylo by dobře, oznámiti to některé redakci, aby uveřejnila tuto tiskem vydanou velmi dobrou příruční knížku u vyučování svatého náboženství maličkých.

V Studnici u Č. Skalice, 5. listopadu 1883.

Jan Dvořák,
duchovní správce.

„Cvičení maličkých“ jest výborně provedeno! Račte se umět k dítkám snížiti. Přečetl jsem hned vše a uslyším to bohdá co nejdříve z úst maličkých u našich školských sester.

V Král. Hradci.

Antonín Zima,
kanovník.

Sloupský pan děkan, Al. Wolf, odporučil vřele kněžím svého děkanství zvláštním listem okružním tuto knížku a pravil o ní, že „při cvičení maličkých velmi dobře působiti musí; neboť je to zkušeností stvrzená věc, že člověk nic tak v paměti nepodrží, jako veršíky lehké, jimžto se v mladosti naučil; poukazuji — dí doslovně — na ty „Versus memoriales,“ jimž jsme se my starší v grammatice latinské učili, a též víme, že jesuité vyučováním takových veršíků u mládeže v XVII. století protireformaci provedli, jak se toho též v nejnovější knize z „Dědictví sv. Jana Nep.“ dočísti můžeme.“

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. Číslo 6.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškery dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Tisk a katolické duchovenstvo.

(Napsal kdysi *Alban Stolz.*)

Za našich dob vyvinul se zvláštní způsob kazatelství, které pod rouškou šíření zpráv a návěští týdně a denně špatné aneb dobré zásady lidu hlásá. Jestiť to tisk. Že doposud jest takových kněží, kteří jinak dobrými duchovními jsouce naproti tisku tou měrou lhostejně a nečinně se chovají, jako by ještě žili v oněch stoletích, kdy o tiskařství ani zmínky nebylo, přičísti částečně dlužno tomu, že naše mravovědy a pastorální knihy buď málo aneb ničeho o velké zodpovědnosti, jakáž se knězi ukládá, nemluví. Knihy ony nemluví proto ničeho o tom, že svůj obsah buď prostředně aneb bezprostředně ze starších knih obohacují, které, poněvadž pro svou dobu psány byly, neměly pohnutky, proč by se o povinnostech proti tisku důkladně vyslovovaly. Než naše doba vyžaduje důkladnějšího poučení. Jest zajisté dosti učených, ano zbožných lidí, kteří z podobných věcí žádného svědomí si nedělají, pak-li že ony v církevním autoru hříchem pojmenovány nejsou. — A přece jest zřejmo, že dnes dozor nad časopisy, kterých se čte v obci, jest velmi důležitou povinností duchovního. Vždyť, pro Bůh, jakým způsobem by se mohl duchovní domýšleti, že jej nejvyšší pastýř ku dobrým pastýřům připočte, jestliže mu lhostejno jest, když v hostincích a v soukromých domech jeho osady se časopisy odebírají a čtou, které bez přestání veřejně i tajně nedůvěru ku katolické církvi a nevěru vůbec hlásají, a jestliže se nestará o to, by se katolické časopisy četly, aneb pak-li že jich ani sám neodbírá. Že tolik starostů, obecních radních, zámožných občanů, učitelů, lékařův a vyšších i nižších písařů tak necírkevně a nepřátelsky proti náboženství brojí, jest hlavně výsledkem čtení liberálních časopisů, t. j. takových časopisů, které drze Bohu a klukovsky své svaté církvi se rouhají a patolízalsky ku bohům z Berlína a Karlsruhe*) pozírají. Čím více podobných časopisů mezi lidem se rozšiřuje, tím více vzmáhá se u lidu smýšlení, jakéž mají pohlaváři a honorace v jich osadě. Pročež jest nezbytnou povinností každého duchovního, by všemožně se vynasnažil časopisy špatného směru ze své osady odstraniti. Především dlužno každému, v jehož

*) T. j. k politickým rýpalům a liberálním křiklounům.

osadě zhoubné časopisy se byly zakořenily, s kazatelny dokázati, že každý, kdo takové časopisy čte, páchá na sobě a na jiných pozvolnou morální vraždu oním nevěreckým otravováním, a že takové nevěrecké otravování mnohdy, i když by člověk chtěl, napraviti se již nedá. Napomenutí takové musí se na mysl uváděti s kazatelny při každé vhodné příležitosti, a zásada: „Těžce hřeší každý, kdo po předběžném poučení ještě protikřesťanský časopis odebírá,“ musí se s takovou přísností vštěpovati, že i rozhřešení (absolucí) od toho závisí, jestliže kdo podobný list odstraní čili ne.

Jinak může katolický tisk jen tenkráte se udržeti a zkvétati, když duchovní ve svých osadách rázně se toho ujmou, by dobré časopisy a knihy se četly. Mnohý redaktor dobře smýšlejících časopisů mohl by pamětihodnou statistiku aneb neklamný barometr sestaviti o tom, jak se duchovní té neb oné osady k jeho listu chovají, zdaž činně, lenivě aneb lhostejně.

Každý duchovní, jenž povinnosti svého úřadu svědomitě zastává a rozhledu nabyl v tom, co našim zemským a časovým okolnostem na škodu jest, jistě všech svých sil vynaloží, by špatné časopisy z osady své vymítil a dobrým průchodu zjednal. Dále nevyžaduje se pouze, by se katolické časopisy odebíraly, nýbrž aby také mužové, kteří katolicky smýšlejí a psáti dovedou, katolický tisk svými vhodnými články podporovali. Látky ku písemnictví podávají naše časové záležitosti zajisté dostatek.

Poznámka redakce. Nepochybujeme, že každý opravdový duchovní správce souhlasí s pokyny tuto uvedenými; jiná však jest otázka: kterak nahraditi škodné časopisy, které co do zpráv politických, hospodářských a průmyslnictví bez odporu jsou velmi zevrubny? Kterými časopisy nahraditi ku př. „Neue freie Presse,“ „Deutsche Zeitung,“ „Tagesbote,“ „Bohemii,“ „Národní Listy“ a hejno časopisů nekřesť. socialismu? Dostačí „Vaterland,“ „Oesterr. Volksfreund,“ „Olmützer Zeitung,“ „Čech,“ „Hlas“ a ty některé týdenníky? Jak všecky ty časopisy známe, soudíme, že naše dobré časopisy daleko nemohou se rovnati s oněmi co do zpráv národohospodářských a politických, proto že — nemají peněz, aby vědecké síly a vzácné zprávy dostatečně platily, a z té příčiny budou ony časopisy i nadále předpláceny a čteny, ačkoli svým čtenářům ustavičně — třeba jen po kapkách — podávají jed nevěry a záští proti křesťanství. Tu zajisté jest rozsáhlé pole pro apoštoly tisku, aby příspěvky, třebas malými, ale častými, pomohli založiti velký, důkladný denní časopis, který výtečností svého obsahu každému jinému časopisu by se alespoň rovnal, ne-li jej předčil. Avšak i výtečný časopis třeba vší mocí rozšiřovati, pouhá jeho výtečnosť nerozšíří ho, tu musí přátelé jeho všudy jej odporučovati a řádně se zasaditi o to, aby mnoho byl čten a do obecenstva vnikl. Než však k tomu dospějeme, mnoho vody ještě uplyne; proto čiňme, seč jsme a podporujme všemožně naše dosavadní malé časopisky, až se doděláme lepších.

Účastníci apoštolátu tisku.

(Nově přibyli do 24. května 1884.)

Za členy doživotní s vkladem 25 zl.:

Fr. I. Blecha, řeholní bratr řádu sv. Augustina ve Lnářích (1. lhůta 5 zl.). — Uršulinky v Kutné Hoře (dalších 7 zl., nyní 14 zl.).

S příspěvkem ročně 1 zl.:

P. V. Hlinka, kněz na Hrádku. — P. F. Kuřil, kaplan v Poličce. — P. I. Vais, kaplan v Poličce. — P. J. Kachník, vikář v Olomouci. — P. J. Votava, kněz řádu sv. Augustina ve Lnářích. — J. Tiefenbach z Hnojic. — Vdp. hrabě Anatol d'Orsay, sídelní kanovník v Olomouci (5 zl. pro semper). — P. Karel Slavík, kaplan v Sušici. — P. Edvard Šebesta, kaplan v Protivíně.

Časopisy katolické v Italii.

Po slovanské pouti do Říma četl jsem ve veřejných listech, že mnozí duchovní, zvláště z Moravy, jali se pilně učiti se jazyku vlašskému. Pro tyto a pro čtenáře „Zpráv apoštolátu tisku“ vůbec nebude snad nezajímavým přiložený přehled katolického časopisectva italského již proto, poněvadž z počtu katolických listů souditi můžeme také na počet katolických čtenářů.

1. Katolické noviny denní:

La Voce della Verità, v Římě, ročně 20 lir.
L'Osservatore Romano, v Římě, r. 27 l.
L'Unione, v Boloni, r. 20 l.
L'Osservatore Cattolico, v Miláně, r. 25 l.
La Discussione, v Neapoli, r. 21 l.
Il Cittadino, v Brescii, r. 20 l.
Journal de Rome, r. 31 l.
Il Cittadino Italiano, v Udině, r. 20 l.
La Sicilia Cattolica, v Palermě, r. 20 l.
Il Corriere di Torino, r. 20 l.
La Libertà Cattolica, v Neapoli, r. 20 l.
Il Diritto Cattolico, v Modeně, r. 19 l.
Il Giorno, ve Florencii, r. 18 l.
L'Eco di Bergamo, r. 15 l.
Il Cittadino, v Janově, r. 16 l.
Le Moniteur de Rome, r. 31 l.
Il Corriere di Verona, r. 20 l.
La Difesa, v Benátkách, r. 20 l.
L'Eco Ligure, v Janově, r. 18 l.
La Luce, v Parmě, r. 16 l.
La Liguria Occidentale, v Savoně, r. 15 l.
Il Pensiero Cattolico, v Janově, r. 12 l.

2. Listy ne každý den vycházející:

Il Fedele, v Luce, týdenník, ročně 4·50 l.
Il Popolo Cattolico, v Miláně, týd., r. 3 l.
Verona Fedele, třikrát za týden, r. 10 l.
L'Eco Cattolica, v Neapoli, týd., r. 5 l.
Il Galliani, v Neapoli, týdenník, r. 12 l.
Il Messaggere del S. Cuore, v Římě, r. 6 l.
L'Amico Cattolico, v Messině, týdenník, r. 2·50 l.
Settimana Religiosa, v Miláně, týdenník, r. 3·50 l.
Il Correspondente del Clero, v Římě, týdenník, r. 5 l.
La Vergine Immacolata, v Římě, týd., r. 8 l.
La Buona Settimana, v Turině, týd., r. 3 l.
L'Ora di Ricreazione, v Turině, dvakrát za měsíc, r. 5 l.
Stelle e Fiori, v S. Agnello di Sorrento, týdenník, r. 4 l.
La Figlia di Maria, v Římě, týd., r. 3 l.
Le Missioni Cattoliche, v Miláně, týd., r. 10 l.
Il Veridico, v Reggio-Emilia, dvakrát za týden, r. 7 l.
Il Berico, ve Vičence, dvakrát za týden, r. 8 l.
La Campana, v Katanii, r. 6 l.
L'Ordine, v Komu, třikrát za týden, r. 12 l.
Il Paese, v Perudži, týdenník, r. 5 l.
La Croce Pisana, r. 4 l.
Il Divin Salvatore, v Římě, dvakrát za týden, r. 16 l.
Il Movimento Cattolico, v Benátkách, r. 3 l.
La Libertà d'insegnamento, v Bergamu, r. 5 l.
L'Eco Cattolica, v Bari, dvakrát za týden, r. 8 l.
L'Eco di S. Francesco d'Assisi, v S. Agnello di Sorrento, r. 10 l.
Il Tomitano, ve Feltre, r. 4 l.
I Giglio a Maria, v Neapoli, r. 12 l.
L'Eco del Pontificato, illustr., v Římě, r. 7·50 l.
L'Angelo Custode delle Famiglie, v Římě, týdenník, r. 4 l.
La Campana del Mezzodi, v Neapoli, dvakrát za týden, r. 8 l.
La Madre Cristiana, v Sieně, měsíčník, r. 2 l.
Il Buon Giovanetto, ve Ferraře, r. 2 l.
Il Catechista Cattolico, v Piačenci, jednou za měsíc, r. 2 l.
Il Giardino scolastico, v Římě, týdenník, r. 2·60 l.
La Campana di S. Pietro, v Římě, týd., r. 5 l.
La Gazzetta di Alba, týdenník, r. 4 l.
L'Eco del Purgatorio, v Boloni, jednou za měsíc, r. 2·50 l.
La Figlia dell' Immacolata, v Boloni, r. 2·75 l.
Letture cattoliche di Napoli a Bolletino mensile dell' Opera della S. Infanzia, jednou za měsíc, r. 3 l.

Il Cittadino, v Reggio-Kalabria, týdenník, r. 3·50 l.
Scienze e lettere, ve Florencii, r. 12 l.
La Palestra Aternina, v Aquile, r. 5 l.
Il Resegone, v Lecco, týdenník, r. 3·50 l.
La Specola, v Padově, týdenník, r. 4 l.
Rivista Mariana, v Cagliari, měsíčník, r. 3 l.
Osservatore cattolico, v Biella, týdenník, r. 6 l.
Guida dell' Operaio, v Castellamare, r. 2·50 l.
La Ricreazione dell' Sacerdote, v Římě, týdenník, r. 5 l.
Il Frustino, v Brescii, týdenník, r. 4 l.
Museo delle Missioni Cattoliche, v Turině, r. 4 l.
La Campana del Vilaggio, v Borgo S. Lorenzo, týdenník, r. 2·50 l.
La Donna e la Famiglia, v Janově, r. 8 l., s módní přílohou 12 l.
L'Orfanello, v Neapoli, měsíčník, r. 4 l.
Letture Francescane, v Luneo, měsíčník, r. 1·50 l.
L'Amico del Popolo, v Pratu, týd., r. 3 l.

3. Časopisy obsahu vědeckého:

La scienza e la fede, v Neapoli, r. 12 l.
Opuscoli religiosi, letterari e morali, v Modeně, r. 11 l.
La Scuola cattolica, v Miláně, r. 12 l.
La Scienza Italiana, v Boloni, r. 12 l.
Archivio di Letteratura biblica ed Orientale, v Turině, r. 8 l.
La Palestra del Clero, v Římě, r. 8.50 l.
Il Papato, v Římě, r. 15 l.
Bolletino del Contenzioso, ve Florencii, r. 8 l.
Monitore del Contenzioso, ve Florencii, r. 8 l.
Gli Studii in Italia, v Římě, r. 16 l.
La Carità, v Neapoli, r. 13 l.
Annali degli Avvocati di S. Pietro, v Římě, r. 8 l.
Studii e documenti di Storia e diritto, v Římě, r. 20 l.
Leonardo da Vinci, illustr., v Miláně, r. 10 l.
Rivista Archeologica della Provincia di Como, v Komu, každý sešit 2 l.
Civiltà Cattolica, ve Florencii, z níž předcházející je vyjato, pro Italii ročně 20 l.

K tomu přičísti jest ještě akta různých římských akademií, jako ku př. akademie náboženství katol., římské akademie sv. Tomáše Akvinského a jiných.

Hle, tak se přičiňují katolíci italští, aby naproti spoustě tisku nevěreckého si zachránili křesťanskou víru a křesť. mrav; mnoho-li činíme my?? —*d.*

Hlídka literární.

Zajímavo bude našim čtenářům zvěděti, jak soudí jiné časopisy, psané pro vzdělané obecenstvo, o naší sbírce „Zábav. bibliotéce"; uvádíme posudek „Zlaté Prahy" z čísla 21. r. 1884:

Při stavu poměrně dosti neutěšeném, v němž belletrie česká na Moravě dosud ještě se nachází, jednak s potěšením jest zříti, jak malý hlouček mužův, kteříž pěstování její vytkli sobě za úkol, s úctyhodnou vytrvalostí, ve snaze po zvelebení a povznešení jejím zdatně pokračuje, nedala se másti ani nepřízní časovou, ani nepopíratelnou lhostejností jistých kruhů k věcem, literatury české a rozvoje jejího se týkajícím. K podnikům založeným ve velkých rozměrech, jimiž ruch literární neustále se udržeti a interes lidu českého na Moravě ve čtení osvěžiti má, patří v přední řadě „Zábavná bibliotéka," již vydává v Brně nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských literárně neunavně činný kněz řádu benediktinského, P. Placidus Mathon. „Zábavná bibliotéka" jeho, založená roku 1870, počala vycházeti především, aby povídkami a romány historickými podala obraz života křesťanství všech století a všech zemí, a pak, aby vhodnými časovými povídkami

poskytovala lidu našemu četbu nejen zábavnou, nýbrž i poučnou a vzdělávací. Směru sobě vytknutému „Záb. bibl.“ zůstala věrna a třeba jemu nevyhovovala samými původními spisy, činí tak aspoň dobrými překlady děl nejlepších tohoto druhu. Tak vyšly v posledních letech mezi jiným román hraběnky Kl. Ant. de la Grangeové: „Poslední dnové Jerusaléma“ a „Kletba,“ histor. román: „Anežka Přemyslovna“ od V. Beneše Třebízského, povídka z doby počátku křížových válek: „Poustevník na hoře Olivetské,“ z frančiny H. Guenota zčeštěná; pak příběhy anglikánské rodiny katol. víře věrné, líčené v povídce z frančiny, dle Villefranche vzdělané: „Dvě siroty,“ pak histor. povídka z prvního století křesťanstva: „Vestálka“ a jiné. Ve sbírce této, dospěvší ročníkem patnáctým k dílu 84., čtenář nalezne opravdu bohaté rozmanitosti, četbu, vyhovující potřebám každého stavu, každého věku, spisy, jednající o poměrech radostných i žalostných, hodící se pro duchovní potřeby hlavně rodiny křesťanské. „Záb. bibl.,“ doplňující se každým rokem novými, více méně objemnými spisy, zasazuje se o kázeň a řád, o nábožnosť a mravopočestnosť. V poslední době „Záb. bibl.“ vydala spisy „Kukátkáře,“ jak P. V. Kosmák, velezasloužilý farář v Tvarožné, dle výtečného spisu svého: „Kukátko“ v literárním světě zkrátka se jmenuje. „Kukátkář“ jest na ten čas jedním z předních pěstitelů belletrie české na Moravě a velmi oblíben u lidu, kterýž ušlechtilé, účinné snaze jeho děkuje již pěknou řadu ponejvíce menších, avšak obsahem velice zajímavých povídek a obrázků genrových. V nich „Kukátkář“ kreslí svět, jaký jest, lid, jak myslí, cítí, mluví a žije. Co na potulkách po vlasti zajímavého zažije, co mezi lidem pamětihodného zkusí, vše pilně zaznamenává, předkládaje pozorování svá lidu ke čtení, aby tento jako v nějakém zrcadle shlížel se v konání, myšlení a cítění svém a po případě, že by toho třeba bylo, napravil a polepšil, čeho napraviti potřebí. Váží-li spisovatel látku k povídkám z hojného, nepřebraného pramene života národního, ukládá si úkol zajisté nesnadný, uvazuje se v povinnosti vážné, jež vyplniti může tím čestněji, čím vroucněji k lidu svému lne, čím častěji s ním se stýká, čím bystřeji a pronikavěji v duši jeho nahlíží. A že Kosmák původnosť a samorostlosť povahy lidu našeho bedlivě stopuje a důkladně zná, že ji v rozličných vrstvách a stavech, na rozličných místech a při různých příležitostech láskyplným, ale také přísným okem zkoumal a studoval, živě a věrně vylíčil, toho pádným dokladem jsou právě námi uvedené „Sebrané spisy“ jeho, v nichž oprávněnosť k vážnému a krásnému povolání, býti vzdělavatelem a ušlechťovatelem milovaného lidu svého, dostatečně dokázal. Kdo tak upřímně a srdečně líčí dobrý, český lid ten moravský, kdo tak ostře a případně jej charakterisovati dovede, ten nejen mezi lidem dlouho pobyl a žil, ale i zamiloval si ho. A lid lásku jeho splatil stejnou láskou. S otevřenou náručí přijal „Kukátkáře“ a přilnul vřele k belletristickým plodům jeho, jež působily jako osvěžující deštík májový na vyprahlou zemi. Málo kterou povídku přečte si Čech—Moravan, aby nepřisvědčil, že tomu vskutku v životě tak a nejinak. A velké účastenství toto, jež lid bral na vydávání „Kukátka,“ nyní pak béře na sebraných spisech jeho, nejlépe o tom svědčí, jak velice Kosmák se vžil do snažení a v názory lidu, a jak věrně dovede je stlumočiti. Leckteré obrázky Kosmákovy vzbudí snahu po nápravě a zvelebení života obecného, společenského, rodinného, ale všemi vede lid k dobrému.

Česká belletristická literatura na Moravě potřebuje mnoho, mnoho sil literárně tak činných, působivých jako Kosmák, o jehož zasluzné a tiché činnosti uznali jsme dnes potřebu promluviti obšírněji a věrně dle pravdy. *Fr. Bauer.*

Boj o majetek jest titul knihy, kterou sepsal p. dr. F. L. Chleborad a vydal tiskem a nákladem benediktinů rajhradských, 1884. Spis tento, svého druhu v literatuře naší vzácný, musí již proto nejen odborníkům, ale i všem vzdělaným našincům býti ku čtení odporučen, poněvadž jedná o budoucím řešení otázky socialní neboli o přeměně našich poměrů společenských vzhledem k boji o majetek mezi majetnými a nemajetnými, jakož i mezi člověkem a přírodou.

Spisovatel líčí předně vznik boje tohoto, vývoj jeho v době naší, přechází k úvahám velmi důmyslným, jak asi boj tento v nejbližší budoucnosti vypadati a jakých řádů společenských se domáhati bude a vidí konečně v duchu jakýsi společenský ráj, kdyby se lidé takových řádů společenských dodělali, jakých si p. spisovatel přeje. V posledním však oddělení ukazuje nemožnosť, žeby boj o majetek docela přestal, ku kterému tvrzení velmi trefně důvody váženy jsou z přirozenosti lidské, z protiv mezi majetkem historickým a přirozeným, mezi vlastnictvím odděleným a pospolitým, mezi majetkem tak zvaným naturalním a majetkem hodnot, konečně z poměru člověka k přírodě, se kterou mu ustavičně bojovati bude. Stůjtež zde ku závěrce kratičké úvahy mé o tomto velmi důležitém díle některé věty a výpovědi z něho vyňaté, aby se takto stanovisko spisovatelovo poněkud naznačilo. — O poměru jednotlivce k celému národu:

„Jenom tak, že jedenkaždý podniká určitý díl všem společné úlohy, a úlohu tuto za svoje zvláštní povolání vyvoliv, sebe v něm ze všech sil svých zdokonaluje, a tím v kruhu svých soudruhů zvláštním smýšlením a konáním vyniká, přestává býti člověkem tuctovým a stává se individualitou. — Společnosť lidská tvoří harmonický celek jen tím, když každý jednotlivec u vykonávání životní úlohy své též úkol všech ostatních plní, kde každý úd jest sice obrazem celku, avšak přece svůj zvláštní život žije. — Tak jest pokrok práce rolnické nemožný, když statky rolnické přešly v ruce kapitalistů peněžníků, přenechávajících výkony práce rolnické dělníkům z rozličných míst sebraným, dnes na poli, včera v továrně, zítra snad na lodi zaměstknaným. — Naším účelem nesmí býti zrušení odděleného vlastnictví a individualní práce, jak je komunisté zamýšlejí, ani utopické podmanění kapitálu práci, čehož se socialisté domáhají, aniž uchvácení moci státní k založení nadvlády nemajetných nad majetnými, o čemž blouzní socialní demokraté, nýbrž rozšíření vlastnictví odděleného, jakožto nejvýtečnějšího prostředku k rozvoji individualnosti, ke zvýšení obchodu, k nabytí majetku a ke zvšeobecnění blahobytu. . . . Nový stav věci nesmí začíti s tím, aby se jedněm vzalo, co by se druhým dalo, atd.

Avšak co citovati úryvky a jednotlivé věty, celé dílo se musí čísti a opět čísti, a tak jen lze hlubokým myšlénkám zde vysloveným rozuměti. *Dr. M.*

Hořec a srdečník. Básně Adolfa Heyduka. Tiskem a nákladem J. Otty v Praze 1884. „Salonní bibl.“ čís. 33. Str. 110.

Zase svěží věnec na skráně Šumaviny, jakých jí zajisté mnohá družka bude již záviděti! Avšak náleží jí právem, vždyť jich zaslouží plnou měrou — tak aspoň ujišťují básníci, mezi nimi pak nejdůrazněji Adolf Heyduk: i doufám,

že každý přečta tyto nové důkazy jeho, rád mu uvěří.

Sbírka tato, nevelká objemem, ale vážná obsahem, jest nedatovaným denníkem básníkova výletu na Šumavu; dojmy krajinářské střídají se s dojmy, jaké zůstavil v duši jeho lid krajin těch a celý život jejich. V té příčině zíráme tu jako by čarným kaleidoskopem, zíráme stále a nestěžujeme si do jednotvárnosti, proto že jeviště se mění stále a stále. V jednotlivostech však a podrobnostech leckde připadne nám na mysl partie poněkud již všední, někdy také strojená a nepřirozená, tož jistě „nešumavská.“ Nejlépe asi zalíbí se roztomilý Vzkaz (str. 15.), Pocel (str. 41.), Šumavěnka (str. 43.), Zastesknutí (54.), Vše dřímá... (59.), zvláště pěkný Rozhovor (str. 60.), ze Znělek Šumavských vůbec švarných, jen že nesporých, zvláště II. „Doubravino, míru skrýše ladná“ a j. V nich jeví se zvláště tajemné kouzlo romantické poesie přírodní, spočívající v tom, že básník svým zostřeným zrakem vystihuje ve přírodě stránky, nezasvěcenému oku skryté, jež při samém pohledu se mu oživují a produševňují, stávajíce se obrazem, druhem, sdílným přítelem a utěšitelem vlastního nitra, vlastních citův jeho. Tak

S lehkou písní v těžké hlavě
stoupám s vrchů chatám vstříc,
v tom mi v ústret letí právě
hnízdo mladých pěnkavic.

Pěnkavice, děti zdobné,
pěkně se váš hlouček vznesl,
kéž ty moje písně drobné
mohou s vámi ještě dnes!

Kéž jim volno vylétnouti
v širý kraj a v širou zem,
těšit oněch, již se rmoutí,
ladných zvuků pocelení! (Str. 103.)

Což divu, že se někdy básník poněkud „zahledí“ déle a hlouběji nežli slušno, zapomínaje na sebe a odevzdávaje se dojmům zevním, ze kterých vznikají nudné někdy popisy a lícně přírodní, nebo naopak, že sáhne hlouběji do nitra svého a nenalézaje ve přírodě výrazu přiměřeného, city své jí vnutí a vloží v ni více nežli snese, z čehož povstávají strojené obrazy a výlevy affektované; individualita Heydukova místy více chýlí se k výstřednosti druhé, ač i prvé ve sbírce této naskýtají se příklady: ostatně nejsou četny, ani tam ani zde, a celkem neruší hrubě krásného požitku, pročež jich neuvádím.

Reminiscence, připomínající básně dřívější, ku př. „Lesní kvítí“, ukáží jen přednosť plodů těchto před dřívějšími. Celkovým rázem jejich jest, jak Heydukových básní lyrických vůbec, klid, prostota, tiché blaho, jež ani bolnými tu a tam zvuky nebývá přerušeno: ona pak dobromyslnosť a vlídnosť, jakou matička příroda každého bez rozdílu vítá a poutá, jest i hlavní předností pěvce jejího v básních těchto; pro kterouž i našim čtenářům buďtež upřímně doporučeny, kteříž ukázky z nich tu a tam dříve uveřejněné zajisté se zálibou četli. V „Salonní bibliotéce,“ jak známo, jsou prvým plodem Heydukovým.

Ku konci jen upozorňuji na dvě rušivé vady tisku: Str. 16. v. 5. m. „vhrouží“ stůj „vhrouži,“ a str. 39. v. 11. m. „to-li hledím“ stůj „to-li vidím“ nebo pod. *P. J. Vychodil, O. S. B.*

Urbánkova knihovna pro lid, s. 1—8.

V době, kdy rozličné knihovny pro lid, pro český lid, laciné knihovny se vyskytují jako houby po dešti, potřeba si všímati každé takové sbírky či bibliotéky. Mnohé bibliotéky vyhovují svému úkolu, ale bylo by si přece přáti, by mimo část zábavnou více se pěstovala část poučná. A tomuto požadavku činí zadosť plnou měrou „Urbánkova Knihovna pro lid.“ V povídkách těch tepou se zábavným způsobem chyby našeho lidu

a naznačuje se zároveň lék, jímž by mohly býti vyléčeny.

V seš. 1. vyšla povídka „Zrádcové vlasti,“ v nichž se líčí ohavnosť zrády na vlastní zemi páchané a její zasloužený trest. A není v naší vlasti mnoho takových, již by raději se viděli někde za Rýnem? Četba pro každého.

Povídka „Cesta do žaláře“ podává odstrašující příklady a v tom jedině úmyslu třeba ji odporučiti.

A je-li třeba lid náš upozorňovati a varovati ho jeho chyb, tím pilnější potřeba jest odstraňovati jed, jakýmž jest tak zvaná krvavá literatura; a to se děje spisem „Ďáblovy knihy,“ který schvalujeme každému, zvláště těm, o nichž víme, že té krve rádi užívají.

Povídka v sešitě 4. „K holi žebrácké“ líčí chybu bohužel mezi naším lidem, zvláště na Slovácku, velice zahnízděnou — opilství. Ukazuje, jak náš lid touto chybou nezbytně klesá do záhuby časné i věčné. Každý dospělejší přečte si povídku tu s nemalým prospěchem.

Sešitu 5. již název sám prozrazuje, proti čemu chce povídka jeho čeliti. Název její: „Loterista.“ Dokazuje se nerozum oněch vášnivců, kteří poslední groš do loterie zanášejí a tím na mizinu i sebe i svou rodinu uvádějí. Smutný to, ale pravdivý příběh. Ten spis dlužno dáti čísti každému loteristovi.

Šestý sešit zabírají dvě povídky z polského přeložené. Poznati, že vznikly na půdě polské. Nesou se vesměs duchem křesťanským a jsou nejenom nanejvýše zábavny, nýbrž i poučny, jak povídka: „Božská prozřetelnosť“ tak „Važ si dědictví otcův.“ Kéž by podobných povídek více bylo psáno a mezi náš lid rozšiřováno. První hodí se více pro dospělejší mládež, druhá pak pro dospělé, ač mohou býti obě čteny ode všech bez rozdílu a to ne bez užitku.

Podobným duchem nesou se povídky sešitu 7. a 8. Povídka „Horany a Dolany“ dobře se hodí na poměry doby naší na venkově, kde počíná z lidu našeho mizeti spořivosť, láska ku starým zvykům, a kde se počíná šířiti cizáctvo a opičení se po městech.

I Horanští hospodáři počali se opičiti po sousedních měšťácích, přestávali pracovati, spořiti, počali si na Němce zahrávati, až konečně přišli na místa bídná, a statky jejich byly by se stěhovaly jeden po druhém do rukou vetřelcům a židům, kdyby se jich nebyl ujal občan Berka, jenž, jsa vzorem rolníka uvědomělého, svým příkladem, radou a přátelskou pomocí uchránil svých spoluobčanů jisté záhuby časné a mnohého snad i věčné.

Sešit 8. a poslední, jenž se nám do rukou dostal, mohli by si přečísti zvláště lidé, kterým se příliš nezamlouvá pořekadlo: „S poctivostí nejdále dojdeš.“

Povídku tuto schvalujeme našemu lidu s nejlepším svědomím. Schvalujeme všechny povídky, které byly v osmi sešitech Urbánkovy „Knihovny“ vyšly, poněvadž jsou to povídky dobry jak obsahem tak formou. *Felix.*

Švanda dudák, poutník humoristický, počínaje vycházeti opravňoval k pěkným nadějím v humoristice české a několika sešity naděje té také nesklamal, ale nyní počíná se na něm uskutečňovati pořekadlo: „Nové koště dobře mete.“

Četl jsem onehdy dva sešity tohoto humoristického poutníka, ale bylo se mně dosti přemáhati, bych je dočetl. A přece něco humoristického nás bavívá vždy. Mnohé povídky a humoresky jsou vzaty do „Švandy dudáka,“ jakkoliv v nich není ani za mák řízného a zdravého humoru, leda bychom považovali nechutné vtipy na kláštery a kněžstvo

(ve „Frátru z Podskalí“) a dvojsmyslné žerty za humor.

Při mnohých článcích pozorovati, že se p. spisovatel do humoru nutil, a proto nezbytně upadl v nechutenství. Všeho nelze naraziti na humoristické kopyto. Mnohé povídce mělo by se předznamenati: „Toto má býti humoristická povídka.“

Protož jsme věru na rozpacích, komu máme tyto dva sešity (5. a 6.) svazku druhého schváliti. *Felix.*

Posvátná místa král. hlavního města Prahy. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterův a jiných pomníků kat. víry a pobožnosti v hlavním městě království českého. Sepsal Fr. Eckert. Svazek II. Podíl údů na r. 1884. V Praze, nákladem „Dědictví sv. Jana Nepomuckého.“

Zavděčilo-li se „Dědictví sv. Jana Nepomuckého“ podílníkům již prvním svazkem, zajisté nemenšími díky jsou jemu zavázáni za II. svazek. Svazek letoší, ozdoben obrazy chrámu sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně a nového chrámu svatého Václava na Smíchově, popisuje v prvním díle posvátná místa na Novém městě, Vyšehradě a předměstích pražských: Karlíně a Smíchově. V díle II. mluví o posvátných místech zrušených a zaniklých. Neblahé doby reformační zrušily a odsvětily po našich vlastech tolik svatyní, že hořkostí a bolem svírá se srdce katolíka, jde-li podél zaniklých chrámů, které namnoze za skladiště slouží aneb na jich místech nyní paláce a jiné budovy stojí. Co dříve živá a planoucí víra našich předků zbudovala, to rozzuřené živly novotářství zahubily. Než ač všude po vlastech našich zbytků opuštěných a zaniklých chrámův a kaplí spatřiti lze, nejvíce jich v Praze shledáváme. Spisovatel obral sobě za úkol na základech jiných spisovatelův a na základech ústního podání, ač mlhavého, obživiti opětně upomínku zaniklých budov posvátných v Praze. Úloha, jakkoliv nesnadná, podařila se jemu úplně, začež také všestranných díků jemu přináleží.

Ku konci knihy přidal p. spisovatel statistické výkazy o svatyních a klášteřích pražských, jakož i úplný seznam českých spisovatelů z kapitoly svato-Vítské a z Tovaryšstva Ježíšova, a pro lepší přehled díla svého sestavil hledadlo, v němž udány jsou netoliko svatyně zrušené a zaniklé, nýbrž i jména oněch umělců, jichž výtvory v nich se nalézaly.

„Dědictví sv. Jana Nepomuckého,“ které nešetříc nákladu podílníky spisem tak důkladným oblažilo, přejeme, by jemu Pán Bůh měrou nejhojnější žehnal!

Cárův kurýr zní název románu uveřejněného ve sbírce „Divy světů známých i neznámých“ od Julia Vernea, kterýž přeložil J. Veselý a vydal svým nákladem knihkupec Lauermann v Praze.

Jméno Verneovo jest příliš známo, než abychom se o něm více zmiňovali. Obsah románu ven a ven jest nezávadný, poutavý a poučný, hodící se však obecenstvu vzdělanějšímu, které snáze porozumí oněm cizým slovům, jichž jest tam dostatek. A přece by nebylo nikterak románu na újmu, kdyby se mnohá cizá slova nahradila slovy a významy domácími, což ve případech mnohých velmi snadno. Vzdělanějšímu obecenstvu schvalujeme úplně. *J. P.*

Komu máme co dáti ku čtení.

(Pokračování.)

„Zábavná bibliotéka.“

Oktavia. Povídka od Antonietty Klitsche de la Grange. Z vlašského od P. Sark. Navrátila, benediktina rajhradského. Str. 155. Cena 50 kr.

Jako všechny histor. povídky výtečné spisovatelky italské, tak poutá i „Oktavia“ nejen pravdivostí děje, nýbrž i živostí vypravování. Bez rozpaku může se dáti do ruky mládeži dospělejší.

Panna Maria lúrdská. Sepsal Henri Lassere. Z francouzského na jazyk český přeložil P. Petr Hlobil, kněz řádu sv. Benedikta v Rajhradě. Stran 466. Cena 2 zl. 10 kr.

Vypravování nezakládá se na žádné smyšlénce, nýbrž na čiré pravdě, kterou franc. spisovatel s velkou svědomitostí světu podává. Kdožkoli se chceš poučiti o zázračných událostech v Lúrdech, jichž blahodárné následky dosud trvají, přečti tuto knihu, která jest pro každého.

Paša. Povídka časová. Od K. Bolandena. Zčeštěna od H. Ch. Str. 48. Cena 25 kr.

Jest to úryvek nezčetných útrap a týrání křesťanského lidu na poloostrově Balkánském, v Bosně a Hercegovině, dokud ještě byl v moci Turků. Pochopíš z toho, jak svatou bylo povinností ostatního křesťanstva, vysvoboditi tyto nebohé z týrání nehodného. Četba pro dospělejší.

Pestré kvítí. Básně Viléma Ambrože. Str. 122. Cena 50 kr.

Mnohé odborné časopisy vyslovily se velice chvalně o této sbírce básní, která výtečně se hodí za dárek příležitostný naší mládeži.

Plesy duchovní. Kostelní zpěvník pro čtyři smíšené hlasy, hlavně ku potřebám studující mládeže škol středních. Uspořádal Lud. Holain, studijní prefekt kn. arc. semináře Kroměřížského. Cena 1 zl. 50 kr.

Jest to dosti obsáhlý zpěvník čtyřhlasných písní kostelních, písní většinou věru zdařile vybraných, jakož i pro celý církevní rok se hodících. Jsouť tu písně adventní, vánoční, postní, velikonoční, svatodušní, mešní, obecné, k požehnání, příležitostné, marianské, o svatých, za zemřelé a j. Každý ze jmenovaných oddílů sestává až i z 10 ušlechtilých písní — obsah tedy zajisté dosti bohatý.

Velebný chorál zaznívá první písní v cyklu adventním a obdivem jakož i radostí nelíčenou naplňují nás ty čarokrásné přechody ve mnohých písních; ano slyšíme tu i nápěv z r. 1609.

Pořadateli knihy této podařilo se z roztroušených květů po zpěvních luzích československých uvíti a sdělati kytici tak spanilou, tak pestrou. Díky zavázán bude zajisté každý varhaník, jenž sbírky té použije za pokyny páně pořadatelovy, jež se mu v předmluvě laskavě udílejí.

Odporučujeme „Plesy duchovní“ nejen všem sbormistrům a vlpp. katechetům našich středních ústavů, nýbrž každému milovníku církev. zpěvu a hudby a přejeme si, aby doznaly všude té lásky, s jakou byly skládány.

Pokrok. Novela podle K. Bolandena. Román časový. Stran 264. Cena 80 kr.

Tento spis určen jest pro dospělé čtenáře a má jim ukázati v pravém světle nynější tak vychvalovaný pokrok, svobodu, bratrství atd. atd., což nic jiného není, nežli nelidské využitkování bližního, nevázanosť a podkopání všech zásad křesťanských. Co možná největší svoboda pro „pokrokáře“, avšak služebnosť pro lid, toť heslo jejich, za kterým se ženou.

Poslední dnové Jerusaléma a Kletba, romány od A. K. de la Grangeové, z vlašsk. přeložil P. S. N. Str. 184 a 168. Cena 1 zl. 20 kr.

Poslední dnové Jerusaléma líčí zkázu tvrdošíjného města židovského a hodí se za četbu pro dospělejší. — Kletba, mravokárný příklad, pro dítky i dospělé.

Poustevník na hoře Olivetské. Povídka z dob počátku křižáckých válek. Z frančtiny H. Guenode, zčeštil E . . i. Stran 198. Cena 60 kr.

Dobu křižáckých válek vyličuje nám tato povídka a hodí se pro dospělejší mládež.

Pro kousek chleba. Osudy polského vystěhovalce. Dle Jindřicha Sienkiewicze, podává Fr. Klíma. Stran 112. Cena 35 kr.

Tento spisek měli by čísti dítky i dospělí a hluboce si vštěpiti pravdu přísloví, že všude dobře a doma nejlíp, že lépe skromně, ale jistě živiti se doma, nežli za nejistým štěstím loviti se za mořem. Skvělé příklady důvěry v Boha nemohou zůstati bez účinku ani pro mládež ani pro dospělé.

Pro vlasť a národ Historická povídka z doby bojů ve Španělích za Napoleona I. Pode Filipa Laika vypravuje K. Šťastný, O. S. B. Stran 136. Cena 45 kr.

Mladý věk zajisté zajímá každý smělý čin, a je-li k obraně vlasti rodné, povzbuzuje k lásce své otčiny. Z tohoto hlediska můžeme tento spisek dobře odporučiti i mládeži i starším.

Řecká rodina. Život na východu mezi Mohamedány. II. vydání. Str. 108. Cena 40 kr.

Zábavná bibliotéka není veskrz určena pro mládež nedospělou, tato však povídka vyhoví i útlejšímu mládí, ačkoli ráda bude čtena také i od dospělých.

Rodina Setonovic, čili: Obrácení Američanky. Přeložil Vinc. Ruth. Str. 56. Cena 15 kr.

Neobjemný spisek líčí několik vábivých charaktérův a odporučuje se ku čtení hlavně děvám, zvlášť dospělejším.

Rufinus. Historická povídka z carství Byzantského. Cena 80 kr.

Jest to úryvek historie císařství byzantského, který nezatajuje vady této velříše v poslední době, které ji také ku zkáze přivedly. Četba pro dospělé.

Selská vojna. Historické obrazy z dějin odboje belgických obcí proti nátiskům franc. okupace v 18. století. Str. 348. Cena 1 zl. 10 kr.

Četba z lidu pro lid a může se dáti do rukou i mládeži.

Strakonická Matka Boží, aneb: Vítězství na Bílé Hoře. Vzdělal P. Sark. Navrátil. Str. 240. Cena 80 kr.

Nešťastné války husitské a zvláště bitva na Bílé Hoře roztodivně se posuzují; v této povídce nalezne čtenář tajemný klíč, aby mnohému nepochopitelnému porozuměl. Četba pro mládež dospělou, ještě více pro lid.

Svaté dítky. Legendy z mládí svatých od K. Matějky. Stran 160. Cena 50 kr.

Spisek sestaven pro mládež útlou i dospělejší a úplně vyhovuje svému účelu. Hoden hojného rozšíření.

Švédové v Lužanech. Povídka z 30leté války. Str. 148. Cena 60 kr.

Povídka pro lid venkovský; odporučuje se však také, aby jej dítky předčítaly starším, neboť ani pro ně nebude bez užitku.

Tiburn. Román z dob pronásledování církve v Anglii za královny Alžběty. Přeložil Jos. Jezdinský. Str. 228. Cena 80 kr.

Každá země má své hrdiny víry, všude, kde nyní osvěta křesťanství, bylo símě zvlažováno krví mučeníků, a že právě v Anglicku opět se vzmáhá katolická víra, jest zásluhou těch tisíců hrdinných mučeníků z doby kruté vládkyně Alžběty. Tento spis předkládá úryvek velkých útrap, hodí se i pro dítky.

Varšavští v Karpátech. Veselohra ve 4 jednáních. Pro ochotnické divadla. Str. 50. Cena 20 kr.

Jako „Noční bubeník," tak i tento spis hodí se výtečně pro divadelní hry studujícím.

Věrná Ludka. Obraz ze života selského před 50 roky. Z flámštiny přeložil A. J. K. Str. 86. Cena 25 kr.

Obraz prosté duše venkovanky, hodí se za četbu dospělejším dívkám.

Vestálka. Historická povídka od K. de la Grange-ové, zčeštěna od P. S. Navrátila. II. vydání. Str. 302. Cena 90 kr.

Tato první povídka sbírky, nazvané „Zábavná bibliotéka," měla býti zároveň vzorem pro ostatní historické povídky, které v každém ročníku dosti četně byly zastoupeny. Povídka jest opravdu poutava a celistvý dojem jest dobrý a uspokojuje čtenáře. Četba pro dospělejší.

Zakletec. Stínová kresba z 30leté války od Vácsl. Beneše Třebízského. Str. 24. Cena 10 kr.

Také něco odpuzujícího, hrůzivého, neškodí ob čas čísti, ku výstraze, ku poučení, jako ku příkladu tento spisek, který se hodí pro dospělé.

Zavržená. Podle S. Christa. Povídka z nynější doby. Str. 100. Cena 35 kr.

V němčině byl tento spis velice vychvalován, jest určen pro dospělejší dívky.

Z dějin křesťanství mezi Slovany. Díl I. obsahuje dějiny: Slovinci, Chorvaté, Srbové, Černohorci, Bosňané, Hercegovci a Bulhaři. Cena 1 zl. 50 kr.

Z klidu a víru. Světlé a stinné kresby od Ben. Třebízského. Cena 60 kr.

Několik menších povídek pro lid venkovský, dobré čtení pro dospělejší.

Život sv. Otce Benedikta. Od P. S. Navrátila, s dodatkem o působení řádu zejména v naší vlasti. Str. 347. Cena 1 zl. 15 kr.

Nemáme mnoho životopisů světců a světic, a přece jest to čtení nejzajímavější a nejpoučnější. Život sv. Benedikta hodí se ku čtení pro malé i velké, pro každého.

Život sv. Františky Římské, vzor křesťanské panny, manželky a matky. Vzdělal J. Nep. Desolda. Str. 184. Cena 45 kr.

Titul sám naznačuje, pro koho spis jest čtením nejužitečnějším, pro panny, manželky i matky.

Život Ant. Slomšeka, biskupa Lavantského, s podobiznou. Stran 34. Cena 25 kr.

Čteme-li spisy některého výtečníka, dovídáme se také rádi o osudech jeho živobytí a čím slovutnějším kdo byl, tím obyčejně zajímavějším jest i jeho životopis.

Dotazy a odpovědi.

Dotazy a odpovědi k dotazu 3. v čísle posledním.

Velmi praktický prostředek: založ zkušený spisovatel (kněz) kalendář bez udání ceny; zdarma však ho lid takový nepřijme, prodávejž se proto za cenu co možná nejnižší, za jakouž nikde jinde podobný kalendář dostati nelze; kalendář nebuď nazván katolickým, ba ani křesťanským (na jménu tu nezáleží, jen když věc sama bude katolickým duchem nadchnuta) k. p. „Kalendář lidu uvědomělého" (to přiláká leckoho). Budiž však výborný, zábavný, sarkastický proti svobodomyslnosti a liberalismu (na způsob Bollandova „Neomylní" nebo našich nejnovějších „Triumfy věd"); budiž také, tiskne-li se na Moravě, zvláštní otisk pro Čechy, t. j. s kalendářními známkami, ciframi atd., ne pro Moravu ale pro Čechy platícími.

V tomto kalendáři budiž obšírně pojednáno o dobrém a „laciném" čtení, že založena „nová matice lidu," každý

úd platí pouze jednou za celý život 2 zl. nebo ročně 20 kr., a dostávati bude knihy zábavné, poučné v době podzimní, zimní a jarní.

Kdo však 2 zl. ročně platí, obdrží „Noviny pro lid“ v každou neděli, v nichž vše bude obsaženo, co znamenitého se událo v celém světě v čase každého téhodne.

Tím se mnoho dosáhne:

1. Kalendář čte každý domkař, v každém domě nalezneš kalendář (snad spíše než modlitební knihu).

Světácký kalendář mnoho škodí (což teprv nevěrecký, liberální); dobrý tedy kalendář dobrou půdu připraví pro další působení tisku.

2. „Nová matice lidu“ takto založená, mecenáši našimi nejdůstojnějšími i pouze důstojnými neb i jen velebnými (snad i jen blahorodými z kruhů zámožných laiků) podávati bude knihy lepší, lacinější (možná-li arch za 1 kr.) a vytlačí posavadní „Matici lidu“ liberální z mnohých domů, proklestí si cestu i tam, kde se posud nic nečtlo.

3. Založí-li se fond tiskový k vydávání časopisu (týdenníku aspoň), tak že skoro zdarma se bude moci dávati, pak je lid získán. Přidrží se našich spisů zábavnějších všech jiných a lacinějších, a svou dokonalostí, hlavně lácí svou rozšíří se týdenník brzy v denník, a pak by bylo vyhráno; pak v mnohých domech zanechají i „Národních“ i „Svobody“, ba zmůže se denník náš i nade všecky jiné menší i větší listy, bude-li míti všude po všech zemích praktických, důvtipných a zkušených dopisovatelů, hojných zpráv i telegramů, praktických feuilletonů atd.

NB. O onen kalendář nebude mnoho třeba se starati: vytiskne se z předu 12 měsíců kalendářník, a pak se v části zábavné dají nejlepších našich spisovatelů novely, pojednání, satyry atd.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

Ohlas slova Božího. Promluvy na všechny neděle roku církevního. Sepsal Frant. Diviš, farář Vladislavský. Díl I. Novákovy „Knihovny Kazatelské,“ svazek XI. Nakladatel Fr. A. Urbánek, knihkupec v Praze. Cena 1 zl. 20 kr. Jméno p. spisovatele a oblíbeného kazatele odporučuje dostatečně celou sbírku.

V Herderově knihkupectví ve Frýburce vyšly: **Die katholischen Missionen.** Ilustrovaný měsíčník. Ročník 1884. Číslo 2. s obsahem: Záhuba Huronů. Črty z války v Tongkingu. Kapucínský noviciát na východě. Msgr. Heřman Grüder. Jünnan. Misionářské zprávy: ze Syrie, přední Indie, spojených států severní Ameriky, Novo-Seelandu, Australie a Oceanyí. Zprávy různých misií. Pro misionářské účely. Ilustrace: Tongkinejský žebrák. Princ Annamský. Pohled na Smyrnu. Místokrál Jünnanský. Pohled na Homs. Silnice novo-seelandským pralesem. Most nad prohlubní Menavatu v Novo-Seelandě.

Monat-Rosen. Red. P. Jan Pavel M. Moser. XIII. ročník, 12. sešit. V Inomostí, nákladem spolkové knihtiskárny. Cena ročníku 1 zl. 12 kr.

České pohádky o Kristu Pánu. Veršem vydal K. V. Rais. Nakladatel Fr. A. Urbánek, knihkupec v Praze. Cena 60 kr., skvostně váz. 1 zl. 40 kr.

Obzor. List pro poučení a zábavu. Ročník VII. V Brně. Red. Vlad. Šťastný. Číslo 9. s obsahem: Kterak Platon žil a psal. Líčí Al. Hlavinka. Pás Panny Marie Zašovské. Pověsť národní. Růže stolistá. Báseň od K. Konráda. Vzhůru. Báseň od K. Konráda. Jak byl Rapouch junior vyléčen. Humoreska od Václ. Kosmáka. Msta karabáčníkova. Historická črta od Aloisa Dostála. Ze vzpomínek panského vychovatele. Veselá a pravdivá příhoda, podle Th. Bertholda vypravuje H. Beseda, báseň od Vl. Šť. O pravopisu slova Bůh. Obzor literární: Všední život, báseň Karla Legera. Poetických besed č. VIII. Přeludy, báseň Karla Legera. Poetických besed č. XIV.

Krasata. Královna vil a lesních panen v lesích Vodolovských. Národní báchorka se zpěvy ve 3 jednáních. Napsal naší mládeži J. K. Hraše. Nákladem knihtiskárny Bohd. Böhma v Novém Městě nad Metují.

Divy světů známých i neznámých. Výbor románů Jul. Vernea. Sv. VII. Patnáctiletý kapitán. Přeložil Gustav Janda. Seš. 47., 48. a 49. Nákladem knihtiskárny Al. R. Lauermanna v Praze. Cena 20 kr.

Zlaté Prahy, nádherného týdenníku, redigovaného spisovatelem p. Ferd. Schulzem, vyšlo číslo 11. Obsahujeť vyobrazení: Hošík z lidu. Studie E. K. Lišky. V bouři. Kreslil Jul. Mařák. Václav Beneš-Třebízský. Kreslil Jan Vilímek. Espelandsfos v Norsku. Pod ochranou matčinou. Dle malby Terezie Schwartzové. Karel Maria Weber. Socha Tomáše Seidana. Obsah bohaté části slovesné jest tento: Ubohý Kees. Novela z cest od Josefa Štolby. V bouři. Báseň Jarosl. Vrchlického. Nalezenec mysliveckého praporu. Vojenská črta od Pavla Albieriho. (Pokrač.) Studie vodopisné z východních Čech. Alžbětiny růže. Legenda Fr. Procházky. Pokoj pro svobodného pána. Povídka Ferd. Schulze. (Pokrač.) K norským fjordům. Napsal Josef Kořenský. (Pokrač.) Václav Beneš-Třebízský. Pod ochranou matčinou. Karel Maria Weber. Feuilleton od R. Divadlo. Literatura. V příloze: Vesnický farář. Napsal L. Halévy, přel. Č. Lipina. (Pokrač.) Výtvarné umění. Z koncertní síně. Směs. Knihy red. zaslané. Listárna. — Pro nové pp. odběratele veškera v tomto roce vyšlá čísla na skladě. Předplatné obnáší: půlletně 4 zl. 90 kr., celoročně 9 zl. 60 kr. přímou poštovní zásylkou v Rakousko-Uhersku, v Bosně a Hercegovině. Do Ruska děje se zasýlání přímo poštou. Předplatné přijímá Administrace „Zlaté Prahy“ v Praze, na Karlově nám. č. 34.

Domácí Hospodyně, čtrnáctidenní list věnovaný milé naší ženské pleti československé, jakož i všem ctitelům spořádaných domácností. Redakcí: Miloslavy Procházkové, vyšlo číslo 14., roč. I., nákladem nakladatelského kněhkupectví Kramáře a Procházky v Olomouci se zajímavým obsahem: Vlastencům a vlastenkám! Obydlí starých Řekův a Římanův. Vytápění obydlí a palivo vůbec. (Dokonč.) Feuilleton: Bečva. Domácí rádce. Kalendář kuchařský a zelinářský. Literatura. Drobnosti. Inserty. Časopis tento měl by po všech českých rodinách rozšířen býti, proto odporučujeme jej co nejvíce. „Domácí Hospodyně“ vychází vždy 1. a 15. měsíce. Předplatné jest velmi nepatrné, obnáší na celý rok i s poštovní zásylkou 2 zl. 40 kr., na půl roku 1 zl. 40 kr.

Knihovna pro lid. Číslo 1: Zrádcové vlasti. Povídka z dob války rakousko-pruské. Vypravuje Václav Kredba. Cena 30 kr. Nakladatel Fr. A. Urbánek v Praze.

Knihovny pro český lid č. 50: V temnotách bludu. Román od Karla Bubníka. Cena 10 kr. Nákl. Al. R. Lauermann v Praze.

Ottovy laciné knihovny národní v Praze: Na svobodě. Román ze života ruského, lidu napsal G. P. Danilevskij, přeložil J. J. Benešovský-Veselý. Serie VII. Seš. 17., 18. a 19.

Katolické Noviny v Trnavě. Red. Martin Kolár. Č. 4.

Obrázková knihovna pro mládež československou. Řídí St. Řehák v Novém Městě nad Metují. Ročník II., seš. 3.: Chudobinky od Ant. Kosiny, učit. měšť. školy v Ml. Boleslavi.

Česko-moravský národní hospodář a samosprávný věstník (dříve „Sekretář“). Časopis národohospodářský, věnovaný zvláště zájmům rolnictva a živnostnictva. Red. JUDr. Jan Sovadina, advokát v Brně. Ročník IV. (I.), č. 1., 2., 3., 4. a 5.

Hospodářské národní Noviny, ilustrovaný časopis, věnovaný rolnictví, hospodářskému průmyslu, národnímu hospodářství, veřejné správě a zábavě, v H. Studenci. Red. Jan V. Chmelař. Ročník III., č. 1., 2., 3. a 4.

Hospodář. Týdenník věnovaný rolnictví, hospodářskému průmyslu, národnímu hospodářství a veřejné správě vůbec. Red. Hynek Tittl. V Praze. Ročník XIV., č. 11.

Administrace „Školy B. S. P.“
má na skladě
hojnou zásobu rozmanitých
obrázků a obrazů,
barvotisku i ocelorytin,
představy svatých a světic,
náboženské symboly.

Všechny
TISKOPISY
pro farní úřady.

Památky
sv. křtu, sv. zpovědi,
prvního sv. přijímání,
zasnoubení atd.
za cenu 5—20 kr.

R. ENDERS,
sochař v Praze,
v Karlíně č. 39.

Pro kostely,
kaple a kláštery!

Sochy svatých,
světic, českých patronů
atd., přesně provedených, **v každé velikosti, z kamenné smíšeniny, v barvách a bohatě zlacené, též jen v jedné barvě.**

Sochy tyto mají tu výtečnou vlastnosť před dřevěnými, že jsou **ohnivzdorné a nevezmou nikdy zkázu trhlinami.** Vystavené jsou samé vždy a každá návštěva je vítána.

Na obmyšlené zakázky půjčuji fotografie, jichž vrácení po nahlédnutí si vymiňuji.

„U červené hvězdy“ (dům řádu křižovníků).

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. Číslo 7.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškery dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Kterak pomůžeme katolickému tisku?

Když papež, náměstek Kristův na světě, pronese vážné své slovo, nebývá ono nikdy bez ohlasu a bez účinku. Papež Pius IX. a Lev XIII. povznesli svého hlasu naproti bludům, jež se rozšiřují nejvíce tiskem, a důrazně odporučovali, téhož tisku používati k rozšíření pravd a zásad křesťanských mezi národy. Na jejich slovo počali se sbírati, kteří s nimi jsou stejného smýšlení, počali probouzeti se křesťané, nahlédli nebezpečí hrozící ze zhoubného tisku a řadí se k sobě ku spořádanému boji proti ideám znemravňujícím a chopí se zbraně tisku, posvěceného pravdou, dobrým úmyslem a modlitbou.

S potěšením sdělujeme zprávu o dvou takových podnicích, které i náš apoštolát tisku nemálo povzbudí a pokyny dá k dosažení vytknutého cíle. Jest to především „Dílo svatého Pavla“ ve Frýburku (Švýcarském), jež jest odborem díla sv. Františka Sal. a závod Cassianea (ředitelstvím Lud. Auera) v Donauwörtu v Bavorsku. — Poslyšme, jak tyto dva podniky samy sebe uvádějí svými časopisy:

„Zajisté není potřeba teprve se rozepisovati o „velmoci tisku,“ kterak totiž důležita a velika jest tisku moc jak na rozvoj národů tak na jednotlivce. Ani se nerozhořekujeme v žalobu, kterak velmoc tisku za našich časů na veliké části ďáblu nádeničí, Bohu poctu upírá a zaslepeným lidem škodí. Ani nebudeme doličovati, oč ještě jest katolický tisk za tiskem nekatolickým, s kolikera překážkami jest mu zápasiti, jak mu v blahodárné činnosti škodí a brání, ba dokonce jej ubíjí nekatolický tisk. Připomínáme jen, že o všech těchto pravdách opět a opět a to velmi důrazně promluvil náměstek Kristův na zemi, sv. Otec náš, papež Lev XIII., pozvédaje hlasu svého, by nám připomněl naše povinnosti. Zdaž jsme ochotni poslechnouti hlasu jeho??

Nebudiž zde mluveno o zevnitrných prostředcích, jichž bylo by se ujati ku většímu rozšíření katolického tisku, nýbrž budiž zde promluveno o vnitrných, domácích záležitostech a o dvojím prostředku, který by zajisté velmi mnoho povznesl tisk katolický, a sice:

I. Vypěstování dokonalých sil do katolických tiskáren, kniháren a knihkupectví;

II. Organisace katolických prací illustračních.

Vzhledem k prvnímu uvažme dvojí věc, týkající se personálu tiskařského.

1. Velikou chybou zajisté jest — a k tomu budiž pečlivě obrácen zřetel, — že zbraně, jimiž se má bojovati za česť a slávu Boží, ještě dosti často bývají kovány od lidí nečistých, rukama nezasvěcenýma, neboť v našich knihtiskárnách, v závodech knihařských, knihkupeckých pracuje velmi mnoho lidí nevěreckých a nemravných. Na Božím požehnání i zde všechno záleží.

2. Kde najdeme nějakého knihtiskaře nebo knihkupce, aby si, jak jest rok dlouhý, ustavičně nestěžoval do velké části svých zřízenců? Neschopnosť, nedbalosť, nerozmyslná, mechanická práce, nesvědomitosť, nepoctivosť: toť jsou ona strašidla, která nyní všude viděti, jimiž katolický knihtiskař a knihkupec velmi mnoho trpí. Vždyť i zde platí slova: „Pane Bože, pomoz mi od přátel, od nepřátel si pomohu sám!“ A jak obtížno nalézti mistra z povolání, který by dovedl knihtiskárnu říditi!! Do pravdy první a největší obtíže katolického tisku máme ve svých vlastních domech, totiž v nedostatku dokonalých, technicky, kupecky čili obchodnicky vzdělaných pracovních sil.

Mimo to všeliké naše snahy, abychom si vypěstili dovedné sazeče, strojvedoucí, knihkupce, jakých naše doba si přeje a potřebuje, zůstaly bez úspěchu. Nemáme dřeva, z něhož bychom si jich mohli nastrouhati. Našim učeníkům po veliké části se nedostává ani dobrého, zdravého vychování z domu otcovského, ani důkladného vzdělání školního.

Toto zlo, tento nedostatek uznávají odborníci všichni a všude. Odtud vznikají ony rozličné odborné školy a pokračovací školy pro učeníky, bez nichž jest nyní málo které větší město. Bohužel, jsou to zase samé „moderní“ školy a pro nás nepotřebné.

Protož podáváme tímto článkem na rozváženou, bychom se uchopili tohoto prostředku ku zvelebení katol. tisku: Bychom si založili **odbornou, řemeslně-literární školu katolickou.**

Potřeba a důležitosť takové školy jest všemi odborníky a všemi upřímnými katolíky dávno již uznána, že šířiti slov o potřebě tohoto podniku bylo by marno.

Jinak však věci se mají, začne-li se opravdově rozmýšleti, kterak do toho, má-li se zaříditi taková škola praktická.

Poněvadž se již dlouhý čas zabýváme plány o škole řemeslně-literární, dobře jsou nám známy mnohé obtíže, jež se tomu podniku navalují v cestu. Když jsme však jednou pojali pevný úmysl přivésti školu tu ve skutek a činíme již k tomu rozsáhlé přípravy, neodstraší nás ode práce obtíž nižádná.

Zamýšlíme zříditi školu troj- nebo čtyřtřídnou: totiž dva přípravné ročníky, v nichž by mládež nabyla vzdělání všeobecného, pak jeden nebo dva roční kursy ku předběžnému vzdělání odbornému. V těchto přípravných bězích nemyslíme, aby se vyučovalo všemu, ale ničemu řádně, jak se děje za doby naší, nýbrž uložili bychom jim *a)* učiti se správně mysliti a míti chuť k učení, *b)* učiti se pracovati a míti chuť a lásku ku práci. K tomu konci jest na nás, abychom si nalezli zcela novou methodu učebnou i vychovatelskou, neboť naše nynější školy berou se cestou zcela opačnou. Též se budeme míti na pozoru, bychom se při předběžném vzdělávání neoddali moderní marnivosti, která mnohdy myslí, že se chlapec může ve škole takové naučiti všemu, čeho bude potřebovati, až bude snad obchodníkem, nýbrž budeme

se snažiti, bychom vychovali hodné, rozmyslné, poctivé a povinnosti dbalé jinochy, bychom jim vštěpili chuť a lásku k povolání, bychom v nich vzbudili touhu vzdělávati se dále a uschopnili je k tomu. Naše odborná škola bude míti také povinnosť řešiti zároveň veliké paedagogické úlohy naší doby a státi se někdy školou vzornou v každé příčině.

Později podáme na veřejnosť svůj učebný a vychovatelský plán obšírněji. Dosud přestaneme na krátkém nárysе.

Samo sebou však patrno, že při podniku tak rozsáhlém cíle bychom nedošli bez ochotné, horlivé podpory všech katolíků, kteříž mají smysl a rozum ku věci té.

A věru doufáme v pomoc Boží, v úsilovné, obětavé nadšení všech katolíků, jimž důležitosť katolického tisku v naší době, jeho veliké, vznešené a dalekosáhlé poslání není neznámo, a kteří je dovedou oceniti. Abychom tuto ochotu a radosť tím více vzpružili, naznačíme příznivé okolnosti, za nichž tato škola může býti zřízena v Cassianeu, okolnosti tak příznivé, že jich jinak sotva kde lze nalézti. Máme v Cassianeu:

1. Potřebnou na to školu budovu, což věc zajisté velmi důležitá.

2. Mimo budoucí školu máme zde též své oddělení řemeslnické, velkou knihtiskárnu, knihařství, knihkupectví, tedy všecka pojidla mezi školou a povoláním praktickým.

3. Ústav náš těší se daleko široko u rodičů veliké důvěře, tak že jsme přihláškami odevšad zasypáváni.

4. Již teď je v Cassianeu osm dokonalých učitelův a jeden duchovní a v oddělení řemeslném máme důkladné dovedné odborníky; máme odbornickou a paedagogickou knihovnu o 30.000 svazků k potřebným studiím, tak že se u nás mohou konati porady o methodě jak vychovatelské tak učebné, jako snad nikde jinde.

5. V Cassianeu nevzniká nám touto odbornou školou žádná nová překážka. Vychovatelský ústav jest nezbytno založiti, chceme-li cíle ústavu zcela určitě dojíti. Tento ústav musí si vytknouti také praktickou úlohu, poněvadž chceme přijímati jen mladíky, již obecnou školu odbyli. Proč bychom z toho neučinili školy technicko-literární, jíž tak velice potřebí?

Slovem — půda pro odbornou školu literární jest úrodnější v Cassianeu, než kdekoli jinde na světě. Školu třeba jen zaříditi — a ku praktickému provedení jejímu potřebí jediných — peněz.

V našich budovách třeba nějakých oprav — daleko větší část jest úplně dokončena. Dále jest ještě pořiditi do ústavu dostatek lavic školních, učebných pomůcek, postelí, skříní a jiných potřeb, slovem: třeba ještě asi 25.000 marek, aby se mohlo počíti s technicko-literární školou odbornou.

Tato suma jest poměrně nepatrna, tak že — uvážíme-li důležitosť a nezbytnosť věci — jsme přesvědčeni, že se složí v čase krátkém. Snad se nalezne mezi tolika miliony katolíků v Němcích dosti lidí, kteří nějakou peněžitou částí přispějí — buď darem aneb aspoň půjčkou. Snad naděje nás nesklame!

Prosíme tudíž snažně:

1. za hojné příspěvky na zařízení školy odborné, nebo

2. za nějakou půjčku k tomu konci. Za to vystavíme dlužní úpisy po 20 markách. Ty se budou úrokovati pěti ze sta a ročně vyplatí se vždy desátý díl těchto dlužních úpisů; vydávati se počnou 1. lednem 1884.

Věc jest předůležita. Běží zde o nejpilnější potřebu naší doby, aby česť Boží a blaho lidí se rozmáhaly.

(Ovšem že všem požadavkům těm nedostojí škola jediná. Ale jak budeme míti jedenkráte jednu školu odbornou zařízenu, jak snadno pak zakládati podobné!)

Pročež, kdo jsi katolíkem, neodkládej provolání našeho stranou nepovšimnuta, nýbrž přispěj ve prospěch věci té dárkem i jak malým! Dárek všeliký vděčně uvítáme! Litovati věru jest nám oněch katolíků, jichž nepřiměje ani smutná, neutěšená doba; by z přebytku svého věnovali něco na podniky za časů našich veledůležité.

Běda těm — bohužel velmi mnohým, — kdož, pečujíce úzkostlivě o své dobré bydlo, na povznešenou království Božího nechtějí obětovať ani haléře.

Kdo nemůžeš přispěti darem, přispěj přímluvou u jiných!

Netřeba podotýkati, že budeme zavázáni vděčností velikou i těm, kteří nám pomohou podporou duchovní: ať už radou, ať pokynem, ať poukážíce nás na důkladné spolupracovníky, ať vůbec jakkoli.

Oběti své ať každý provází vroucí modlitbou za zdar podniku; modliteb svých nenechávej nikdo beze skutků!

Kde však nalézti ony muže katolíky, kteří by se chtěli této veliké, důležité záležitosti věnovati?? Kde jsou oni důkladní učitelé, již by chtěli svědomitě působiti pro ústav tak včasný?? Kde jsou hodní, intelligentní sazeči, strojvedoucí, knihaři, knihkupci a j., kteří by na takové odborné škole účinkovali slovem i příkladem? Mužů potřebujeme, mužů Bohem nadšených, a vítězství jest naše.

Kdo však nechceš toho díla podporovati, aspoň jemu nezbraňuj, aby neměl ďábel radosť, že čistě křesťanské dílo zaniklo zlovůlí křesťanů katolíků.

Nuže, s chutí ruku k dílu!

Dílo sv. Františka Salesského.

Dílo sv. Františka Sal., schválené generálním řiditelem, vzalo si za úkol ryze katolické, Bohu zasvěcené knihtiskárny v Německu, Rakousku a Švýcarsku podporovati a apoštolské spisy a časopisy mezi lid rozšiřovati.

Hlavním sídlem jeho s ústředním výborem pro tyto země jest sv. Pavelská knihtiskárna ve Svýcarském Frýburku, řízená důst. p. P. J. P. Kleiserem, generálním tajemníkem díla sv. Pavla, odkudž stanovy, jakož i jiné vysvětlení dosáhnouti lze.

I. Odpustky a duchovní výhody díla.

1. V den přijetí do díla. Plnomocné odpustky. (Přípisem apošt. ze dne 13. prosince 1859.)

2. Každého dne po vykonání stanovami předepsané modlitby. Odpustky 100 dní. (Přípisem apošt. ze dne 14. března 1874.)

3. Při získání nového člena. Odpustky 300 dní. (Přípisem apošt. ze dne 11. května 1883.)

4. Za každý dobrý skutek horlivosti, lásky aneb zbožnosti. Odpustky šedesát dní. (Přípisem ze dne 13. prosince 1859.)

5. Po pět libovolných dní každého měsíce. Plnomocné odpustky. (Přípisem apošt. ze dne 18. února 1864.)

6. 25. února, o slavnosti sv. Frant. Salesského. Plnomocné odpustky. (Přípisem apošt. ze dne 13. března 1859.)

7. 29. června, o slavnosti apoštolských knížat sv. Petra a Pavla. Plnomocné odpustky. (Přípisem apošt. ze dne 13. března 1859.)

8. 8. prosince, o slavnosti neposkvrněného početí blah. P. Marie. Plnomocné odpustky. (Přípisem apošt. ze dne 13. března 1859.)

9. V hodinku smrti. Plnomocné odpustky. (Přípisem apošt. ze dne 13. března 1859.)

II. Pro diecesání a farní ředitele a členy různých výborů:

10. Při každé poradní schůzi v zájmu díla. Odpustky jeden rok. (Přípisem apošt. ze dne 14. března 1879.)

11. Právomoc jmenem sv. Otce zbožné předměty světiti a tytéž odpustky na ně přenésti, jako sv. Otec. (Přípisem ze dne 11. ledna 1883, na tři léta.)

12. Právomoc serafický opasek udělovati. (Přípisem ze dne 1. května 1873.)

13. Každodenní výhody výsadního oltáře ve prospěch zemřelých členů spolku obětovati. (Přípisem ze dne 11. května 1883.)

Ctihodní P. P. generálové OO. Františkánův a kapucínů udělili z povolení štolského svým kněžím:

14. Právomoc křížové cesty světiti. (Povolení ze dne 16. dubna 1883.)

15. Růžence neposkvrněného Početí blah. P. Marie světiti. (Povolení ze dne 18. dubna 1883.)

Úkolem díla sv. Pavla jest pracovati na znovuzrození království Ježíše Krista v duších, rodinách a společnostech pomocí posvěceného, církevního a mezinárodně zorganisovaného, na důstojnosť a poštolátu povýšeného tisku, a to tisku počnouc v širším slova smyslu katolickým depešním jednatelstvím, obrazy a illustracemi postupně až vydáváním větších církevních a klasických spisů s použitím všech nových výzkumů do oboru tisku spadajících. U vědomí, že pouze lidskými, přirozenými prostředky tohoto účelu dosáhnouti nelze, opřelo se jmenované dílo především o prostředky nadpřirozené, o obětavosť a Boží milosť. Z té příčiny vzneslo také na všechny hrdinné duše provolání, by svůj život zasvětily oběti na zadostučinění za hříchy špatným tiskem páchané, a aby pracovali modlitbami a příkladností v tiskárně pro rozšiřování pravdy tiskem.

Doposud se tomuto dílu již na sto osob přidružilo (připomenuto budiž také, že v sazečských dílnách sv. Pavelské knihtiskárny zbožné dělnice zaměstknány jsou), a mimo ústřední knihtiskárnu ve Frýburce zařizují se filiálky v Paříži, v Bar-le-Ducis a Mastrichtu. I z Anglie přihlásilo se několik členů, by svým časem filiálku v Londýně založili.

Sv. Otec Pius IX., jakož i Lev XIII. častějšími přípisy schválili a žehnali dílu tomuto, kteréž na obětavosti založeno, výhradně pro česť a chválu Ježíše Krista a blaho duší pracuje. Podobněž učinili přemnozí biskupové.

Dalším úmyslem díla tohoto jest i v Rakousku pracovních sil pro tento účel připraviti a získati, a německou knihtiskárnu ve Frýburce rozšířiti, by z ní typografickou cviční školu pro ony Němce učiniti mohlo, kteří se za povolány mají svůj život podobnému apoštolátu tisku zasvětiti.

Abychom tohoto účelu dosáhnouti mohli, jest potřebí toho aneb onoho apoštolského kněze, kterýž by se spolku sv. Pavla přidružil a řízení filiálky v Rakousku na se vzal. My potřebujeme šlechetných duší, které povolání a schopnosti mají, by se knihtiskařství naučily a tímto apoštolským řemeslem Bohu sloužily. Mimo to jest nám třeba především milodarů, jichž se k zařízení knihtiskáren nezbytně vyžaduje a protož prosíme snažně o ně. Milodary se povždy v zápiscích uveřejní a za dobrodince budou se konati mše sv., jakož i na úmysl jejich sv. přijímání a modlitby obětovati se budou.

Tak, ejhle, pochopují upřímní a horliví katolíci v Bavorsku a Svýcarsku pobídku sv. Otce Lva XIII. a chápají se tisku, téže zbraně k rozšíření království Božího na zemi, které zneužívají židovstvo a neznabožstvo ku zavedení nadvlády samolásky a požívavosti. Stejným duchem ovládáni jsme i v naší vlasti, a náš apoštolát tisku spočívá na těchže zásadách a stejnými se řídí pravidly: jednotlivci a všichni pospolu klademe si za povinnosť dbáti o to, aby spisy, šířící dobrý, křesťanský mrav a šlechetnou uvědomělosť, všude zdomácněly, hojných našly odběratelův a tím jejich vydání se usnadnilo. Co do výhod duchovních, béřeme účasť nejen na požehnání, které církev svatá uděluje právě za podporování katolického tisku, nýbrž i na milostech, jež poskytuje dílo sv. Františka Sales. svým účastníkům, jakmile naše přihlášení k tomu dílu bude vyřízeno.*)

Veledůstojný pan opat rajhradský, Benedikt Korčian, uznávaje nutnosť apoštolátu tisku a chtěje s celým svým konventem seč jest jej podporovati, udělil všem účastníkům našeho spolku účasť na zásluhách, kterých má řeholní společnosť rajhradská svými modlitbami a pracemi v domácnosti i u veřejnosti, čehož písemné sdělení přineseme příště.

Co se týká druhého, dalekosáhlého podniku Cassianea v Donauwörtu, schvalujeme jej úplně, zvlášť ani jsme tím povzbuzeni v dávných svých úmyslech, ve kterých i naše knihtiskárna zřízena byla, a za stejným cílem stejnými prostředky pracovati můžeme. Také nám jest potřebí spolehlivých, poctivých a pro věc křesťanskou horlících pracovníků v knihtiskárně, knihařství a v různých redakcích; **proto zveme do našeho knihtiskařského a knihařského závodu mladíky,** kteří (pro knihtiskařství) aspoň nižší gymnasium s dobrým prospěchem odbyli, tělesně zdrávi jsou a chuti mají k životu pospolitému v ustanoveném pořádku a ku pracím tiskařským a knihařským.

Bližší podmínky udá

P. Placidus J. Mathon,
ředitel knihtiskárny.

Hlídka literární.

Z rodného kraje. Obrázky pro náš lid. Nakreslil St. Řehák-Kamenický. — V Novém Městě nad Metují. Tiskem a nákladem Theodora Böhma. 1885 (sic!). Stran 100. — Úhledná knížka obsahuje 7 obrázků, prostých, kratších i delších („Chata na pomezí“ na př.), vybraných ze vzpomínek dějinných i tradicí místních, více méně zábavných a zajímavých. — Děj na mnoze jest chudičký, a některý obrázek jest jen chvilkovým výlevem (na př. „Náš soused,“ „Gertrudin vír“). Výprava celkem jest plynná, místy toliko zabíhá v prósu (zvláště v přechodech), jeví patrné stopy slohu Jiráskova a Třebízského, ovšem, jak již bývá zvláště spůsoby jejich. Pozadí dějinné, jež některým obrázkům spisovatel dal, jest naproti nim poněkud hřmotné, tak že vlastní chudoba jejich tím více vystoupá: ani nejsou vždy oba živly dosť obratně v sebe vpleteny. Mluva jest celkem správná, toliko některé vady se namanou, jako stálá ukazovací ná-

*) Předpokládali jsme souhlas všech členů, když jsme se přihlásili k dílu sv. Františka Salesského, jehož stanovy svrchu jsme uvedli, s tím vyhražením, že pracovati budeme v národu česko-slovanském beze všech jiných závazků.

městka před superlativem (germ.): „ty největší divy“ (str. 82.) a j. „Či by mne více nemiloval?“ germ. m.: již; „vězeti zůstal,“ germ. m.: uvázl; „by si“ (str. 88., 73.) místo: bys a j.

Toť některé obecné vady nedotýkajíc se předností, jež jistě jinde budou s dostatek oceněny. Zasloužilý spisovatel věnuje obrázky své našemu lidu a tím ovšem vybízí k soudu rozdílnému poněkud od obvyklého při povídkách, jednak mírnějšímu, jinak zase mnohem přísnějšímu, právě proto, že knížka jeho chce býti příspěvkem k literatuře pro lid. Budiž dovoleno aspoň naznačiti, jak asi dopadla by druhá část soudu toho a dotknouti se zároveň několika zásad na soudě takém, — alespoň v naší věci — platných.

Že skutečně v belletrii pro lid dlužno prohlédati k jistým momentům pilněji, nežli v obecné, nikdo nepopírá, kdo zná poněkud úkol její a důležitosť. Nejpřednějším jest moment vzdělavatelský, neboli ethický v nejširším významě. Lid sám si přeje, aby vždy převládal, a kritika nejen ho trpí, nýbrž i schvaluje a dovoluje, aby skladby toho druhu tím směrem byly do jisté míry tytýž i tendenční. Spisovatel našich obrázků, jsa paedagogem, věci té zajisté dobře byl si vědom; pojetí jeho jest vesměs opravdové a dle okolností vážné, po frivolnosti nikde ani památky. Avšak již okolnosť nahoře uvedená, nedostatek vlastních příběhů, poukazuje k tomu, že asi dá se zavésti místy k chabému rozjímání a snění, jakými obyčejně povídky se šperkují: a věc má se opravdu tak. Populární spisovatelé naši, populární totiž opravdu, ne ti, které tak nazývají listy pražské, ukázali zde pravou a jedinou cestu zdravým realismem, jenž baví a povznáší zároveň, kdežto sentimentálnosť nudí lid a mravní sílu oslabuje.

Poetické kouzlo a snivé blouznění není táž věc, neboť prvého jest v povídkách na př. Kosmákových mnohem více, nežli v rozličných těch „tragických“ projevech. Kdo přečte naše Obrázky, snadno uznamená, pokud slova tato k nim směřují.

Druhá věc, o nížto „Zprávy“ tyto jakožto ex professo vždy jednají, je stránka náboženská, která zvláště v písemnictvu prostonárodním nad jiné je důležita, ano, vlastně vše ostatní nahražuje; v dějinných pak vzpomínkách ze století sedmnáctého, jaké se nám v naší knížce podávají, jest přirozeně vlastní látkou neb aspoň velkou částí její. A tu nelze již nepozorovati jisté šablony ve skladbě dějové, řekl bych málem receptu: vezme se protestant nebo Český bratr, — tajný nebo zjevný, — hotový anděl; někdy má také dceru stejného smýšlení, jen pokud možno ještě andělštější; pak objeví se katolík, ať již jezovita, ať obyčejný kněz, ať dragoun, ať co jiného — hlavní věc jest, že je „katolíkem“ — a totě vtělený běs, naproti onomu nevinnému trpiteli všelikého padoušství schopný; nad to, co protestant, to český vlastenec, repraesentant zuboženého národu, ergo eo ipso katolík — vrah českého národu atd. atd. Nepravím, že to vše tak i v našich Obrázcích, ale je v nich něco z toho, a myslím, že více, než beze škody se obejde. Ne snad že by postavy takové neměly v dějepise vzorů ještě několikráte zmocněných, avšak to zúmyslné, stálé zobecňování, z něhož i bez veliké logiky čtenář má se dosouditi: Hle, katolíku, jakou to máš ukrutnou, padoušskou atd. víru! Ty nezakryté sympathie se vším protikatolickým a antipathie proti všemu katolickému, které ve čtenáři nezbytně povstávají, jsouce stále a zřejmě projevovány, to vše poukazuje již dále, nežli na bezděčnou volbu látky dějinné! Neříkej mi nikdo, že kdo tak povídky čte, nečte aestheticky — a tak se obyčejně k výtce, jíž jinak vyvrátiti nelze, odpovídá: Kdo tak mluví, neví jak lid čte a nemá zde pranic mluviti. Ostatně, ať věc jinak úvahy hodnou již ukončím, máme zde alternativu: předpokládajíc, že básnictvo, zvláště novellistika má býti ze života pro život, buďto spisovatelé budou se říditi životem jaký jest a býti má, životem národu katolického; anebo chtějí sobě život ten povídkami teprv utvořiti — propagandou protestantského indifferentismu, jemuž víra jako víra, nejlepší pak žádná. Ve případě prvém bude směr nynější poněkud změniti, kterému úšklebky na katolicismus jakožto náboženství jsou hlavním a obligátním kořením; ve pří-

padě druhém katolík, katolický vzdělanec, jemuž víra jde nade všecky haldy česko-liberálních povídek a básní, bude věděti, co jest jeho povinností: žádati na něm, aby trpěl, rozšiřoval, podporoval četbu, která národu katolickému má vštípiti za národní hrdiny, za populární postavy škůdce víry jeho, četbu, která vnuká katolíku za oblíbené pořekadlo svých hrdin: „Ó Jene, mučenníku, ó Jene, boží bojovníku, orodujte za nás!“ (str. 39. „Chata na pomezí.“) — Toť bylo by žádati tolerance poněkud přílišné, bylo by žádati duševné sebevraždy! — Obrázky, o nichž tuto bylo mně podati zprávu, duchem tím načichly, právě snad jen proto, že jest módním; zdá mi se alespoň, že spisovatel sám snažil se co nejvíce oslabiti nelibý dojem, jenžto z některých vzniká; těch pak ovšem nesnadno lidu doporučiti za četbu zcela vhodnou, čehož by knížka sice snad zasluhovala. *P. J. Vychodil, O. S. B.*

„Ruch.“ Obrázkový časopis pro zábavu a poučení s původními illustracemi od předních umělců našich. V Praze. Odp. redaktor Fr. Brožík. Vydavatel a majitel (sic!) A. Wiesner. Vychází třikráte za měsíc. Předplatné roční 6 zl. Číslo 1.—12. Ročník VI. 1884.

Věren programu svému „Ruch“ poskytuje čtenářstvu hojné a zdravé zábavy již po několik let, tuším ne bez lecjakých nesnází přežitých, nezanedbávaje ani druhé části úkolu, totiž starati se také o rozhledy v literatuře, umění, tu a tam též ve věcech více méně odborných. Omladina spisovatelská, které, tuším, „Ruch“ nejvlastněji měl sloužiti, není sice tak četně zastoupena, jak by si přáti bylo, snad zastrašena redakcí někdy až nemilosrdnou, avšak za to čtenářstvu podávány plody nejlepších spisovatelů našich. Zvláště líbilo se mi v „Ruchu“ vždy, že nepředpojatě posuzoval zjevy veřejného života našeho, zvláště literárního, stíhaje nemilosrdně všeliký zlořád, byť i rány leckdy na nepravá záda byly dopadaly! Příliš silnými nebyly nikdy, protože to u nás vůbec nemožno . . . S politováním toliko někdy bylo pozorovati tu a tam zlomyslnou narážku, anebo výslovný útok na ten prožluklý netolerantní katolicismus a pod. V letoším ročníku jsem podobného dosud neuznamenal, a každý pravý přítel „Ruchu“ přeje zajisté jemu i sobě, aby tak bylo lze říci vždy. Práce dvanácti dosavadních čísel (povídky od Světlé, Třebízského a j.; hezký životopis Brožíkův, umělecké nárysy od Mádla, o intelligenci ptákův od Sobotky, při čemž by neškodila trocha střízlivosti vůči nakažlivému darwinismu atd.) jsou celkem cenné; toliko Fričův podivínský románek. „Naši předchůdci,“ pokud již vyšel, méně snad se bude líbiti. Illustrace jsou velmi hojné, vůbec úprava listu hezká; nakonci nad to bývá též něco o „módě“ s illustracemi. Mluva místy potřebovala by ještě brousku, sice by ostří výtek ve feuilletonu proti nečeské konversaci snadno obrátilo se proti „Ruchu“ samému.

Bude-li „Ruch“ bráti se směrem dosavadních čísel letoších, hodil by se zajisté velmi dobře nejen studujícím, nýbrž i každému vzdělanci a zasloužil by hojné podpory.

P. J. Vychodil, O. S. B.

☞ Z důležitých příčin podáváme toto 7. číslo v menším objemu, následkem čehož museli jsme mnohé zprávy a posudky knih odložiti pro číslo 8.

Účastníci apoštolátu tisku.

(Nově přibyli do 25. června 1884.)

Za členy doživotní s vkladem 25 zl.:

P. J. Prášek, kpl. v Jesenici u České Skalice (2. lhůta 5 zl.). — P. Jan Zoubek, kpl. v Blsku 25 zl. — Fab. Florian v Háči (3. lhůta 10 zl.). — P. Jan Žváček, koop. v Dřevohosticích (1. lhůta 5 zl.).

S příspěvkem ročně 1 zl.:

P. J. Šlégr, kpl. v Přistoupími 2 zl. — M. Tintěrova z Č. Budějovic 1 zl. 50 kr. — P. Fr. Janovský, kaplan z Vranova. — M. Hermannova z Rečkovic, Fr. Kopřivova ze Žeranovic.

S příspěvkem ročně 50 kr.: Farní úřad v Renotách.

Tiskem benediktinské knihtiskárny v Brně.

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. Číslo 8.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškery dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

List pastýřský

nejdůstojnějšího pana biskupa Coutanského a Avranchesského

o špatných knihách.

Znáte-liž, bratří milí, rakovinu, zhoubnou onu nemoc? Zprvu jsouc nepozorována a utajena prodírá se později na povrch těla jen jako malý puntík, ale ten roste a roste, rozšiřuje a rozžírá se dál a dále po celém těle. A co pak? Chtějí rakovinu vyříznouti a vyhubiti. Ale marna jest všechna námaha! Vždy znovu obnovuje se a vždy dále se rozšiřuje, zasahuje hloub a hlouběji do těla, až se dotkne i srdce lidského a nevyhnutelnou, bolestnou a hroznou smrť přivodí.

A tato ošklivá nemoc ukazuje se za dnů našich i v životě duševním a to v podobě ještě hroznější, nežli nemoc tělesná, neboť kazí a otravuje duše nesmrtelné. A jak jmenuje se tato rakovina? — Slove: špatná kniha, špatný tisk.

Špatná kniha byla zprvu jen bolestnou ránou v duševním životě několika málo lidí, ale brzo se rozežrala jako rakovina po celém těle lidské společnosti. Špatná kniha, udomácněvši nejprve mezi lidmi, kteří přikládají sobě vyšší vzdělání, vnikla již i v lid, přešla z rukou letitých starců do rukou nezkažené, kvetoucí mládeže, i do rukou nevinných dítek a dnes tisk špatný rozšířen jest všude a ve všech vrstvách lidské společnosti. Dnes špatnou knihou mládež bývá odchována; dnes vyučuje se dějinám lidstva dle špatné knihy; při špatné knize procitneš; se špatnou knihou v ruce cestuješ; se špatnou knihou zasedneš ke stolu; ve špatné knize hledáš zotavení a zábavu; se špatnou knihou uléháš. Kamkoli oko zapolétne, uvidí špatnou knihu: na nádraží, v dílně, v hostinci, v chudobné chatě i v nádherném paláci.

A jaké jsou toho následky? — Všude zhoubné, všude nakažlivé a otravné. Jako při rakovině, tak i při tisku špatném jest účinek: hniloba a smrť.

Abych zlu tomu poradil, seč jsem, chci několika slovy promluviti k srdcím vašim. Pozorujme nejprve, v jaké podobě zlo to se jeví, a pak snáze pochopíme celý rozsah zhouby, kterou působí.

I.

Nevystupujeme proti tisku bez rozdílu. Jest ještě tisk dobrý, jsou, Bohu díky, ještě spisovatelé, kteří zasluhují našeho uznání a naší chvály. Mužové ti, kteří zasvětili péro své, vlohy duševní i srdce své ve vznešené službě práva, spravedlnosti a ctnosti, podávajíce čtenářům svým zdravou a živnou stravu duševní, mužové ti jsou pravými pracovníky na roli lidské spásy. Jest mi potěšením pozdraviti muže ony, jakožto neocenitelné spolupracovníky a věrné spojence svoje. My hájíme s kazatelny to, což Božího jest a spásu duší; spisovatelé oni činí taktéž ve svých spisech; my bojujeme boj dobrý mečem slova; onino bojují tentýž boj ostřím péra. Všechna česť statečným bojovníkům těm, kteří zásluhu mají o rozšíření pravdy a o hájení lidstva před mravní zkázou.

Ale tisk, před kterým vás důrazně varujeme, jest onen tisk, o němž pravil Duch sv.: „Kniha letící . . . toť jest zlořečení, kteréž vychází na tvář vší země.“ (Zach. V., 2, 3.) Jsou to okřídlené spisky i spisy, vyslanci ďáblovi, rozšiřující spoustu a zhoubu po veškeré zemi. Jest to tisk bezbožný a nemravný.

Míníme tu na prvním místě noviny, časopisy, po kterých kde kdo sahá jako po denním chlebíčku, kteréž kde kdo čte: vzdělanec i nevzdělaný, mistr, tovaryš i dělník, matka i dcera, pán i sluha, město, vesnička i odlehlá samota.

Jak veliké nebezpečí tu hrozí! A nebezpečí toho ani sobě nevšímají, ba naopak střemhlav vrhají se veň a v něm se i kochají. Vizte jen, drazí bratří, ty stroje ohromné, které tisk žene a žene, aby myšlénku lidskou co nejrychleji rozšířil, vizte, jak víří a soptí vší silou, aby miliony a miliony srdcí i duší lidských v moc svou jal.

V novinách bývá mimo zprávy denní místo často morem nakažené, dole pod čarou tak zvaný feuilleton. Zde všechno jest prosáklé necudnou obrazností; nejošklivější pudy lidské dráždí a odchovávají se tu pod všelikým rouchem a za všemožnými záminkami. Feuilleton novin špatných jest smrdutá stoka, z níž rozlévá se nepřetrženým proudem mravní nákaza na vše strany.

Noviny obírají se dále všemi otázkami veřejného života, píší o všem, jednají o všem, soudí o všem, zajímají se o všechny události, o kde kterého člověka. A jak soudí noviny? Často s úžasnou nevědomostí a neznalostí, často s neomluvitelnou lehkomyslností a nerozvážností, nejčastěji však s předpojatou jednostranností, která pobuřuje, nesvár tropí a bratry rozdvojuje, soudí s onou nedozíravou vášnivostí,

která zaslepuje a na scestí svádí, a jen málo kdy posuzují věci s rozvahou, klidností a obezřetností, které jest třeba, a ještě méně s náležitou nestranností.

Netřeba nám snad klásti váhu na to, že nemluvíme o politickém přesvědčení a stanovisku toho onoho časopisu. Věc tu nechať si vybojují lidé mezi sebou, církve se to netýká. Naše politika však jest politika Pána a Mistra našeho Ježíše Krista, politika Jeho pravdy, politika Jeho mravovědy, zkrátka jest to křesťanská nauka, kterouž andělé hlásali u jeslí Betlemských: Sláva na výsostech Bohu a pokoj lidem dobré vůle. Mluvíme tedy na tomto místě jenom o tisku onom, který vytkl si za úkol másti pojmy, kaziti mrav a šířiti blud i nemravnosť mezi těmi, kteří hltají tuto moudrosť novinářskou, jako hltá vyhladovělý člověk zplesnivělou kůrku.

Na druhém místě jest román či povídka, která zajímá obraznosť lidskou, srdce otravuje, smysly dráždí a omamuje, a člověka celého v okovy náruživosti vrhá. A tu naskýtá se nám povídka „dějepisná," která si z dějin vypůjčuje toliko jméno a jakýs takýs nátěr, ale v pravdě je jen bajkou. Dále pak román „filosofický" s domýšlivým, ale prázdným názviskem svým, jaký si přikládá proto, aby snáze bylo zakrýti nesmysly, kterými se vlastní slátanina jen jen hemží. Na konec pak ještě povídka „zamilovaných," v níž se vytahují na světlo denní ony tajnosti, vášně a náruživosti lidského srdce, které lépe by bylo zakrýti neproniknutelným pláštěm; jest to ona povídka zkázonosná, která pytevním nožem rozkrajuje a roztřiďuje vášně lidské; jest to nejbídnější splácanina, hanba pro péro, které ji psalo, hanba pro oko, které ji čte. Ale jak vede sobě v příčině mravní novodobý román tak rozšířený, jímž za dnů našich oplývají, ba přeplývají skoro všechny knihovny? Čeho pak dbá? Snad pravdy? Snad povinnosti? Snad studu? — Můžete-li to tvrditi, drazí bratří vy, kteří co den býváte svědky bídy duševní, kterou plodí, mravní zkázy, v kterou lidi uvrhuje? Ale jaký pak význam má povídka vzhledem k literatuře? Za našich časů, tak tvrdí se právem, stalo se nadání a schopnosti dojnou kravou kramářských obchodníkův; plody literární sníženy na zboží obchodnické a neostýcháno se užiti prostředků sebe špatnějších, jen aby bylo odbyto. Nestačí-li zkaženému vkusu čtenářů vášeň, dráždí se smysly, a neosvědčí-li se již ani to, vlévá se do nich, tak říkajíc, nový život líčením vraždy, jedu, sebevraždy, necudnosti atd.: toť pak stává se látkou povídek.

Víte-li nyní, drazí bratří, kam literatura románová nás svádí? K nejsprostšímu a nejohavnějšímu požitkářství, vrhá lidi v zkázu mravnou a nabádá k neslýchaným atentátům neboli vraždám, k nevážení života našich bližních, ba povězmež to bez ohrádky: Taková nemravná literatura uvrhne nás ve zvířeckou surovosť, jakáž bohužel hrozí zachvátiti všechno lidstvo.

Na třetím místě dlužno zmíniti se o dramatické literatuře. Tato nespokojuje se toliko tím, že otravuje duše v divadlech, ale vtírá

se i do všech knihoven, naskytuje se ve skříních výkladních a čte se i při krbu rodinném. Nynější písemnictví dramatické nelze ani z daleka srovnati s velikolepými výtvory mistrů dřívějších, neboť nyní vymýtěn jest z děl divadelních boj mezi vášní a povinností, a na místě toho nastoupilo oslavování nejnižších, smyslných vášní, vynášení a hájení cizoložství a rozvodu manželského.

Zbývá nám ještě promluviti o jiné podobě špatného tisku, o podobě, která za našich dnů zvláštního, hrozivého rozvoje nabývá. Míníme beznáboženské a protináboženské spisy, ony výtvory kleté, které vytkly si ubíjeti v srdcích víru, svědomí, vědomí povinnosti a všechnu česť, čili jinými slovy: zničiti nejdražší a nejsvětější dědictví lidského pokolení. S jakou drzostí, ba s jakou bezednou sprostotou a podlostí napadají tyto nejšpatnější všech špatných knih sluhy Boží, s jakou surovostí posmívají se církvi sv., vychrlují jedovatý kal na Pána a Spasitele našeho, Ježíše Krista, a rouhají se Bohu samému!

Znetvořiti nauku křesťanskou, překroutiti dějiny a osočovati osoby, toť heslem oněch nesvědomitých spisovatelů. Viztež jen, s jakou radostí a zaslepenou vášní vrhají se na kněze, jak ho hanobí, jak slídí po slabých jeho stránkách, jak zběsile jásají nad chybivším knězem a nenaleznou-li při knězi chyby, sami si ji vymyslí; jak jest jim nevyrovnanou radostí požírati kněze, jako oni kanibalové, kteří lidským masem se krmí a krví lidskou se napájejí! Slyšíte-li pak naříkati je nad špatností kněží? Slyšíte je, tyto pokrytce, kázati o mravnosti a naříkati nad chybivším knězem, jako by oni byli bez hříchu a bez poskvrny; jakoby jim příslušelo právo prvním kamenem hoditi po knězi; jakoby se to snášelo se slušností vyčítati zbabělosť vojsku vítěznému proto, že mezi tisíci a tisíci rekův naskytlo se několik bázlivcův! Od které pak doby vyčítá se moři bláto, které vyhazuje na břehy? Moře jest velikolepé i dojemné rozsáhlostí i hloubkou vodních spoust; jest vznešené jak slavnostním klidem svým, tak i za rachotu bouře i za nekonečného ticha v nevyzpytatelných hlubinách. A právě tak má se to i s církví. Církev i velikoleposť její nezakládá se na hvězdách s nebe skleslých, které sobě i jí jsou k necti, ale církev skládá se z tisícův oněch kněží vzorných, kteří jako planoucí hvězdy čistoty, osvěty a ctnosti tvoří zářivou korunu církve. A na tomto místě lze říci s důrazem a bez obalu, že Slunce spravedlnosti, Pán náš Ježíš Kristus, osvěcuje církev svou vždy, třeba by se objevily tu i tam na obzoru nějaké temné mráčky zahalující jasnou oblohu.

A nyní, přemilí bratří, znáte nepřítele a víte, kde jej najíti a kterak se mu na odpor stavěti. Avšak co nevíte a co snad dostatečně nechápete, jest ono zlo, jež vám nepřítel způsobiti může, jež tento strašný rak zaviňuje; jest ona nepřehledná spousta a ono nevyslovitelné a pláče hodné neštěstí, jehož původcem jest mravný rak.

Ukázavše vám, v jakých podobách rak nejčastěji se jeví, uvažovati budeme přenešťastné následky tohoto strašného zla.

(Dokončení.)

Křesťanská žurnalistika.

Zajisté obtížné postavení má žurnalistika křesťanská, která podle pokynu církve sv. má pravdě u veřejném životě zjednati platnosť: z jedné strany musí zřejmo bojovati proti časopisectvu nevěreckému, z druhé však strany nesmí si nevšímati nepřátel ve vlastním táboru, nepřátel často nebezpečnějších pro věc samu, nežli jsou vyslovení nevěrci a lži-liberálové. Tu jest katol. časopisectvu objasňovati své úmysly a cíle, dovolávati se kdo ví jakých autorit proti zakořeněným předsudkům mnohých jinak zbožných a hodných katolíků, již mimo ustavičného nářku na zlé časy ničeho nečiní k napravení jich a na každý jim neobvyklý podnik podezřivě se dívají.

To jest prací nejtrpčejší pro křesť. žurnalistu, vidí-li odpůrce ve vlastním táboře, zakouší-li trpkého ovoce podezřívání od těch, v jejichž zájmech a za něž pracuje.

Takové objasnění stanoviska katol. žurnalistů vydal letos v lednu časopis „Civilta catholica," a nebude od místa, sdělíme-li hlavní myšlénky také svým čtenářům.

„O tom," píše „Civilta," „nemůže již žádné býti pochybnosti, že, kdožkoli jest soudnou hlavou, v tom s námi úplně se shoduje, že tisk za našich dnů hrůznou koná práci bořiducha, že — posuzujeme-li to z ohledů náboženských, socialních a politických — nejhrozivějším jest nebezpečím nynější společnosti a že proto neodkladnou, absolutní jest povinností, všemi nám možnými prostředky proti tomu zloduchu se opříti.

Po svém zvyku pátrali jsme po příčině zhoubnosti nynějšího tisku pro společnosť lidskou, a tu jsme nalezli v bezuzdné svobodě, jíž tisk v moderním státu má a také používá — vlastně zneužívá — v rozhlašování bez ohledu všeho, co ve světě se děje, a to v rozhlašování způsobem nepříznivým křesťanskému řádu a mravu. Žurnalistika světová se domnívá, že to její jest úlohou, rozhlašovati každý výjev lidského ducha, ať chvalný, ať nechvalný, a ježto tento princip naprosto jest zhoubný, patrno, že celá světová žurnalistika jest zařízením a živlem zhoubným.

Vysvětlíme-li toho, dokážeme 1. moudrosť církve, která v takové bezuzdnosti tisku nebezpečí předpovídala a je podle své možnosti zameziti hleděla, 2. objasníme zásluhy křesťanského časopisectva pro naši dobu a tím odrazíme mnohé útoky a tajná podezření na žurnalisty.

Opravdu, nic není tak jasno, jako zásluha těch mužů, kteří celá léta svého nejlepšího žití, svou pohodlnosť obětují, aby v nerovném boji stáli proti nekřesťanské žurnalistice, aby na stráži stáli a hájili i ty členy svého táboru, kteří jinak jejich práci naprosto zneuznávají a hotovými jsou jejich a dobré věci nepřátely.

1. Katol. žurnalisté, kteří každodenně musí své čtenáře jako na pastvu vésti a předkládati jim rozmanité krmy, lichotící jejich zvědavosti a zároveň obsahující sůl přesných zásad křesťanských, nejsou-liž opravdoví otroci zkažené naší křesť. společnosti? Jsoutě oni otroci, ale otroci dobrovolní, otroci lásky ku Kristu a duším lidským. Otroci vší cti hodni, jež na tomto otrockém místě, jehož břemeno předobře znají, pouze lze udržeti láska a vděčnosť k církvi a k vlasti.

Proslulý jistý žurnalista vlašský, abbate Margotti, vůdce katol. žurnalistů, který nejednou se vším důrazem veřejně se pronesl o zhoubnosti nynějšího žurnalismu, řekl veřejně r. 1880 toto: „Od

32 let jsem žurnalistou, byl jsem jím vždy pouze z poslušenství, neboť z duše nikdy jsem ho nemiloval.“ Totéž může o sobě říci každý upřímný katolík, ať kněz neb nekněz, který se účastní denního časopisectva: všichni pracují z poslušenství a z vyššího popudu víry. Oni píší proto, že to mají za potřebu, postaviti nějakou hrázi proti divokému proudu nekřesťanského časopisectva, jež každodenně v nesmírném množství celý svět zaplavuje; oni píší proto, že jejich představení a zejména římští papeži, Pius IX. a Lev XIII., je k tomu povzbuzují a duševně jako v čelo jejich šiku se staví.

Volumen volans... Haec est maledictio quae egreditur super faciem terrae. (Zach. 5. 13.)

Svítek letací... toť jest kletba, která vychází po okršku země.

Větší a hroznější neštěstí nemohlo přijíti na nynější pokolení, nežli tato kletba nekřesťanského novinářstva, jak to trefně vypověděl papež Lev XIII. ve svém listu k italským biskupům ze dne 15. února 1882, a nejvyšší zástupce Kristův v církvi odůvodňoval z toho, že veliká jest potřeba, tento vždy více se rozmáhající mor duševní potírati, opravdově, ba ani strohostí nesmí se vyhýbati, aby národové zhoubného časopisectva se varovali, a každému takovému nekřesťanskému časopisu má se na odpor postaviti list dobrý, směru katolického, by proti každému jedu ihned byl postaven protijed či lék a aby tisk, tak vydatný prostředek ku zlému, se využitkoval také pro věc dobrou.

Z tak zřejmých slov náměstka Kristova vyplývá a není žádné pochybnosti o tom, že katolické časopisectvo pro naši dobu veliké jest důležitosti a dalekosáhlého vlivu a že lidé, kteří v tomto oboru pracují a svou vzdělanosť a umělosť tomu věnují, neskonalých mají zásluh o národy, v nichž žijí, a o celou společnosť lidskou, že jejich práce nelze zaplatiti žádným honorářem a že zasluhují všechnu úctu a všechen vděk katol. národů.

2. Pro katolické žurnalisty, kteří se snaží ve skutek uvésti touhy sv. Otce, není zajisté lepší pobudky k vytrvalé práci, nežli ona slova Lva XIII. Nuže, nechať v tomto vytknutém směru pracují a když jim svědomí káže, nechať pozvednou svého hlasu a nedají se mýliti kritikou jakoukoli, třebas by i přicházela z kruhu jejich bratří. Dostačuje, když duchovní autorita nic nemá proti jejich spisům. „Kritiky proti těm pracím jsou jako domácí třenice a na ty kdyby katoličtí žurnalisté něco dali, musili by proti vůli papeže své péro odložiti a v nejdůležitějších otázkách mlčeti. Když papež chce, aby byli žurnalisté, tu zajisté chce, aby pravdu hlásali. Nebo co by byli platni, kdyby v nejdůležitějších otázkách odsouzeni byli k mlčení?!“ (Unione di Bologna.)

Jsouť zajisté ještě katolíci vší cti hodni, kterým až podnes nepodařilo se vymaniti se z předsudků zastaralých, které nové naše časopisectvo odsuzují. Oni se urážejí, když někdy v obyčejných denních časopisech pojednávají se pravdy a zásady náboženské způsobem méně vážným, než to byli uvykli v odborných knihách; když však všechno k tomutéž směřuje cíli, co na tom, když způsob jest rozdílný? Časopisectvo denní nemůže přece tím tónem psáti, jako vědecké spisy, které pouze pro učence jsou osnovány, ačkoli pravda v těch spisech obsažená má býti majetkem všech, i těch méně vzdělaných. Odtud povstávají mnohdy trpké předhůzky, činěné katol. žurnalistům, jako by si osobovali v církvi zvláštní jakési postavení a právo učení a jako by své mínění přednášeli za pravidlo veškerenstvu a příkoří činili pravomoci biskupů.

Takové výčitky nejsou sice příjemny katolickým žurnalistům a mohou slabochy lehce zvrátiti od dráhy započaté; avšak nemají žádné váhy u toho, kdo se upomene, jakou úlohu vytkl žurnalistům sám náměstek Kristův. Dokud žurnalista se pohybuje v těch mezích, zasluhuje naši chválu, naši plnou důvěru. Katolický žurnalismus jest vznešeným apoštolátem, jest kázaním tím vděčnějším, čím jest přiměřenějším poměrům naší doby.

3. Tento způsob apoštolování a kázaní jest zajisté novým všem těm, kteří to štěstí měli poslední část života svého prožiti v dobách méně pohyblivých, než jsou doby naše. Avšak nesmíme zapomenouti, že svět od té doby nestál, ale ustavičně dále kráčel. Druhdy byly zákony přísnější než nyní a nebyly sdělány podle vrtochů několika podrývačův, ani na základě tak zvaného „veřejného mínění," jež si zchytralí politikové sami udělají, nýbrž spočívaly na vyšším, pevném, neodvislém řádu věcí. Tehdy nehlásili se státové k neznabožství, tehdy věřilo se na božský původ veřejné právomoci, věřilo se ve výrok Ducha sv.: „Per me reges regnant et legum conditores justa decernunt." (Prov. 8. 15.) „Skrze mne králové kralují a zákonodárci spravedlivé ustanovují." A proto byla tak mnohá obmezování veřejného tisku a bezuzdnosti myšlének. Pokusiž se však někdo nyní našemu obecenstvu namlouvati, že ona obmezení jsou potřebna a ještě nyní možna. Stržil by jen notně výsměchu.

Za naší doby domýšlí se každý býti schopným a také povolaným, rozsuzovati a psáti o všem, o každém, začínaje od nejvyšší osobnosti až k nejnižší. Světový žurnalismus nezná ani těch prvních pravidel slušnosti.

A co lze počíti naproti těmto novodobým zákeřníkům? Odčiniti je anebo nové, křesťanské zásady jim vštěpiti, — kdož by se odvážil na to jen pomysliti? A ničím na jejich časté nájezdy neodpovídati, bylo by jen povzbuzovati a podporovati je. Kdo však má se ozvati naproti nim, kdo skutečně se zastane osob jinak hodných, ale z převrácených a zastaralých náhledů katol. žurnalistice nepříznivých? Jedině ta osočovaná katolická žurnalistika. Bez přispění katol. žurnalistiky byly by často nejctihodnější instituce církve, nejváženější osoby bez milosrdenství od liberálních pisálků hanobeny a špiněny. Z této příčiny, kdyby ani jiných nebylo, jest katol. žurnalistika vší cti hodna a zasluhuje podpory každého katolíka.

4. Pohodlnější věcí jest, katolický časopis posuzovati, nežli jej redigovati, říditi. Podivno, že na katolickém časopisu právě katolíci každou, i tu nejmenší vadu vidí, které by si u liberálních novin ani nevšimli, a bez milosrdenství ji zveličují a na zlou stránku vykládají! Jediný prostředek, obměkčiti srdce těchto přísných soudců, byl by nepochybně: uložiti jim redakci katolických novin denních třebas jenom na půl roku. Kdo jen poněkud nahlédl do redakce katol. novin, musí nám přisvědčiti, že jest to naprosto nemožno, aby člověk, který denně noviny má pořádati a vydávati, nepochybil v té neb oné části. Povaha novinářstva sama přináší to s sebou. Když člověk jest nucen, každého dne vyplniti několik stran časopisu rozmanitým obsahem, dá se tu rozumně očekávati, že nikdy žádný omyl se mu nenamane? Když jej pak byl spozoroval, bývá list (noviny) poštou do všech končin světa roznešen; jest již pozdě omyl opraviti. Proto nesmíme býti tak příliš choulostivými naproti katolickým novinám a mnohé třeba omluviti, jako omlouváme jiné, liberální noviny. Pochybil-li někde katolický žurnalista či novinář, máme ho raději politovati, že se stal obětí

omylu, nikoli však jej zatracovati. — K čemu ta přísnosť od katolíků naproti katolickým žurnalistům? „Buďme spravedlivi!“ napsala r. 1877 „Scuola catolica“ v Miláně, „tito muži, kteří od rána do večera stojí na stráži a na průlomu, aby našich nejvyšších statků, náboženství a vlasť hájili, mají právo na naši vděčnosť, a když jim někdy se přihodí, důkaz podati, že nejsou žádní andělé, pak zasluhují soucitu a shovívavosti. Třeba se diviti, když jim v boji s protivníky na smrť zapřisáhlými, jim, kteří obklíčeni jsou mnohými nesnázemi (mezi nimiž zajisté ne poslední jest „falešní bratří,“ na něž i svatý apoštol Pavel si stěžoval), uklouzne slovíčko méně uhlazené, které právě se nesrovnává s přísnými pravidly mírnosti a shovívavosti? V době pohnuté a v zemích, kde katolíci, ač počtem jsou v převaze, tak zvaným veřejným míněním a vládnoucími násilníky jsou považováni za nepřátely vlasti, musí i katolické noviny, mají-li býti respektovány, chutě boje se účastniti, nesmí třtinou se brániti, když proti nim tvrdá ocel jest tasena. Kdož by se nezasmál bojovníku, který uprostřed boje pro samé ohledy na zásadu jen nutné sebeobrany sobě by rameno posekati dal!“

Ostatně ke cti katol. žurnalistiky budiž tu řečeno, že katoličtí novináři daleko jsou opatrnější než liberální, a to jim práci zajisté nečiní snadnou, začež tím více úcty zasluhují.“ — —

Podobným způsobem rozepisuje se „Civilta catholica“ ve prospěch katol. novinářstva, dovozujíc nutnosť, abychom je podporovali hmotně i mravně: peněžnými příspěvky, hojným odbíráním a šířením katolických novin a rychlými, spolehlivými zprávami.

V našich vlastech jsou ovšem jen některé noviny výlučně protikřesťanské, veliká však většina není křesťanská a rozhodně katolické noviny denně vycházející máme mezi Čechoslovany pouze jedny a ty daleko nevyhovují svému úkolu a opravdové potřebě. Z toho všeho jest patrno, že duch živého křesťanství námi ještě nezavládl, že živly dobré ještě spí mezi tím, co podvratní duchové v každém oboru činnosti lidské se zahnizďují a již bohužel ovládají. Nevím, zda-li v hodině již ne jedenácté, nýbrž krátce před dvanáctou kdo ještě dobrého smýšlení jest, se probudí a s obětavostí, která hodna byla tak velikých pokladů, o něž živé křesťanství vždy pracovalo, — zachování pravé víry a rodné vlasti, — a v jeden spořádaný šik se postaví a národ před záplavou neznabožství a tím před úplnou zkázou zachrání! Až dotud koná časopisectvo katolické povinnosť předních stráží, oznamuje nebezpečí a vystříhá i — zadržuje nepřítele, aby ten šik katolický se dobře uspořádal. Byla by to práce opravdu nevděčná, kdyby pro pouze pozemské ideje byla konána, jedině vědomí dobrého skutku a že v souhlasu vroucného přání svatého Otce jednáme a že to „Bůh chce,“ to lze katol. žurnalisty posilniti, chuti a odvahy dodati, aby vytrvali i v nerovném boji, — až, dá-li Bůh, nových pomocníků bude posláno na vinici Páně.

Vácslav Beneš-Třebízský.

Drahému příteli vzpomínkou napsal *Frant. Ekert.*

Bylo zrána dne 19. července r. 1875. V hlavním chrámu Matky Boží před Týnem sloužil první mši sv. novokněz Vácslav Beneš z Třebíze. A primice jeho byla nehlučná, ba chudá. Mladého kněze provázelo k oltáři několik známých kněží a bohoslovců, před oltářem klečela a slzela stará, chudá, ovdovělá matka, přišlo též několik bývalých kollegů ze studií gymnasialních a nemnoho lidu a to bylo vše. Lidem, kteří kněze toho dnes poprvé viděli, bylo divno u srdce když slzící máteři své kladl ruce na hlavu ku žehnání, divno jim bylo, když zahleděli se do bledé, významné tváře i velkých modrých očí jeho, neboť mladý kněz ten byl těla útlého jako dítě, a napadal po přestálé chorobě na jednu nohu. Byla to prostá, chudá primice! —

Uplynulo ne celých devět let. Bylo odpoledne 24. června r. 1884. Velebná basilika Týnská poskytovala obraz, jakých vídati tu bývá jen za kromobyčejných slavností a zvláštních velikých událostí. V obrovských prostorách velechrámu lidmi přeplněného ozýval se podivný tlumený šum. Pojednou zahučel veliký zvon Mariánský, který již více než po tři věky hlasem svým jímá Prahu — zahlaholil žalostně, a zvuky jeho rozléhaly se nad lomenicemi starožitných budov i nad věžemi a krovy chrámů Starého města. Dole, pod klenbami starého chrámu Týnského i v okolních ulicích a na věkopamátném Velikém náměstí zachvěli se tisícové a šepotali žalostnou zvěsť, že ten starý Týnský velikán vyzvání naposled knězi — Vácslavu Benešovi Třebízskému. — Před devíti roky slavil v tomto chrámu prvotiny neznámý tehdáž novokněz Vácslav Beneš, slavil je tiše a chudě, a dnes hrnula se celá Praha k témuž chrámu, aby mu vystrojila pohřeb královský. Pětatřicet let žil tento kněz, pouze necelých devět let pracoval na vinici Páně, a to výhradně v zátiší venkovském, mezi lidem sedlským, málo kdo znal ho osobně, veliká většina ctitelů jeho teprv asi před dvěma roky poprvé zaslechla o něm kde žije a v jakém povolání pracuje, — byltě Beneš pouhým vesnickým kaplanem, a přece smrť jeho zachvěla miliony českých srdcí od Šumavy k Tatrám, a kdekoli ve vlastech našich svatá láska k národu plane, všude o něm v těchto dnech se mluvilo a psalo, všude slyšet bylo žalosť z toho, že tak záhy nám odešel.

Vácslav Beneš Třebízský měl od Boha neobyčejné dary ducha a srdce, které učinily jej prvním a nejslavnějším českým povídkářem, jenž náhle zjeviv se na obzoru písemnictví našeho, jako lesklý povětroň světlem posud u nás nevídaným zazářil, — žel Bohu! však brzo a náhle uhasl.

Osudy života jeho jsou prostičké. Narodiv se r. 1849 v Třebízi pod doškovou střechou, vyrůstal v největší chudobě. Vychodiv vesnickou školu ve Kvílicích, dán byl na gymnasium ve Slaném, kamo po celá čtyři léta v zimě v létě bylo mu pro velikou chudobu rodičů denně choditi z Třebíze pěšky cestou dvě hodiny dlouhou. Roku 1866 ulehčilo se jemu i ustaraným rodičům, když přijat byl za chovance arcib. konviktu studujících v Praze, kde bezplatné výživy a vychování požíval.

Jako konviktista chodil do gymnasia Novoměstského, kde nejedno příkoří snášel proto, že byl Čech, že měl české

jméno, a že někdy vyslovoval němčinu českým přízvukem. Beneš uměl však trpěti, vždyť od dětinství učil se strádati a snášeti všecky nehody, které na člověka uvaluje chudoba. Z těchto poměrů, v nichž vyrostl, vyložíme si ten elegický tón, jenž ve všech spisech jeho se ozývá. Roku 1870 vstoupil Beneš do arcib. duchovenského semináře. Učinil to z pravého přesvědčení a povolání. Z domova přinesl si hlubokou víru, čisté srdce a něžnou, nábožnou mysl. Nejkrásnějším jeho ideálem bylo, státi se hodným a horlivým knězem, aby mohl v lidu, z něhož vyšel, pracovati ku blahu jeho. Beneš byl však těla útlého, jemuž v studených prostorách kolleje klementínské nesvědčilo. Hned v prvním roce bohosloveckých studií ochuravěl zlým hostcem, kterýž dlouho jej trápil, tak že nucen byl, léčiti se v lázních Teplických, k čemuž seminářská správa ochotně mu poskytla prostředků. Okřál sice, ztratil však touto nemocí celý rok studií a od té doby pokulhával na jednu nohu. Během studií bohosloveckých ztratil drahého otce. Stařičká matka, nemajíc kromě něho jiných dítek, skládala všecky své naděje na něho. Radosť její zkalila se však brzo, když mladý kněz, byv poslán po vysvěcení jakožto kaplan do Litně u Karlšteina, namáhavými pracemi v duchovní správě již po roce schvácen byl, a krev chrliti počal. Ubožák žádal za dovolenou a okříval ve své rodné chaloupce v Třebízi u milé matičky. Ozdravěv, dostal se za kaplana do Klecan, kde působil do smrti. Žil tu šťastně. Měl stařičkého, dobrého faráře, který ho miloval jako syna, měl hodné, zbožné osadníky, kteří k němu lnuli jako dítky, měl tu kolkolem krásnou krajinu, svěží háj, české chaloupky, viděl z okna své jizby věž sv.-Vítského chrámu, viděl dole pod strání Vltavu a za ní na skále na druhém břehu nejstarší český chrám sv. Klementa na Levém Hradci, — nic nescházelo mu ku vezdejší blaženosti, jen zdraví. Pohříchu byla právě ta něžná láska starého faráře i osadníků Klecanských neposlední příčinou toho, že útlé zdraví jeho chřadlo víc a více. Nechtěl odejíti z namahavé této duchovní správy na snazší místo, poněvadž osada Klecanská jej milovala. Konal veškery povinnosti obtížného úřadu svého nad síly, poněvadž osadníky své miloval. Kázával o dnech zasvěcených i dvakráte, konal v přespolních obcích svědomitě křesť. cvičení, navštěvoval za nepohody i mrazu nemocné, chodil horlivě do školy. Přátelé jeho nebyli tudíž překvapeni žalostnou zprávou, že loňského roku o vánocích byl opět zachvácen prudkým chrlením krve. Zotavil se sice poněkud, šetřil se nějaký čas, avšak zpovídání a kázaní o letošním postu a o velkonocích podkopalo slabé jeho zdraví nadobro, chrlilť poznovu krev. Odebrav se potom do Marianských lázní, těšil se, že na zimu pojede do Italie, aby se tam zotavil, ba slíbil, že z Klecan odstěhuje se na místo, kde více by mohl šetřiti se, avšak bylo již pozdě. Dne 20. června nalezl pozdě večer sluha ubohého Beneše na ulici ležícího v tratolišti krve. Odnesli jej do bytu jeho, zavolali kněze, a když nemocný svaté svátosti přijal, skonal brzo v Pánu. Dokonav v krátku, naplnil časy mnohé. Devět pouze let byl Beneš knězem, a jakou práci obrovskou vykonal v té krátké době! Jevil záhy znamenité vlohy spisovatelské. Hned z prvních povídek, které v semináři sepsal a do „Blahověstu“ (roku 1875) uložil, bylo poznati, že tenhle mladý povídkář jest talent neobyčejný. A netrvalo dlouho, získal si obecné uznání a oblibu, odevšad žádáno od něho literárních příspěvků do sborníků, časopisův a kalendářův, a Beneš vyhovoval všem, a psal úžasně rychle a lehce, ačkoli stále

nad hrobem stál, ba psal zimničně rychle, neboť měl těch krásných věcí ve své geniální hlavě tak mnoho, a cítil, že mu nezbude již času, aby je všecky lidu našemu podal. Za dne lopotil se v duchovní správě, a za večera zasedával ku stolku a psával celé noci. Mnohou stkvostnou povídku vybásnil za několik dní — ten churavec s tím útlým ústrojím tělesným!

Během desítiletí podal nám kolem osmdesáti delších, kratších povídek, — věru, plodnosť to úžasná. A podával samé stkvosty. České dějiny, minulosť a přítomnosť českého lidu, život v chaloupkách, byly výlučně těmi báněmi, z nichž vynášel tu zlatou rudu, kterouž dovedl mistrovskou rukou svou upravovati. Povídky jeho jsou obsahem a látkou povýtečně domácí, české, vlastenecké. A kterak uměl je vypravovati! Sloh jeho jest prostý, lehký, průhledný, avšak svérazný, — u nás nikdy nebývalý. Čtouce jeho práce, vidíme vše jasně, zřetelně, plasticky. V těch povídkách jeví se podivuhodná znalosť české historie i jejích podrobností, v nich mluví k nám vlastenec, který s lidem naším žije, jeho utrpení, tužby, ctnosti, i chyby výborně zná, jenž nad ubědovanou, opuštěnou vlastí pláče, a k ní jako ku matce tím vroucněji se tulí, čím krutější rány na ni doléhají. Ze všech povídek jeho ovívá nás elegická nálada; vždyť pak celá veliká minulosť naší vlasti jest po výtce tragická a lid náš pil kalich utrpení až do poslední krůpěje! Čtěmež jen z historických povídek Benešových „Královnu Dagmar,“ líčící nám tak dojemně dobu Přemysla Otakara I. a unášející nás do vlasti Slovanů polabských; čtěme jeho „Korunu trnovou“ i jiné povídky z dob utrpení našeho národa, kde tklivě a úchvatně vylíčena jest ta „Cesta křížová,“ po níž cizí žoldnéři vodili lid český; čtěmež, kterak Beneš v „Letopisech sázavských“ posvátné místo poustevníka českého, světce Prokopa, svou poesií obestřel! Čtěme ku př. jednu z jeho nejprvnějších povídek „Pod skalami,“ kde spisovatel líčí nadšenými slovy boje předků našich se sveřepými Němci a šíření křesťanského náboženství. (Toto dílo vyjde v benediktinské knihtiskárně v novém vydání.) Aneb vybeřme si z lepých jeho povídek z našich dějin kteroukoli. Jak výborně vylíčeny tu zvyky a obyčeje našeho lidu, i jeho ctnosti a chyby, jak výtečně vykreslena jeho povaha! Když pohřižujeme se v ty děje, které v povídkách těch před námi se rozvíjejí, a v ty chaloupky, jichž život se nám tu líčí, bodá nás to často do srdce, zaplačeme tu, pokocháme se tam, ale my cítíme, že vše to, co nám tu podává, jest pravda. Proto stal se Beneš záhy miláčkem našeho lidu, proto měl tak vděčné čtenářstvo. Nehoroval o cizině, nehonil se po látkách neobyčejných, nýbrž zůstal ve své milé vlasti, která skýtala mu stále nových a nepřeberných pokladů, z nichž uměl výborně těžiti. Z té příčiny jest nám milý a vzácný. Smrtí jeho utrpěli jsme ztrátu na ten čas nenahraditelnou. Co by nám toho zlaté péro jeho bylo ještě vykouzlilo! Umíraje, želel nejvíce toho, že nebude mu již více popřáno času, aby všecky ty krásné věci, které v duši své skrýval, nám tu zanechal.

Jako člověk byl náš zesnulý Václav duše milá, nad míru šlechetná, nevinná, ba naivní. Na vsi se narodil, na vsi žil a působil, a velkého světa neznal a nemiloval.

O šlechetnosti jeho svědčí závěť, kterouž odkázal veškeré jmění své, totiž 4500 zl., spolku ku podpoře českých spisovatelů „Svatoboru“ a rodný domek svůj obci Třebízi za útulek chudině. Peníze „Svatoboru“ odkázané nastřádal si výhradně z honoráru spisovatelského, a věnoval je tomuto spolku z vděčnosti, že v první své nemoci r. 1876 od něho

obdržel podporu. O pravověrnosti jeho katolické a horlivosti i lásce kněžské svědčí též tři svazky jeho duchovních promluv „Pravdou k životu.“

Dokonav v krátku, naplnil časy mnohé. Národ český vystrojil V. Benešovi pohřeb, jakého dostává se jen veleduchům a králům. Súčastnili se ho statisíce lidí, jedni provázejíce bezduchou schránku zesnulého kněze z Týna na Vyšehrad, druzí tvoříce po obou stranách dlouhého průvodu nepřetržený řetěz. Ustlali jsme mu na posvátném Vyšehradě, tam, kde odpočívají Přemyslovci, král Vratislav I. se Svatavou i oba Soběslavové, tam, kde jest kolébka i mohyla české slávy, tam, kde odpočívá již celý pluk našich národních buditelů. Tam uložili jsme kněze V. Beneše-Třebízského přímo vedle kněze básníka Boleslava Jablonského. Oba zemřeli v cizině, na půdě nečeské, avšak láska naše nedopustila tomu, aby tělesné schránky jejich odpočinuly v zemi cizinské. Nad otevřeným hrobem Benešovým modlil se a dojemně mluvil básník probošt Václav Štulc, a jmenem „Svatoboru“ řečnil tklivě spisovatel Václav Vlček. S okem zaroseným a se srdcem stísněným loučili jsme se s tím, což na milém knězi Václavu bylo smrtelným, doufajíce, že duch jeho plesá již ve sboru našich českých světců nad hvězdami. Se slovy nad rakví jeho mluvenými pojil se vzlykot zástupu, jenž témě Vyšehradu pokrýval, pod šedou skalou této mohyly české slávy šuměla Vltava a nad městem stověžatým rozpínal již večer svůj závoj, když ukládali jsme bezduché tělo velikého kněze spisovatele do hrobu.

(„Obzor“ č. 13.)

Hlídka literární.

„Olomoucké Noviny“ („Olmützer Zeitung“) ze dne 19. dubna 1884 rozepsaly se následovně o L. Holaina **„Plesech duchovních“**: Touto sbírkou písní kostelních jest literatura československé kostelní písně o dílo výborné bohatší. Zběžně-li jen knížku přehledáme, rozkochá se srdce v těch krásných, jadrných nápěvech, jež sbírka ta obsahuje. Shledávámeť tu písně, jež vytryskly ze srdce věrou zaníceného, a jež, zpívány jsouce, opět k srdci pronikají. Až ony jednak citlivkující, jednak darebné a jalové, ba nezřídka i posvátným slovům se posmívající nápěvy, jež dosud téměř všude ve chrámech se ozývají, nahraženy budou těmito melodiemi, až lid si je oblíbí, pak bude lze říci, že v církevním životě u nás lepší nastaly časy. Při svých studiích, jež za sestavením této knížky konal, sáhnul p. pořadatel po nápěvech starých, neprávem tak dlouho zanedbávaných, nepřihlížeje k oněm melodiím, které vznikly za doby úpadku písně chrámové. A to jest na příčině, že všech 160 nápěvů vyznačuje se důstojnou vážností, že ani jedinému nedá se vytýkati světácká lehkovážnosť. Melodie jsou vesměs, každá dle své povahy, správně a vkusně ve smíšeném čtverhlasu harmonisovány, a — což nejlepším důkazem dobré harmonisace — každý hlas o sobě snadno se dá zpívati. Slova písní vzata jsou větším dílem ze starších zpěvníků, zejména z „Kancionálu Svatojanského“ buď beze změny, nebo, kde bylo potřebí, pozměněna jsou tak, aby ke svým nápěvům lépe přiléhala; několik (asi 20) textů jest od důst. p. Fr. Bučka, faráře v Kam. Horce, nově složeno. Veškery texty vynikají jak obsahuplným vyjádřováním pravd dogmatických, tak uhla-

zenou zpěvností mluvy. Že se tu potkáváme s několika méně povědomými slovy, dá se tím ospravedlniti, že „Plesy duchovní“ určeny jsou hlavně pro studující škol středních, a ti mají svou mateřštinu lépe znáti, než obyčejný lid. Kýž tento s mnohou pílí pracovaný zpěvník dojde onoho rozšíření, jakého zasluhuje! Každý učitel náboženství na české střední škole měl by sobě tohoto svého druhu nejlepšího zpěvníku všimnouti a jej na ústavě, na němž působí, v užívání uvésti. —c.

Důst. pán P. Ludvík Holain, prefekt kníž. arcib. semináře v Kroměříži, vydal nákladem bened. rajhradských zpěvník, kterýž jméno **„Plesy duchovní“** nese. Jest to snad první (český) zpěvník čtyrhlasně upravený. Obsahuje bohatý výběr písní ke mši sv. i k rozmanitým naskytujícím se pobožnostem vůbec. Harmonisace písní jest na nejvýš správná a nečiní u provedení i méně vycvičeným zpěvákům zvláštních obtíží. Úprava jest velmi elegantní.

Odporučujeme zpěvník tento zvláště našemu studentstvu co nejvřeleji. *Ezechiel Ambros,*
řiditel školy hudební.

Kytka, kterou utrhl v zahradách Fernana Caballera Alois Koudelka. Seš. 1. a 2. („Záb. bibl.“ dílo LXXXV.) V Brně 1884. Serie I. seš. 5., 6., 7., 8. a 9. Cena 75 kr. Str. 249.

Pod cizím podnebím, v cizí půdě a z cizí vláhy rodí se duševní kvítky, které až k nám dorážejí čerstvou a zdravou vůní, a byli bychom sami proti sobě, kdybychom si těch kvítek po právu neosvojili. Ovšem je to potřeba rozumného, opatrného výběru, abychom si s líbeznými květy z ciziny nenasváželi a nenasázeli květů jedovatých. Povolaným takovým zahradníkem, jenž rozezná kvítko dobré od jedovatého, dokázal se býti sběratel „Kytky.“ Četba bude dospělému čtenářstvu, zejména městskému, poskytovati hojnou zábavu. Řeč jest celkem pečlivá, ač tu a tam vklouzl nějaký nesprávný tvar, čemuž ostatně při tolika cizích jménech vyhnouti se jest nesnadno. Jen tou radou bychom byli, aby příště se vynechaly cizí básně a texty. Kdo těm rozumí, může si pročísti Caballera v originále. Kdo jim nerozumí, nač mu jich? — „Kytku“ schvalujeme zcela a doporučujeme vřele.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redaktor Václav Vlček. V Praze, ročník XIV. (1884.) Čím jsou vzdělanému Francouzi neb Angličanu jeho „Revue,“ tím jest vzdělanému Čechu a Slovanu vůbec „Osvěta.“ Jsou to jakořka měřičové, na nichž lze viděti, jak vysoko za té oné doby dostoupila vzdělanosť a literární práce. Toť ovšem se dožaduje důkladné důslednosti a obezřelosti redaktorské. — Můžeme říci, že „Osvěta“ vždy se snažila býti a byla, čím býti měla a má. Přední snahou jí přece vždy bylo rozeznávati vědu pravou, ustálenou ode zboží ve vědě modního, abychom tak řekli od vědeckých nálad, které se rády uličují na nejnovější vábivé květy vědy, a přece od základu nebyly leč na písku postavené hypothesy. Zadul vítr přísné vědy a sesula se lesklá bouda. „Osvěta“ se vykazuje jmény spolupracovníků, kteří každý o sobě dlouho a dlouho zůstanou přesně vyhráněnými zjevy v proudě naší vědy. Mimo to, že „Osvěta“ přináší sama články vědecké a ušlechtile zábavné, podává také rozhledy po veškeré činnosti literární u Slovanů, předvádí čtenáři slavné muže, a podává zase rozhledy po politických dějinách současných krátce, ale rázovitě. Za tímto programem jdouc „Osvěta“ jde cestou jedině pravou, a velmi dobře se liší od podniků, které si nevytkly cíle tak vznešeného, aneb

nemají tolik sil, aby ho došly. Letoší půlletí zase u vší opravdivosti dokládá slova tato.

O V. Řezníčkově spise: **„Po velké události,“** jenž byl vydán v Ottově „Laciné knihovně národní“ 1884, a kterýž jsme k velikému hněvu p. spisovatelově po nejdůležitější stránce posoudili ve „Zprávách apošt. tisku“ č. 3., str. 44., píšou „Literární listy“, 1884, č. 14., obšírný posudek, z něhož tuto podáváme čtenářům na ukázku: „Řezníček viděl sám, že se mu práce nezdařila; viděti to z úvodu i doslovu, kde různě opakuje, že prosí, aby dobrá vůle přijala, co dobrá vůle podala. Dobrá vůle! Toť škemrání zbytečné, dokazující, že Řezníček si byl vědom, že jeho dílo zůstalo snad daleko i za jeho očekáváním a za jeho vůlí, jistě však za uměleckými požadavky; i dal mu proto neurčitý název „Tré obrazů;“ proto praví, že nepsal pro effekt, proto prohlašuje, že by byl podal více, nežli takto bylo možno, kdyby byl měl více pomůcek, než pouhé tradice. Divná výmluva! Ale ovšem, ta výtka, kterou Francouz J. Bordeau v „Revue de deux Mondes,“ posuzuje Freytagův román, činí Němcům, že totiž zanedbávají román psychologický, studium citův a povah, a že tudíž u nich vládne román historický dávno již ve Francii a Anglii zanechaný, platí i mnohým románopiscům našim. A tak i těchto tré obrazů přese zvučný titul celku i tří oddílů zvláště (Pod Golgatou, Do hrobu, Příznakové z mrtvých vstání) jest povídka nejjednodušší koncepce, kterou pouhá psavosť rozšířila na 629 stránek, ač by pouhá polovice všeho toho úplně byla nepaměti vyrvala tradice rodného kraje Řezníčkova. Jsou tu pouhé scény spojené pouze tím, že stejné osoby v nich vystupují, z nichžto mnohé skutečně jen pro effekt jsou napsány, třeba se Řezníček ohrazoval, že nepsal pro effekt. Čím je v povídce hluchá Dorota? Ne-li pro effekt, aby Řezníček několik vtipných poznámek učiniti mohl? Či snad jest v nějakém spojení s hlavní ideou románu nebo vlastně tří obrazů z těžkých dob? Naposledy je snad představitelkou toho českého ducha, jenž je celou knihou hrdinou románu? Není větší protivy mezi dějem obrazů Řezníčkových a jeho vlastními v románu tom nad míru často a přehojně pronášenými vlasteneckými řečmi. Málo kde vlasteneckých řečí a projevů tak bylo zneužito, jako v tomto díle. Mají pak zajisté vlastenecké tyto projevy zakrýti chatrnosť a prázdnotu díla komposice nejjednodušší a nejvšednější, pracující s prostředky, jež jsou slabou kopií jiných výtvorů literární produkce naší. Konečně o neveliké pilnosti svědčí sloh a řeč Řezníčkových obrazů.“

Bílá Hora. Poutnické místo nejbl. Panny Marie Vítězné. Ve prospěch kostela Bělohorského vydal P. Cyrill Fr. Kaněra, farář u sv. Markéty (pošta Tejnka u Prahy). V Praze 1884. Nákladem vlastním. Cena 20 kr. Str. 48. Spisek krášlí 4 krásné obrazy: Strakonická Matka Boží, Prvotní kaple, Kaple Hagerem vystavená a nynější chrám Páně i s residencí, a činí jej tím více vhodným dárkem na památku z Prahy a jejího okolí. Mnozí z Moravanů cestují do Prahy a navštíví „Hvězdu,“ kde odpočívají hrdinní Moravané, padlí v bitvě Bělohorské, a nevšímají si dějin té doby. Ve spisku tomto najdeš vše, ač stručně, přece zevrubně vylíčeno, a zakoupením jeho přinášíš i almužnu velepamátnému místu.

Zábavy večerní, ročn. V. čís. 3. — „Tři povídky.“ Sepsal Vojt. Pakosta.

„Jiřík.“ Jiřík jest synem chudého zedníka. Od Boha jest obdařen zvláštním nadáním k hudbě. Pan učitel ho v hudbě vycvičil. Poněvadž neměl prostředků k dalšímu zdokonalení se, bylo hledati

si výživu jinde, kterou našel u zedničiny. Dospěv v mladíka zamiloval si Bětušku, dceru rolníka Bohaty, skrblíka a lakomce. Tento mu dceru zaslíbiti nechce, leč by 5000 zl. na stůl vysázel. Aby si tuto sumu zahospodařil, vydá se Jiřík do světa. Po několika letech vrací se domů a nahodí se právě k tomu, kdy statek Bohatův hoří. S velkým namáháním vynesl Bětušku z hořícího stavení. Bohata poznav, že štěstí se nezakládá na statku, dal dceru Jiříkovi. — Četba pro dospělé.

„Kaplička u lesa.“ Líčí život opuštěného sirotka, který pomocí Panny Marie, ku které zvláštní láskou lnul, spokojeného živobytí se dopracoval. — Četba pro mládež.

„Na mučidlech.“ Ukazuje, kam zavádí pověra, a poučuje, že jedině důvěra v Boha nám ku spokojenosti dopomáhá. — Hodí se pro vesnický lid.

Ročn. IV. (1883) č. 3. „Vesnická královna,“ povídka. Napsal V. Pakosta. Hodí se lidu venkovskému i městskému; i vzdělanec ji bude čísti se zálibou. Zvláště se zdařila kapitola proti lichému osvětáctví.

Téhož ročn. č. 4. „Smír,“ historická povídka z křižáckých válek. Napsal J. Podhajský. Pobaví jak staršího i mladšího venkovana, tak měšťana, bať i vzdělance.

Ročn. III. (1882) č. 3. a 4. „U babičky,“ román od J. I. Kraszewského, přeložil V. Pakosta. Milou bude zábavou zejména obecenstvu již poněkud sečtelému.

„Z českých dědin,“ povídky a obrázky ze života. Sepsal Vojt. Pakosta. V Praze, knihtiskárna Cyrillo-Methodějská (J. Zeman a spol.). Cena 1 zl. 20 kr. — V „Obzoru“ 1882 v č. 1. čteme: „Celkový úsudek náš o povídkách zní v ten smysl, že naše dědiny nemohou míti zdravějšího čtení nad Pakostovy obrázky a povídky „Z českých dědin.“ Jest jich v tom svazku osm. Stran 375.“

„Žebrák Luka,“ povídka z vesnického života. Chorvatsky napsal Aug. Šenoa, přeložil Fr. Pohunek. V Praze, knihtiskárna Cyrillo-Methodějská. Cena 85 kr. Stran 267. Hodí se lidu venkovskému i vzdělanějším.

„Na rozcestí,“ obrázek ze vsi. Sepsal K. Paszlinský, přeložil V. Pakosta. V Praze, u J. Zemana a spol. Cena 40 kr. Str. 166. Hodí se dobře lidu venkovskému i dospělé mládeži.

„Zazděný G.,“ čili: „Církev v klášteřích.“ Sepsal Ant. Dudík. V Praze 1879, knihtisk. Cyrillo-Method. Cena 60 kr. Str. 192. Četba této knihy dobře se hodí do naší doby, kdy nejen ve městech, nýbrž i někde po venkově nepříznivým okem se pozírá na kláštery, což jest následek špatných knih à la „Kněžour.“ Ve knize této však pěkným, zajímavým a pravdivým způsobem na mysl se předvádí čtenáři, ať si je z venkova, ať z města, prostý, bohulibý život klášterní. *A. H.*

Jiřík, panoš krále Václava II. Historická povídka. Sepsal Jan Podhajský. V Praze 1884. („Zábav večerních“ r. V., č. 4.) Cena 50 kr. Str. 123.

Povídka tato rozkládá se svým dějem v oné jak slavné, tak trudné době, když Přemysl Otakar II. padl v bitvě na Moravském poli, a mladistvý jeho synáček byl zavlečen do Branibor. Obsah jest venkoncem poutavý, až dojemný, naprosto nezávadný; mluva jest celkem správna, až na ten nějaký tvárek. Pečlivější korrektura by byla učinila četbu příjemnější. Kniha ta hodí se jak dospělejším školákům, tak i dospělým, jak městu, tak venkovu, ať si je dějin znalý nebo není. Budiž bedlivě čtena!

Ottova laciná knihovna národní. Cena 10 kr. Redaktor O. Mokrý. Seš. 20., 21., 22. a 23. Pokračování románu „Na svobodě,“ z ruštiny přeložil J. J. Benešovský-Veselý.

Pěkné čtení. Album románův a povídek původních i přeložených. Th. Jež: „Uskoci.“ Sešit 10. Cena 10 kr. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze.

Květiny jarní se zvláštním zřetelem ku květěně domácí. Upravil prof. Fr. V. Rosický. S 71 barevnými obrazy, které dle přírody malovali Jenny Schermaulová a Josef Seboth, a s četnými dřevoryty. V Praze 1884, nákladem F. Tempského. Obsah 8. sešitu: Tab. 3. *a)* Šťavel kyselý, *b)* Sasanka hajní. Tab. 9. *a)* Vítod obecný, *b)* Violka srstnatá. Tab. 32. *a)* Dymnivka dutá, *b)* Oponec obecný. — 11. arch textu. — Co jsme chvalného pronesli o prvních sešitech tohoto spisu, platí také o přítomném.

Knihovna pro český lid. Čís. 52. a 53. „V temnostech bludu,“ román od Karla Bubníka. Cena 10 kr. Nakladatel Al. R. Lauermann v Praze.

Zábavno-poučná zahrádka. Sešit 3.: „Nezlořeč!“ Z maďarštiny slovensky podává Martin Kollár, kněz a redaktor „Katol. Novin.“ V Trnavě, tiskem Ad. Horovitza. Cena 20 kr. Str. 65.

Nové voľby a stará viera. Napísal M. H., vydal Martin Kollár, redaktor „Katol. Novin.“ Cena 3 kr., poštou 6 kr. Str. 11. V Trnavě 1884, tiskem Adolfa Horovitza.

Oba spisy právě tak časové, jako svou cenou výborné, odporučujeme vřele i našim čtenářům.

Účastníci apoštolátu tisku.

(Nově přibyli do 25. července 1884.)

Julie Krečmerová z Jevíčka 1 zl., Josef Škarohlíd ze Slavkovic 1 zl., z Poličky v Čechách došly nás prostřednictvím vlp. P. Kuřila příspěvky jak následuje: p. Jos. Šlerke 1 zl., Adolf Nebuda, žák VIII. třídy 1 zl., Fr. Prudič, učitel na odp. 1 zl., Julie Kozlová 1 zl., Anna Andrlíková 1 zl., Marie Findejsová 1 zl., Marie Jílková 1 zl., Josefa Hillerová 1 zl., Josefa Martinů 1 zl. a Domin. Blažka 1 zl., P. Vácsl. Krupička, kaplan v Kostomlatech 1 zl., Fr. Soukup z Roskoše 1 zl., farní úřad v Renotách 2 zl., Josefa Mrázkova z Přerova 1 zl., P. Alois Škorpil, kaplan v Poděbradech 2 zl.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

„Zlaté Prahy,“ nádherného illustrovaného týdenníku, redigovaného spisovatelem Ferd. Schulzem, vyšlo číslo 29. obsahujících devět krásných obrazův a sice V. Bartoňkův obrázek ze Žofínské výstavy „To pro mne,“ Rudolfa z Ottenfeldu albánský obraz „Kavas,“ Karla Krejčíka roztomilé obrázky „ze života dětského,“ professora J. V. Mrkvičky v Plovdivě „Bulharskou vesnici,“ polského malíře S. Maslowskiho „Venkovské zátiší,“ „Záliv Bergenský,“ Vilímkovu podobiznu „Elišky Krásnohorské,“ Gustava Doréa obraz „Pomsta Samsonova“ a pěkné inicialky. — V bohaté části slovesné nalézá se pokračování původní novelly Aloisa Jiráska „Nevolnice,“ „Tři koruny,“ báseň Bohdana Kaminského, úryvek ze spisu „Doba Rudolfova v Čechách“ od Josefa Svátka, genrový obrázek Jana Herbena „Kraj a les,“ pokračování novelly „Hvězda blahodějnice,“ od Pavliny Pajkové, obšírné texty k vyobrazením, feuilleton od V. Ryby, Listy o hudbě, píše V. J. Novotný, Cestopisná črta professora Josefa Kořenského „Ve staroslavných Bergách.“ — V příloze: „Dědeček,“ napsal Salvatore Farina, z italského přeložil V. Solim, zprávy literární, divadlo (drama, opera), Směs atd.

Na „Zlatou Prahu“ předplácí se čtvrtletně 2 zl. 30 kr., poštou 2 zl. 50 kr.; půlletně 4 zl. 60 kr., poštou 4 zl. 90 kr.; celoročně 9 zl., poštou 9 zl. 60 kr. — Všechna dosud vydaná čísla jsou na skladě. — Objednávky a předplatné přijímá J. Otto v Praze, české univ. knihkupectví a knihtiskárna na Karlově náměstí č. 34.

Tiskem benediktinské knihtiskárny v Brně.

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. Číslo 9.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškery dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

List pastýřský

nejdůstojnějšího pana biskupa Coutanského a Avranchesského o špatných knihách.

(Dokončení.)

II.

Špatná kniha usmrcuje jednotlivce, rodinu i všechnu společnosť lidskou.

1. Člověka každého oživuje rozum; neboť bez rozumu jsa, roveň jest němé tváři. Oživuje ho i svoboda, protože člověk nesvobodný stává se otrokem, jako to zvíře. Konečně žije člověk srdcem a citem, neboť bez nich není lásky a kdo nemiluje, zůstává v smrti.

Ale špatná kniha ubíjí rozum, víže svobodu, kazí cit a usmrcuje člověka celého.

Rozum jest božským světlem v člověku, jest světlou září bytosti lidské, ale jen tehdy, přemáhá-li smyslnosť a nedává-li se sám přemoci. Neboť jinak platí, co již Cicero pravil: „Smyslnosť překáží jasnému úsudku; jest zapřísáhlou nepřítelkyní rozumu, protože činnosť jeho kalí.“ — A co činí četba špatných knih? Podřizuje rozum smyslnosti a činí jej otrokem vášní.

Ale rozum jest také vůdcem člověka na pouti životní, má míti v rukou svých otěže vlády a říditi všechno konání člověkovo. — Než četbou špatných knih vymykají se otěže z moci rozumu a vládu provozuje obraznosť naše, srdce nestálostí zmítané jest ředidlem našeho konání, ale pak máme pánem svým smyslnosť a bezuzdná vášeň jest naším zákonodárcem. Veslo vypadlo ze zkušené ruky rozvážného kormidelníka, totiž rozumného člověka, a ocitlo se v rukou zvířeckého tvoru.

Rozum lidský jest i pravá šlechta člověkova a nejvyšší jeho důstojnosť. Než „kdo chce žíti, ať se kývá,“ a proto musí býti i rozum v neustálé činnosti, musí se rozvíjeti a zdokonalovati a povznášeti, sice utone v bahně lenosti, tělo i duši ničící. — A jaký výsledek má v té příčině četba knih špatných? Knihy špatné činí rozum lidský neschopným k jakékoli duševní námaze, k jakékoli namáhavé práci. Rozhlédněmež se jen po společnosti naší okem nepředpojatým. Kde jsou onino lidé, kteří samostatně myslí, soudí, zkouší a rozvažují, kde jsou lidé, kteří v důležitých otázkách životních dovedou sobě dáti rozváženou odpověď? Za našich dob čte se, jako se spí; čte se, jako se jí; čte se nic nemysle, jakoby k tomu jen slepým pudem pobádán. Jakým spůsobem pak mají tací čtenářové rozeznávati koukol od pšenice, plevu od zrní? Následek četby knih špatných z pravidla bývá ten, že se drží cesty, na kterou jim spisovatel ukázal; že úsudky spisovatelovy považovány bývají za neomylny.

A jací jsou to lidé, ti spisovatelové, kterým slepě se oddáváme, jichž bezděky posloucháme? Jsou to bezbožníci, rouhající se tomu, čemu nerozumějí; jsou to nedospělé děti, myslící, že beztvárné vidiny jich obraznosti shodují se s holou skutečností; jsou to ztřeštěné ženštiny, popisující trpělivý papír bídnou slátaninou; jsou to nedoukové mladí, kteří o všem možném holobradé rozumy své trousí. A takovíto lidé často, přečasto stávají se světlem a vůdcem čtenářům knih špatných.

V těchto neutěšených poměrech hlavně tkví tajemství duševní nezralosti a mravní přezralosti naší doby. Odevšad zaznívá nářek: Nemáme vynikajících hlav, nemáme mužův celých! Čemu se diviti? Celí mužové povstávají jen tam, kde není bázně před tělesnou nebo duševní námahou; mužové stateční vyvinují se jen v potu tváře a neunavným studiem a přemýšlením. Ale špatná kniha ochromuje sílu duševní, oslabuje chuť k práci, špatná kniha umrtvuje zápal vědecký a zošklivuje všechno přemýšlení. — A teď vězmež, že četba knih špatných ubíjí vlohy duševní, obestírá a kalí rozum.

Ale knihy špatné ničí také svobodu lidí.

Nechceme se tuto pouštěti do hlubokého uvažování o pojmu lidské svobody, ale odpovíme sobě toliko na některé praktické otázky.

Který člověk jest svoboden? Ten, koho netíží okovy, kdo nemá nad sebou pána.

Než nejen železné okovy tíží otroka, nýbrž jsou i jiné okovy, které ještě krutěji víží: Jsou to špatné knihy, které mysl zajímají; jsou city, zvyky i vášně, které člověka zotročují. Vizmež jen krále Heroda v lesku slávy obklopeného stkvělým komonstvem, jak za jásotu lidu a pochlebování dvořanů slaví svátek svůj! Ale ani v tom okamžiku není Herodes svoboden. Hle! slavný Herodes, ten král od hlavy až k patě, je bídným otrokem, otrokem pohledu, úsměvu nestoudné ženy, jest tak bídným otrokem svůdné tanečnice, že jí k vůli dává katovi v moc váženého Jana Křtitele. — V tomto králi viděti se mohou jako v zrcadle všichni čtenářové špatných knih. Jak onen

podlehl pohledu svůdné tanečnice, tak tito jsou otroky některého románu, lahodného vypravování.

Odevšad zaznívá dnešního dne volání: svobodu svědomí, svobodu zkoumání, svobodu jednání a myšlení, ba ozývá se i ryk: není Boha ani pána nad námi! A přece kolik je otroků mezi čtenáři špatných knih! Marně honosí se tací i onací lidé, slibujíce svobodu, neboť kde koho zotročují, ukládajíce naň jho mravní zkaženosti, jakož se praví v Písmu: „Svobodu jim slibujíce, ježto sami jsou otroci porušení; nebo od koho kdo jest přemožen, toho jest i otrokem.“

A jak pravdiva jsou tato slova apoštolova! Jest zajisté hojně svobodomyslníků, kteří sní o svobodě ducha, a přece jsou všichni odvislí od rozumů leckterého novináře, který dnes ještě neví, co bude psáti zítra; kterému jest třeba za hodinu slátati několik svobodomyslných článků; jsou odvislí od novináře, jenž píše na pokyn některého bankéřského žida.

Tak-li zhoubně působí špatné knihy na svobodu lidskou, což jest nám teprve říci o jejich vlivu na cit, na srdce lidské, ten nevyvážitelný pramen všeho blaha a nevyzpytatelné tajemství všeho zla, to srdce velké jako vesmír, hluboké jako propasť a nekonečné jako hvězdná obloha?

Tlukotem našeho srdce jest cudnosť; čistota jest jeho štěstím, jeho blahem i životem. Ale jak působí špatné knihy na srdce? Ty-li snad očisťují srdce od zlých a nekalých náklonností? Ty-li snad skrápějí srdce lidské rosou nebeskou, či pokálejí je bahnem neřestí? Vlévají v ně světlo či tmu? hřích či ctnosť? Jsou špatné knihy pro srdce lidské školou cudnosti či spustlosti? Ale netřeba nám namáhati se odpovědí. Sám Rousseau bez ohrádky se vyznal a nezapřel, že cudná, nezkažená panna zajisté ještě nečetla románů.

Srdce naše jest také sídlem síly, původem všech skutků velikých. Síla srdce našeho jest bdělosť a vytrvalá činnosť, a špatné knihy jsou oním nápojem opojným, jenž srdce mrákotami obestírá, omračuje a uspává, až toto na konec ustydá v zapomenutí a v smrtelném spánku.

Mládeži, která toužíš po síle Samsonově, střež se knih špatných! Vždyť Dalila uspala Samsona, aby záhubu jeho umožnila.

Srdce jest ještě láskou; ale kniha špatná otravuje lásku a činí srdce smyslným. Proto již Rousseau kdysi napsal: Zkušenosť poučila mne, že mladíci smyslní bývají také ukrutní a nelidští: obětovali by otce, matku a všechen svět, jen aby ukojiti mohli nejnižší chtíče své. —

Zničeny-li tak knihou špatnou rozum, svoboda i srdce, zničen tím celý člověk.

2. Základem života rodinného jest láska a nezbytnou podpěrou jeho svědomité konání povinnosti.

Zhroutí-li se základy domů, sřítí se celá budova; zmizí-li láska poklesá život rodinný. Lásky tedy třeba a to lásky upřímné, čisté

lásky, která zakládá se na jednotě mysli a srdce. Je to láska, která neleká se nižádných obětí a silnější jest nad samu smrť; je to láska stálá a věrná, která nezná slabostí, s léty vzrůstá a se sesiluje, na hrobě zmírá, aby na věčnosti opět se zrodila. Takováť jest láska, na níž spočívá život rodiny křesťanské, rodiny svorné a v pravdě šťastné.

Ale tyto základy rodinné zhoubně podrývány bývají špatnými spisy! Neboť zač považují rodinu? Jim jest rodina jednota tělesná, ale nikoliv jednota duší; jim jest rodina úmluva jakás, jejíž účelem jest rozkoš. — A jaké jsou následky takového názoru na život rodinný? Nebude se škodou vylíčiti je stručně.

K oltáři přistoupí dva mladí lidé, pevně jsouce odhodláni od této chvíle kráčeti společně cestou života, krokem stejným, oba ovládáni toutéž vůlí, oba jedno srdce, jedna mysl. Ruku v ruce slibují si přede tváří církve vzájemnou, stálou lásku a nehynoucí věrnosť. Jak jsou šťastni! Jak blaženě usmívá se na ně modré nebe manželského štěstí! — Popatřme na ně za nějaký rok, za některý měsíc. Láska ochabla; krb domácí jich netěší; zamračené tváře věstí nepokoj, nespokojenosť, zármutek. Co se stalo? V rodinu vetřela se špatná kniha, dadouc tušiti lásku nedovolenou a rozdmychujíc vášně posud nepoznané. Špatnou knihou rozpoután posvátný svazek manželství a upoután svazek jiný, cizoložný, a tím přivolána kletba na všechen dům.

A jak se to má v takové rodině s vědomím povinnosti? Kde zahnízdily se špatné knihy, od koho tam učiti se, co jest povinnosť? Snad od otce? Ale co žádáte po něm? Chcete snad, aby pracoval? Nač pak, když mu knihy našeptaly, že k tomu je člověk, aby hověl žádostem svým. A tak stal se z otce rodiny sobec, jenž poslední groš v kartech utrácí. — Co ještě žádáte po něm? Obětovnosť snad? Ale vždyť dočítá se každého dne, že člověk má pamatovati nejprve na sebe; každý nechať stará se sám, jak tímto světem nejlépe se protlouci. Proto otec takový nedbaje na nikoho, ba ani na ty, kteří by srdci jeho měli býti nejmilejší, žije život veselý a bezstarostný. — Marně tedy hledali bychom u takového otroka špatných knih srdce v pravdě otcovské, obětovné a láskyplné.

Od koho žádati konání povinnosti? Od matky? Od matky, která rovněž čítá špatné knihy? Ó ubohá, mladá matko! Tělo její sice jest přítomno, ale duch poletuje Bůh ví po kterých končinách. Žije v jiném blaženějším světě, v světě bájí a povídek, žije jen ještě pro hrdinu některého románu. „Ale ve vašem domě vládne hrozný nepořádek,“ řekne se jí. — Ona však sní. — „Vaše služebnictvo dělá, co chce.“ — Ona sní. — „Ale, paničko, dítky vaše nejsou náležitě ošetřovány!“ — Ona sní. — „Pan manžel se pro vás namáhá, jest umdlen, mrzí se!“ — Ona sní. — „Dítky vaše bývají sváděny k nerozvážným kouskům!“ — Ona sní ještě. — „Vaše dítky jsou churavy a potřebují starostlivého ošetřování, život jejich visí na nitce.“ — Sní pořád ještě, nic jí nedojímá, neboť hlavou jí víří myšlénky jiné a srdce plno jiných starostí! —

Od koho žádati ještě plnění povinnosti? Od dítek? — Bylo by s užitkem povyrostlému děvčeti kázati o pokoře, že má býti ctnostno a nade vše vážiti sobě panenství svého? — Marná námaha! Vždyť holka je odkojena špatnou četbou, nezná starosti, než jak strojiti a krášliti se, jak líbiti se mladým pánům, aby připravila sobě cestu k bohatství a k bezstarostnému živobytí. — Či chcete domlouvati mladíku, aby byl poslušen rodičův? Ale mladý muž naučil se z románů vzdorovati rodičům, nedbati jich a nestarati se o ně.

Kam podělo se štěstí a spokojenosť z takové rodiny? Lze-li pak hledati štěstí v nepořádku, v neplnění povinností, v snášející se bouřce rodinné? Ubozí rodičové! kde vidíte štěstí rodiny! Snad vám je věstí dcera očima žádostivostí zanícenýma? snad rtoma, z nichž vymizel blahý úsměv? — Štěstí! Vizte syna svého, jenž odvyknuv práci oddal se zahálce! syna marnotratníka! syna bouřícího jen po zábavách a rozkošech, v nichž utrácí sílu života, syna, který kroky obrovskými spěchá záhubě vstříc! — A čím ho chcete napraviti? Vždyť čítá co den, že není Boha, vždyť společnosť vtlouká do něho, že není nebe ani pekla!

Podle ovoce jejich poznáte je. A takové jest ovoce knih špatných, knih kletých. Špatná kniha loudí hlasem vábným: „Budete jako bohové“ — a na místě vlády zavládá bezvládí, rozpoutání všech svazků přirozených. Špatná kniha slibuje život blažený a připravuje smrtnou záhubu; kouzlí před očima našima rajské zahrady, a věčný oheň pálí, žhne a požírá lehkověrné své oběti.

Hlídka literární.

Do své »Hlídky literární« v pravém smyslu (totiž hlídajíce, aby nic závadného mezi náš lid nepřišlo) musíme časem i taková díla přibrati, o nichž by vlastně nemělo ani pochybnosti býti, že jsou v každém ohledu dobrá; a přece tomu tak vždy nebývá. Míníme spisy rozšiřované naší »Ústř. Maticí školskou.«

O rozličných těch slavnostech národních (matičných) prodávají se spisy nikoliv nezávadné: dostalo se nám do rukou tré takových listů (brožurek).

I. **Desatero přikázaní,** ale nikoliv Boží (a to ještě chvalitebno, že není toho Božího desatera zle užito), nýbrž mravních (!), zdravotních, hospodářských, lesních atd.

Obvyklých náboženských (a proto posvátných) výrazů, jako: Otče náš, desatero Boží a p., nemělo by nikdy k světským věcem se užívati; jesti to profanace neblahá, ano učiněné to rouhání, když se (jako v »lesních« přikázaních) úplně nápodobí znění desatera Božích přikázaní a k tomu dosti nejapně, jako 2. »neber jméno (!) lesa nadarmo!« (sic!!)

Avšak i »mravních« desatero málo podporuje mravy aspoň křesťanské, když v 1. jen práce za podmínku života se klade, a 9. dokonce zní: »Neodpírej sobě ničehož, co ti může učiniti život příjemným.« Kde tu zůstane zapírání sebe samých, Kristem odporučené, ano přikázané?

II. **Český Sever,** list slavnostní. Hned v prvních řádkách »husitské zbraně« spatřujeme, v úvodním pak článku »Ústřední Matice« naší »spásou« se nazývá, ano naším »Spasitelem,« naším »Mesiášem.«

Náboženské výrazy — opakujeme — nemají nikdy k naznačení pozemských věcí se bráti, jako spása, spasení, chrám (Páně), oltář, svatý, nejsvětější atd., zejména učiněným je rouháním »Slovo tělem učiněné« nebo výraz »vtělený« zbytečně potahovati do řečí pouze světských. »Vtělený« jest jen jeden, Syn Boží člověkem učiněný, a žádný jiný; chce-li se říci »Skutkem učiněný« nebo německé »leibhaftige,« k. p. »Gott sei bei uns« nezní to česky vtělený, nýbrž »životní, vlastní,« nejlépe »skutečný.« Taktéž »spása« (o »Spasiteli, Mesiáši,« netřeba nám ni slovíčka káravého ztratiti) neprávě vzata k naznačení pomoci vezdejší, lépe »úchrana,« osvobození, vysvobození, nejvýš »blaho« (neb jest i blaho časné jako jest blaho věčné = spása).

»Boží bojovníci« nazváni mohli býti, kdož skutečně pro Boha bojovali, pro zákon Boží, pro víru Boží pravou; že však tak nazváni býti nemohou bojovníci pro věc vezdejší, byť i sebe lepší a potřebnější, dá zdravý rozum; ba ani v oné písni známé: »Kdo jste Boží bojovníci,« jedná-li se o víru nepravou, bludnou, pro kterou bojovali, nemůže právem onoho výrazu použito býti. Arci se řekne — »toť licentia poëtica,« ale náš lid béře slova jak znějí, nikoliv jako básnickou toliko ozdobu.

A s takovými básníky, jakým tu (a jinde) Ervín Špindler, známý atheista Roudnický, v »Českém Severu« se býti ukazuje »v boji, když kruciát nás chtěly zdrtit blesky,« náš lid nijak se neoblaží. A když jiný básník (A. Hejduk) nás vyzývá k lásce, »jen lásku zpívejme, tať světy spasí« — věru nemálo se divíme, že ten svět pořáde ještě není »spasen,« kdežto přece tolik »lásky« všude ve světě jest, a tolik milkování, že svět málem ničím jiným se nezabývá?

III. **„O vychovávání lidu“** napsal E. Řezáč, učitel »Ústřední Matice školské« v Duchcově.

Heslo: »Ku větší cti a slávě jména českého« je zpitvořené heslo řeholní (jesuitské), jehož by nepřátelé řeholí vůbec a »Jezovitů« zvlášť neměli ani užívati (a tito by se proto nehněvali).

Brožurka taktéž oplývá zneužíváním výrazů náboženských k naznačování pozemských věcí, jako: svatý, posvětiti (zasvětiti), poutníci, mučedníci, hřešiti, »kaplička tam na břehu Vltavy« (rozuměj: národní divadlo); vynáší nade vše »naši mládež (»Sever Český« nazývá ji »zlatou mládeží«), kdežto přece každý z nás nejlépe zná nynější mládež a sama »Budeč učitelská« hezkých věcí o ní nám sděluje; hlásí se sice také k Bohu, aspoň k Tvůrci, k Písmu sv., ku křesťanství, ano považuje přijetí víry křesťanské za vrchol slávy české, — — však ne, pouze za stoupání; vrcholem té slávy jsou brožurkáři — »války husitské« (!!) na str. 6. Barák se vynáší jako veliký a pravý vlasti syn (str. 7. a 23.), za to »Koniášové et tutti quanti« zle dostávají, že pálili všecky knihy české, »ať jednaly o čemkoli, třeba o připravování omáček« (str. 7). »Mučedníkem« je pouze ten, kdo pro Boha a víru pravou krev svou vycedil; tak nazváni býti nemají lidé, byť i nejšlechetnější, jenž pro věc pozemskou, byť to i národnosť byla, trpěli. Vlasť svou máme milovati, ano vřele milovati, ale »že krev i statek náš náleží jenom jí« (str. 12.) toť licentia příliš poetická.

Že spisovatel zanevřel na klášterní školy, »kde ze všech končin přivandrovalé (!) jeptišky ubohé dívky (!!) mučí — — modlitbami až k zbláznění, peklem a nebem (sic!) vyšpikovanými« (str. 13.):

nedivíme se, vždyť je to jen světský vzdělanec (?), ale že takový výplav svého rozumu nadepisuje »vychovávání lidu,« — — tomu vším právem diviti se musíme. —o—

Leibnitzova Monadologie. Přeložil Josef Durdík. V Praze. Tiskem a nákladem J. Otty. 1884. Str. 62. Cena 60 kr.

Není-li v dějinách filosofie žádný zjev zjevem pouze historicky a archaeologicky zajímavým, tím méně jím asi bude zjev tak velikolepý jako soustava Leibnitzova. Důležitosti její přibývá, jakmile prohlédáme k době, v níž povstala, k jejím předchůdcům a nástupcům, k osobnosti původce jejího a j. p. Výborem pak výsledků rozumování Leibnitzova jest Monadologie, spisek malý ale znalý. Již proto převodem jejím písemnictvo naše jest obohaceno, nehledíc ani k tomu, že »vzácná krůpěj« ta, jak Monadologii nazývá pan vydavatel, padá u nás ve hlubinu tak hrozně prázdnou, tak šeredně zející . . .

Věcí těch, významu filosofie Leibnitzovy a spisův jeho, dotýká se stručně předeslaný úvod; přese vši stručnosť bylo, tuším, zmíniti se o souvislosti její s předchozí scholastikou a se strany druhé s filosofií přímo předkantorskou: zvláště se scholastikou Leibnitz častěji zajímavým způsobem se stýká, a vůbec má s ní mnoho společného i co do methody i co do úkolu zvláštního, jímž líší se od filosofie moderní, porovnávati totiž rozumování se Zjevením. Než scholastika nedomohla se ještě sympathií, tím méně pak studia svého, pročež nedostatek ten vůbec asi nebude za vadu kladen.

Zpráva o spisku zde podávaná má k tomu vybídnouti, aby kdokoli všímá si filosofie, a z laskavých čtenářů kdo za úmyslem nejvyššího pastýře svého přihlíží poněkud ke scholastice, neopomenul použiti pomůcky té již o sobě tak zajímavé, nad to pak, jak řečeno, i veleprospěšné. I pouhého theologa budou zajímati na př. zvláštní ona duchaplná formulace ontologického důkazu jsoucnosti boží (odst. 44. sl.), hned potom soustava optimismu a pod. Celá soustava o monadách ovšem stane se mu poněkud podezřelou, přečte-li hned z počátku prazvláštní tyto věty (odst. 2.), jichžto převod — právě tuto nevelice sličný — jest: »jednoduché podstaty musí stávati, poněvadž stávají složeniny; neb složenina není nic jiného, než skupina či aggregat věcí jednoduchých« a pod. Avšak toť osudem všech soustav důsledně venkoncem provedených: Ex omnibus aliquid cet.

Převod sám se čte velmi plynně a srozumitelně, pokud možno; zároveň jest většinou úplně správný a po stránce terminologické namnoze přesný, tak že i v té příčině, v názvosloví totiž, bude spisek velmi příhodnou pomůckou. Vyčítávati jednotlivých úsloví, jež nevidí se mi zcela případně přeložena, nezdá se záhodno: vedlo by k suchopárnému rejstříku; toliko některá uvedu. Odst. 8. quantité přel. ličností m. kolikostí; onoho výrazu raději užívati za pojem modalité. »Můžeme jej pojmouti« (concevoir), lépe snad »pomysliti« či pod. Odst. 27. »frappe et émeut,« »burcuje a pohání« lépe snad »vzruší a pobouří.« »Cause finale« překl. »příčinou konečnou« m. příč. účelnou. Odst. 88. »dans les moments« (o restituci všehomíra) obyčejně překládá se »v tom okamžiku;« snad však známý obrat ten znamená vůbec »svou dobou« či pod. Požadavky rozumové — buď samozřejmé nebo z předvětí vyplývající — uvádí Francouz obyčejně, jak známo, slovy: il faut que, Řek, Latiník, Němec slovy souznačnými; čeština bude, tuším, ještě nějakého výrazu teprve hledati, neboť ono »musí,« jak pan překl. obyčejně

klade, českému uchu jaksi nesvědčí, nejen jakožto cizí, nýbrž i jakožto nevelice filosofické. Germanismův a Frankogallismů našlo by se pak několik.

»Hypothêse« překl. »pomyslem«; »merveilleux« (admirabilis v dobr. roz.), »odivný«; »causes efficientes,« »příčiny činné« a pod.

Text francouzský jest přesně a správně otištěn.

Pavel J. Vychodil, O. S. B.

Athenaeum. Listy pro literaturu a kritiku vědeckou. Red. en chef prof. dr. T. G. Masaryk. Pro theologii red. prof. dr. Borový atd. V Praze 1883—4. I. ročník. 10 čísel. Předplatné 5 zl. Nakl. J. Otto. Str. 300.

Prvého časopisu pouze kritice a to vědecké a opravdu odbornické věnovaného prvý ročník! Potřeba jeho uznávána dávno slovem i rozličnými skutečnými pokusy, a třeba jen pohleděti do ciziny, aby každý naznal, jakou důležitosť podobné listy do sebe mají. Doplněné vysoké učení české potřebě té vyhovělo: Athenaeum spojilo hned v prvém ročníku většinu vynikajících auktorit odborných, a podány zprávy kritické o slušné řadě spisů našich i cizích, též jinoslovanských. Zde ovšem pohlížíme jen k bohosloví a vědám jemu blíže příbuzným (spekulativným). Bohosloví — nevím z jaké příčiny — zastoupeno však velice nepatrně, tak že nelze o něm ani mluviti. Co do jiných, sotva kdo asi očekával — za příčin na snadě jsoucích — směr smýšlení našemu příznivý. Redakce stanoviska svého ve věci té neudala; zdá se také vůbec zbytečno cos takového udávati, ano stanovisko listu vědeckého jest pouze — vědecké, nic méně a nic více. Avšak našinec poučen zkušeností ví již dobře, že není věda jako věda, že ani není vše, co se vědou nazývá nejen nikoli pravdou, nýbrž ani tou vědou a nestranností. Athenaeum ve věci té řídilo se asi známou větou Spinozovou, že prý činům lidským třeba nikoli se smáti, nýbrž jim jen rozuměti, avšak směr nevěrecký, rationalistický nezakrytě tu a tam prokmítá, na př. ve zprávách o dílech Compteových (hlavního zástupce materialistické [»positive«] filosofie), J. M. Stuartových a j. Někdy stává se z neznalosti věci, že křivdí se lidem nevinným a dává se za pravdu osočením, jež povolanější soudcové jinde na pravou míru uvedli; tak na př. v referátě (č. 4.) o spise E. Gotheina, Staat der Jesuiten in Paraguay (cf. Stimmen aus Mar. Laach. 1884). Celkem ovšem uznati třeba, že směr ten zakrýván dosti šetrně, a příkrých odporných výroků málo se najde.

Hlavní vady listu toho jsou: malý objem, tak že poměrně přece jen malý počet spisů může býti uveden — české by měly býti do jednoho! — a přece při tom veliká drahota jeho. Pro druhý ročník slibuje redakce, že nebude již podávati obsahů časopiseckých: myslím, že to vada, jakou byla krajnosť opačná v ročníku prvém, v němž podávány totiž obsahy do nejmenších podrobností. Nejlépe by, tuším, bylo důležitější pojednání ze všech časopisů v jistém pořadí uváděti, podobně pak také recense závažnější, jak mají mnohé cizozemské listy toho druhu.

Stručnou zprávou tou chtěl jsem jen na Athenaeum blíže upozorniti; pro vědeckou práci jest pomůckou velmi vítanou, pro praktický soud v udaných oborech se stanoviska našeho ovšem doporučeno býti nemůže: tím zřetelněji z něho vysvítá, jak potřebí jest podobného organu zařízeného směrem katolickým; avšak toť asi ještě daleko . . . !

P. J. Vychodil, O. S. B.

Encyklopaedie paedagogická, slovník vědomostí z vychovávání a vyučování domácího a veřejného ve školách nižších, středních a vysokých. Přispěním mno-

hých učitelův a učenců pořádají: řed. Fr. J. Zoubek, prof. dr. Petr Durdík, prof. V. Hylmar, říd. uč. J. L. Mašek, prof. Fr. Nekut, prof. Jos. Šauer z Augenburgu. V Praze. Nákl. Fr. Šimáčka. 1883—4. Seš. 1.—7. (Abbott—Bacon.) Str. 448. C. seš. 50 kr.

Mnoho namítá se proti encyklopaediím slovníkovým a vzdělání t. ř. encyklopaedickému z nich čerpanému, kteréžto námitky nejsou beze vší podstaty, klademe-li důkladnosť za prvou podmínku vzdělání opravdového. Avšak době naší stalo se obé pilnou potřebou; proč, jest na snadě: a odpovíme-li skutečně k otázce té nejstručněji a nejvhodněji: »protože každý hledí co nejrychleji a nejpohodlněji nabyti povšechného vzdělání,« již vytkli jsme zkrátka přednosti i vady věci samé. Zde však hledíme pouze ke skutku, a ten dílům encyklopaedickým i u nás rozhodně přeje, jak viděti z pokusů již počátkem století tohoto zamýšlených a z části též vykonaných, až dosud poměrně četně se vyskytujících. Po velkém Slovníku naučném, ve mnohých částech opravdu monumentálním, podávány rukověti menší, buď jak onen povšechné (Malého, Rankova), buď o jednom jen odvětví, chtějíce prý jednak doplniti jej, jednak poněkud nahraditi, dokud nevyjde druhé vydání jeho, na něž jak známo již opravdu se pomýšlelo. Dílem, o kterém jest mi zprávu tuto podati, stalo se druhé vydání N. Sl. prozatím zbytečným neb alespoň prozatím méně vhodným, ze příčin ovšem sice zevnějších, ale za našich okolností přece velice důležitých.

Katolické čtenářstvo naše byvši takovými spisy častěji nešetrně sklamáno snad by i k tomuto pohlíželo nedůvěřivě; pročež budiž předkem již podotčeno, že máme tu dílo velmi dobré, ano svého druhu výtečné, jež nejen paedagogům spolehlivým jest rádcem, jak by nápis tušiti dával, nýbrž každému vzdělanci, zvláště duchovnímu, jehož obor s učitelovým tak úzce jest spojen, jehožto knihovna však namnoze nemůže dovoliti sobě takého přepychu, aby se zaopatřila příslušnými spisy speciálnými. Pravíme rádcem spolehlivým, kterážto vlastnosť náleží mezi přední požadavky stručného díla encyklopaedického, a záleží v tom, aby jednotlivé obory svěřovány byly auktoritám povolaným. Ve příčině, která čtenáře naše nejvíce asi bude zajímati, totiž oboru náboženském, zajisté nikdo nebude si přáti mužů kompetentnějších*) nežli jsou kan. Borový, dr. Hlavatý, dr. Krásl, dr. Lenz, dr. Mlčoch, kanovník Skočdopole a j.

Co do úplnosti látky podané, postaráno o ni tím, že práce rozdělena, a o thematech obšírnějších od více učenců pracováno; ve článcích delších úplně každý schválí, že práce jednotlivé zůstaly rozděleny také ve výsledku a tím kterým spisovatelem podepsány, někdy však mohly, tuším, býti raději v jedno slity a zpracovány: ušetřilo by se místa, a látka byla by přehledněji sestavena. Čeho nepodává článek sám, na to poukázáno seznamem spisův odborných; úplnou literaturu udávati, nenáleží ovšem do díla takového, avšak z české čtenář častěji nerád leckterého spisu pohřeší: tak na př. mezi anthrópologiemi mohla uvedena býti obsáhlá a ve svém způsobě výtečná práce Lenzova, mezi pracemi o aoristu pilné studie Krbcovy a pod. V rozličných domněnkách o hlaholici a cyrillici nemělo pominuto býti nejnovější hypothese Geitlerovy; ve článku o askétice měla uvedena býti »Askétická biblio-

*) neboliž, podlé fraseologie p. J. B. Malého (Naše znovuzrození, č. V. str. 70.) theologů rigorosnějších s jejich nemístným zélótismem, mezi něž počítá přede všemi Sušila a Vinařického; pan Malý patrně myslí, že anatomické články nejlépe svěřiti felčarům a astronomické starým babám.

téka,« jakožto nejlepší u nás dosud podnik toho druhu a j. v.*)

Redakce hleděla si co největší stručnosti, ano ohražuje se zvláštním provoláním proti obavám, že dílo bude příliš obšírné (!). Upřímně řečeno, každý přítel písemnictva bude povděčen, podá-li se něco více než méně. Myslím však, že i takto by bylo lze ještě ušetřiti místa, kdyby vypouštěno bylo vše, co vlastně má význam jen efémerní (a takých míst je v díle mnoho!), dále kdyby podařilo se uchovati jakési jednostrannosti, jež tu a tam se jeví; tak na př. každý bude povděčen, že uvádějí se doslovně případné výroky, buďto k věci neb osobě pojednávané se vztahující, ukázky slohové a pod. Celé však stránky z Komenského vypisovati, ve věcech i malicherných, vidí mi se spíše libůstkou osobní než potřebou, tytýž i v paedagogické encyklopaedii. Za to by častěji stručný, ale správný výměr věci lépe vyhověl než dlouhý výklad.

Zvláštní píle věnována správným a stručným nástinům života a činnosti výtečníků. Snad leckdo ne neprávem bude si přáti, aby povšechná charakteristika osoby a spisů byla naznačena; tak na př. ve pěkném čl. Augustin nebylo by, tuším, se škodou, poukázati na ohnivý, úsečný, více méně aforistický ráz slohu Augustinova, čímž by lajku snadno již vysvitlo, kterak ve věcech dogmaticky nejdůležitějších tolik různých nauk z Augustina mohlo povstati.

Opakuji, že dílo, jež asi prý v 60 sešitech, pěkně upravených, se ukončí, zaslouží všeliké podpory, aby co nejrychleji ku konci dospívalo.

P. J. Vychodil, O. S. B.

*) Pravopis cizích slov v díle tomto, jinak formálně docela přesném, jest tak neustálený a nepěkný jako jinde; výslovnosť cizích slov a zvláště jmen bylo by žádoucno udávati co nejčastěji! —

Moravan, kalendář na rok 1885. Pořádá a vydává P. Pl. J. Mathon, O. S. B.

Nynější právě plynoucí rok jest jako předvečerem veliké slavnosti jubilejní, kteráž příštího roku ku cti velikého apoštola Slovanů, sv. Methoda, se konati bude, jenž před tisícem let dne 6. dubna 885 na Velehradě svůj svatý blahočinný život svatým a blaženým zesnutím v Pánu dokončil. A tu již každý čtenář kalendáře »Moravana« bude v něm pilně vyhledávati článkův, kteréž jeho zvědavosti v otázkách k jubilejnímu roku se vztahujících vyhověti mohou. I nezmýlí se v naději své; vědochtivosť jeho bude vrchovatou měrou ukojena. Najde tu obšírný, velmi pečlivě složený životopis obou slovanských apoštolů sv. Cyrilla a Methoda z dovedného péra p. Methoda Halabaly, kněze Rajhradského, a bude se nemálo kochati, jak v plynném vypravování tak i v krásách přečetných obrázků, jimiž životopis ten vyzdoben jest. Pan spisovatel použil svědomitě a obratně všech legend o těchto dvou světcích, našich prvních duchovních otcích a největších po Bohu dobrodincích, a podává nám věrný a dokonalý obraz jejich velkolepé, blahodárné a spásonosné činnosti mezi všemi slovanskými kmeny, zvláště pak mezi Slovany na Moravě. Toliko třeba opraviti tiskový omyl na str. 45., kde místo: »sv. Method ještě r. 884 posvětil chrám sv. Petra v Římě« čísti se má: »sv. Method ještě r. 884 posvětil chrám sv. Petra v Brně;« a podobně na str. 23. místo: (za vlády císařovny Theodory) víra pravoslavná opět zvítězila« čti se: »víra pravá opět zvítězila.« Nebo věrou pravoslavnou nazývá teď rozkolnická církev východní svou víru, kteráž popřednictví svaté stolice římské popírá.

K této velmi chvalné práci jest důstojným vchodem a úvodem překrásná a velmi vzletná báseň p. Vlad. Šťastného:

»První bohoslužba na Moravě« a rovněž tak důstojnou závěrkou jsou dvě básně z péra našeho slovutného moravského básníka p. Jana Soukopa, totiž »Květná neděle na Velehradě« a »Bořivojův křest.« K nimž druží se chvalně známá báseň: »Zvuky slovanské,« legenda od Frant. Kyselého, kterýž svými básněmi vyniká.

K době sv. Methoda odnáší se též povídka z časů Svatoplukových pod záhlavím: »Proroctví Methodějovo« od Václ. Beneše Třebízského, kterou považujeme za korunu všech jeho povídek a jako za jeho poslední labutí zpěv. Jako vůbec všecky kresby jeho z dějin českých, vyniká i tato kresba vroucnou vlasteneckou láskou, rázností a úsečností slohu. Jest to kresba doby Svatoplukovy, tedy doby Cyrillo-Methodějské, a vylíčena zde mistrně nechvalná a velmi nebezpečná stránka povahy Moravanův, veliká totiž jejich náchylnosť k cizáctví, a pronešeno zde svatými ústy Methodovými velmi důležité a všeho uvažování hodné proroctví: »Běda zdejšímu lidu, když dá sluchu cizákům. Běda zemi této, kdyby cizí semeno mělo se v ní ujati a vzrůsti . . Běda každému, kdo v dědictví Svatoplukově domorodný zvyk se sebe setřese a přiučí se mravům cizáckým . . Běda každému na věky! Svým vlastním hříchem bude trestán nejhrozněji. Však se přesvědčíte vy všichni . . . Potom byste mne z hrobu vyhrabati chtěli, abych těchto slov odvolal, ale bude pozdě — pozdě.«

Před touto novelou předchází historický obrázek z církevních dějin moravských pod nápisem: »Obrana Jana Mráza, biskupa Olomouckého« (1397—1403), kterouž napsal náš slavně známý p. archivář zemský Vinc. Brandl, veden jsa při tom myšlénkou, že právě tak, jako slovanský apoštol sv. Method nespravedlivě osočován byl u sv. Stolice od německo-franckých biskupův, tak i česko-moravský biskup Jan Mráz, kterýž první na místě latiny užíval češtiny v úředních spisech svých, nespravedlivě posouzen byl od německého dějepisce Augustina Kaesebroda (1470 až 1513), jenž úmyslně všechny válečné útrapy, jimiž dotčený biskup ustavičně svírán byl, zúmyslně zamlčuje, aby jej pro zadlužení statkův biskupství Olomouckého, jinak docela nezaviněné, hanou okydati mohl. Za důkladné a světité obhájení cti českého biskupa jsme panu archiváři velmi povděčni. Jest to práce všestranně dokonalá, jakož vůbec dokonalé jsou všecky spisovatelské práce z péra našeho čelního spisovatele moravského.

P. Al. Dostál, v oboru literárním chvalně známý, podává dvě novelistické kresby »Smíření« a »Jak se pan purkmistr dostal na křížovou cestu.« Pan spisovatel osvědčuje se ve všech už přečetných kresbách novelistických výborným býti znatelem života společenského a rodinného našeho lidu, všech světlých i stinných stránek jeho národní povahy, všech jeho úsloví atd. a umí mistrovsky nakresliti obrázek života jeho, v němž se náš lid jako v zrcadle věrném vzhlédnouti, mile se pobaviti a spolu užitečně poučiti může.

Rovněž tak roztomile zábavné a spolu poučné jsou: »Povídačky z přástek« od chvalně známé spisovatelky naší moravské, pí. Františky Stránecké. Zaznívá v nich ve všech pravý tón vypravovatelky povídek lidu, stkví se v nich jasnosť a průzračnosť i z míry příjemná a lahodná barvitosť výmluvy.

Následující novella: »Oklamaná nevěsta« jest od našeho slavně známého kukátkáře p. Václ. Kosmáka. Jest to pěkná humoreska výborně se hodící pro naši dobu, v níž snubochtivé

ženštiny náramně klamány bývají od podvodníkův, kteří se přiznávají k zásadám zlopověstného Šenka a lehkověrné ženštiny svádějí, olupují a vrhají v propasť zkázy.

Po článcích poučných a zábavných následuje krátké sice, ale velmi závažné a výstražné pojednání **„o některých neveselých stránkách našeho národního hospodářství,“** jež napsal p. Fr. B. jak je byl poznal na svých cestách po Moravě k největšímu zármutku srdce svého. Hlavní vadu a stinnou stránku v povaze lidu našeho shledává p. Fr. B. v tom, že lid ten umí sice vydělávati, ale nikoli také šetřiti peněz, a že by v této věci měl se učiti od židův. Hned úvod v toto pojednání zaznívá elegickým (žalostivým) tónem: »Ten jí soukennický chléb« pravívalo se dříve v našich městech a městečkách, chtělo-li se o někom říci, že se má dobře, že je člověkem zámožným. Nyní o týchž soukenících všeobecné jest pořekadlo: »Brušperáci, Příboráci, Štramberáci, to jsou sami neboráci.« Nenasytný žralok, novověký kapitalismus, spolknul a požral nám všecky dříve tak hojné a výnosné živnosti soukennické a požírá nyní i ostatní drobné živnosti a drobný obchod.

Velké statky jsou u nás ode dávna v rukou cizinců našim národním snahám na mnoze nepřátelských, průmysl a obchod dostal se do nich před nedávnem, nyní — což jest nejhroznější a nejnebezpečnější pro náš národní byt! — přechází do nich i drobný majetek našeho selského lidu a to bohužel ne bez veliké jeho vlastní viny!«

A nyní vykládá p. spisovatel, kterak r. 1879 podle »Moravských Novin« v obci Jasené okresu Vyzovského přišlo šest selských usedlostí rozličné velikosti za příčinou lehkomyslného pití kořalky sedlákův na prodej a kterak téhož roku při veřejném přelíčení v Brně přišlo na jevo, že jakýsi hospodský z V. okresu Kyjovského počítá lehkomyslným sedlákům měsíčně za kořalku až 100 zl. a kterak jeden sedlák za 8 let propil za kořalku 1200 zl., jiný, stařec 81letý, (!) za rok 590 zl. a kterak vším právem »na Moravském Slovácku a Valašsku i v jiných krajinách, jmenovitě pohorských, mluví se o moru kořalečním, kterým se obyvatelstvo hubí a celé obce na mizinu přivádějí. V nejedné obci moravské nejlepší grunty selské přešly v majetek židovských krčmařů, jimž nyní bývalí (lehkomyslní) vlastníci za bídný groš a za kořalku robotují.

V St., okresu uhersko-brodském, viděl jsem novou tuto vrchnosť židovskou (kterouž sobě lehkomyslní sedláci sami dali) s hůlkou v ruce postupovati za svými robotníky na poli, jež do nedávna bylo jich majetkem (jež však **kořalkou** propili). Máť tam osm židů šestnáct největších usedlostí selských. Na Strážnicku Tvarožná Lhota sluje nyní »Lhotou Šimšovou,« poněvadž většina gruntů tamějších jest (za příčinou lehkomyslnosti bývalých držitelů) majetkem strážnického žida, jemuž lid »Šimša« říká!« — Tyto přežalostné zjevy zajisté velikým hlasem **k našim poslancům** volají, aby neotáleli na **sněmu zemském** neb na **radě říšské** žádati důrazně, by zákon o kořalečnictví pro Halič daný také na Moravu, zejména **Slovácko a Valašsko** jakož i vůbec na **krajiny pohorské** na Moravě vztažen byl, jinak celé tyto kraje stanou se obětí kořalečního moru, kterýž tam, jak vidno, strašně řádí. Proti koleře ustavují se hranice, aby do říše naší nevnikla a všemožné prostředky k odvarování zla toho se předpisují a proti stokrát zhoubnějšímu moru nemělo-li by se nic činiti?

Ale i následovná slova téhož výborného článku výstražného nemůžeme mlčením pominouti. Praví se dále:

»Všecky velkostatky od Uh. Brodu až dolů po rakouské hranice najaty mají židé (jimž lid tamější za kořalku pracuje). Natěživše odtud peněz skupují po dědinách (od lehkomyslných sedláků) grunty, jakož i dosavadní držitelé velkostatků rádi svůj majetek »zaokrouhlují« přikoupenými statky selskými. — Kolem cukrovarů tolikéž vznikají nové velkostatky z bývalých usedlostí selských (od sedláků lehkomyslně prodaných). V zámožné dříve obci B. celá jedna řada selských gruntů zmizela již v novém velkém dvoře tamějšího cukrovaru, mnohé grunty v Prušánkách staly se majetkem cukrovaru Břeclavského (vše to na moravském Slovensku, kde lid velice nevzdělaný lehkomyslně se pití kořalky oddává).

Některým sousedům v zámožných dědinách hanáckých znechucuje se poctivá práce na zděděném po otcích majetku, chytajíť se jich choutky »panské.« Aby těmto panským choutkám, náruživosti myslivecké a lenošnému živobytí vůbec hověti mohli, pronajímají hned anebo zrovna hned prodávají své grunty podnikavým a prohlídavým židům, jimž není obtížno těžiti z nich stále a bezpečně. Mnozí sedláci, prodavše své zadlužené grunty na Hané, stěhují se na chotáry valašské, z nichž zase obyvatelstvo valašské ustupuje do zaslíbené země do Ameriky.«

Užásáme se a krvácí nám srdce žalostí nad touto lehkomyslností našeho lidu, jenž v náramné zaslepenosti veden jsa podlými tělesnými chtíči vrhá se samochtě v propasť bídy a zkázy. I voláme opět a opět k našim poslancům velikým hlasem: Pomozte a zachraňte spěšně co se aspoň ještě zachrániti a spasiti dá! Tolikéž prosíme co nejsnažněji duchovní pastýře v těch krajích, aby, nechtějí-li konečně býti pastýři samých proletářů, výstražný článek tento co nejpilněji přečítali a zlatá slova jeho bedlivě uvažovali a spolu aby tomuto zhoubnému vysoce vzedmutému proudu zkázy vzděláním hráze všemožně bránili, jak to s velkým úspěchem a zdarem provedl kněz v článku tom uvedený ve své farnosti, a sice nejen tím, že na kazatelně hřímal proti nepravostem, nýbrž že i ve schůzích katolické jednoty (kterouž hned roku 1848 založil a doposud věrně pěstuje), důvěrně rozmlouvaje s údy téže jednoty o všech chytrostech a praktikách těch kterých lichvářův a kořalkářův, kterýmž o to jde, veškero jmění té které obce do svého měšce zahrnouti a obec tu úplně na mizinu přivedenou ve jho nejhoršího otroctví zapřáhati, a sice dle přísloví: »Kdo měšec tratí, nechť hřbetem platí.« —

Velmi vzácnou novinkou jest od hasiče psaný článek »O chránidlech proti ohni a novém hašení požáru.« Jsou to věci našemu lidu z brusu nové, neznámé a přece nad míru důležité. Bude zajisté každému milé dověděti se, kterak možno veliký oheň mnohem rychleji uhasiti, nežli podle posavadního způsobu pouhou vodou ze stříkačky; kterak možno i chudému občanu opatřiti si ohnivzdornou skříni, ohnivzdorný stolek ze dřeva, v němž by důležité listiny, šaty, prádlo před ohněm jisty byly; kterak to učiniti, aby se zástěra při ohništi, záclona od svíčky nechytla; jak možno dvě skleněné tabule a jiné věci na velmi úzké ploše dobře slepiti; kterak může hospodyně uražené ouško od pěkného šálečku dobře slepiti atd. O tom všem dozví se čtenář zde v plné a uspokojivé míře. — Neméně zajímavá jest druhá část tohoto článku: »o novém hašení požáru hasivými hmotami« t. j. prášky neb moučkami rozličných solí minerálních. kteréž se rychle ve vodě rozpouštějí a rychlejší hašení ohně umožňují, nežli se to pouhou vodou díti může.

Zvláštního povšimnutí zasluhuje laciná hasivá hmota Mezníkova ve Slavkově; nebo voda touto hmotou nasycená okamžitě udušuje požár na místě, kam padá. Kéž si všechny obce všimnou též závěrku tohoto článku, v němž se zákonem z r. 1882 spolkům hasičským jisté podpory od pojišťoven i ze zemské podporovací pokladny hasičské pro Moravu zaručují. Starejmež se o zřizování nových sborů hasičských, kráčejíce za příkladem německých obcí, kteréž v té věci jsou horlivější a ze zemské pokladny hasičské více těžiti umějí, nežli my, moravští Čechové. —

Jméno výtečného humoristy, pana Karla Lhotského, znají čtenáři »Moravana« už z předešlého ročníku z mistrovské kresby: »Babiččina výprava do Bochně.« Podobnou humoristickou kresbu pod nápisem: »Svadba cikánská« baví roztomile týž pan spisovatel čtenáře v tomto novém ročníku, v němž z péra jeho i jiný zajímavý článek shledáváme pod názvem »Graefenberk,« v němžto čtenář seznamuje se s osobností prostého rolníka a pasekáře, jenž jsa rozumu bystrého a ducha vnímavého stal se světoznámou osobou, jsa dobrodincem člověčenstva vůbec a zakladatelem blahobytu zvláště v okolí Graefenberku. Jest to — rolník Priesnitz.

P. prof. Vil. Ambrož, redaktor časopisu »Anděla Strážce,« básník moravský, podává nám v tomto ročníku »Moravana« dva velmi poutavé cestopisy své pod záhlavím: »Ve vysokých Tatrách« a »Dobšínská ledová jeskyně« s dvěma vyobrazeními. Že v obou článcích jsou krásné poetické kresby velkolepé přírody v Tatrách, snadně se každý domyslí, kdo zná pěkné básnické výtvory páně V. Ambrožovy. Ale bude mu také zřejmo, že netřeba nám cestovati do daleka (do Švýcar), abychom uzřeli krásy velkolepé přírody, protože takových krás máme v hojnosti na blízku, a sice na Slovensku v Uhřích.

Našim hospodářům, kteří si obyčejně nevědí žádné rady, jak ochrániti domácí dobytek od much, komárův a střečkův, a jak nemoci jejich poraněním v dobytku vzniklé vyléčiti, bude velevítán článek pod nápisem »o některých nejobyčejnějších cizopásnících našich užitečných zvířat domácích, jakož i osvědčených prostředcích, jichž proti těmto škůdcům s výsledkem upotřebiti lze.« Výborný to článek od p. Josefa Schwarze.

Pěkná a velmi zábavná jest pohádka od V. H. pod záhlavím »Najdek čili hloupý Honza,« kteráž nejen baví, nýbrž i mravně pozvedá.

Jako v předešlém ročníku »Moravana« pod nápisem »Co jsem zvěděl nového« podán obraz hlavnějších událostí z roku předchozího, tak podává se i v tomto ročníku stručný nákres všech hlavních dějů ve světě od června 1883 až do července 1884. Čtenář, jenž nemá kdy, každého dne noviny čísti, snadným spůsobem dozví se zde přehledně všeho, co se za ten rok důležitějšího ve světě přihodilo.

Na to následují ještě přečetné výborné »rady pro domácnosť a hospodářství« na př. léčební prostředek na spáleniny, na vyhubení čmelíkův a jiného hmyzu u drůbeže, na utišení koní, kteří se nedávají kovati, prostředek aby slepice brzo nesly, nejlepší prostředek proti švábům, osvědčený prostředek v chorobách ledvin jakož i močového měchýře, prostředek na vyhubení ponrav, na udržení se masa za velikých paren, na odstranění bradavic, mozolův a kuřích ok atd. Povšimnutí jest též hodno 16 pravidel při ošetřování koní a závírka tohoto článku o umělých mezistěnách, kteráž pro včelaře jest velmi důležita.

Podle staré zásady, že vší chvály hoden, kdo ku čtení poučnému umí při-

mísiti i zábavné věci, jest také i v tomto ročníku »Moravana« připojena hojnosť anekdot ku zasmání a rozveselení mysli. Konečně netřeba podotýkati, že všechny tyto výborné články předchází správně složená část kalendářní i seznam křestných jmen podle nejlepších a nejspolehlivějších spisův a že na závírce všech článků stojí sazba kolkovní, nejpotřebnější metrické tabulky, sazba poštovní a telegrafní, jakož i výroční trhy na Moravě a ve Slezsku s připojeným bohatým »Oznamovatelem.«

Již z tohoto stručného přehledu všech článků kalendáře »Moravana« na r. 1885 vysvítá s dostatek, jak veliká jest bohatosť, rozmanitosť, zajímavosť i užitečnosť obsahu jeho. Pan pořadatel jeho, P. Placid Mathon, hoden zajisté vší chvály a vděku našeho, že přihlížel s největší pílí, svědomitostí a obezřelostí ke všem potřebám lidu našeho a opatřil kalendář ten velmi důstojně pěknými kresbami k roku velikému, slavnostnímu, kterýž jest rozhraním mezi uplynulým a na novo plynoucím tisícletím křesťanského života na Moravě. A při tom všem ponechána tatáž skrovnická cena (45 krejcarů) jako při ročnících předešlých. — Aby se v našem lidu zabránilo svůdnému čtení kalendářův proticírkevních, vznášíme na všechny věrné katolíky vůbec a na velebné duchovenstvo naše zvlášť snažnou prosbu, by tomuto kalendáři, církevním duchem prodchnutému, klestili cestu do každého domu, do každé chatrče, aby tam byl vůdcem, rádcem, andělem strážcem, utěšitelem a připravovatelem k důstojnému slavení jubilejního roku svatomethodějského.

Dr. Matěj Procházka,
čestný kanovník.

Květiny jarní se zvláštním zřetelem ku květeně domácí upravil profesor V. Rosický. S 71 barevnými obrazy, které dle přírody malovali J. Schermaulová a Jos. Seborth, a s četnými dřevoryty. Nákladem F. Tempského v Praze. Sešit 8. Úplně ve 12 sešitech po 50 kr.

Ottovy **Laciné knihovny** serie VII., sešit 29.—32. Krásná Jenny, román T. Gautiera, přeložil B. Frida. Obsahuje mnoho dobrodružného a čtenáře napínajícího; o celistvém dojmu nelze nám dříve se pronésti, nežli po ukončení celého spisu.

Potřeba časových brožur.

Naše doba shání se jen po zisku a rozkoších vezdejších, a podle toho řídí se i literatura její. Spisů zábavných a o zisku poučujících vydává se hojnosť, ku mravnému však a člověka důstojnému životu vedoucích velmi málo, vyjímáme-li časopisy náboženské. A přece ukazuje se vždy více potřeba poučiti obecný lid aspoň malými brožurami a upozorniti jej na hlavní jeho vady, které mu jsou nejen k necti, nýbrž i ke hmotné škodě. Němci vydávají již po celou řadu let tak zv. „Broschüren-Cyklus,“ ba i Maďaři chápou se této nepatrné sice, avšak vydatné zbraně proti vzmáhajícímu se nekřesťanskému stohlavému zlořádu ve společnosti lidské. Jmenujeme tu horlivého M. Tótha, jehož maďarské spisy některé na slováčtinu přeložil Martin Kollár, redaktor „Katolických Novin“ a ve své „Zábavno-poučné zahrádce“ vydal. Jak nám dosud známo, vydány již tyto brožurky: Víra štít a kotva křesťana v nynějších časích. — Rozprávky politické i nepolitické. — Moderní zásada národnostní a křesťanstvo. — Nové volby a stará víra. — Ne-

zlořeč. — Diktovány jsou tyto spisky vnitřním citem povinnosti křesťana a citem sebezachování a mají za účel probuditi dřímající poctivce a lidi dobré, avšak slabé vůle. Výmluvně to dosvědčuje „slovo závěrní“ spisku „Nezlořeč,“ a sice: Jistý, ve společnosti vynikající člověk opovážil se u přítomnosti sv. Jarolíma Pánu Bohu se rouhati a ještě za zlé to měl, že ho ten svatý muž náležitě pokáral. Tu řekl sv. Jarolím: „I psi štěkají, ubližuje-li kdo pánovi jejich, a ty žádáš, abych se neozval v záležitosti Pána Boha? — Umříti vím, ale mlčet nikdy!“

Jest u nás velice mnoho záležitostí, o kterých třeba způsobem obecnému lidu srozumitelným nejen v novinách psáti, nýbrž i brožurkami, hojně rozdávanými, lid poučovati. Apoštolát tisku pokládá si to za svůj úkol, takové brožury vydávati a rozdávati, žádoucno však jest větší účastenství: 1. těch, kteří na potřeby společnosti lidské upozorňují, resp. brožury sepíší; 2. těch, kteří takové spisky právě tam v těch kruzích by rozdali, pro které jsou psány, a 3. větší účastenství hmotně podporujících členů apoštolátu tisku.

Kéž by tyto pokyny nebyly hlasem volajícího na poušti!

Účastníci apoštolátu tisku.

(Nově přibyli do 25. srpna 1884.)

Fab. Florian z Haatsche 5 zl. Z Poličky: Terezie Eisedlova, měšťanka 1 zl., Kateřina Lidmilová, majitelka domu 1 zl., Vácslav Friedl, obchodník 1 zl., Maria Andrlíkova 1 zl. a Lucie Křiklavová, měšťanka 1 zl.

FR. ENDERS,
sochař v Praze,
v Karlíně č. 39.

Pro kostely,
kaple a kláštery!

Sochy svatých,
světic, českých patronů
atd., přesně provedených, v každé velikosti, z kamenné smíšeniny, v barvách a bohatě zlacené, též jen v jedné barvě.

Sochy tyto mají tu výtečnou vlastnosť před dřevěnými, že jsou ohnivzdorné a nevezmou nikdy zkázu trhlinami. Vystavené jsou samé vždy a každá návštěva je vítána.

Na obmyšlené zakázky půjčuji fotografie, jichž vrácení po nahlédnutí si vymiňuji.

„U červené hvězdy“ (dům řádu křížovníků).

Ozdoba příbytku!

Obrazy barvotisku
velikosti bez rámu 60/74, s rámem 80/94 centim.
„Pasák“ a „Pasačka.“
Původní cena každého 12 zl., nyní 3 zl. 50 kr.
Rám 6 zl.
Administrace „Jab. bibl.“ v Brně.

Tiskem benediktinské knihtiskárny v Brně.

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. Číslo 10.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškery dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Špatná kniha hubí lidskou společnosť.

(Z pastýřského listu biskupa Avrachesského.)

Na jakých pak základech spočívá trvání a blaho lidské společnosti? Základové tito jsou: pořádek, práce a láska k vlasti.

Ale co rozumíme pořádkem čili řádem? Nic jiného, leč poslušnosť k představeným a úctu před zákonem. — Tvrdí-li však spisy bezbožecké, že není Boha, nejsou-li pak všickni lidé sobě rovni? A jsou-li sobě rovni, kdož může se odvážiti a v čí jméně a jakým právem žádati od ostatních poslušnosti? A tak, kdožkoli popírá jsoucnosť Boží, hájí bezuzdnou a neobmezenou svobodu lidí, snižuje poslušnosť na liché heslo, ruší všechen řád společenský a dává volný průchod vzpouře a povstaleckému odporu. — A jaká jest úcta před zákonem? Co lze dosíci zákony, nepanuje-li mravnosť v lidstvu?

Věru, nikdo nemůže popříti, že máme zákonů na haldy a již skoro každý krok předepsán jest zákonem. Ale tažme se, prospívají-li co? Zamezují-li zákony nekonečnou řadu neřestí, jako nevěru, křivopřísežnictví, cizoložství? Zamezují-li hrozné zločiny, jako vraždu páchanou chladnokrevně, ba i s jakousi pýchou, jak se to událo nedávno ve Vídni? Zamezují-li snad novodobé zákony samovraždu, vraždu manželů, otců, dětí, zločiny to, při jichž pouhém vyslovení zmocňuje se duše šlechetné nejvyšší opovržení? — Nic nespomohou předpisy zákonné tam, kde není mravnosti, a mravy jsou za naší doby špatnými knihami a novinami pokaženy a otráveny; u dítěte předčasnou předzralostí; u jinocha nestoudnou bezbožností; u muže, poněvadž zanedbává nejsvětější povinnosti svoje; u starce, jehož chladná krev nechrání od výstředností a šediny nebrání od hanebných skutkův. Toť příčinou rozšířené nemravnosti, spustlosti a proto i záhuby lidské společnosti.

Společnosť prospívati může jen vytrvalou, nechabnoucí prací, neboť již apoštol Pavel dí: „Jsme údové jednoho těla.“ A jako celé

tělo nemůže prospívati a býti zdrávo, nepracují-li všichni údové k jeho dobru, tak nemůže ani lidská společnosť zkvétati a prospívati bez práce. Či jest snad soudce jen sobě k vůli soudcem? vojín jen sobě k vůli vojínem? Či pracuje obchodník, řemeslník nebo rolník jen a jen pro svou kapsu a svůj zisk? Nikoliv, pravíme. Společnosť lidská jen tehdy může trvati, když jeden slouží druhému, když obchodník prodává, co řemeslník vyrobil a rolník v potu tváře sklidil, když vojín hájí vlasť, a soudce vynáší spravedlivý soud a uklízí domácí svár. Ústane-li se ve společnosti pracovati, nastává nespokojenosť, zavládne chudoba a na konec bída a nouze.

A jak působí na práci špatné knihy? Nabádají či odpuzují od přísné práce? Nuže, žádejme po otroku knih špatných, aby poctivě a svědomitě pracoval! Běda, špatné knihy neponechají mu k práci ani špetky času, zabírají všechnu jeho mysl. Ale to by nebylo ještě nejhorším zlem. Horší věc jest, že špatné spisy a nemravné romány podrývají v člověku chuť a schopnosť k práci, že ničí všechnu mravní sílu a odhodlanosť. Neboť kdo jest schopen námahy duševní, když mysl jeho ovládána jest necudnými obrazy sílu duševní oslabujícími? Může-li pak se po kom žádati námaha tělesná, když nejvyšším cílem jeho jest požívavosť, když životní šťávy jeho nemírným rozkošnictvím vyhynuly?

Takovým způsobem špatné knihy vrhají společnosť lidskou v záhubnou propasť. Když pak náruživí čtenáři takových knih nemají tolik mravní a tělesné síly do sebe, aby vlastní prací se obživili, vztahují ruku svou na majetek cizí, pomáhají sobě krádeží a vzpourou. Ba, těch špatných knih! Ony to jsou, které sbírají hrůzyplodné pluky oněch zahalečů, kteří jako rozpoutaná bouře hlásají vraždu a vzbouření a vždy jsou pohotově strhnouti překážky, které se staví v cestu jejich krvežíznivosti a loupeživosti. —

Společnosť lidská může konečně prospívati jen vlastenectvím, t. j. láskou k vlasti, oddaností a obětovností. Ale špatné knihy neplodí než soběckosť a požívavosť spojenou s nekalými choutkami. Jak je tedy lze, aby knihy takové daly zkvésti sebezapření, jakého je potřebí, aby kdo hotov byl život svůj položiti na oltář vlasti?

Ó vlasti! Marně požaduješ obětovných skutkův od jinocha, jehož srdce zkaženo a otráveno jest špatnými knihami! Jak by mohl hlasu tvého uposlechnouti člověk, v jehož žilách vře zžíravý plamen vášní? — Darmo voláš k obraně své zdravé a silné pokolení! Vždyť necudné knihy plodí jen vyžilé, sesláblé zástupy. Vlasť potřebuje mužů celých, kteří s ochotou obětují životy své za věc spravedlivou, za česť a slávu její; a zatím jsou tu jen smyslní snílkové, kteří jen v přítomnosť věří, a na nic jiného nedbají, nic nemilují a ničeho si neváží, leč vezdejších požiteb. Proto ne bez příčiny zvolal statečný syn národa francouzského za poslední války: „Jsme přemoženi, proto že nám poslali mnoho vojínů, kteří nechtěli umříti!“ — A čím to, že nehodným babám těm nechtělo se umírati? Inu, co den slyšeli hlásati špatný tisk

sterým hlasem: „Není Boha, není života posmrtného, po smrti je všemu konec!“ —

Než, Boha nikdy neodčiníme. A mějme vždy na paměti, že Bůh nejen slávu, ale i trvání vlasti učinil závislými na dvou podmínkách: na víře, která jest nejpřednější podpěrou neohrožené zmužilosti, neboť víra zaručujíc nám život posmrtný, dodává velikomyslnosti a obětovnosti; a na ctnosti, která vyvyšuje člověka nad život smyslný, naplňuje ho statečností nelekající se nižádného nebezpečí ani oběti, dodává muži rekovnosti.

Sám Rousseau nemohl nevyznati: „Evropa přeplněna jsouc vojáky, komedianty a špatnými knihami musí přihlížeti k tomu, jak v lůně jejím rodí se bídné pokolení, jež není ani hodno života; ale Evropa také jednou sklidí za žalného nářku toto ovoce nových nauk a podle ovoce toho pozná všechnu tu zhoubu novodobých zásad. Ale pak, posuzujíc učitele ony, žáky jejich i vůdčí jejich zásady, pak pozná Evropa, že takové nauky a zásady učinily nejen opovrženým, než i nešťastným celé století, v němž ovládaly.“

Zničující to věru výrok! A v pravdě i světové dějiny nasvědčují tomu nezvratně. Neboť na hrobním kameni všech vymřelých národů, všech národů druhdy mocných a nyní v zapomenutí upadlých, všude vyryto nesmazatelným písmem: „Zhynuli smilstvím a sourodou družkou jeho, nevěrou!“

Směr nábožensko-národní v literatuře.

Potěšitelný to úkaz, že již v širších kruzích počínají si všímati stránky náboženské v literatuře naší a přestávají býti slepými naproti mnohým výkvětům módního liberalismu. Sdělujeme, co o tomto napsal p. Al. Dostál, „v Liter. L.“ číslo 16.

Nebude zajisté nikoho, jenž by nedosvědčil pravdy, že otcové naši hlubokým a z přesvědčení plynoucím náboženským citem vynikali nad ostatní národy, že otcové naši prodchnuti byli živou vírou, ať se již k tomu či onomu nakloňovali náboženství, a že přesvědčení své zalévali krví mučenickou. Bychom věc vůbec známou a světla jasnější důvody doličovati nebyli nuceni, rceme jedním slovem: víra předků našich bývala vezdy vroucna a náboženské jejich přesvědčení pevné, a kolikráte národní život ve vlasti naší povznesl se k vyššímu stupni, vezdy rozmáhal a tříbil se také život náboženský. Buďte nám patrným a zřejmým příkladem Milč, kanovník kapitoly pražské, a Štěkna za dnů císaře a krále Karla, kteří čtyřicet let před vystoupením Husovým proti neřestem na svých kázáních horlili osoby světské i duchovní kárajíce.

Ať pominu velikých obratů náboženských v Čechách, jež až do výstředností na obou stranách přivedly náš národ, ať pominu památného boje stran náboženských, jenž slávu národa českého v cizině hlásal, vlasť naši však v pustinu obracel; dotknu se toliko vyvinutého života národního za Ferdinanda II., kdy Češi privilegií zbraní hájiti byli nuceni

a životy své pro vlasť na oltář kladli. Při tomto samostatném hnutí života národního vidíme život náboženský při otcích ku podivu vyvinutý, víru a přesvědčení takové, že čtouce dějiny ty maně sepneme ruce a hlavou nám kolují myšlénky, že předkové naši daleko a daleko předčili nad své potomky.

Známo vůbec, jak před třicetiletou válkou v Čechách obchod kvetl, jaký blahobyt ve vlasti naší panoval, na jak vysoký stupeň literatura česká byla povznesena; a přece vezdy a všude vanul duch náboženského přesvědčení, jenž nejlépe se ukázal po r. 1620., když kolem padesáti mužů stavu panského, rytířského i městského, bych tak řekl: hlav národových, bylo zjímáno. Amos Komenský vydává o nich pochvalné svědectví: „mužové to pobožnosti, opatrností, mysli udatností před jinými zřetelní, kteří mladá léta v učení, v zbroji a v prohledávání cizích zemí strávivše ostatní věk církvi a vlasti k dobrému obecnému všelijak radíce vynakládali.“

Mužové, kteří na staroměstském náměstí umírali s chvalozpěvy, dobrořečením a modlitbou na rtech, citáty písma sv. si připomínajíce, byli horlivými národovci, vlastenci, byli však také muži důvtipem a rozumem proslavení, ve světě zkušení a pravou vírou prodchnutí. Víra jejich plynula ze zřídla nezvratného přesvědčení, a jako hlavy národa našeho nelíčenou věrou vynikali: tak je nám souditi, že i údové hlav těchto vlažnými býti nemohli a opravdově také nebyli, jak dějiny zřejmě dosvědčují.

Život národní byl těsně spojen se životem náboženským, druh nemohl býti beze druha; když národ vzkvétal, i náboženství vzkvétalo; když národ klesal, i náboženské přesvědčení mizelo. Nepřátelé, dorážející na vlasť, doráželi i na náboženství, a Češi chránice vlasti své, bránili též víry svojí.

Dokud byl v Čechách život národní, také život náboženský vzkvétal; a netečná ve věcech víry ochablosť vznikne jen v odrodilém a slávy otců svých nepamětlivém potomstvu.

Násilné rozšiřování náboženství katolického bylo příčinou rozporu mezi národností a náboženstvím katolickým. Češi památkami věhlasných předků poutáni byli ku kalichu a když násilím uváděni jsou do lůna víry římské, první zakotvena hráz mezi vědomím národním a náboženským. Nedivme se, že Češi v době pobělohorské, vidouce strom víry své podťatý, viděli ohrozenu i svoji národnosť. Nedivme se, že staří naši otcové, vidouce své bratry pro přesvědčení náboženské na tortuře a mučidlech, z toho srdce zanevřeli záští proti výbojným katolíkům.

Na místo pověstných dragonův a císařských komisarů, podporovaných cizinci ze všech končin do Čech volanými, mužové rozumní a obezřetní, jakožto správce lidu představení, života příkladem, horlivým čisté pravdy hlásáním více byli by zmohli nežli všechna reformace. Z tohoto pramene vyprýštil rozpor mezi národností a náboženstvím. Emigrace česká, pálení „kacířských“ knih, pronásledování, kde se jen co českého naskytlo a nalezlo, a jiné byly příčinou záští a nepřízně mezi oběma vzniklé. Tolik o minulosti. —

Táži se, zdali nyní může se v písemnictví našem srovnati ráz náboženský s rázem národním? Zda-li mohou vedle sebe obstáti, či jeden druhému je na závadu? Řekne snad někdo: „Já píši pouze na základě morálky, na základě čistě ethickém a vylučuji veškeren ráz náboženský.“ — Dobře, připouštíme. Než, shoduje se s morálkou toho či onoho spisovatele při každé příčině hanu metati na víru katolickou? Shoduje se s jeho morálkou líčiti vraždy jako jediný pro-

středek zbaviti se života, stavěti ctnosť na pranýř, tupiti jistou třídu vzdělaného lidu, posměch si tropiti ze všeho, co jinému je svato? Je to ráz čistě ethický, je to touha dosíci objektivní pravdy? Je to chléb, jímž sycen má býti národ, je to zdroj, z něhožto čerpati má lid svoje vzdělání, je to četba, jíž se tříbí vkus?

Se všech stran ozývají se hlasy, že tak, jak se dosud u nás namnoze píše, psáti se nesmí. A věru hlasy ty jsou oprávněny. Kde jen lze, a kde jen malá příležitosť se naskytne, metány žerty, vzbuzován posměch, kydána hana na — náboženství. Minulosť líčena nejděsnějšími barvami a přece víme, že fanatismus náboženský na obou stranách byl stejný; a mají snad na černo líčené dějiny (byť i pravdivé) býti poučením, povzbuzením? Na špatných vzorech neradi se učíme a pro mládež takové učivo otravou. — Lid miluje utěšené obrázky, usmíření závěrečné a nikoliv neuspokojující rozruch vzbuzený v srdci našem. Tak literatura neučí, nepovzbuzuje, ale vede ke sváru, zášti a nenávisti. Tak na př. v jisté knihovně pro lid vylíčen nejhanebnější charakter kněze cizince do Čech přistěhovalého a jinde krále chlípníka. Zdá mi se, že spisovatel popisuje hříchy a hanebnosti, čtenáře právě věcem těm učí. A to má býti literatura pro lid?

O básních nemluvím. Ty lidu našemu neuškodí. Lid jim nerozumí; jen mládež vzdělané třídy fantasii jimi napíná a pel nevinnosti stírá. O sloučení národního s duchem náboženským není zde řeči.

Jistý spisovatel zvučného jména líčí v povídce své potulky prohnaných světem vojákův a když dost a dost ctnosť a věrnosť na pranýř postavil, trestá — nemoha snad na 424 stránkách skončiti — hlavního hrdinu tím, že mu vojáci „košili nad hlavou svázali do uzlu“ a holemi střískali nahé tělo jeho. To je usmíření pro čtenáře?

Kde jsou ti staří spisovatelé, kteří prodchnuti jsouce pevnou vírou, utěšeně veršovali a krásné, nezávadné psali obrázky lidu k potěše a vzdělání? Nebo již tak bývá souzeno, aby, čím výše literatura dostoupí, tím více se brodila ve věcech smyslných a necudných? Že velmi mnoho čerpáno bývá z literatury francouzské, naskrze smyslností prosáklé, nelze upříti, a makavým toho důkazem jest několik povídek v jedné „bibliotéce.“ Již názvy a obsah nasvědčují tomu plnou měrou.

Jen tak některý obrázek. Varhany místo nábožné písně spustily polku, lavice proměnily se ve stoly plné pokrmův, andělé nalévali víno, na kazatelně čten taneční pořádek, převor „ve frak oděný“ kráčí se sákristie k oltáři. „Popošel před hlavní oltář a poklonil se před velikým obrazem svaté. Svatá se sice začervenala, ale přece sestoupila a nechala se k tanci obejmouti.“

Může-li býti něco frivolnějšího na světě? A poněkud dále spisovatel líčí líbánky v klášterním sklepě a frátera, který se na smrť opil. Převor dal mrtvého vynésti ze sklepa, „ohnuli mu kolena, sepjali mu ruce a podepřeli jej o sloup“ před sochou „panenky Marie.“ Ráno volal veškeren klášter: „Zmrzl modle se.“

A jen poněkud dále v téže sbírce pařížských odřezků vypisováno „zhoubné“ vyučování v ústavě sv. Anny. Převorka bije děvčata kotníky do čela, „by ucítila osvícení, kavalír vybírá si ze schovanek nevěstu a líbá jí arcibiskupem posvěcený kotníček“ (hostina při té slavnosti stála 1500 frankův) a posléze páter Alois, zpovědník mladé paní, ničí její domácí manželský mír. V téže sbírce vedlé věcí opravdu pěkných a cenných jest několik podobných klášterních obrazův a historek.

Nedávno brojeno proti „krvavým románům.“ Ejhle je! Jsou sice v jiném šatě, vykrášlily si skráně a také řečí zlahodněly, ale zrno není ničím jiným nežli krví. Jako feuilleton vycházela povídka, jejížto hlavní hrdina na kříži se oběsil, druhý v líhu utopil, třetí jinou nepřirozenou smrtí sešel, a to vypravováno tak pěkně, že nikomu na mysl nepřijde, že by četl vlastně krvavý román v lepším rouše.

Je to správně jednáno? Proti kterému vyznání náboženskému spisovatelé nynější tolik si dovolí jako proti katolickému? Má-li lid spisy býti zároveň vzděláván, musí se bráti literatura směrem docela jiným, musí kráčeti starými stopami, stavěna býti na základě náboženském. Zdá mi se, že by tito dva činitelé ani odlučováni býti neměli, že by ruku v ruce spolu bráti se měli: pak byla by literatura účinnou, zušlechťovala by, vzdělávala by směrem nábožensko-národním.

Ještě slovo o krvavých románech.

Napsal *Al. Dostál.*

Již by člověk myslel, že „krvavé“ romány z Trachtovy, Bambasovy, Bensingrovy a jiných továren „řezníků literátů“ dávno jsou odsouzeny a soudným, vzdělaným čtenářstvem zamítnuty; však klamali bychom se velice, záležitosť tu ad acta úplně odkládajíce. Nejen že ona zhoubná literatura v plné nahotě umrlčích ruk, bratrovražd, podvodů, smyslností nadále kvete, nabývá půdy nazvíce u nemoudrých lidí: dělníků neuvědomělých, děveček a tovaryšů; literatura ta odívá se rouchem pozlátkovým, aby zrak ošálila, béře na se závoj francouzských „velikánů,“ by se tím spíše vedrala do rodin, chytá se nejnovějších sensačních událostí, by došla odbytu a rakoviny co nejvíce naplodila jedovatým jazykem svým.

Na vše se mohu příklady ohraditi z doby nejnovější.

Potkal jsem onehdy jednu slečnu s velikým svazkem modrých knížek. Ustrnul jsem nad zjevem tak řídkým a v prvém okamžiku mně napadlo, že to nějaký německý časopis. Dohoniv čtenářku a dav si pevně špagátem stažené roztrhané sešity ukázati, podivil jsem se nemálo: „Umrlčí ruce.“ —

Když se vraceli studenti z Prahy na prázdniny, také jsem měl česť s jedním o literatuře porozprávěti. Chlubil se, že má dostatečnou zásobu z nejnovější literatury. Zvědavosť není pěknou ctností, a přiznám se, tu chybu mám. Navštívil jsem pana studenta k vůli novinkám literárním. Mezi pěknými a cennými věcmi na spodě objemného kufru nalezl jsem také Zolovu „Nánu.“ —

A do třetice všeho zde zlého; jaký pak spis nyní leží nejčastěji na toaletním stolku vedle všech láhviček a mastiček, tinktur a neřádů? Je to „Hugo Šenk,“ jejž nám nejnovější doba a horlivé Hynkovo knihkupectví bylo přineslo.

Není tedy krvavá literatura pranic udušena, kvete co nejkrásněji; jenom že kapala-li dříve krev červená, kape nyní modrá. Chudina se co nejdříve vymaní z jedovatých těch škvárů a inteligence bude se sytiti na dále knihami francouzských i českých literátů řezníků. Nepostačí jenom lkáti nad zkázou mladého čtenářstva, musíme přihlédati k tomu, jakým způsobem bylo by lze buď potlačiti, buď zameziti zúplna zhoubný vliv ten.

Někdo řekne snad, že nejlepším vymořovacím prostředkem ničeho neodebírati. Pravda, ale každý není tak vzdělán, obeznámen, že místo „ryby kupuje hada,“ a pak kolik set, ano tisíc těch románů putuje již mezi lidem, a to v tuhých vazbách, zabalených v pevném papíře, a jak dlouho tyto ještě vytrvají!

Aby byla učiněna přítrž budoucímu se rozmnožování, tedy ovšem nejlépe vymořiti nesvědomité nakladatele, kteří jenom o svůj zisk a kupcův okrádání hrají, a to tím způsobem, aby od těch, kteří prodávají, tisknou a nakládají romány krvavé, nikdo neodebíral také věcí dobrých, nezávadných. Pak by zajisté nechali nekalého řemesla I slavná vláda sem by měla ostří konfiskací obrátiti a hned v zárodku zhoubného červa udusiti. Zajisté by pak bylo méně případů vražd, krádeží a jiných zločinů.

Dále odmítejme všechny nápady drzých kolportérů a kdyby i věci řádné nabízeli, jakmile spatříme v jejich zásobě román krvavý, hned nejen sami od nich ničeho neberme, ale i sousedy varujme před vlky v rouše ovčím. „Milý příteli,“ odbyl jsem jednou podobného, „takových věcí nečtu a topiti jimi bylo by příliš drahé.“

Ani obrazy „na plátně“ nedej se nikdo chytiti. Rám z hlíny, obraz papírový na plátně přilepen. Až zvlhne, rozpadne se, poněvadž nestojí ani za ten doplatek ke dvaceti neb třiceti sešitům.

Až potud slyšeli jsme bezpočtukráte. O krvavých románech psáno a mluveno příliš mnoho. I žerty tropeny, jako ku př. abychom přenášeče literární krve bavili, že neplatí potravní daně. Ale ptám se, co s těmi romány, jež pěkně svázané stojí v almarách, kolují dům od domu, které již jsou v rukou čtenářů a to dobře zaplaceny byvše? Co s těmi? Těch nikdo snadno z rukou majitelů nedostane. — Kdyby si někdo koupil místo léku jedu, nevyhodí jej, ale uschová. Proč? Stál peníze. A žádejte na lidech románů zhoubných, nedají jich. Také stály peníze, a to hodně mnoho. Dokud však tyto dvojostré nože v rukou nerozumných dítek budou, dotud stále a stále čekati jest zhoubného jich vlivu.

Nabídl jsem jednou jednomu člověku za historický román „Krásnou židovku“ menší povídku obsahu chvalného. S radostí mi vyměnil román krvavý, řka: „Aspoň budu míti něco nového.“

Na sta podobným způsobem přílišnou lácí po Čechách roztroušených evangelických biblí bylo vyměněno a mnohá krajina nadobro očistěna.

Dovoluji se tedy tázati: nedala by se aspoň většina — když ne všechny — krvavých románů tím zmařiti, že by jich majitelům nabídnuty byly knihy obsahu chvalného, knihy dobré? A když by kdo aspoň několik si jich vyměnil, musí poznati, přečta nové knihy, onen veliký rozdíl, onu prohlubeň, onu zející propasť. Snad se mu nikdy lepší knihy do ruky nedostalo, snad neměl příležitosti lepší čísti a vrtí hlavou nad obsahem krvavých foliantů, jako onen sedlák, když mi řekl, „že to přece tak nemůže býti pravda, jak to tam stojí a leží.“

Avšak nastává otázka: odkud bráti ony knihy ku výměně? Jednotlivec nemůže svésti takový náklad. Jen tak jsem slyšel, že sestoupeny kdesi spolky, jež si vzaly za účel, od lidí krvavé romány kupovati. Zde by se mohlo státi, že by si milovník románů za staré přečtěné nových nakoupiti mohl. Buď tomu jak buď, lépe bude, když lidu do rukou hned řádné věci se dostanou. Ve mnohých „Dědictvích,“ knihoskladech, u mnohých soukromníků leží na sta, ano na tisíce knih v prachu; již zahnívají a odpočívají jako mrtvý kapitál. Byl jsem podobných spoust knihových svědkem. Jako sáhy

dříví leží hromady knih ladem; dědicové jsou poděleni, tisk zapraven a knihy čekají šťastného z mrtvých vstání. Po letech budou prodávány za několik krejcarů. Knihkupec u podobných zbytků odtrhá staré desky, nové nalepí, a je „Druhé vydání.“ Náklad na knihy dávno uhražen. Že by to s nynějším nakladatelstvím špatně vycházelo, není pravda; páni nakladatelé si staví domy při každém novém ročníku o patro výše.

Tyto mrtvě uložené kapitály buďtež poskytnuty ku výměně za krvavou plevel. Nikdo tím ničeho neztratí, jsou to přebytky, které přinesou stonásobný užitek. Těch, kteří by se podjali práce vyměňovati knihy, přihlásí se za krátko; vždyť zvláště v továrnickém místě veškera literatura jen takořka podobnými spisy se vyznačuje.

Při té příležitosti třeba dodati, že právě tam, kde Češi na německých, šulferajnských školách základu vzdělání (!) docházejí, jest co nejvíce krvavá literatura zakořeněna, poněvadž ve škole o lepších spisovatelích českých zmínka se neděje a lid německých knih čísti nemůže, když se po šestiletém učení ani česky, ani německy nenaučil. Jen tak co pochytí doma od rodičů Čechů, to si odnáší do života.

Od takových knihkupců ničeho neodebírejme, kteří ziskuchtivou žádosť na útraty zmařených rodin, o pel nevinnosti oloupené mládeže ukájí, byť vydávali spisy sebe lepší, byť darovali školám celé tucty písánek a jiným způsobem na jedné straně pokálenou česť své firmy očisťovati se snažili.

Jako nikomu nedovoleno rozprodávati po domech jed a ciankaly, a s divnou by se podobný kupec potázal, tak nemá býti dovoleno vyšší autoritou kolportérům roznášeti jed literární ciankaly krvavých románů. Na prvém místě censura, pak sl. úřady mají prohlížeti kolportérům rance, není-li v nich cosi škodlivého a dle seznamu nebo hned po paměti skonfiskovati knihy špatné. Vždyť je pozná každý, zapáchají „tajnostmi,“ „krví,“ „katovstvím,“ jsou to výplody Černého, Moravského, Bambasovy a j. z dílen: Bensingrovy, Hynkovy, Šálkovy, Neubertovy, Trachtovy, Veilovy, Vybulkovy, Bušákovy, Irrgangovy, Karafiatovy atd.*)

Kdo máš spojení s knihkupcem a dovíš se, že si také smočil ruce v „krvi,“ hned přetrhni s ním všechny svazky; kdo znáš kolportéra s „tajnostmi,“ dej ho vyvésti ze vsi, a kdo máš zásobu dobrých knih, nepotřebuje jich, jen s nimi do světa! Ať apoštolují, ať působí, ať smývají rakovinu, jež krvavé romány nasely!

Na konec třeba doložiti slovy vzorného spisovatele pro lid: „Je též známo, že i lidé uvědomělí nedovedou odolati těmto „knihám ďáblovým.“ Vědí, že knih těch čísti nemají, a stydí se za ně před lidmi vzdělanými; ale přece je čtou tajně, — poněvadž je to jedovaté lákadlo příliš mocno . . .“

A co říci o takových lidech? Těm jest všechna rada snad marna, ale přece posléze poznají, že čtou — plevel a sytí se otravujícím jedem.

---

*) Úplný seznam „ďáblových knih“ viz v Urbánkově „Knihovně pro lid,“ sv. III., od V. Špačka, učitele. Do r. 1882 napočtěno jich 79; k nimž vším právem se řadí: „Nána“ a „Dekameron.“

☛ **Příštím, objemným číslem nahradíme, o co jsme dosud méně podali.** **Redakce.**

Tiskem benediktinské knihtiskárny v Brně.

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. **Číslo 11.**

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškery dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Co s tou velmocí?

O jaké velmoci mluvím, laskavý čtenář jistě sám snadno uhodne: nenazváno jí tu poprve; nazval ji tak Napoleon, jenž velmocenským věcem jistě dobře rozuměl; ano, ten nazval ji velmocí, velmocí pátou; jesti to velmoc, jejímuž zařízení či raději výboji i naše listy sloužiti mají, jesti to — tisk. — Žel, že přídavek „pátá“ stal se velmoci té u mnohých — a těmi mnohými nejsou, opět bohužel, naši protivníci, nýbrž našinci — stal se, pravím, u přemnohých osudným: zmátli sobě, tak alespoň podle všech příznaků člověk jest nucen si mysliti, pátou velmoc s pátým — laskavý čtenář odpustí tu trivialnosť — kolem u voza. Jinak nelze vysvětliti si té bonhommie, té pohodlnosti, té hříšné nedbalosti, s jakou lidé na stráži, na svícnu často postavení, sledují, vlastně nesledují úžasné pokroky nakažlivého tisku ve všech vrstvách společenských.

Zdá se, že okolností tou i samo přijmění tisku, nahoře uvedené, přichází v pochybnosť: tisk zajisté jest o sobě věcí dobrou, na nejvýš užitečnou a spásonosnou; jestli tedy velmocí, proč nešíří mocí svou dobrých účinků, proč naň tolik naříkáme? Avšak jediný pohled na velmoc jakoukoli, poučí nás, že ani tu od pána — k otroku není daleko. Všeliká velmoc nynější úpí pod jařmem nějakým, králové, knížata, ministři jsou v jisté příčině otroky, řekněme na př., abychom pojmenovali věc pravým jménem — otroky tisku. Tedy je tisk přece velmocí! Ovšem, ale tak zotročenou, jak oni: potřeba zajisté činí otrokem; tisk potřebuje peněz, nuže, peněžníci koupili si jej za otroka, jenž se jim má dobře vyplatiti. —

Jak vyplatiti, patrno z okolností nynějších až příliš. Nejpraktičtější z nich zůstávají zrovna na svém poli: v penězích a výdělku, tam vládnou tiskem svým, tam provádějí rejdy své; odtud neunavnou činností a energií — po prostředcích se neptají a my se také neptejme! — podařilo se jim vytlačiti každého, kdo by jen poněkud chtěl se jim opírati; a to svědectví třeba jim dáti, že postřehli pravé chvíle své: předvídaliť, že odpor ten, ač vůbec nevelký a nepatrný, — i ten co do vytrvalosti jest jen chvilkový, napjali veškery síly, odpor ochabl a konec konců právě ještě lze viděti každému, kdo má oči k vidění: hmotné prostředky, bez nichž nelze ničeho podniknouti, jsou v rukou vítězoslavných protivníkův.

Jak vyplatiti má se otrok ten jiné třídě pánů svých, pociťujeme i my, jimž

odepřeno býti pány na bursách, v nejbližším okolí svém — v literatuře. V antickém světě byl otrok hovadem, pouhou věcí, ano mnohem méně než tou věcí, neboť byl si bídy své vědom a cítil ji, však byl také velmožem, jenž pochoval říši římskou — ať jen o ní se zmíním. Pochoval ji, zavládnuv v ní svou mravní zpustlostí, svou neřestí a ohavností, uvolniv plzkým bahnem zkaženosti své veškery svazky, jež budovu tu v jedno poutaly. Tím jest tisk nynějším pánům svým vzhledem k jiným. Říká se: má kniha, moje noviny atd., avšak tatáž kniha, tytéž noviny řekly by, mohouce mluviti, čtenáři svému: můj čtenář, můj — otrok, já otrok jeho, ale zároveň — bůh. A čím to? Právě jako tamto ve světě společenském potřeba, tak zde chtíč zotročuje. A chtíčové jsou, těch netřeba dlouho hledati, ani ne velice buditi, oni sami vyhledávají, komu by se v otroctví poddali. Oplzlosť, cizoložství, mravní zbabělosť a rozbřečenosť, necudnosť atd. atd. hledají jen, kde by našly sobě rovných: v životě, ve skutečnosti to přece vždy nejde, jsou rozmanité překážky, ale jest dílna, jež to vše obstarává lacino, co nejlaciněji, bez překážek a v jakosti, že nelze si lepší přáti: a tou jest — dílna románopiscova, tou jest bibliotéka „salonních," po případě i nesalonních básní a povídek a novell a obrazů ze života atd. Tak vyplácí se otrok ten pánům svým, že zotročuje jiné, obraceje se k vášním a náruživostem jejich, stávaje se jim nezbytným, stávaje se jim modlou, jež jediná chtíče jejich může ukojiti. O vášních jiných, kterým slouží, aby si je a majetníky jejich na vzájem zase zotročil, netřeba dále se šířiti, známe je beztoho. Ale tak to již bývá: zlaté tele nebylo samo, byliť okolo něho rozjaření lidé, páchající skutky nevěry, bezbožnosti, pohanstva, cynismu a p.

Co tedy s tou velmocí?

Otázka taková z rozhledu, jaký jsem jen nejzběžnějšími rysy podal, naskýtá se mimovolně každému, kdo pro veřejné a soukromé blaho ještě jen špetku zájmu si zachoval: pravím pro blaho, a míním blaho pravé, ne blaho, jakého poskytuje pikantní román, fantastická novella, kněžoždroutský obrázek z dějin. Na onom zajisté nikomu nezáleží více, nežli nám, katolíkům: Nám tedy otázka ta sama sebou se podává. Odpověď k ní dáti slovy, jest velmi snadno; odpověď k ní dáti skutky, velmi nesnadno, alespoň nezdá se, že tak brzy jimi výdatně bude dána; napsáno totiž o věci již dosti, ku psaní potřeba vždy jednoho, ke skutkům však více. Tu by tedy hned bylo psáti o nedostatku společné a spojené činnosti mezi námi, ať již ze příčin jakýchkoli — vůbec nám nepříliš chvalných. Velmoci totiž jen velmocí lze vzdorovati, na témž poli, týmiž prostředky, ovšem dovolenými, neboť co tamto způsobí úskok a nemravnosť, to zde daleko převáží poctivosť a svatá věc. Však síly potřeba, síly nadšené, síly obětivé: v otroku pak síla nespočívá, kde jde o dobrou věc, ten silný jest ve zločinu; protož potřeba potáhnouti a zvoliti tisk za druha, za oddaného příznivce, ve službu bratrskou, t. j. učiniti jej nástrojem pravdy, mravnosti, lásky křesťanské. Však ovšem potřeba jej napřed míti, neboť ať se mluví co chce o záplavě knih a časopisův atd. — nás se to netýká, my jich nemáme ani s dostatek, natoť nadbytek! A přiznejme se dále, to co máme, kolik to má čtenářův; jak to sami rozšiřujeme — jak to my sami, již o to horlíme, jak to sami čteme — jak známe okolnosti spolubojovníků svých jen v sousední zemi, pak v cizině . . . A co hlavní jest, bez čehož vůbec

škoda každého slova, čímž ve věci této všecko počíná a všecko vrcholí, jaká pak jest naše obětivosť hmotná . . . Jestliže kde, tedy zde jistě jsou peníze — nervus, nezbytný nervus rerum gerundarum!

Nejsme sice právě my, jak řečeno, beati possidentes: avšak něco máme, máme něco zbytečného, ano jen při troše lásky a zájmu mohli bychom míti mnoho a mnoho zbytečného: a spojené síly dají ještě více. Tolik sice nesvedeme a nesebereme jako protivníci naši; avšak, což nejsme křesťané, což již nedáváme nic na pomoc Boží? Sama ovšem nám tu zázraků konati nebude, avšak s námi — zajistě!

Pravil jsem, že napsáno o věci již dosť, podáno již dosti praktických návrhův i nepraktických, úvah i pobídek, málem rozmnožuji řadu jejich i proti vůli své; a k návrhům určitým, praktickým, z nichž ke skutku byl by již jen krok, nezdá se doba přece ještě lákati; vždyť i to co máme, ač by sice o sobě dobré bylo, jest v okolnostech tak mizerných, že daleko dříve třeba to uvésti na míru alespoň obyčejnou, alespoň do rovnováhy. Tam třeba napřed osvědčiti, po případě zkusiti síly své: a budou-li skutečně „silami," tož pošinouti cíl ihned dále a zaraziti sobě úkol, jenž by velikostí přátelům i nepřátelům imponoval, byť i zdál se na okamžik nemožným: není to pravda, vyššími úkoly též člověk vzrůstá; bude-li zápasiště důstojné, i zápasníků najde se více a lepších. Kde začíti, není nesnadno pověděti: vlastně bylo by začíti všude, neboť bída kouká ze všech koutův. Avšak bída nejbídnější jest v žurnalistice denní; jí by měla zvláště platiti otázka: Co s tou velmocí, kterou nás nepřátelé téměř zničili? Tu třeba především ji uvážiti a co nejspíše ke skutku přistoupiti: bez novin, a to dobře, zcela dobře zaopatřených, nelze na další ani mysliti; pročež, přátelé lidu a národu, k úvaze, k pilné úvaze a k rychlému činu!

Jiné noviny!

Abychom slova svá, ve článku „Co s tou velmocí?" pronesená, nějakými srostitými věcmi objasnili a doložili; abychom zvláště konečný návrh svůj, ač jen z daleka naznačený, poněkud blíže určili a odůvodnili, podáváme tuto v českém překladě některé zběžné pohledy na „činy" novinářstva vídeňského, jež podává v č. 40. l. r. „Oesterreichischer Volksfreund;" kolik z toho všeho hodí se k našim okolnostem, mohl by leckdos vypravovati, zvláště redakce pražské: ostatně čtenářstvo našeho listu odjinud již o tom také poněkud bude poučeno.

„Roku 1870 založen byl ve Vídni nový časopis, „Das Oesterr. Journal," který však již rok na to zanikl. Když se 1. listopadu 1871 vydavatelé svým čtenářům poroučeli, pravili: „Když jsme se uvazovali v podnik, zde působiti, položili jsme si podmínku: jest nám třeba čtverečné stopy čisté půdy. Tento malý list měl býti tou čtvereční stopou a byl jí až do konce. Čtenář neuvěří, jak drahá jest ve Vídni tato čtvereční stopa čisté půdy. Nabyli jsme přesvědčení tohoto: poctivý časopis, jenž nekrade, jest zde, jestli vůbec, tedy jen takovým nákladem možný, že risiko není v nižádném poměru k výsledku konečnému. Kdo tak nesmírných prostředků nemá, neobstojí neb upadne v krádež. Celý svět o tom ví, finanční předáci se tomu poddali,

obecenstvo se o to nestará. Uplácení zůstane dotud, až vláda zakročí.“

Nikdy asi nebyly tiskové poměry rakouské lépe nakresleny, než vydavatelstvem onoho, pro svou poctivosť zaniklého časopisu. Naše časopisectvo stalo se literárním zákeřnictvím, které vybraným neb sprostým způsobem loupí, pustoší, drancuje, kde se jen dá.

„Co chcete,“ pravil jistý vídeňský žurnalista jakémus obchodníku, jemuž podmínky reklamy drahými se zdály, „redakční kancelář jest krám, kde se rozhlášenosť prodává.“

„Chci býti upřímným, jsem novinářským skladištěm, dejte peníze, chcete-li, aby se psalo tak nebo tak,“ pravil jiný poctivec.

Vídeňská žurnalistika, toť právě pro židy učiněný obchod, a proto se mu tak četně se vší svou šmejdivostí a vynalézavostí oddali, a řídí s tohoto stanoviska veškery poměry.

Vídeňský žurnalista nesmí míti žádného karakteru, žádné cti, sice nehodí se do „obchodu.“ Vídeňský spisovatel napsal: „S poctivým mužem není nic, muže, jenž jenom za pravdu bojuje, nelze teď potřebovati v žádné redakci vídeňské.“ Toť jistě pravda pravdivá. Česť a svědomí — to našim novinářům věcí neznámou. I jen nejobyčejnější ctnosť, jakou člověk míti může — vlastenectví, i to chybí lidem těmto. Na císařské svátky, tu sloupce listů židovských překypují oddaností vlasteneckou, ale v politických nesnázích vlastenectví prodá se za peníze vetešníkům. Po válce německo-francouzské listy rakouské každý nový požadavek na vojsko rády vítaly; u nás jest jinak: náš ministr potřebuje jen o nějaké zvýšení požádati, ať jest již jist odporem týchže listův, a to nejzuřivějším. Když za téže války křičelo se tu a tam po „odvetě,“ celá vídeňská žurnalistika stála k Německu, křičíc po míru. Snad z lásky k míru a blahu národův? I nikoli! Za peníze. Pruské listy samy totiž vyprávěly tehda, že Francie 2. srpna 1870 jistému „Řediteli tisku“ ve Vídni podala 200.000 franků, aby z nich vídeňské listy denně byly vypláceny a „mír! mír!“ křičely. Jiní hádají se o jistých velkých vídeňských novinách, zda tehda dostaly 100.000 či 200.000 tolarů z Německa podplatného. Ano jiní ještě praví, že za takový pakatel ony noviny by se nebyly nabídly: sumička ona prý byla — celý milion zlatých.

Roku 1870 zajisté pořádné peníze tekly z Německa do redakcí vídeňských. Tak dálo se nedávno i z Uher do Vídně. Jest to takovým tajemstvím, že když r. 1873 uherský poslanec Tomáš Pechy ministra Slavyho interpelloval, proč nepodplácí vídeňských listů z disposičního fondu, aby psaly za Uhersko, a ministr odpověděl, že disposičního fondu vůbec na věci tiskové nepoužívá — tu se celý dům výmluvě jeho dal do smíchu. „Mor nebyl s to, aby tolik neřádu v Rakousku natropil, žádná válka nebyla by tolik obětí vyžádala, kolik zavinil rakouský tisk.“

Vídeň stala se rejdištěm nejhrubšího zneužívání tisku. Který vynikající člověk jen může poněkud ve veřejnosti zostuzen a poškozen býti „veřejným míněním,“ na toho vrhnou se pisálci novinářští: buď složí jim svou daň, pak nechají ho na pokoji; sice běda mu!

Nerozlučně spojeny byly spolu — podvody v zakládání nových velkolepých podnikův a tisk. Noviny pokaždé měly tučný svůj podíl. Z každých nových akcií vydavatel novin dostal slušný počet bez risika. Tím způsobem statisíce rozděleny mezi noviny. Ano, když „obchody“ tyto zvláště dobře chodily, židé novinářští již ani akcií nebrali, žádajíce hotové! Ve vyšetřování,

zavedeném proti bursovnímu podvodníku Plachtovi shledáno, že zaplatil ročně novinám za reklamy 155.000 zl. Lhůtová banka, neblahé paměti, činívala 29 lidem, většinou mizerným novinářům, presenty od 750 až do 100 zl. Velké noviny dostávaly od půl třetího tisíce až do 50 zl. podpory roz. úplatku. „Oesterreichische finanzielle Revue“ nabídla se, že dokáže před soudem, kterak „Anglobanka,“ vydávajíc turecké losy, 73 vídeňským novinám „za mlčení“ zaplatila po 800 až 32.000 zl. Že konečně za zadané stavby příční dráhy „N. Fr. Presse“ a „Wiener Tagblatt“ dostaly 62.000 a 40.000 zl., jest listinami dokázáno a dosud vůbec známo. Když již velkým bankám tato revolverová praktika stala se nesnesitelnou, tu mnohé z nich zmocnily se novin samých. Tak jistá velká banka rakouská skupovala několik vídeňských novin a potřebuje teď již jen odváděti daň některým novinám, soukromníky řízeným.

Nejen proti bankám však a ústavům již míří se revolverem, nýbrž i osobnosti soukromé, záležitosti rodinné dostávají se na buben, jakmile zdráhají se zaplatiti. Jen proto r. 1871. odsouzen redaktor humoristického listu na dvě, majetník jeho na čtyry leta do vězení. Jistá paní r. 1872. žalovala jistého novináře, že nedostál slovu svému, že nebude psáti proti ní urážlivých článků, vyloudiv na ní 430 zl. „Poctivec“ ten dostal 10 měsíců. „Zemský soud,“ tak psaly o tom jisté vídeňské noviny, „má o věci té zvláštní názory.“

Takoví hanební a nestoudní živlové dělají veřejné mínění, vládnou politikou, obchodem, ano veřejnou mravností! Odtud klesá mravnosť, odtud divočí lid. Ve vyhláškách svých tisk obzvláště nemravně působí. Nehledíc ani k nestoudným inserátům na poslední stránce jistých novin, noviny ty placenými šejdířskými reklamami ničí poctivý obchod, a podkopávají všelikou slušnou práci obchodní. Člověk by myslil, že slušný obchodník již ani nemůže vyhlášku obchodu svého uveřejniti v inserátech novin takových, jež popředně směřují na šalbu a podvod. Avšak tisk prozatím jest ještě mocí, jíž nelze se vyhnouti: člověk jí potřebuje, ač jí pohrdá.

Více nežli kdy jindy ozývají se hlasové, aby založeno bylo poctivé, slušné denníkářstvo. Ve spolcích a hromadách lidu stále rokuje se, jak založiti noviny „nežidovské.“ Avšak, nám „nežidům“ nedostává se na to přední a hlavní věci — peněz. Téměř každého dne docházejí nás dopisy, aby zaražen byl nový denník. Nuže, učiňte jisté návrhy, působte vespolek za posvátným účelem, a stane se skutkem, co každý počestný člověk za nezbytno uznává: Tisk zbaven bude nečestného jha židovského!“

Účastníci apoštolátu tisku.

(Nově přibyli do 23. října 1884.)

S vkladem 25 zl.: Žofie Kroupova ze Sloupnice a Barbora Brusenbauchova z Dobrouče; Ign. Künstler, koop. v Hradišťku (1. lhůta 5 zl.); Františka Šoubova z Třebové (2. lhůta 5 zl.)

S příspěvkem ročně 1 zl.: Eleonora Jarebova z Kyšperku; Anna Čermákova, svobodná z Poličky; Pavlína Plockova ze Sloupnice.

Dále vloženo k účelům apoštolátu tisku a pap. knihtiskárny za † Josefa Stumpfa, děkana v Chojně, 50 zl. Jest to první značnější dar z naší vlasti k tomu účelu, ku kterému v jiných zemích velké oběti se přinášejí. Odporučujeme † Josefa Stumpfa modlitbám spoluúdů, jakož i jiného, letos v Pánu zesnulého zakládajícího člena, Josefa Berana, faráře v Nebovidech u Kolína. R. i p.!

Jakého druhu tiskopisů

je našemu lidu na venkově zliberalisovanému především třeba?*)

Mnoho a mnoho se nyní ve světě tiskne: noviny, časopisy, knížky, brošůrky, lístky menší atd.; ku starým novinám (denníkům neb týdenníkům), časopisům (belletristickým, odborným, náboženským, vychovatelským), knížkám pro knihovny (pro vzdělance, pro lid, pro mládež), brošůrkám (politickým, hospodářským, náboženským), lístkům (zábavným, poučným) atd. nové a nové každoročně se přidružují; věru, tak mnoho se nyní tiskne, že nemožno, zcela nemožno všecko odebírati, což teprve čísti. Však výsledek všeho toho tisku — dobrého myslíme (nebo záhubné následky tisku špatného netřeba teprv líčiti, vidíme je na našem zliberalisovaném lidu po celém venkově) — bývá přece jen slabý: náš lid dílem nemůže to odebírati proto, že to je drahé, dílem nechce to čísti proto, že je to — „pobožné," a tu si myslí: máme toho pobožného dosti v kostele.

Jak krásné jsou časopisy „Ludmila," „Notburga," „Květy marianské" atd. i sama „Škola" naše — náš lid venkovský zliberalisovaný ani zdarma je nepřijímá, nečte. Arci myslí sobě mnohý z nás: takový lid už nenapravíš, takový se musí již nechati, a podobně. Však co, máte-li kromě čestných, ale nečetných výjimek všechen lid venkovský takovým, od představeného do slouhy obecního? Máme je všechny tudíž nechati v liberalismu hynouti?

Takový lid — je-li k tomu ještě špatným tiskem již nakažen — neměl by se nechati v tom zahynutí časném i věčném. Takovému lidu však nepomůže na nohy ani náš výborný „Čech" nebo „Hlas" — jsouť mu tuze pobožni, neb aspoň podezřelí, — ani nově oznámená „Vlasť" — bude našemu lidu as příliš studýrovaná, básnická, filosofická (při nynějším krachu řípovém se špatně bude lidu filosofovati a básniti); konečně ani ta ohlášená „Obrana víry," neboť lid venkovský zliberalisovaný nestará se o víru mnoho — právě následkem špatného tisku. Lid ten ví dobře, že víra jen **jedna** je pravá, a ta že byla od jakživa **katolická**, a že od pradávna samým Kristem a jeho apoštoly je zapečetěna a na pravdě Boží založena a tudíž obrany **lidské** nepotřebna, však jeho to nepálí, jemu více na srdci leží úpadek hospodářství, špatné výdělky, smutná budoucnosť.

Co tedy má se pro takový náš lid tisknouti? Především brošůrky národohospodářské, odborné pro rolníky, jiné pro řemeslníky, jiné pro dělníky naše; a to vše laciné a ještě jednou laciné a do třetice laciné: za krejcar, nejvýš za 5 kr. Je tedy třeba **obětavých** lidí zámožných k založení **fondu tiskového**. Takovou brožůrkou (ku př. nyní velmi vhodnou „co máme přes rok místo řípy pěstovati?" — „jak si nahradí větší a zvláště menší hospodář odpadek řípového výtěžku?") dá se mnoho dobrého působiti, upozorní-li se v ní (nenápadným spůsobem) na zásady křesťanské: šetření, hospodaření, spoření, spokojení se s málem; že tato spokojenosť více potěší, než lakotné a nemírné se shánění po stkvělém výtěžku, při němž přece nemohl nikdo více užíti než v nynějších časech, aneb si přílišným požíváním pokrmův a nápojů jen škodil; příklady pak (skutečné neb jen vypravované) vysvětlí to vše a jaksi znázorní pravdu takto hlásanou, zvláště v protivách

*) Podáváme doslovně zaslaný článek, ač dovolíme si příležitě některé poznámky. — *R.*

dovedných. Ku př. hospodář s povozem u cukrovaru, soused s krmným dobytkem na trhu; stovka u marnotratného hospodáře, desítka u skromného souseda atd., byly by velmi praktické nadpisy pro výtečné vypravování.

Takovými praktickými brošůrkami (cyklus celoroční 10 až 15 knížeček za celoroční předplacení 20 až 50 kr.) získá si tiskárna (nebo vydavatel, spolek, družstvo a j.) náš lid i zliberalisovaný, liberalismus se mu zostudí, zoškliví, pak máš vyhráno; pak vydávej noviny (nota bene všecko jen laciné, za krejcar), týdenník za 50 kr. ročně, konečně denník za 1 zl. čtvrtletně — a jsme u cíle. „Noviny pro lid," „národ," „přítel lidu," „světlo," „pravda," „čas," „venkovan" a podobně nazvaný časopis (denník) po 1 kr. (t. j. papír zdarma, tisk zdarma, kolek tiskový zdarma, jen poštovné se platí), pak každý s radostí uvítá a pilně čísti bude, a tím se zamezí na venkově všechen liberální tisk, bude-li náš denník dokonalý, zajímavý, v zábavné části příjemný i tiskem i seřaděním rubrik rozmanitý na způsob „České Politiky;" denníkem takto všude rozšířeným mohou se pak všude zásady křesťanské slovy i příklady (ve feuilletonu) hlásati a ovoce tohoto dobrého tisku se s pomocí Boží ihned ukáže.

Paběrky z besed.

1. Beseda.

Život besední je rozšířen po vlastech česko-slovanských utěšeně; přijdeme do městečka nepatrného, vesnice ještě menší a na nejčelnějším hostinci zříme: „Měšťanská — řemeslnická — sousedská — dělnická beseda." Spolčování je živlem nynější doby. „Spojenými silami!" je pěkné heslo. Taková beseda si již může poříditi pěkné časopisy, noviny, pořádati dýchánky, zábavy; v takové besedě člověk může nalézti poučení, občerstvení.

Abych nesoudil jenom dle lícní strany, vkročil jsem jako host do několika podobných besed. Dvéře na pravo a v levo. Kam? „Do besedy?" — „Ovšem že." — „Tedy v pravo; pan starý přijde hned."

Takto vlídně byv přivítán a brzkou návštěvou, myslil jsem starosty spolku, potěšen, vesele jsem vstoupil.

„Velmi hezké," musel jsem pochváliti vše hned na prvý pohled. Na stolech desky s časopisy poučnými, zábavnými, odbornými, na stěnách noviny, denníky a z almary vykukovaly řady pěkně svázaných knížek. Po straně visel seznam. Na stěnách obrazy českých spisovatelů neb jinak zasloužilých mužů, červenobílý lev, národní divadlo a u stropu spolkový prapor. Takový koutek se mně líbil velice.

Usedl jsem stranou a čekal pana starého. „Také pan fořt, starosta, okružnický mlynář mimo denní obyčejné hosty přijdou," těšil mě pan hostinský, by výmluvnými ústy nevýmluvné pivo nahradil. Těšil jsem se na zábavu. Ještě jsem si objednal nocleh v hospodě a byl bez starosti. Zašel jsem si ke stěně, kde za sklem visel dlouhý seznam besedních členův a na druhé straně stanovy. Přeříkám je a za každým odstavcem chvíli uvažuji. Byly výborně sestaveny. Jeden článek zněl: „Kdykoliv se členové sejdou do besedy, zavládne od 7 do 9 hodin úplné ticho, a tu buď jeden předčítá hlasitě, nebo každý tiše si čte. Kdo by zlovolně ticho rušil, platí pokutu — na „Matici." Po straně bylo připsáno tužkou:

„Ve středu a v neděli.“ — „Dobře,“ myslel jsem si, „tedy právě dnes bude schůze; něco uvidíš.“

Vzal jsem si jeden časopis, abych si chvíli ukrátil, než se besedníci sejdou, a četl jsem. Byla to příliš zajímavá historie. Ani nevím jak, ale faktum to bylo, byv umdlen cestou a obsahem tak příliš zaujat, usnul jsem, drže veliký list před sebou. Jak dlouho jsem dřímal, to mně dosud hádankou; ale zdálo se mně, že slyším pana předsedu, jak se radí, které články nejdříve vzíti na přetřes, kterou knihu započíti, zda zábavnou nebo poučnou; ano, zdálo se mi, že slyším i cinkati žluťáky — na „Matici,“ že slyším rozumné rozmluvy o hospodářství a zprávy o nejnovějších zjevech literárních.

Teď právě asi někdo předčítá. Probudil jsem se. Poslouchám; ticho jako v kostele. Zachovávají opravdu stanovy do slova, nikdo ani nedutá. Jenom jsem nemohl hned zaslechnouti předčítatele. Snad jsem se dosud neprobral ze spánku. A hle, slyš!

„Osmadvacet!“

„Dvacet!“

„Šestadvacet!“

Opět ticho jako v hrobě. Jen časem jako by kotník narazil prudčeji do stolu. Bylo mi ticho nápadné. Dosud jsem držel noviny před sebou, jak jsem byl v koutě usnul. Snad se domnívali, že tak pilně čtu.

„Červené!“

„Trumf!“

„Eso — ražka!“

U vedlejšího stolu nastal hluk, deset hlasů najednou se ozvalo, jako by komusi slávu provolávali. To snad někdo přednášel a odnáší aplaus za pilnou práci pro besedu. Vykouknu z novin a ustrnul jsem. V besedě, kde čas od 7. do 9. hod. věnován účelům čistě humanním, kde ve středu a v neděli mají býti odbývány jenom přednášky, a nikdo pod pokutou hlasitě mluviti (dle stanov) nesmí; v té besedě, zařízené pro vzdělání a ušlechtilou zábavu, o třech stolech hrají karty: u jednoho šestadvacet, u druhého ferbla, u třetího cvika.

„Pane, nechcete si přihodit?“ zval mne dle všech rozměrů tělesních pan sládek — předseda.

„Děkuji,“ odpovím krátce; „karty považuji vždycky za zhoubce všech ušlechtilejších zábav, všech vznešených snah, všech čtenářských besed.“

2. Milovnice knih.

Když jsem si zařídil malou knihovnu, bych nejbližším svým známým a hlavně dětem občas mohl půjčiti knihu, studoval jsem, jak která kniha jde na odbyt, jak které čtenáři hned napřed, mezi sebou se dorozuměvše, žádají, nebo naopak odstrkují a s nechutí berou. Zvláště děti, majíce dosti příležitosti ku sdílení svých myšlének, dohodnou se, co je „hezkého,“ a pak takové „proslavené“ knize dej Pán Bůh dobrou noc!

Knihy, které se nelíbí, zůstávají nedotknuty; nikde roh neulomen, desky neporouchány, papír nepošpiněn, a byla-li ve zlaté ořízce, zůstává stále „ze zlata.“ Však naopak knihy zamilované a často čtené. To jsou desky potrhány — jsou-li jaké, — papír zašpiněn, ořízka setřena „od rukou,“ a naposled může býti člověk velice povděčen náhodě, že vůbec takovou knihu dostane.

„Trnová koruna“ vrátila se mi v tak zbědovaném stavu, „Dítko Marianské“ se vůbec nevrátilo. Hledá asi družek mezi čtenářstvem. No budiž, jen když jich hodně nalezne.

Zvláštní to, že mnohý list z knihy uletí a nikdy se nevrátí; však to se děje ponejvíce ve knihách, méně v lásku lidu zamluvených. Která kniha se líbí, tu snaží se lid uchovati v celosti a každý

list bedlivě přišije, byť to ani listu podobno nebylo, „aby prý se to pěkné čtení neztratilo a v celku bylo uchováno.“

O primitivním knih svazování bude ještě příležitosť promluviti.

Naše babicí bába je také čtenářkou, když jsou „ferie.“ Často se poohlédla na moji knihovnu a četla nápisy na knihách. Znaje ji jako čtenářku, čekal jsem, kdy si také některé knihy vypůjčí. Však marně.

Jednou jsme se zařečili o knihách. Tázal jsem se, jaké knihy nejraději čítá? To jsem si dal! Znáte babičky, ty mají jazyk a zkušenosť! Dala se do vypravování a brzo jsem zvěděl, kde jakou knihu mají, kde kdo přečetl asi — kalendář.

Musel jsem opakovati otázku.

„Jaké knihy nejraději čtu? Německé.“

Podivil jsem se a hádal, že snad české čísti neměla příležitosti.

„U nás mají českých i německých knih dosť a dosť. Ale, račte věděti, já nerada příliš si fantasii napínám, a pak jsem příliš citliva. Ani kuřeti nemohu ukřivditi.“

Pohlédl jsem podivně na babičku vždycky tak rozumnou a rozvážlivou. Jak to mluví nesouvisle o knihách, citlivosti a kuřatech.

„Opravdu, mně se českého pranic nelíbí. Přímo se mně takové čtení zhnusilo, a dětem jsem knihy z ruky brala.“

„Prosím vás, co pak jste českého četla?“

„Jak jsem povídala, až příliš mnoho.“

„Tak na příklad?“

„Pustý ostrov,“ „Monte-Christo,“ „Umrlčí ruka.“ Pak dva svazky „Papežova syna,“ „Zakletý princ — —“

Musel jsem se dáti s chutí do smíchu, ač mně tak vlastně nebylo.

„No, když jste četla takové věci, pak se vám pranic nedivím, že se vám z české literatury nic nelíbí, poněvadž tyto knihy pravou literaturu jen hyzdí. Ono toho v němčině také dosť. Však já vám vyberu knihu českou, a až ji přečtete, pak mně řekněte, jak se vám líbila.“

Byla to tuším „Trnová koruna“ od Beneše-Třebízského.

Po týdnu přišla babička s knihou. „Křivdila jsem českým knihám; jsou také pěkné.“

„Jen kdyby nebylo mezi nimi tolik bejlí, jež hyzdí českou literaturu svojí krví!“ — — (Pokračování.)

Hlídka literární.

Církevní rok v obrazích. Epištoly a evangelia na celý rok. S výklady a vyobrazeními. V Brně 1884. Nákladem pap. knihtisk. benediktinů rajhradských.

Za našich dnů poznali jsme u nás znamenité podniky biblické. Skoro zároveň počala vycházeti umělecky skvostná „Zlatá bible,“ a reálnou smělostí na oko úchvatná „Bible Doréova.“ Než toť jsou díla drahá, tak do salonů, knihoven a sbírek obrazů, a tomu prostému lidu na venkově i v městě jest tím posloužено pramálo. Od nynějška má býti také o něj dobře postaráno. Bude to pěkná knížka, ten **Církevní rok v obrazích,** až milo se bude jí přebírati a v ní čísti. Podává vyměřené stati epištol a evangelií na všecky do roka neděle a svátky, ku každé stati jest úvod, výklad věcný i slovný a povzbuzení, při tom vždy pěkný výrazný obrázek a případná báseň.

Při hojném rozšíření a bedlivém čtení této knihy bude se srdce velmi dobře upravovati ku správnému pojetí a vděčnému přijetí slova Božího s kazatelny. Protož, lide náš, roznes si knihu tuto do

měst i vesnic, jak do statků, tak do chaloupek, neboť psána jest tobě, a ty jí nejlépe porozumíš! *Al. Hl.*

Něco nového o Husovi. „Zde (mezi Vlachovým Březím a Osulí) .... jest prostá střecha (!), pod kterou se narodil muž, jenž sám a sám učinil dějiny české tím, čím jsou na věky v paměti všech národů. Cokoli v naší vlasti i v královské její Praze zvedá se budov krásných, velebných, událostmi nejdojemnějšími v pomníky drahé posvěcených: žádná z nich není tak památná a tak svatá (!), jako světnička v Husinci, ve které se nic neudálo, než že v ní světlo světa spatřil muž, jenž v nadšení božském řekl světu: budiž světlo (!!). Zde rodila se v duši jeho záře, jež prorazila temný středověk (hleďme!) plamenným paprskem a utvořila novou dobu lidskou. Zde se rodil největší charakter, jenž neváhal čeliti zdrcujícím kletbám i fanatické nenávisti a v plamenech jejích klidně zemřel z lásky k pravdě, z nadšení mravního, z přesvědčenosti o posvátném právu ducha lidského k bádání a poznání (!) — —“

Těch a podobných ještě více věcí dočte se laskavý čtenář na str. 214. 1. dílu velkého obrázkového díla „Čechy“, vydávaného v Praze u Otty. V pořádné a srozumitelné češtině říká se tomu cancanina, kterážto zůstává cancaninou, byť i pod ní podepsána byla (vedle Jr. A. Borovského) Eliška Krásnohorská. Nebudiž tím ujímáno zásluhy nákladnému a hezkému jinak podniku, avšak takto se píše do paličských denníků, ne do díla monumentálního. Ostatně nadějeme se, že i panu spisovateli (po případě slečně spisovatelce) nadejdou „jasnější a světlejší okamžiky,“ neboť sám končí sermon svůj: „Však ještě přese všechny honosné pokroky století osvícených dávno nezvítězily myšlénky Husovy v plném svém ostrém jasu, ještě duch, příklad reformatorův a vlastencův plamenně svítí na prastaré hříchy a důrazně učí nás býti lepšími.“ My dokládáme „Amen,“ a sice přejeme panu spisovateli (po př. slečně spisovatelce), aby předešel dobrým příkladem a „stal se lepším“ prozatím alespoň — v dějepise! —

Aristotelova kniha **O básnictví**, kterou přeložil a vysvětlivkami opatřil Fr. Pavel J. Vychodil, O. S. B. V Brně 1884. Tiskem a nákladem pap. knihtiskárny bened. rajhradských Str. 55. Cena 30 kr.

Knížkou tou, jak řečeno v předmluvě, má býti zahájena sbírka překladů filosofických spisův Aristotelových. Budiž dovoleno překladateli samému několika slovy o věci se zmíniti a tím poněkud předmluvu jaksi doplniti. Studium filosofické, jež dle nejvyšší auktority církevní má se osvěžiti studiem scholastiky, nevykoná ovšem důkladněji a vědečtěji úkolu svého, nežli když stopovati bude zároveň prameny scholastiky samé. Mezi těmi pak na začátku stojí Aristotelés, jenž váhou filosofie své ovládal celý středověk. Protivníci scholastiky věc tu také dobře vědí, a odtud ony útoky na Aristotela, jichžto stále přibývá. Ve filosofii totiž — vyvrátiti ho nemohouce — odhazují celý jeho metafysický apparat prostě ku přežilým starožitnostem, ve vědách přírodních pak vyšší stanovisko jeho filosofické mu zpříma vytýkají, haníce při něm nedostatek pozorování, empirismu a j. v. Hájiti ho přijde na jiných příslušných místech: zde to jen budiž podotčeno na důkaz, jakou váhu sami protivníci jemu přičítají, anť jest jim alespoň — nepohodlným!

Dle toho není se obávati, že by tedy překlad filosofických spisův Aristotelových od někoho byl nazván — zvláště u nás — literárním přepychem, natoť literární zbytečností. Spisek tento

přímo sice nenáleží k těm, jimžto bezprostředně přísluší ona důležitosť nahoře zmíněná; po jiné stránce však váhou svou nepředčí-li nad ně, tož jistě se jim vyrovná, a litovati jest, že tak málo z něho se nás dochovalo. Ve kritice krasovědné zajisté zůstane jak dosud i do budoucnosti jediným pravým základem, ovšem v tom, co se zachovalo, tedy především v theórii básnictva tragického a epického. Překladem má tedy studium jeho — u nás opět zvláště nad míru a víru potřebné — usnadněno, témuž účelu mají sloužiti i věcné poznámky. Pokud tomu tak bude, ukáže se teprvé. Vaditi tomu snad bude, že překlad jest co možná věrný, kommentář pak místy až nápadně stručný; o prvém zmínil jsem se v předmluvě, o tomto nelze mi než přisvědčiti, avšak s tou omluvou, že obšírné „studie“ o knize nenáležejí ve překlad sám, dále že přes to náleží tam jakýsi přehled různých názorův, alespoň nejhlavnějších, a konečně — což za těch okolností bylo mi nejhlavnější — při nejistém výsledku nevidělo se radno knihu příliš rozšiřovati a zveličovati. Snad bude lze jinde a jindy nedostatek ten odstraniti.

O jednotlivostech nechtěje se šířiti nechám spisek mluviti sám za sebe a poroučím jej přízni laskavého čtenářstva, jež básnickou četbou se zabývá a jistých názorů krasovědných při ní se přidržuje. Toliko podávám seznam tiskových vad, jež, bohužel, posledním nedopatřením, se vplížily. Str. 2. ř. 21. a 8. zdola, pak str. 3. ř. 7. a 5. zdola pominuto budiž zbytečné poukázky [1]). Str. 6. řádek 15. shora v řeckém slově jedno chybné písmě. Str. 9. ř. 3. a str. 30. ř. 5. zdola buďtež rozdělena slova chybou souvisle tištěná! Str. 14. ř. 14. zdola spočívátě m. spočítavě; tamt. ř. 7. zdola spojka *a* náleží do vnitř pomlky. Přízvuk řecký chybně psán str. 40. ř. 13. zdola a 52. ř. 4. shora. Str. 51. ř. 4. shora v prvém řeckém slově prvé písmě změněno budiž v jiné podobné. Str. 52. ř. 3. shora slovo řecké změněno budiž dle pozn. [3]). Str. 3. ř. 9. zdola vynech „a“.

O pokroku mravnosti. Proslovil Dr. Jos. Durdík. Sbírky předn. a rozprav ser. III. č. 3. V Praze. Nakl. J. Otto. 1884. Str. 35. Cena 40 kr.

Mravnosť — mravní chování, mravouka, mravověda — pokračuje stále ku předu, zbudována jsouc na základech ovšem nehybných, ač ne vždy a všude známých, ano ani vždy a všude za jisté a nezvratné uznávaných.

Tuto větu spisek vyslovuje a dokazuje povšechným rozhledem po dějinách vzdělanosti. Zvláštní zřetel věnován (str. 24. sll.) poměru mravnosti a vědění, vůbec vzdělání rozumového. Ve zmíněném přehledu filosofické éthiky končí spisek (str. 22. sl.) Kantem a Herbartem, jemuž poslednímu éthika jest umění o slovím vůle; spisek na tom i přestává, ovšem dle svého stanoviska. Jiní jinak soudí, snad větším právem. Avšak tuto není kde rozepisovati se o věci té; laskavý čtenář budiž na spisek jen upozorněn, an zvláště pro vychovatele obsahuje leckterou pěknou myšlénku.

Jazykových vad jest hojně; zdali subst. verb. „mětí“ (Str. 22. od míti, debere) jest utvořeno šťastně, budiž ponecháno puristům. Sloh jest jak obyčejně plynný; ráz jest vůbec vzletný, idealný, kteroužto stránkou spisek mile jímá.

Cena jest nekřesťansky veliká.

U jesliček. Sbor pro tři ženské hlasy s průvodem harmonia. Na slova Vlad. Šťastného složil Dr. Jos. Chmelíček. Cena 40 kr. Nákladem „Obzoru“ a tiskem benediktinské knihtiskárny v Brně.

Víme z vlastní zkušenosti, jaká potíž bývá o Vánocích o vhodné zpěvy či koledy, jež by se mohly o slavnosti

vánočního stromku, jesliček, ano i ve chrámu Páně provozovati. Stále totéž opakovati přece se nemůže, a nových skladeb, které by všem požadavkům zadosť činily, jest pramálo. Proto budou zajisté redakci „Obzora“ povděčni zejména duchovní správcové, ředitelé kůru a učitelé zpěv pěstující vůbec, že se odhodlala vydati svým nákladem dílo, které se loni v Brně s neobyčejným úspěchem potkalo. Koleda „U jesliček“ byla totiž původně složena pro dívčí sbor chovanek v ústavu Marianském a tamtéž o slavnosti stromku vánočního ve přítomnosti J. M. nejd. p. biskupa, J. Exc. p. místodržitele a jiných vzácných a četných hostí velmi zdařile provedena. Již tenkráte vyslovena četná přání, aby překrásná skladba ta nezůstala ve skrytě, nýbrž byla též širším kruhům učiněna přístupnou. Tomuto přání vyhověno a jsme přesvědčeni, že kdekoliv se bude provozovati, potká se se stejnou zálibou.

Přednosti skladby té jsou zejména pěkný, zpěvný text, nápěv k rhytmu i významu slov úplně přiléhající, lahodný, a proto i snadný, jakož i harmonisace v každé příčině dokonalá, začež i jméno proslulého skladatele ručí. Koleda „U jesliček“ jest skutečným obohacením naší hudební literatury, snadno se dá provésti a poslouží zajisté již letos na mnohých místech k oslavě narození Spasitelova. Úprava jest slušná, cena (40 kr.) velmi mírna. Objednati lze buď v expedici „Obzoru“ v besedním domě, nebo v knihtiskárně benediktinské v Brně.

Cnostní. Novella od El. Oreškové. Z polštiny přeložil J. Bittner. Nákladem Ed. Valečka v Praze.

Nemysliž nikdo, že se v této novelle líčí nějaké ctnostné duše, aniž se domnívej, že snad povídka si vytkla za účel tropiti si posměch ze ctnostných, je snad na pranýř „osvícenců“ stavěti, nýbrž spisovatelka zamýšlí v této povídce pokárati a zmrskati ctnosť nepravou, lichou, ctnosť padělanou. Osoby ve hře účinkující rády zahalují pláštíkem ctnosti své chyby, jež byly napáchaly v minulosti a jež páchají pod zástěrou ctnosti i ve přítomnosti.

Vyskytují se nám „pactnosti“ ušlechtilé hrdosti „vyšší“ třídy, úzkostlivé mravopočestnosti, katonské přísnosti mravův a marnivé štědrosti a schlubné pobožnosti.

Osoby ty klamou celé město svým životem, kují veřejné mínění tak dlouho, až konečně jejich podlému pokrytectvu se učiní přítrž p. Gačickým, který jsa povahy mužné, poctivé, štědré považován byl a pomlouván od domnělých ctnostných osob za podivína, lakomce — a proč?

Protože konal dobré skutky potají, poněvadž jeho srdce bylo veskrze dobro a upřímno, ale skořápka poněkud drsnější. Mimo to potkáváme se ještě s jinými osobami, jichž pravá ctnosť jsouc postaven vedle ctnosti pokrytecké tím jasněji zazáří a ostatní nadšením naplní.

Tolik po stránce obsahové.

Po formální však jest nám všelicos nesprávného vytknouti. Kniha se hemží pravopisnými chybami, „cočků“ jest v ní dostatek, vyskytují se hrubá nedopatření jako místo mistrův stojí tam ministrův, místo Tekla Terezie a m. j. O jednoho korrektora více přibrati by panu nakladateli neškodilo. — Schvalujeme čtenářům dospělým. *J. P.*

Dvě lásky. Drama v pěti jednáních. Napsal J. Kościelski. Z polského přeložil Arnošt Schwab-Polabský. Překlad z rukop., autoris. V Praze 1884. Nakl. M. Knapp., knihkupec v Karlíně. „Ochotnického divadla“ svazek 4 Stran 84. Cena 30 kr.

Děj kusu toho jest dosti zajímavý, ve hlavní části až pikantní, ač vlastně velmi skrovný, a proto poněkud rozvle-

čený; raději novella nežli drama. Pro ochotnická divadla, máme-li na mysli představení hlavně venkovská, hodil by se kus leckterou velmi pěknou stránkou, avšak hlavní tresť, na které zápletka založena, jsou nechutné pletky v manželství a pod. Proto snad méně jim bude svědčiti, a vůbec látky takové méně lze schvalovati. Přáti jest si tedy, aby „Ochotnické divadlo“ přihlíželo nejen k „působivosti“ her uveřejňovaných, nýbrž také, aby působivosť ta byla dobrá, mravně ušlechtilá. Dosavadní svazky jen z části tomu vyhovují.

Ve svazku tomto jazykových chyb mohlo by býti poněkud méně.

Národ, občanský kalendář na obyčejný rok 1885. Tiskem a nákladem knihtiskárny Frant. Šimáčka v Praze. Cena 50 kr.

Velmi příjemně jsme byli překvapeni, berouce vzpomenutý kalendář do ruky, vkusnou úpravou a značným množstvím po většině uměleckých vyobrazení, která kalendáře p. Šimáčkovy charakterisují a zajisté i odporučují. — I my nemohli bychom než odporučovati ozdobný tento kalendář, kdyby obsah, a sice hned prvé povídky, kterýchž celkem v kalendáři tomto osm, odpovídal svým obsahem vkusné formě obrázkové. Zdá se, že pan spisovatel ve své „historické“ povídce „Hodina poslední“ namáčel své bez odporu slušné péro ve žluči protijesuitské, které nemůže ani Bambas ve svých „poutavých“ překladech lépe kresliti. Podvod, přetvářku, ba i kuplířství ti jesuité, dle pana spisovatele, bez koncese a daní prováděli; proto nedivíme se nikterak, že Hlasivec, když kolem zahučelo, že „oni“ (jesuité) jdou, si zakryl oči. Však byl prý také ten starý jesuita kvítko, který když přetvařovati se nemusil, blesky „dštil;“ není také divu, takový jesuita, který si dovolí panu Vřesovcovi říci, že duše jeho dcery, třeba že láskou ku kacíři poněkud poskvrněna byla, vejde do radosti nebeské, už proto, že byla dcerou Jeho Milosti pana Vřesovce; až hrůza obchází z těch jesuitů. Pan spisovatel volil snad úmyslně v pravdě nejsmutnější část našich dějin jen proto, aby si na katolicismus a jesuity vyjeti mohl, což mu ovšem brániti nijak nebudeme a nemůžeme, však za svou pilnou a svatou máme povinnosť, vystříhati lid náš, by za spisy, které proti nejsvětějšímu jeho přesvědčení směřují, peněz nevydával. Tato jediná povídka jest s to celé v skutku pěkné toto dílo znešvařiti, nebo lhostejnosť náboženská, zášť proti církvi a jejímu zřízení nevede jinam, než kam dovedl konec minulého století národ francouzský.

V témže kalendáři jest také jiná povídka historická, povídka zvěčnělého Beneše-Třebízského, která bez effektu panu Braunovi vlastního zajisté dovede také vlastenecky nadchnouti.

Si duo faciunt idem atd.

Končíce nemůžeme než neschvalovati dílo, které již předem za úkol snad si obralo, vše katolické v posměch a nenávisť uváděti, vědouce, že tato cesta není cestou ani rovnosti ani snášenlivosti, cesta tato nedovede vždy šířeji zející propasť společenské otázky zaceliti, ale přivádí lid na pokraj záhuby, kde bychom neradi náš bodrý československý a po většině mravně zdravý lid spatřili. *J.*

Česko-slovanská koleda. Občanský kalendář na obyč. rok 1885. Cena 50 kr. Tiskem a nákladem knihtisk. Fr. Šimáčka v Praze. — „Česko-slov. koleda,“ jež dospěla právě k ročníku desátému, doznala dosud skoro vždy zasloužené chvály. A tak i letos! Po obvyklé části kalendářní zahájena jest část zábavná povídkou Václava Votruby „Přece komedie.“ Pan

spisovatel, jehož jméno zhusta v kalendářích se vyskýtá, lehkým slohem líčí mladou lásku Bětušky a Tomáše; obě strany jsou stejně neodhodlány pokračovati, kde přestaly, když byly za večera Bětuščiným otcem vyrušeny. Posléze však sloučily je „planety,“ by jich již nerozvedly. Nemile dotekl se nás úryvek ze života farářova v téže povídce, který, kdyby byl vynechán, na ději samém by nezměnil praničeho. Následující povídka Sofie Podlipské jest dosti podařeným dokladem přísloví „řemeslo má zlaté dno.“ Pekařský pomocník Bílý myslí příliš vysoko, klesne však v nouzi. Z bídy této vysvobozen mlékařkou Kačenkou, nezapomíná této ve svém blahobytě hmotném, jehož se pomocí její dopracoval, a nedá vděčnosti utuchnouti ani v útlých srdéčkách dítek svých. Třebízského povídky, jichž zde dvé, již dávno lid náš čítá s velikou oblibou, tak že netřeba se o nich šířeji zmiňovati; totéž platí i o Jiráskovi, jehož „Divý rod“ a Chalupova „Posada“ jakoby schválně pro kalendář napsány. Část zábavná obchacena jest četnými zdařilými obrázky; mile překvapuje nás, že čtenářstvu dána příležitosť, by poznalo některé přední spisovatele neb muže, kteří jinak ku blahu vlasti se snažili přispěti. — Část poučnou zastupuje toliko jeden článek „Lachtani a honba na ně,“ který pro život náš domácí pramalý má význam; článkův o hospodářství, jichž by nemělo se v žádném kalendáři nedostávati, postrádáme naprosto. To však jediná výtka, kterou můžeme učiniti, — pěkných vyobrazení mnoho a zábavné četby nezávadné, jež neuráží citu náboženského, dosti; pročež odporučujeme kalendář tento česko-slovanskému čtenářstvu vřele. —

Valašské národní písně a říkadla s nápěvy do textu vřaděnými. Za doplněk sbírky Erbenovy, Sušilovy a Bartošovy vydal Eduard Peck, učitel ve Vyzovicích. V Brně. Tiskem papež. knihtiskárny benediktinů rajhradských. — Nákladem vlastním. 1884. Str. 116. Cena 70 kr.

Ze zpěvného Valašska opět nová kytice písní, kterou předešlé se doplňují! Obsahuje 245 písní, jichžto v jiných sbírkách buď vůbec není neb aspoň variace jejich. Zvláště pečlivá je sbírka co do nápěvů, kterých tu najdeš mnoho zcela nových a melodicky velmi zajímavých. Že po textové stránce nejsou právě všechny perlami básnickými, rozumí se při doplňku samo sebou: mátě každá taková sbírka důležitosť i kulturně historickou, a k té přispěje každá píseň.

Neméně zajímavý a cenný je přídavek obsahující „Říkadla“ (modlitby, pohádky, hry, ptačí mluva prostonárodní a pod.), již proto, že jsou mnohem vzácnější a řidčí.

Slovem, píle a pečlivosť páně sběratelova, jakou se milých těch plodů lidu našeho ujal, zaslouží všeho uznání a všeliké podpory.

Úprava knihy jest velmi pěkná.

Kytice. Almanach pro mládež československou. Ročník VI. Spořádali Em. Weinfurt a Fr. A. Zeman. V Praze 1885. Nakl. Fr. A. Urbánek. Cena 1 zl. 20 kr. Str. 197.

„Zdárná mládež — sláva vlasti“ jest heslem almanachu, jehožto šestý ročník laskavému čtenářstvu svému milerádi ohlašujeme a doporučujeme. Jsou ovšem názory o tom, v čem záleží zdárná mládež, velmi různé: náš almanach však patrně neklade vlastnosti té v bezbožectví a světáctví, nýbrž, jak většina statí svědčí, hlavně ve pravé lásce ke zbožnosti. S potěchou na tento ráz „Kytice“ upozorňujeme.

Z básniček nejpěknější jsou Heydukova Jarní ráno, Geisslové Noc

a j. Ve statích řečí nevázanou psaných vhodný podán výbor četby dějepisné, cestopisné, zábavné atd. Zvláště pěkné jsou životopis Palackého od Kalouska, Proroctví od Hrašeho, a j. Významný den od Ž. Podlipské méně se bude líbiti pro nezdařilé postavy dětské. Avšak vůbec opětováno budiž, že směr a celkový ráz knížky jest velmi chvalný.

Úprava zevnější je skvostná. —

Příruční kniha dějin církevních (o 703 stran.), kterouž pro kleriky semináře brněnského pod názvem **Compendium historiae ecclesiasticae**, latinsky sepsal vdp. Dr. Fr. Zeibert, kanovník stoličného chrámu a em. professor církevních dějin a církevního práva na bohoslovném ústavu v Brně, a kteráž nedávno tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských v Brně vyšla.

Dr. Matěj Procházka píše o této knize v „Obzoru“ čís. 19. mimo jiné následovně:

„Přednosti a výhody této nové příruční knihy jsou veliké a tvrdíme směle, že se učebnicí tou prospěchu kleriků v seminářích kněžských znamenitě poslouží. Nemáme doposud žádné učebné knihy dějepisné pro žáky bohosloví, která by jim tak zevrubný, tak věrný a dokonalý obraz dějin církevních u Slovanův, zejména Čechoslovanův, podávala jako tato učebnice.

Fessler, na jehož základě příruční kniha Vascotiho vzdělána, byl výtečný zpytatel a spisovatel dějin církevních, vztahujících se na neslovanské národy, ale v částech, dějin Slovanů se týkajících, strádal i sám veleučený Fessler obyčejnou vadou německých učenců, neznalostí totiž a nevšímavostí. Vascoti, tuším jihoslovanský bohoslovec, v této příčině mnoho sice opravil a doplnil, ale k úplné opravě a k dostatečnému nákresu církevních dějin u Slovanův nedospěl.

Tyto vady a nedostatky však úplně odstraněny příruční knihou panem Drem. Zeibertem sepsanou; nebo od toho času, co slovanští národové na dějišti světa se objevují a po všechny časy nástupné až do nynějška skýtá se nám zde dle nejvyšší možnosti plný obraz církevních dějin u Slovanův, zejména Čechoslovanův, vytčen zde každý klášter, který v zemích koruny české založen, vylíčeny zde co nejvěrněji a nejplněji veliké boje náboženské u nás na sklonku středního věku a na začátku nového revolučního věku od Luthera začínajícího, a v novějších dějinách církevního nezapomenuto na výtečného theologa našeho Sušila i na všechna Dědictví naše k hájení víry katolické mezi Čechoslovany založená, jako: na Dědictví sv.-Václavské, svato-Janské svato-Cyrillo-Method., sv.-Prokopské atd.

Jiná přednosť této knihy jest přísně logický rozvrh dějin církevních na tři hlavní částky (starý, střední a nový věk) a krásný pořádek i pěkná souvislosť u vypravování a sosnování celé knihy na základě návrhu slavným theologem Möhlerem učiněného, aby totiž dějiny církevní se líčily podle podstatných známek pravé církve Kristovy, kteréž jsou: „una, sancta, catholica et apostolica ecclesia.“ Tohoto krásného z podstaty církve samé vyplývajícího pořádku a souvislosti dějin církevních u Vascotiho pohřešujeme.

Třetí přednosť této latinské učebnice jest sloh vzorný, velmi vybroušený, elegantní a při veliké úsečnosti (praecisnosti) přece velmi světlý a jasný, jenž spolu vkusu vytříbenému velmi lahodí. Mimo to mnohé zavilé otázky, jako na př. o papeži Honoriovi, nebyl-li haeretikem (kacířem), jsou sice také od Vascotiho podotknuty, ale nikde — v učebnicích, ba i v samém obšírném dějepisném díle Hergenrötherově — nejsou tak jasně a důkladně osvětleny a opá-

lány, jako v této příruční knize. — Církevním dějinám veškerého Rakouska věnována v ní největší píle a důkladnosť. A tudíž jest snažně a velikou měrou přáti, aby kniha ta ne-li v celém Rakousku, tedy aspoň v zemích koruny české na všech bohoslovných ústavech za učebnici zavedena byla.

Ale i professorové náboženství na středních školách našich najdou v ní výbornou pomůcku k vysvětlení a vyložení té které částky církevního dějepisu, a poněvadž na konci učebnice té nejen přiloučena posloupnosť všech papežův a císařův, nýbrž i přidán s velikou pílí sestavený „index nominum et rerum“ s udáním stran, kde jich hledati dlužno, tedy najde professor okamžitě to, čeho právě potřebuje.

Tolikéž i ostatním kněžím, mladším i starším, může kniha tato býti velevítána, aby vědomosti své o dějinách církevních doplnili a zdokonalili, v paměti osvěžili a na otázky od laiků kladené případné a úplně dostatečné odpovědi pohotově měli; nebo vůbec známo, že nepřátelé víry katolické právě z potvořených dějin církevních svou hlavní zbroj vytasují. Ale i vzdělaným laikům, kterýmž při dobré a šlechetné vůli o to běží, nabyti plného a věrného obrazu dějin církevních, knihu tuto co nejsnažněji doporučujeme, a to tím více, ana cena krámská při 44 arších tiskových poměrně levná a vnější úprava knihy vkusná jest.“

Poznamenání hodno jest, že tato kniha již letos za učební jest zavedena v theolog. semináři v Brně, v Tarnovu a v Trientu.

Malý kreslíř. Sbírka vzorků pro školy obecné dle návodu stigmografického. Sestavil Hugo T. Kolisko. Nákladem Fr. A. Urbánka. Cena 80 kr. Čtvrtá tato sbírka „Malého kreslíře“ obsahuje velmi vkusné tvary křivočárné, které výborně se hodí pro vyšší třídy školy obecné. Sbírka prvého oddělení obsahuje snadné obrazce z částí čáry kruhovité sestavené, druhá pak, počínajíc archem 15., předvádí nejprvé pojmenování a označení kruhu a jeho částí, elipsy, závitnice a čáry vejčité, archem pak šestnáctým velmi úhledné, prosté a snadné obrazce kruhovité, dle osvědčené methody označení prvého obrazce se všemi čárami pomocnými, druhého a následujících na půdě pokládné (čárkovitě) bez pomocných čar. Mnohé obrazce jako 19., 21., 25., 26., 28. a poslední 30. jsou velmi zdařilé.

Kniha tato jest pěkným dárkem milé mládeži školní ku novému začátku roku školního, zamlouvajíc se i svou poměrně nepatrnou cenou. —

Májová noc. Povídka od J. I. Kraszewského. Přeložil Jos. Koněrza. Red. Fr. Zákrejs. „Ústř. knih.“ č. 132—135.

Dvojí věno. Obraz ze života od G. Pflegera-Moravského. „Ústř. knihovny“ číslo 136—138. V Praze. Nákladem I. L. Kobra.

„Ústřední knihovna,“ podnik u nás již ode dávna očekávaný, vykazuje již hezkou řadu spisů, starších i novějších, dobrých i méně dobrých, původních i přeložených. Zásluha její spočívá hlavně v tom, že zjednává a rozšiřuje lacinou četbu a tím uvádí ve známosť i širší některé lepší výplody belletristické. Litovati jest, že přestává pouze na belletrii, a neřídí se raději podobnými sbírkami cizími, které rozšířily takto i díla úplně vědecká mezi nejdalší vrstvy čtenářstva, a že výbor její není všude právě nejšťastnější. Naši klassikové alespoň zasloužili především pozornosti. Avšak i za překlady ze spisovatelův, jako Kraszewského, jsme ovšem povděčni, ano právě soudíc dle těchto dvou povídek, o kterých podáváme zprávu, byly by nám téměř milejší.

Povídka tato Kraszewského náleží k lepším ano k nejlepším jeho pracím, vynikajíc svou rázovitostí povah čistě polskou, ale nám velice dobře srozumitelnou, a nejsouc přes to suchoparnou studií, nýbrž tklivým obrazem života i strádání polského, v jakém Kraszewski ovšem nejraději prodlévá.

Překlad jest velmi pěkný a správný.

Druhá povídka, od Pflegera Moravského, má děj velmi zajímavý a poutavý; mnohé části její jsou velmi hezké, prozrazujíce vlastní nadání Pflegerovo plnou měrou. Vady jeho však také jeví se tu co nejzřejměji, zvláště v prvých oddílech. Již proto poněkud nevidí se nám vhodno, že povídka ta vydána v „Ústřední knihovně“, ještě pak méně, že takto byla vydána. Hemží se totiž jazykovými nesprávnostmi; spisovatel náleží sice již dějinám i práce jeho, avšak věrně uveřejňovati díla taková nepřísluší, tuším, „Knihovně ústř.,“ která má účel čistě praktický, jako spíše některé jiné, na př. „Národní bibliothece,“ kde by mohly práce podány býti diplomaticky věrně, se všemi chybami, ať si formy ať si skladby.

Jinak nenamanulo se nic urážlivého nebo závadného.

Pod skalami. Obrazy z křesťanského šedověku v Čechách, nakreslil Václav Beneš-Třebízský. Vyd. II. „Záb. bibl.“ dílo XXI. V Brně 1884.

Výbornou tuto knihu netřeba zvláště odporoučeti, ručí za ni jméno spisovatelovo, a ta okolnosť, že stalo se potřebným II. vydání. Obsahuje kus našich dějin z dob, kdy víra křesťanská počínala vnikati do Čech z různých stran a zdarněji zapouštěti kořeny. V první polovici obsahuje dobu panování Neklana a Hostivíta pohanů. Křesťanství nebylo už tenkrát v Čechách neznámo, avšak bylo předmětem hrůzy a ošklivosti. Není se též proč diviti, že tomu tak bylo, nebo Němci, úhlavní nepřátelé, lstiví a falešní sousedé Čech, byli již křesťany. Ale jakými křesťany! Vpadali válečně, ne, — loupežně v klidný český kraj, vraždili, pálili, loupili v našich vlastech, jejich syny odváděli do Němec, dalo-li se tak činiti, a dcery hanobili a zhanobivše vraždili, nehrozíce se žádných ohavností, zrády a padoušství... A tito lidé nesli před sebou znamení kříže! A pak neměl býti Čechům kříž znamením vší neřesti?! Takové náboženství, jaké Němci jevili, a způsob, jímž je zvěstovali, neláká. „Dobrou záminkou k válce se Slovany bývala Karlovi víra jejich a kříž zakrýti měl ohavnosti, jež páchány byly na jeho vrub. I vnukovi bylo křesťanství vítanou zástěrou, aby podrobil si nenáviděné psy pohanské, zašlapal je v zem, aby ani památky po nich nebylo.“

Proto též nepřijal nikdo víry jejich z přesvědčení, nýbrž buď z přinucení neb z nekalého, zrádného zámyslu, Němcům zalichotiti a pomoc jejich ve vzpouře proti zákonitému vládci svému si pojistiti. Tak učinil Velislav tuhošťský, tak krakovský Mstiš: na oko klaněli se kříži, potajmo obětujíce bůžkům domácím. I jim bylo křesťanství rouškou ku provedení černé zrády. Ale takové zneužívání věcí svatých se nedařívá: Němci, již spiklencům měli přijíti na pomoc, sami krvavě poraženi, a Tuhošť, sídlo vzpoury, po tuhém boji Hostivítem dobyto, zničeno, a věčná kletba vyrčena nad zrádci a jejich potomstvem. Jediný Mstiš chytře upláchl k Němcům, ostatní padli. Tak vzal za své Tuhošť, tento obávaný štít vlasti naší, o nějž se tolik cizáckých lebek roztříštilo, tato tvrz padla rukou — čí? — rukou vlastních pokrevních bratří. Toť obrázek, jenž se tak často opakuje v našich dějinách. Takové tedy bývaly výsledky misií německých. Kdo za ně bude odpovídati?

Avšak jinou ještě cestou vnikalo světlo kříže v naše kraje. Ještě než sv. Cyrill a Methoděj slovo Boží u nás hlásali, žil v Čechách, pod Tetínem, poustevník, Ivan, syn Hostimysla, vévody bělocharvatského, vypuzen a prestolu oteckého zbaven, že se držel víry své matky, křesťanky. Ivan po dvacet let se ukrýval ve krásném údolí, skalami ohraženém, nikomu víry své nevnucoval, nikoho k ní nepřemlouval, an s nikým neobcoval, a přece měl jeho pobyt v Čechách hojnější výsledky v rozšiřování víry pravé, nežli pobyt všech misionářů německých, kterých nedoprovázel Kristus, nýbrž meč, ne láska, nýbrž nenávisť. Z jeho úkrytu rozlévalo se takřka světlo víry Kristovy tak tiše, tajně a blahodárně v okolí, jako kvas proniká mouku a jako potůček vysýlá praménky zvlažující bujnou lučinu — aniž se pozoruje. A víra tímto způsobem v srdce vštípená, víra, kterou v nás probudí účinky její na člověku ji přijavším, kterou v nás upevní příklad a utvrdí hojné ovoce lásky a trpělivosti jejího vyznavače, tato víra založena jest na skále, a nevyrve jí ani strasť, ani meč, ani smrť ze srdce lidského. Tam pod Tetínem a v okolí mizela hrůza před křížem, tam nepomáhalo všecko úsilí pohanské kněžky, zastaviti proud světla Kristova: ona bídně zhynula a kříž se zastkvěl nad jejím hrobem. Nebylo to však Němcům, hlasatelům a rozšiřovatelům zákona lásky nikterak po chuti, vždyť pozbývali záminky ku svým vpádům do pohanských Čech, teď jim bylo otevřeně vystoupiti s pravdou, bylo jim ukázati nestoudné čelo a veškery hanebné záměry. Cechy chtěli porobiti, vykořistiti chtěli bohaté kraje naše a vyhubiti plémě Čechovo. Avšak jejich kříž jim nedával vítěziti: s krvavými hlavami utíkali ve svou vlasť, honba na „medvědy“ se nedařila.

A když konečně sám vojvoda český Bořivoj křest přijal na Velehradě a víra svatá, posud ukrytá veřejně na světlo vystupovati počala, neměl vztek Němců ani mezí. Nebyl jim vhod sv. Methoděj, zabíralť jim pole k loupení, i osočovali jej: víme, kolik náš první arcibiskup od nich a jejich návodem vytrpěl.

Opět chystali se Němci ku vpádu do Čech, opět povstalo v Čechách jitření proti vládci Bořivoji, křesťanu. Avšak třeba Němci Tetína dobyli, třeba Čechové zrádní Bořivoje opustili, přece vítězství zůstalo vojvodovi pražskému, jenž vojsko německé, na Tetíně po tuhé bitvě rozkošem se oddávající, přepadl, pobil, zajal a ostatek s hanbou do Němec poslal. Kříž vítězil, ale ne ten německý. Kříž smířil a smazal dávnou kletbu nad Velislavem a Vítoradem vyrčenou. Milína Tuhošťská, dcera Velislava, stala se křesťankou a zachovala vojvodovi Bořivoji věrnosť přečetných lechů pohanů, i odpustil lid Velislavovi pro Milínu. A Slavitah, Vítoradovec, kněz posvěcen rukou sv. Methoděje, svou chrabrostí za let mladických a životem svým příkladným ve věku dospělém sňal kletbu s popela Vítorada, otce svého, a odpustil umíraje umírajícímu bratru svému, — krásná smrť!

Toť několik myšlenek z výborné povídky této. Obraz za obrazem z dějin našich se nám jeví, tu klidný, idyllický, že na něm oko s potěšením spočine, tu zase bouřlivý, válečný, jenž svědčí, jak pádný býval český mlat v ruce poctivé, tu opět jen nástin obrazu nám jinak známého, často se opakujícího v dějinách naší vlasti. Toť pravá kniha pro lid, ze které se lze učiti dějinám a lásce k vlasti, a pokochati se vzpomínkou na ten dobrý, holubičí lid český v dobách prastarých. Kéž máme takových knih v hojnosti!

Fr. V.

Hvězda. Opět vyšla na obzoru literárním hvězda, ale světla a záře pochybné a mdlé. Počala totiž vycházeti v Praze nákladem B. Grunda a redakcí Louise Schmidta „Hvězda," illustr. týdenník, nejlacinější krásné čtení pro zábavu a poučení (číslo za 6 kr.). Jest to časopis, jenž má velmi mnoho podobností s Bensingrovou a Karafiatovou literaturou krvavou. Hned v čele vyobrazen „Ukřižovaný" — takového Krista ještě nižádný umělec nevytesal. Povídka k tomuto vyobrazení jest plna krve, bolesti, zoufalého křiku, podezřívání a žárlivosti. Myslil-li si pan spisovatel a illustrator, že psal a maloval pro krvelačné Římany v amfiteátru, dobře pojal svou úlohu, ale našemu obecenstvu něco takového se dávati nemůže, nechceme-li si z něho odchovati zvířat místo lidí. A na to si napíší: „Patisk se vyhražuje!" Kéž by tam stálo: „Čísti tuto povídku se zakazuje!" — Druhá povídka s názvem: „Holka z tiskárny" nezamlouvá se již svým nápisem, a to tím méně, když člověk, vida se v jizbě plné dusného kouře a hlomozu, uslyší zpívati „Pražští Pepíci," kteří cítíce, že jejich písně se nehodí ani do koryta p... již předkem si notně odplivnou. — Co však máme říci o sprostotě třetí povídky, jsme věru na rozpacích. Povídka „Medvědí dcera" z francouzského hodila by se spíše medvědům, a možná, že i těm by byla sprosta.

Více se tím špinavým prádlem zabývati nebudeme, pronášejíce pouze výstrahu, aby nikdo a nikdo nedal se osvěcovati světlem „Hvězdy" v červenci vyšlé, a přání, by ještě dnes zašla za husté mraky a přestala navždy svítiti. Když již první její záblesk byl tak do krvava, jaký pak bude v době pozdější? Varujeme toho nešváru kde koho. Hnáti „Hvězdu" z domu rovněž tak jako krvavé romány, jest povinností každého poctivce. *Felix.*

Naše písně. Sbírka národních písní českých, moravských, slezských i slovenských o jednom hlase. Pro školu a dům uspořádal Ant. J. Zavadil, učitel na Kutných Horách. Sešit IV. a V. Cena 40 kr. —

Odporučujeme knížku tuto obzvláště pp. učitelům, jako prospěšný příspěvek k nemnohým řádným zpěvníkům pro školu. Pan pořadatel opatřil text místy též vysvětlivkami, kde v provincialismu pravého významu nesnadno jest se domysliti. Cena jest poměrně mírná.

Praeludia a fugy pro varhany. Složil J. J. Pihert. Nákl. J. F. Kubeše v Třebíči. —

Dílo vhodné nejen pro pp. učitele a varhaníky, nýbrž pro milovníky hudby vůbec, poněvadž tato praeludia a fugy možno svým způsobem provésti též na harmoniu. Úprava slušná a pohodlná. —

O Palečkově salonním kalendáři na r. 1885., jejž pořádají Karel Krejčík a Rud. Pokorný, místo vlastního posudku či odsudku uvádíme, co praví »Literární listy« (v č. 20.), píšíce takto: »Prosím, přečtěte ještě jedenkráte titulek: »Palečkův salonní kalendář!« Při tom slově vzpomene sobě zajisté mnohý čtenář, jak s mnoha stran touženo u nás po »saloně,« jak žehravě hledíme jinam, ku př. do Francouz, kde mají salon svůj, ba jak považujeme skoro za veliké národní neštěstí, že my Čechové salonu nemáme. Ejhle tedy, zajásá někdo, již na čase, aby i u nás konečně povstal salon, neboť opět přibylo nám něco pro něj. Po Ottově v pravdě »Salonní bibliotéce« přichází Palečkův »Salonní kalendář« — po vážné salonní četbě tedy salonní humor. — Odpusť, milý čtenáři, že tě tentokráte hrubě musím vytrhnouti z illuse, pokud jsi sám do rukou »salonní« té knihy nedostal. Připouštím rád, že se do salonu českého

— až bude nějaký — hodí hořovické salonní sirky, Dittmarův salonní petrolej, Vondráčkovo salonní leštidlo na podlahu, ba konečně třeba i duchcovské salonní uhlí — Palečkův salonní kalendář není pro český salon, ba jej nesmíme nabídnouti ani poctivé české zachovalé chatrči! Palečkův salonní kalendář nalezne vhodné místo jen v alkoholovém ovzduší spustlé krčmy, tam, kde není života rodinného, kde není slušnosti, kde není špetky citu pro mravno. Pamatuji se, že svého času opřelo se několik hlasů v české žurnalistice importaci překladu oplzlé sbírky obrázků Klíčových s názvem: »Das Buch für Hagestolze,« jakým chtěl české čtenářstvo zaplaviti spekulativní vídeňský nakladatel Stern, a to byla přece kniha »für Hagestolze — pro staré, otrlé mládence, jejichžto nejmilejší lahůdkou pro tělo jest kaviár a pro duši »Memoiry Casanovovy.« Mám za to, že se tehdá vídeňskému Sternovi ublížilo. Nebyl to Čech, jemuž by záleželo na povznešení české společnosti a rodiny, nebyl to literát, jenž má hleděti vždy slušnosti, nebyl to básník, od něhož požadujeme poesii — byl to Němec, Vídeňák a žid, jemuž pramálo záleželo na tom, co řekne literatura česká, obohatí-li ji takovým stkvostem; byl to spekulant, jemuž jednalo se o pouhý výdělek a nikoli o mravní úspěch. Ale nyní přináší nám český »básník,« český literát Salonní kalendář, proti němuž nehlesli bychom ani slovem, kdyby se prodával v zapečetěné obálce a kdyby na něm stálo: »jen pro pány.« Ale on se dere do salonův a domnívá se, že dostačí jen název salonní, aby byl s otevřenou náručí přijat. Nuže, podívejme se na ten salonní výrobek blíže. Již při povrchním jen prohlédnutí kalendáře zarazí nás ta spousta nahoty buď nezakryté zhola, nebo zakryté tak, aby nahota jen lépe ještě vystupovala. Zdá se, že ve fantasii kreslíře Krejčíka nestává jiného skoro předmětu, zobrazování schopného, mimo ženské tělo. Ať neodvolává se tento nejnovější žurnálový illustrator ženské nahoty k obrazům i sochám antickým, také nahým. Ty dojímají mysl pozorovatelovu svojí krásou, tím čistě uměleckým vzletem, jaký je tvořil; — v Palečkově kalendáři však není nahota ničím jiným, nežli dráždidlem nejnižšího druhu, draždidlem skutečně jen »für Hagestolze.« Nejen že obrázky ty praví to samy co nejvýmluvněji, ale podložený text, illustrované ty »vtipy« nemluví k nám »dvojsmyslně,« nikoli — to jest prostě jenom smyslné! Počítejme! Z 86ti obrázků věnováno jich z předu 12 karakteristice měsíců. Je to 12 ženských postav, z nichž přes polovici více méně nahých. Jako by v přírodě, v životě, v rodině nebylo jiné, mnohem vhodnější látky k symbolisování ročních dob. Avšak tyto obrázky venkoncem nepohoršují, jelikož jsou bez textu. Z dalších 74 obrázků věnováno 11 »vtipům,« k nimž bylo třeba samých polonahých postav ženských, totiž na str. 13, 15, 28, 30, 40, 60, 67, 70, 71, 72 a na poslední straně obálky. Mimo tyto nalézáme jiných 13 illustrací, jež podloženy jsou textem, vztahujícím se šmahem k poměrům pohlavním ve smyslu vídeňských »Floh« a »Bombe,« a to na str. 11, 14, 26, 27, 36, 43, 45, 51, 52, 65, 66, 68, 69. Máme uváděti také ukázky textu k těmto pikantním obrázkům? . . . . .

I v humoreskách delších nalézáme dvě »cenné,« jež Paleček pro svůj Salonní kalendář pečlivě uschoval a kreslíř Krejčík se zvláštní láskou illustroval: »Kocourek paní doktorové« od Čeňka Hornova se 7 obrázky (str. 4.—9.) a »Modré brejle« od — Č — s 8 obrázky (strana 53 až 58.) Obsah obou těchto

věcí vyprávěti nebudeme; dostačí, podotkneme-li, že obě vyznívají cizoložstvím, což u první naznačeno zřetelně i slovem a obrázkem, u druhé rovněž slovem a hlavně závěrečným obrázkem. — Nuže, z 86ti obrázků věnováno jich i s příslušným textem 55 dráždění smyslnosti, manželské nevěře, záletnictví, konkubinátu, nevěstkářství atd. Stačí to? A v tuto salonnosť uvádějí nás veršíky Pokorného:

„Český salon! Kdo ho zná a kdo ho viděl?
U nás jenom cizák po kobercích chodí!
Za rukavičky Čech vždy by se byl styděl,
jemu v tvrdé dlaně nejlíp mlat se hodí. . .“

Ano, Čech nezná salonu, ale podobným vychováváním salonu se nedočká! Nikoli, Čech, jenž nalezne zalíbení v Palečkově kalendáři, není Čechem, jemuž »v tvrdé dlaně nejlíp mlat se hodí«: panáčkové, jenž libují si v podobné stravě, nechodí s mlatem v tvrdé dlani, ale třesavým krokem a z tváře, z očí zírá jim choroba obojí: tělesná i mravní! Chraniž nás Bůh takovéhoto salonu, neboť tento salon Palečkův, řekněme to bez obalu, jest nevěstčincem! Nemá se Čech styděti za rukavičky — ony mohou i mozolovitou dlaň pokrývati, ale salon, do něhožto vcházeli bychom s přípravou Palečkova salonního kalendáře, takový salon by byl pro Čecha hanbou a ostudou. Jakže, tento salonní kalendář má býti připuštěn do rodin, kde jsou nedospělí synkové, dorůstající dcery? Tímto salonním tonem mají se baviti naše ženy v prázdných hodinách svých? — — Jediným odpočinkem v tomto proudění nečisté zábavy a nízkých frází jsou příspěvky Josefa Štolby a Adolfa Heyduka. Onen napsal dobrý obrázek z vesnického života »Meteorologie na vsi« (strana 17.—26.), Heyduk pak ponořil v ten salonní kal čtyři rozkošné básničky, napsané ke čtyřem ne Krejčíkovským — ruským obrázkům: Jaro, Léto, Podzim, Zima. Kovařovic konečně skomponoval nápěv k jednomu z »Prostých motivů« Nerudových. A to jest vše, co smí do salonu. Tedy z 75ti stran celých 12 a 8 slok! K záplavě kalendářů, z nichžto veliká většina zeje prázdnotou duševní a nadurělostí starých, otřepaných anekdot a židovských historek, přibyl tedy kalendář nový, jenž oplývá nízkostí raffinovanou a úlisným způsobem s neoprávněným názvem vtírá se do společnosti, aby kazil dobré jádro našeho lidu. Proč bojujeme proti podobnému hnusu, jímž nás Vídeň zaplavuje? Tam té stočené němčině Čech často ani nerozumí; — avšak Palečkův kalendář snaží se, aby podal všechno své zboží co nejjadrněji, nejsrozumitelněji! — — A tím byli bychom s kalendářem Palečkovým hotovi, neboť kromě uvedeného zábavného obsahu nalézáme tu ještě něco velmi duchaplných drobností, »s kterými se zrovna pytel roztrhl,« jak rozeslané reklamy ve venkovských časopisech podezřele souhlasně kázají, ze kterých však po našem jen vědomí jest 15 naprosto starých, všemi poštovními knížkami promrskaných, z »Fliegende« vypůjčených, ba i ze starších ročníků »Palečka« opsaných. — A co zbývá? ptá se čtenář s úžasem. Jediné: neutěšené vědomí, že k zásobě »humoru,« nastřádaného v »Merendách,« »Šibřinkách« a jak všechny ty sbírky se jmenují, přibyla nová dávka, jmenovaných předchůdců důstojná. Ke »chvalně« známým pak firmám à la Bensinger, Trachta e tutti quanti připisujeme dnes po dobré rozvaze novou: Krejčík a Pokorný. — Úvodní veršíky Pokorného končí:

„A nebe nám přeje, radují se svatí —
dobrý humor ani Rotschild nezaplatí!
I ať kaboní se přeučená hlava:
veselosť je moudrosť jediná a pravá!“

Vydavatelé Palečkova kalendáře jsou však na omylu, domnívají-li se, že po-

dali obecenstvu humor a veselosť. Oplzlosť a kluzkosť neplatí snad ani v Čechách za humor, a ty věci jsou mnohem laciněji k dostání, než za jmění Rotschildovo. — — Jsem připraven, že dostane se mi za posouzení, či lépe řečeno naprosté odsouzení Palečkova salonního kalendáře podobné as odměny, jaké uštědřil kdys Pokorný redaktorovi těchto listů (Paleček 1883, č. 8.) za nepříznivý posudek svých básní. Podotýkám, že po zkušenostech posavadních připraven jsem na vše. Bude o jednu neb o několik salonností více. *Prokop Rokyta.*"

Knihy a časopisy redakci zaslané.

Dne 20. října t. r. vyšlo 1. číslo **Vlasti** s následujícím obsahem: P. Václav Beneš Třebízský. Píše K. Chmelnenský. — Znělky šumavské. Od V. Pakosty. — Pěvcům. Od Vojtěcha Pakosty. — Poměr P. Václava Beneše-Třebízského k tomuto listu. Sděluje Tomáš Škrdle. — Česká koruna. Báseň Fr. Kyselého. — Národní Tartyf. Humoreska. Píše Petr Kopal. — Sláva. Báseň V. Petříka. — Různé bejlí z českého Parnasu. Sebral a proklepává František Pohunek. — K pramenům dějin slovanských. 1. O pannonské legendě sv. Methoda. Pojednává František V. Sasinek. — Čemu prospějeme, sbírajíce z lidu zbytky národní poesie. Napsal kněz Tóma Šmýd. — Lehká země. Historická povídka. Napsal Alois Dostal. — Údolí aberseejské a išelské v Alpách a jeho lid. Popisuje Tomáš Škrdle. — Literatura. Hanuman, báseň Svatopluka Čecha. Posuzuje V. Petřík. — Činnosť duchovenstva moravského ve prospěch literatury za naší doby. Pojednává B. Hendl. — Obzor, list pro poučení a zábavu. Kritisuje K. Chmelnenský. — Arpád a Uhorsko. Květy Mariánské. Popisuje V. Mikolášek. — Zprávy spolkové. Stanovy družstva „Vlasť," jíž z plna srdce přejeme zdaru. Jí přibyl nám nový bojovník pro víru a vlasť.

Časopis „Vlasť" vychází 15. každého měsíce a stojí čtvrtletně 82 kr., pololetně 1 zl. 64 kr., ročně 3 zl. 25 kr. Účastníkům družstva účtuje se za 53 kr., 1 zl. 5 kr. a 2 zl. 10 kr. — Redakce a administrace: Žižkov č. 505.

Obrana víry, časopis věnovaný zájmům katolickým. Vydává a rediguje Petr Kopal. Vychází 5. a 20. každého měsíce a předplácí se pro venkov celoročně 2 zl. v Praze, v knihtiskárně Cyrillo-Methodějské.

Obsah č. 1.: Chrámy, kříže a sochy svatých záštitou jsou hrdel a statků. — O evandělické nezbednosti. — Chudoba bez víry matkou neřesti. — Z venkova. (Posýlá strýček D. Loukota.) — Obrana postu. — Feuilleton: Naučení umírající matky ze 16. století. — Kopřivy.

Co v žádném časopisu jen s těží dá se říci, k tomu jest „Obrana víry," a jak č. 1. nasvědčuje, dostojí své úloze. Jediné, čeho pro „Obranu" velice si přejeme, jest, aby se vyskytli štědří mecenáši literatury křesťanské, kteří by toho onoho čísla několik set neb tisíc výtisků zakoupili a rozdati dali tam, kde tak řízného a zajímavého čtení nejvíce jest potřebí.

Zlaté Prahy, nádherného illustrovaného týdeníku českého, redigovaného spisovatelem Ferd. Schulzem, vyšlo čís. 40., 41. a 42.

Příloha časopisu „Škola B. S. P.“

Ročník I. Číslo 12.

Zprávy apoštolátu tisku.

Listy věnované zájmům křesť. písemnictví.

Vychází měsíčně jako příloha, zasýlá se důvěrníkům apoštolátu **zdarma,** jiným osobám číslo po 10 kr., a předplácí se celoročně 1 zl.

Veškery dopisy buďtež zasýlány na **P. Placida Mathona,** ředitele papež. knihtiskárny bened. v Brně.

Řeč nejd. biskupa Zwergera

v generálním shromáždění katolického tiskového spolku v Štýrském Hradci.

Mám několik slov k velectěnému shromáždění promluviti o tiskových záležitostech, o tiskové záležitosti katolické, o níž ve starých dílech a spisech ničeho nenalezáme. Může býti časem v katolických záležitostech co nového? Nová podstata — žádná, nové však formy den co den. Co pak jest tisk? Rozmnožení a rozšíření psaného slova. A co pak jest slovo? Slovo jest výrazem pravdy anebo lži. Co pak jest však pravda? Odtud jest tisku vycházeti.

1. Pravda jest veliké dobro, jest největší mezi dobry, ano jest největší dobro samo. Jest veliké dobro pro rozum, majíc jej osvěcovati, říditi a vésti, by poznal pravý cíl, pravé prostředky k němu nalezl a k němu směřoval. Jesti veliké dobro pro vůli, by nalezla pohnutky a popudy směřovati k tomuto poznanému cíli. Jakou mají cenu všechna ostatní dobra dohromady, takou má pravda sama o sobě; všechna ostatní dobra pravdy nenahradí. Máme-li však pravdu, ta nám všechna ostatní dobra nahradí a zaopatří. Jak veliké jest dobro, uniknouti věčnému zahynutí a dosíci věčné blaženosti, tak veliké dobro jesti pravda. Jest ona mezi dobry největší, ano pravda jest největší dobro samo. Avšak největší dobro jest přece Bůh! „Ego sum veritas,“ řekl vtělený Syn Boží; Bůh je věčná, naprostá, nekonečná a osobní pravda a všechno, co je mimo Boha pravdivé, jenom z Boha vyplynulo. Prvním hlasatelem pravdy jesti sám Bůh v ráji; pak poslal svého Jednorozeného Syna, jenž putoval jako hlasatel pravdy po sv. zemi a v době té jakož i následující až ku světa skonání nařídil sice lidem všem pravdu hlásati, zřídil však proto i zvláštní úřad ten, jejž mají Jeho nástupci v čele s řím. papežem.

Kdyby dovoloval čas, bylo by velice zajímavo, ukázati podobným spůsobem, co jest lež, a větu za větou srovnati s pronesenými myšlenkami o pravdě. Třeba však toho velectěnému shromáždění přenechati, by samo o tom přemýšlelo; chci ještě jen něco říci o prvním

hlasateli lži; tím byl ďábel sám, a víte, kde první lež pronesl? Učinil tak z — „listů.“ (Veselosť.) Vystoupiv na strom, vzal již tam útočiště k „listům,“ aby odtud hlásal lež (Veselosť), a první onen úskok podařil se mu bohužel až příliš dobře; od té pak doby nikdy nepřestal rozšiřovati lži. Že pak právě v naší době s největším zdarem to zkouší a provádí, to jest pohnutkou, jež přiměla intelligentní a dobře smýšlející muže této doby také k „listům“ sáhnouti, by se tak ve službě pravdy nepříteli týmiž zbraněmi čelilo; na kterém poli táhne proti nám k útoku, na témž poli jest i nám vytáhnouti vstříc k obraně.

2. Chci tedy něco promluviti o tisku, a to o špatném tisku; neboť co činí a co činiti má dobrý tisk, to jest členům tiskového spolku beztoho známo, poněvadž to spadá do jejich vlastního oboru. Napsal-li neb řekl-li kdo jindy něco o špatném tisku, tu byl hned druhého dne rozkřičen a kaceřován. (Veselosť.) Nevím, zdali se to stane také nyní, ale zdá se mi, že nikdo se nemůže zlobiti, je-li řeč o špatném tisku; kdo se však přece zlobí a špatné listy béře v ochranu, ten vyznává: Já jsem podporovatelem špatného tisku. (Pochvala.) Velmi mnozí z přítomných jsou kněží a mnohým zajisté jako mně připadne při čtení Písma svatého na mysl: ano to jest živý popis špatného tisku. Z příslušných míst Písma sv. chci jen dvou se dotknouti a pak důstojní pánové sami nahlédnou, že je tam také špatný tisk vylíčen.

I. Působnosť špatného tisku.

Ve Zjevení, 13. hlavě, se praví: „I viděl jsem šelmu vystupující z moře, a mající sedm hlav a deset rohův, a na rozích jejích deset korun a na hlavách jejich jména rouhání. A šelma, kterou jsem viděl, byla podobná levhartovi, a nohy její jako nohy medvědí, a huba její jako huba lví. I dal jí drak sílu svou a moc velikou. A viděl jsem, ana jedna z hlav jejích byla jako zbita na smrť: ale její rána smrtí uzdravena jest. I divila se všecka země šelmě. A klaněli se drakovi, kterýž dal moc šelmě, a klaněli se šelmě, řkouce: Kdo (jest) podobný šelmě? A kdo bude moci bojovati s ní? I dána jsou jí ústa mluvící věci veliké a rouhání; a dána jí moc vládnouti za čtyřiceti a dva měsíce. A otevřela ústa svá k rouhání se Bohu, aby se rouhala jménu jeho i stánku jeho i těm, kteří přebývají na nebi. A dáno jí vésti boj se svatými a přemáhati je. A dána jí moc nad všelikým pokolením a nad lidem i nad jazykem i nad národem, a klaněli se jí všickni, kteří přebývají na zemi, jichžto jména nejsou napsána v knize života Beránka, kterýž zabit jest, od počátku světa. Má-li kdo ucho, slyš.“

Vizme, zdali nám nepřipadá, že jest zde popsán špatný tisk: 1. Svatý věštec vidí šelmu, ana vystupuje z moře; způsob mluvy u prorokův označuje často velkou vodou neboli mořem národy, jak i na tomto místě; moře zdvihá se nad národy. Jeden však velezasloužilý muž také napsal před nějakou dobou: „Žijeme v pravé potopě inkoustu a černidla.“ To jest také moře (Veselosť); černé moře, a můžeme

sotva říci, že žijeme v něm, nýbrž v něm hyneme, a tato veliká povodeň jest v pravdě potopou, která dává podnět k nesčíslným hříchům a opět ze hříchů se prýští a pramení.

2. Šelmu z moře; tuto srovnává věštec s levhartem a lvem. Víte, že tyto dvě šelmy patří k rodu šelem kočkovitých. Připisuje tedy šelmě vlastnosti kočky: lísání a lichocení, potměšilosť, zlomyslnosť, násilnosť a ukrutnosť (Pochvala); a praví také, že se podobá třetímu zvířeti, totiž medvědovi, jenž svými neohrabanými tlapami všechno roztrhá. Víte, kterému domácímu zvířeti medvěd nejvíce se podobá; zvíře ono nerádi jmenujeme. S tímto zvířetem srovnává tu šelmu.

3. Pak praví, že toto zvíře má sedm hlav; má tedy ono také sedm jazyků, přečetné ty jazyky, jimiž každý den mluvívá tisk. Jediného listu vychází mnohdy 10.000 exemplářův i 60.000 exemplářů denně, i dvakrát za den. Hle, jak mnoho má šelma hlav a jazyků! Špatný tisk je tím jazykem ďáblovým. Dále má ta šelma 10 rohův a to jest síla a moc spočívající v písmě. Jest to mohutné a silné zvíře. Tyto pak hlavy a rohy mají koruny; jest to tak silné zvíře, že i královskou moc k sobě strhuje a krále v bídu vhání a jednomu královi za druhým moc odnímá a sobě ji přivlastňuje.

4. Na těchto rozích jest psáno: „Bohorouhání.“ Tak píše apoštol: I dána jsou jí ústa mluvící věci veliké a rouhání; a otevřela ústa svá k rouhání se Bohu, aby se rouhala jménu Jeho i stánku Jeho i těm, kteří přebývají na nebi.

V čem pak záleží moc a síla špatného tisku? Uložte mu, aby měsíc nelhal, neutrhal, nepřekrucoval a netupil, zůstane celý měsíc všecko carta bianca, pokud ovšem jest to tisk špatný. Neboť pokud podává věci, jež nejsou špatné, není, není špatný, není předmětem naší hany. Tedy rouhání a sice nejprve proti sv. církvi, jejím zařízením, jejímu učení a snahám; pak rouhání proti sv. víře, proti požadavkům, učení a základům víry; také proti samému sv. náboženství; nejprve proti positivnímu náboženství, které Bůh zjevil a pak též proti všelikému náboženství přirozenému, vepsanému od Boha v lidské srdce; dále proti mravnosti, t. j. převrací pojmy mravného a správného, podkládaje nepravosti krásných jmen, jimiž jinak se označují ctnosti; ba i proti mravnosti přirozené, již mají pohané, žijící dle zákonů přirozených; rouhají se právu, je-li jim nepohodlno a protivno a mohlo-li by prospěti církvi nebo škody ji uchrániti; rouhají se svatým a snižují a všemocně tupí, a nejvznešenějším ctnostem se posmívají. Čím vznešenější ctnosť, tím více jest tupena, jakož pravil sv. Pavel: „Člověk tělesný nemá smyslu proto, což jest ducha, a čeho neznají, tomu se rouhají.“ Pak přijdou na řadu rouhání proti Bohu, nejprve proti Božskému Vykupiteli, Ježíši Kristu, jakožto Synu Božímu, jemuž strhují plášť věčného Božství a nechávají mu jen zástěru řemeslníka a demokrata a dopřávají mu nanejvýš plášť nějakého praktického filosofa; rouhají se samému neviditelnému Bohu, božství nadsvětovému a všemu, co není hmota.

5. A jemu svěřeno bylo vedení boje proti svatým a jich přemožení. Špatným tiskem bývají síly k ochraně práva ochromeny, síly zloby uvolněny, sebrány, zorganisovány a vedeny k zápasu s dobrem a právem.

To viděli jsme očitě v posledních letech ustavičně, a vidíme zřejměji od nějakého času, kterak vedou v Italii boj proti sv. Otci, t. j. proti svaté věci, již zastává; tedy také hmotné moci se jim dostává, jakož praví věštec: Zvířeti dána byla moc nade vším pokolením, nade všemi národy, řečmi a rody. Každý národ, jenž se zove vzdělaným, má svůj špatný tisk.

6. Však nejhroznější jest, co praví na počátku a na konci, že se klanějí drakovi a tomuto zvířeti. Pomyslete si ty rozdílné třídy ctitelů špatného tisku. První třída jsou ti, kteří vědomě a dobrovolně věnují čas, peníze a schopnosti zdaru a rozšiřování špatného tisku. Ke druhé náležejí oni, jenž jsouce v moci špatného tisku, jakoby jím okouzleni, a aniž ho milují, přece mu slouží a za vůdce uznávají, ho rozšiřují, podporují, právě jako prostý vojín, jenž také bojuje proti zemi a lidem, jichž nikoli nenávidí a často pro účely, o nichž ví, že mu nic neprospějí; avšak tito prostí vojínové jsou přes to hlavní věcí. Propusťte je, co pořídí vojevůdce sám? Kdyby nebylo této druhé třídy ctitelů špatného tisku, ze všech tří to třídy nejčetnější, nebylo by též špatného tisku. (Pochvala.) Ku třetí třídě patří oni, kteří tisk špatný za špatný uznávají a ho nenávidějí, ale přece větší mají strach z tisku nežli z Boha; a kteří ničeho více se nebojí, než dostati se do špatných novin. Toť jsou tři ty třídy ctitelů špatného tisku. Dále pak chci ještě mimochodem poukázati k jinému obrazu, jejž spatřujeme zaznamenán ve starém zákoně:

II. Zhoubnosť špatného tisku.

Anděl praví proroku Zachariášovi: Pozdvihni hlavy své a hleď. I hledí do výše a zří letěti vzduchem ohromný závitek papíru, 20 loket zdélí, deset zšíří. I praví prorok: Co jest to, a prorok toho neví? A anděl odpovídá: Haec est maledictio, quae egreditur super faciem omnis terrae (Zach. c. V. 3.). Tento ohromný závitek totě kletba, která vychází na veškeren svět. A anděl pokračuje: Tento závitek papíru vlétá v dům zlodějův a v dům toho, o němž se zdá, jako by Boha ctil, ale mylně, a ztráví tam vše, všecko dřevo i všecko kamení.

1. Co jest onen závitek sám? Myslím, že to špatný tisk, tyto listy tolikého rozsahu, co letí vzduchem, jejich rychlé rozšíření, že je lze sotva udržeti, k tomu jejich prázdnota, dutosť, nicota a lhavosť; neboť kdyby to bylo něco pevného a solidního, jak by létalo vzduchem?

2. A tento papír vlétá v dům zlodějův. — Kdo jest ten zloděj? Zlodějem jest, kdo statky, jež mu pán svěřil na dobrý účel, účelům těmto odnímá a zneužívá jich na účely špatné proti vůli pánově. Ve případě našem je zlodějem ten, kdo peněz a času a síly své a dnů života svého, ba i času, který mu věnován byl na povinnosti

jeho povolání — a to vše jsou podary Bohem svěřené — neužívá na to, nač mu je Bůh dal, nýbrž ke špatnému tisku, aby ho četl, podporoval, šířil. To jest zloděj. —

3. A závitek onen vlétá i v dům toho, co přísahá při jméně Páně. Přísahati způsobem náležitým jesti tytýž dle nauky katechismu i způsobem pocty Boží. Ale anděl dí: „který křivě přísahá;“ to znamená toho, který dělá, jakoby byl také katolíkem, dobrým katolíkem, je to však jen zdánlivo, nepravdivo. I v dům takovéhoto člověka vlétá onen list, ale cože tam zničí?

4. Anděl praví: i zůstane tam a zhltí vše, všecko dřevo i všecko kamení. Takový list, špatný časopis, jenž vlétá v dům den ze dne, tedy zůstává tam na trvalo, působí jako bomba, ana vše tříští a vzněcuje požár. Ale mnohem častěji působí časopis takový jako doutnající vích, jehož neviděti, kterak potají řeřaví — až vyšlehne plamen a zhubí dům; nebo účinkuje jako jed zdlouhavý, ale působící najisto, jehož namíchává domácím v nápoj den ze dne. A tu hle druh po druhu hubení, vadne, churaví, a neví se proč. To jest z toho jedu, co ho bylo požíváno po malých dávkách; tak účinkují špatné listy.

Jestliže tedy takto působí a pustoší špatný tisk, dobře zajisté měli mniši-katolíci, že se proti němu združili v katolický spolek tiskový. Tisk je, jak řečeno, šířením a množením slova psaného — a slovo jest výrazem buď pravdy nebo lži. — —

Lháti se může, ale není ke lži práva. Pravdu můžeme mluviti, ale máme i povinnosť ji mluviti, i kdyby ani človíčka lži nerozšiřovalo. Ale dvakráte, desetkráte tolika je ta povinnosť tam, kde vidíme, že jich lež rozšiřují statisíce. — Ale více již nic neřeknu o dobrém tisku; použiji toliko ještě příležitosti této, bych těm, kteří spolek založili, vedli, a jakkoli podporovali, vzdal veřejný dík. A ježto stanovy dovolují biskupu sekavskému, by rok co rok jmenoval předsedu a jeho zástupce, učiním to nyní atd.

Pochválen buď Ježíš Kristus!

Důležitosť žurnalistiky.

„Pražský Týdenník“ mimo jiné píše o věci této takto:

„Stát za státem, národ za národem počíná účtovati se lžiliberální naukou, kteráž tolik bídy v duševním i hmotném ohledu přivedla na společnosť lidskou.

Jen u nás ještě lžiliberalismus jest pozlátkem, kterýmž lidé zakrývají svou duchovní chudobu, kterýmž blýskají se mnozí, o nichž lze říci, že „nevědí co činí.“ Obchodníci, živnostníci i rolníci, kteříž prohlašují se za „liberály“ v téže chvíli co prohlášení takové činí, přejí si ochranných zřízení proti lžiberalismu a všem těm společenským národohospodářským zřízením, kteréž liberalismus ve státech a mezi národy všude způsobil. — Jsou „svobodomyslní“ obchodníci, kteří žádají vymýtění konkurence špinavé a netuší, že tím „svobodomysl-

nosti“ své zasazují ránu smrtelnou, ježto úplně svobodná konkurence jest jednou z hlavních zásad liberálních. Jsou řemeslníci a živnostníci, kteříž přísahají na táborech k fángli lžisvobodomyslníků českých a nemají tušení, že oprava živnostenského řádu, průkaz způsobilosti a všecka nová obmezující ustanovení, jichž se živnostníci domáhali a domáhají, čelí přímo proti jádru všeho liberalismu, jenž prohlásil naprostou svobodu živností. — Jsou dále rolníci, kteříž domnívají se býti svobodomyslnými nad všecky ostatní lidi, jako na př. v Podřipsku, ale přes to naříkají na úpadek rolnictva, zaviněný uvolněním nemovitých statků, kupních a prodajných jako jiné zboží movité.

Všickni tito lidé bláhoví, kteříž nevědí co činí, ano lze říci nevědí co jsou, stali se politování hodnými oběťmi „svobodomyslného“ tisku. Na slovo se chytají jako hejlové. „Já jsem liberál, člověk svobodomyslný“ — na to každý z nich bude přísahati a myslí, kdo ví jak krásnou má vlastnosť. Ubožák takový netuší, že pouhý mam slova jej oslňuje, že pouhou slupinou „liberální“ se odívá, v kteréž vězí člověk, jenž vší svou podstatou jest odpůrcem liberalismu, jehož všecko smýšlení a konání směřuje proti falešným naukám liberalismu. Nikdo z těch lidí nesouhlasí se znemravnělostí veřejnou, jež lžisvoboda vnesla do všeho ústrojí společenského a národohospodářského, ale přes to náleží k „liberálům,“ odbírá lžisvobodomyslné listy, volí liberálního kandidáta a činí tím seč jest, aby nesplnilo se, čeho si sám přeje a co za dobré a správné uznává.

Nejvýdatnějším lékem proti takovémuto zmatku v hlavách lidských jest rozšíření poctivého časopisectva konservativního v lidu. Staráte se, abyste měli školy spořádané, aby vám vychovaly dítky v počestnosti, zušlechtily jejich srdce, vyjasnily jejich mysl. Žurnalistika však jest školou ještě důležitější, do kteréž chodí masy odrostlého lidu, mladší i starší, bohatí i chudí. Učitelé této školy co den navštěvují všecky kraje a do všech domů přicházejí vyučovati. Ve škole této jde o vychování všeho národa, všeho občanstva ve státu, o vedení jeho stálé, o poučení, tříbení jeho úsudku. Jaká škola, tací žáci, jaká žurnalistika, takový národ. Tato veliká důležitosť časopisectva podceňovala se a do dneška jí mozí nedbají. Odbírají sami, podporují a rozšiřují listy, jichž směr jest lžiliberální, jejich přáním a snahám se příčící. Z toho pak pochází, že o každé otázce veřejné veliký panuje zmatek, že švingulanti využitkuji spletené zmatkůplné politické vychování lidu a planou frází strhují k sobě zástupy. Lid nemá vlastního soudu, nemyslí, nýbrž drží se zvučného hesla, jehož smysl a účel neproniká.

Solidního politického vychování jest lidu našemu třeba, školy, poučení, kteréž by jej obrnily proti účinkům planých frází a tak jej vycvičily, že jediné rozumné slovo, jasný důvod by u něho platil. Takového vychování lidu docíliti lze především rozšířením dobrých, neodvislých listů, kteréž nemají účel připoutati lid klamným heslem k tomu či onomu táboru, nýbrž vysvětlují mu a poučují jej o všem všestranně, aby sám utvořiti si mohl úsudek. Tím nejvíce a nejdůkladněji přispějeme k vítězství dobré a spravedlivé věci. Pokud však i nadále dopouštěti se bude, aby tisk lžiliberální ovládal lid, potud nebude konec zmatkův nynějších.“

Paběrky z besed.

(Pokračování.)

3. Kraneček.

Slyšeli jste někdy o kranečku nad stolem aneb u trámu? Jak by ne! Vždyť se na ně mnohý ještě pamatuje a na venkově je také podnes spatří. Nemíním ty s majolíkovými mísami, talíři s Vambeřicemi a hrnéčky posvícenskými; tak maně jsem si vzpomněl na kranečky — s knihami.

V jedné pohádce jsem četl, že vodník duše utopenců schovával pod hrnéčky na kranečku kolem širokých kamen. Knihy jsou také takovými schránkami s dušemi spisovatelův a jen třeba otevříti, vlastně „odkryti," jak v oné pohádce, a duše vyletí, usadí se v hlavě čtenářově, v srdci čtenářově.

A takových „duší," takových knih na kranečku bývalo po venkově hodně mnoho. V každém hned stavení. Tam byla duševní potrava, zábava na dlouhé zimní večery, nedělní odpoledne, tam bylo skladiště literární ne jednoho, ale několika pokolení. Byly tu knihy světského i nábožného obsahu, všechny vázané pevně, uložené jako poklad neocenitelný. Proto byl kraneček hodně vysoko, by tam nedosáhla ruka některého nepovolance.

Na kraji stála bible starého a nového zákona, dědičný to majetek. Desky jako prkno, rohy kované, hřbet vepřový. Jen listy přední a listy nového zákona až příliš otřeny, papír věkem sežloutl, sešedivěl, a některá iniciálka vzala porušení, když děd zapomněl v neděli bibli na stole a malý vnuk se v ní na chvíli přehrabával, hledaje obrázky. Za biblí hned Hájkova kronika, také tak v pevné vazbě, také s tak žlutými listy a otřelou ořízkou. A pak řada povídek: Tristan a Isolda, Genovefa, Flosa, Blančelota, Griselda, Melusina, historie o Rybrcolovi, Bruncvík, Stilfryd, později povídky o otci Blažeji, spisy Krameriovy a jiné.

Nebylo knih těch sice mnoho, ale postačily, poskytly dosti zábavy a poučení pro všechny večery a neděle. Vždyť se nečetl začátek a konec k vůli tomu, „jak to asi dopadlo," o čteném rozumovali, přemýšleli, uvažovali. Dědeček přidal k Hájkově kronice, co věděl, co pamatoval; pak se rozpředla řeč až dlouho do noci. K biblickým dějinám se opět hlava naklonila, oko zaslzelo a ruce se sepjaly.

Tak bývalo.

Sháníš se opět po kranečku s knihami na venkově pod doškovými střechami? Ptáš se po bibli? „Té jsme dávno nerozuměli, ani toho písma nedovedeme přečísti." Bible se ztratila, pohozena. Hledáš Hájkovy kroniky? „Ta uložena někde za trámem, bez obrázků, bez desek, bez zápon. Vše zničil zub času. Děti vytrhaly listy, desky se hodily na ledaco, a přesky má nejstarší syn u zástěry. Ostatní knihy se rozlétly, jakoby je hodil na vítr. Trhalo se z nich, dokud bylo co . . .

A na kranečku?

Starý kalendář ve spoustě prachu a to jen trhy v Čechách a na Moravě a několik listů z předu, označující dny, měsíce a v poznámkách, „kdy se plavka běhala." To postačí, až do přestupného roku, pak se počítá už nesnadněji a koupí se kalendář nový.

Za kalendářem knížky berničního úřadu, několik platebních rozkazův, obsýlek a hromádky karet „na dlouhé zimní večery." To jediná zábava. Jistý hospodář se ještě omluvil, že už kupuje

z hospody „opotřebované,“ že prý jsou levnější. Co prý se při tom nasmějí, když někoho „dostanou,“ to už stojí za deset knížek. Jednou se i poprali a bylo po zábavě.

Ba nyní i když se děvčata sejdou v neděli večer na pokojíku ve mlýně, nebo v přístěnku na statku, když si poklevetí, popovídají a parádu si ukáží, vytasí se hostitelka s dvaatřiceti obrázky, mezi nimiž čtyři králové, „schorci,“ spodci atd.

Mužští šli do hospody, by nové karty „opotřebili“ a ženské nastoupily jejich místo doma. Znal jsem také místo, kde děvčata karty v kapse do cizího stavení nosí, kdyby tam snad žádných neměli — pro strýce příhodu.

„Což ta, to je ňáká čtenářka. Celou neděli prý proleží v knize,“ smála se děvčata v Nezdarově.

„Pomyslete si, vypůjčuje si knihy i na faře, ve škole a Bůh sám ví kde . . .“

„Naposledy chce na studie jako mlynářův Otík.“

Děvčata se dala do hlučného smíchu a hrála dále „černého Petra.“ To je jinší zábava. Že ne?

4. Návštěva u Beneše.

Nemalým mně bylo potěšením, když jsem byl pozván předním naším spisovatelem knězem Benešem Třebízským do Klecan na návštěvu. Jakmile jsem se v tu stranu za jistým účelem dostal, jistě že jsem neobmeškal využitkovati tak vzácného pozvání. Nechci líčiti srdečného přijetí, milého uvítání, ač byl z práce vytržen, ani nebudu popisovati oněch dvou útulných pokojíků, plných knih, obrazů, velkých foliantův, ani nechci dotýkati se dojmů, jaké na mě tvář Benešova, jeho řeč a celé okolí učinilo — o tom všem bylo dosti psáno před krátkým časem; jen tak o některých věcech méně známých a soukromých chci se zmíniti.

Beneš mně ukazoval starý švédský kord, jmění rodinné, a ku podivu hbitě jím zašermoval v prostřed světnice, řka: „Tak to tenkráte chodilo!“ Na stole psacím stál onen mosazný křížek, na nějž pověsil květinový věnec, o němž se v povídkách „V klidu a víru“ zmiňuje. O svých osadnících mluvě, říkal vždycky: „Náš dobrý lid.“

Nejvíce se tázal na život literární v semináři. Věděl o každém alumnu, který kdy sebe menší povídku nebo báseň v „Blahověstě“ uveřejnil. Těšil se velice, když jsem mu vypravoval o brněnské Sušilovce (spolku to všech alumnů v Čechách a na Moravě), o jejím orgánu, litografovaném Museu, o četných pracích, vypsaných cenách, rozmanitém obsahu dotčeného časopisu.

Velmi dojemné bylo vypravování Benešovo o matčině nemoci a smrti. Beneš, jako hodný syn, podporoval matku svoji v nemoci, posýlaje jí lékaře ze Slaného, navštěvuje ji a o její poslední okamžiky opravdu synovsky se staraje. „Padl na to honorář z románu: V podvečer pětijisté růže.“

Doprovodil mě známým stromořadím nad Vltavu, ukázav mě Levý Hradec a ono místo, kde koruna česká (dle pověsti) v proudech Vltaviných odpočívá. Když jsme se loučili, vyžádal si, bych mu poslal svoji fotografii. S radostí tak učiniv, dostal jsem od Beneše dopis, jejž doslovně uveřejňuji:

„Velmi milý příteli!

Předem Vám přeji v tom kněžském stavu všeho nejlepšího, hlavně pak spokojenosti, která osamoceným životem bývá průvodkyní nejspolehlivější; to ostatní samo již přicházívá.

Za druhé Vám vděčně děkuji za milý Váš „obrázek;“ oplátkou posýlám Vám tuto též něco.

Onehdy zde byl prof. Vycpálek*) a tu jsme o Vás mnoho mluvili. Je znamenitý znalec literatury, ujde pozoru jeho málo co. — Vaše povídky zná všechny zevrubně a je i jeho vřelým přáním, abyste vytrval a péra z ruky neodkládal. Beztoho mezi námi (kněžími) pracovníků málo; „huby“ sice dost, posudků celé potoky — ale pilné, včelí práce? — Naši předchůdci (v první čtvrti tohoto století až do polovičky) hráli „prim;“ proč nejsou jejich nástupci ani u „sekundu?“ Nebylo pracovníků, kteří by prořídlé řady doplňovali, kteří by byli, když z ruky sestydlé péro vypadlo, tohoto péra zachytili a pokračovali . . .

A proto „tužme se!“ Ať to v Čechách jak chce chodí, kněz, jenž z lidu vyšel, se tomu lidu neodrodí. Jen abyste dostal nějaké příhodnější místo. Byl bych rád, kdybyste dostal někam blízko . . . Často bychom si tak pohovořili . . . Což ta Vodolka?*) Jurisdikce bezpochyby ještě nemáte? — Až zase tak budete míti trochu pokdy a dlouhou chvíli, napište mi několik řádek. Budu se velmi těšiti.

Zatím Vás srdečně pozdravuje i v duchu líbá Váš oddaný Beneš.“

Na Klecanech, 10. srpna 1883.

*) Pan prof. Vycpálek účinkuje na gymnasiu v Rychnově nad Kněžnou v Čechách.

*) Vodolka severně Klecan.

(Zaslano.)

Slavná redakce!

Hned z vaší poznámky k mému článku („Jakého druhu tiskopisů je našemu lidu na vekově zliberalisovanému **především** třeba“) „podáváme doslovně, ač dovolíme si příležitě některé poznámky“ jsem soudil, že slovům mým hned v záhlaví podaným není dobře rozuměno; v tomto úsudku potvrzuje mne delší rozebírání článku mého v „Čechu“ č. 261. „Od hranic moravských“ nadepsané i poznámky redakce téhož listu 6. a 7.

Pánové, podívejte se přece jen ještě jednou na záhlaví mého článku, jak jsem vám je k lepšímu porozumění tuto svrchu zřetelněji podal: 1. „Jakého druhu tiskopisů je našemu lidu“ atd., mám tedy jedině svůj a svých pp. kolegů lid na mysli, jejž po více než dvanáctileté namahavé a trapné pastoraci tak dobře znám, že mi nebylo žádného „hlubšího přemýšlení“ („Čech“) ani třeba; přece však se mýlí p. dopisovatel od hranic moravských, že by byl článek můj „tak napsán, jak jej okamžitá (!) nálada diktovala.“ Drahně let o to se usazuji, kterak našemu lidu zde, k němuž mne prozřetelnosť Boží poslala **apoštolovat,** pomoci; mohu před Bohem a celým světem osvědčiti, že nešetřil jsem ni zdraví, ni peněžitých obětí pro ten nešťastný náš zliberalisovaný lid na venkově: kázání nejvybranější, křesťanská cvičení nejbedlivější každinkou neděli i svátek sebe častější . . . mohu směle říci, že nikdo to po mně neudělá, aby ve třech vánočních svátcích (neděli hned po svátcích v to počítáno) měl sedm kázání za sebou jdoucích . . . „mám-li se chlubiti (nesluší zajisté).“ 2. Kor. 12, 1. . . . Ale lid můj, lid náš přece jen v liberalismu hyne! Co tu činiti? Jak mu pomoci? Vám, pánové, v krajinách zbožných, aspoň **z většiny** zbožných, vám se lehce a utěšeně pastoruje; vážte si toho, děkujte za to Bohu denně; ale pojďte jen mezi náš lid

na venkově zliberalisovaný — pak se vám otevrou oči vaše!

Nikoliv jen (neb snad „více“ jen) „do třídy lidu pracovního,“ nýbrž hlavně do třídy rolníkův a hospodářův usedlých vnikl liberalismus zde na našem venkově; a jen o ten se mi jednalo ve článku uvedeném; mně zde (a mým pp. kolegům) není třeba „dále prohlédati (výtka dopisovatele v „Čechu“)... do stavu ze všech nejkonservativnějšího (!), do stavu rolnického.“ Je viděť, že neznáte našeho rolníka, zde ze všech nejhrdějšího, nejsvobodomyslnějšího. Dejte mu do rukou „Obzor,“ „Hlas,“ „Čecha,“ „Vlasť“ neb dokonce „Obranu víry“ — on vám ukáže dvéře a s vámi již ani nepromluví.

Netajte si toho, pánové! — Všecky tyto časopisy, i sebe spasitelnější, nic nedokáží (aspoň nyní, srovnej níže 2.) na **našem** venkově zliberalisovaném. Dvě čísla „Obrany víry“ chtěl jsem dostati do rodin mně osobně nakloněných, které dle mého přesvědčení ještě na víru dávají — nešlo to, byla mně ihned zpět vrácena, a dodávám to nyní jenom (jedinkým) osobám (rozumí se ženským), které denně navštěvují mši svatou.

„Obrana víry“ je výborná, řízná — a takové mluvy jesti třeba; ale měla si zvoliti jiný titul, aby hned *a limine* nezarážela; také neradno, hned v titulu s „katolictvím“ se objeviti, neb tím hodí se jen pro katolíky z přesvědčení, z lásky; ale kde pak takových zde máte? My jsme tu rádi, že je k pevné víře v Boha přivedeme a v ní udržíme; tuto víru jim (ne tak z písma sv., tomu bohužel málo přisvědčují) z výroků zdravého rozumu dokazujeme jakožto jen jednu pravou (aby i nejsprostší člověk musel přijíti k přesvědčení, „pravda může býti jen jedna“), z dějin pak jim přivádíme důvody, že tato jedna pravá víra odjakživa (rozuměj — dějin křesťanských) katolická atd.

Právě ty noviny, jež se jako „katolické“ označují (7. poznámka red. „Čecha), již pro tento název (nyní aspoň, srovnej níže 2.) pro **náš** lid zliberalisovaný se nehodí; nemíním jiný lid zbožný, nebo, jak se říká, aspoň dobrý, hodný, volný, duchovních svých poslušný, nýbrž náš lid zliberalisovaný, t. j. ne pouze liberální, svobodomyslný, nýbrž zliberalisovaný, t. j. skrz naskrz liberalismem prosáklý a v něm zabředlý; a to hlavně náš zde lid v krajině N. (nepovím, abyste nám ho ještě více nepobouřili; na jménu ostatně nezáleží, dosti smutno, že skutečně takový lid jest na světě). Abych pak poznámky redakce „Čecha“ hned zde zodpověděl: článek můj dobře naznačil, kterak křesť. mrav hájiti (7.), „upozorní-li se (v brošůrce) nenápadným ale způsobem (neboť nápadně-li se to děje, **zahodí to liberál**, jehož získati chci pro víru a mrav křesťanský) na zásady křesťanské“ atd. Poznámce pak 6. musel jsem se skutečně usmáti: pravdať, nehodil se můj článek pro takový „Apoštolát tisku,“ jenž by nechtěl neb neuměl k spáse vyhledávati i — publikány, naše liberály. Kristus Pán i sv. apoštolé (odtud název „apoštolát“) **„všechněm** všecko“ učiněni jsou, aby **„všecky“** k spasení přivedli. I. Kor. 9, 22. Nenechte tudíž žádného zahynouti svou vinou, ani toho liberála!

Co konečně „theologie fundamentální“ se dotýče, myslím, že se nedám p. dopisovatelem od hranic moravských zahanbiti co do přesvědčení svého o její důležitosti, ale do novin neb časopisů pro lid **zliberalisovaný**, má-li je vůbec do rukou vzíti a čísti (aspoň nyní, viz 2.), dokonce se nehodí. Však již tedy za 2. praví mého článku záhlaví: „Ja-

kého druhu“ atd. především třeba? to jest, co nyní, na první pokus tomu lidu našemu zde se má dáti do rukou, nežli si ho získáme, nežli k nám důvěry nabude, nežli přestane nás jako tmářů, zpátečníků, snad nepřátel lidu takového se stříci, nám se vyhýbati.

Co prospěje mi, „Čecha“ chtíť (což by bylo o chtění!) dostati mezi lid, když ten lid právě proto se mi vyhýbá, že „Čecha“ odebírám? Napřed musím něčím ten lid získati, on musí odložiti ty předsudky o kněžích, on musí sám se přesvědčiti, že to ten kněz, a jenom kněz s ním upřímně míní; ale čím získám ten lid svůj (náš), skrz naskrz zliberalisovaný? „Čechem?“ „Hlasem?“ „Vlastí?“ „Obranou víry?“ Zajisté ne, teď aspoň ještě ne; ty mu teď vůbec ani nesmím ukázati, nemá-li lid ještě více se mi odciziti.

Jakého tedy druhu ... především třeba? K tomu odpovídá můj článek: praktické brošůrky. „Takovými praktickými brošůrkami získá si tiskárna (vydavatel, spolek, družstvo a j.) — a s ní i kněz rozšiřovatel (pravím dnes) — náš lid i zliberalisovaný — pak máš vyhráno,“ t. j. pak můžeš tomu lidu, jehož jsi získal, podávati, co chceš a co můžeš, pak (ale jen pak) přijme od tebe (jenž jsi mu praktickým tím způsobem dokázal, že zamýšlíš jeho dobro) všecko, i „Čecha,“ jímžto dříve pohrdával a proň i tebou, i „Vlasť,“ i „Obranu víry;“ nyní (ale jen nyní teprv) ho bude těšiti, že může i duši svou šlechtiti ... a tak jsi se stal — jeho apoštolem.

Tolik na dorozuměnou „Čechu“ i p. dopisovateli jeho a na posouzenou, hodil-li se můj článek (minulý i dnešní) do „Apoštolátu tisku.“ Více však se nepouštím do žádné polemiky s nikým, ponechávaje celou věc Bohu vševědoucímu, jenž nás všecky jednou dobře rozsoudí.

Jeden farář na venkově zliberalisovaném.

Poznámka redakce. V čísle předešlém listů těchto, na str. 150. přidali jsme ku článku tamnímu poznámku, již bychom nyní rádi vyplnili. Zatím předešel nás jednak p. spisovatel, jehož „Zasláno“ uveřejňujeme doslovně, jednak statečný denník „Čech“ v č. 261. dopisem „Od hranic moravských,“ kde polemisuje sice proti všem článkům čísla toho, zvláště však proti tomuto udanému: rozumí se samo sebou, že jsme i za takovou zmínku povděčni, neboť projevuje alespoň všímavosť, a zlé vůle že p. dopisovatel nemá, smíme snad tolikéž doufati; neníť nic osudnějšího nad nevšímavosť a ignorování ...

Námitky jeho proti oněm návrhům našim chtěli jsme větu za větou vyvrátiti: není toho však třeba, protože slavná redakce „Čecha“ učinila tak za nás. Toliko to připomínáme — poněvadž „nedrobiti sil“ jest mu jaksi heslem a universálním důvodem — že ne všecko hodí se na všecko; co v jednom případě je drobením sil, ve druhém jest sbíráním a tužením sil; o drobení sil v katolické žurnalistice české již předkem ani řeči býti nemůže, protože vlastně ještě žádné nejsou sjednoceny — bohužel! Slova naše nešla přímo a určitě k novému denníku, nýbrž vůbec na podporu toho, který jest, ale hned jakmile bude jen trochu lze, ovšem na založení nového: že je zbytečný, tomu nikdo nevěří, ani ten, kdo sám to tvrdí, že pak není lze hned návrh ten podati, záleží na nedostatku peněz, a jenom na nedostatku peněz. Co do řevnivosti mezi Čechami a Moravou, my o žádné nevíme a nechceme věděti: Apoštolát

založen od Čechů — budiž jim za to dík — jak od Moravanů, my hledíme podporovati Čechy i Moravany v dobrých podnicích a žádáme podpory v Cechách i na Moravě; kdo nám jí v Čechách odepírá proto, že bydlíme na Moravě, nedostal se ještě přes abecedu národního vědomí, a česká literatura v Čechách bezpochyby z takových také asi neztuční . . . Požadovati však — ať se vrátíme ku vlastní řeči — aby jediný denník vyhověl potřebám dvou nejlidnatějších zemí, zdá se nám poněkud mnoho. Ostatně se toho denníku ještě nikdo nelekej: on, bohužel, tak brzy ještě nepovstane . . .

Co do článku „jakého druhu tiskopisů je našemu lidu na venkově zliberalisovanému především třeba?“ uznáváme z části výtky mu činěné, ano přidáváme ještě, že vyplynul i z nálady místní; neboť p. spis., jsa duchovním správcem ve krajině naskrze prosáklé mladočešstvím zajisté vidí nejlépe, čeho potřebí: té toliko vady se dopustil, že nezachoval se dle zásady: „jedno konati, druhého neopomíjeti!“ Horle pro stránku praktickou, zapomněl, že tato spočívati musí na stránce idealné, na pravé křesťanské zbožnosti a lásce k bližnímu. Mnoho, prý, se tiskne: odpovídáme, že mnoho a málo, jak libo; jisto jest, že se málo čte, že se spisy málo rozšiřují; a ne ve všem a všude tiskne se mnoho; jsou mnohé stránky veřejného života, o kterých se po katolicku netiskne nic, pranic! Proto tedy dva vždy spíše úloze své dostojí než jeden, a když jsou v takovém poměru jako Praha a Brno, jistě že více dobré věci rozšíří nežli Praha sama.

Co dále tvrdí tam o „Vlasti,“ že bude lidu příliš „studýrovaná“ atd., tu již přece jedenkráte třeba připomněti těm, již pořád ten milý „lid“ mají na paměti, že na gymnasiích, realkách, universitě atd. „je také lid“ a to lid, jenž bude za chvíli v národě rozhodovati!! Jestliže tam neujme se tisk katolický, všecky snahy jsou marny; pak konečně dostačí pro „lid“ i Škarnicl, netřeba žádných nových podniků, protože jsou zbytečny.

Proto však nesouhlasíme zase ani s p. kritikem v „Čechu,“ ani se sl. redakcí jeho, že by ze článku pranic do „Apoštolátu tisku“ se nehodilo. Myšlénka, že třeba pro jednotlivé stavy vydávati knížky praktické na základě — ale nic více! — křesťanství jest i naše: čas ku práci, čas k modlitbě, čas k zábavě; tož i knížka modlitební, knížka praktická, knížka zábavná; kdo všecko míchá, nesvede nic a zoškliví se, ač ovšem na základě prvého vše spočívati má. Jiná ovšem jest, žádá-li pan spisovatel knížek hodně laciných, téměř zadarmo: Hic Rhodus, hic salta — tam to vězí!

Tolik na dorozuměnou, po druhé snad více; zatím jen ještě jedenkráte: Trochu méně citlivůstkářství, nic jednostranného, nic choutkářského, nic umíněného, a věc naše hned jinak bude dopadati; „jedno konati a druhého neopomíjeti!“

Hlídka literární.

Obětovaná. Historická povídka. Napsal Al. Dostál. Zábavné bibliotéky č. 89. Tiskem a nákladem pap. knihtiskárny benediktinské. V Brně 1884. Str. 174. Cena 55 kr.

Když ubohý náš Beneš Třebízský s posledním proudem krve vychrlil také velikého ducha, jímž tak neunavně obohacoval příhradu literatury naší pro povídky historické, nejednou teskně jsme se tázali: Kdož nám jej nahradí? — Četba »Obětované« obradovala nás odpovědí: Možná, velmi možná, že Alois Dostál! Oprávněnosť naděje té odůvodní ovšem nejlépe dílo samo, dílo v nejlepším smyslu cyrillomethodějské; následující nástin jeho rázu, jakož i úvaha o ceně jeho nemá jiného účelu, než přispěti k tomu, aby zajímavý a vzorně bezúhonný spis tento čtenářstva nejčetnějšího se dožil a co nejvíce srdcí působivým dějstvem a slohem svým k lásce a nadšení pro církev a vlasť povznesl: toť jeho cíl. —

Základní myšlenka povídky Dostálovy jest asi tato: Pohanství, i když jeho zástupcové tak jsou energičtí jako vlchvec Dub, musí konečně ustoupiti v životě národu vznešenější víře katolické, hlásána-li ovšem tak obětovným lidumilem, jako jest Cyrill s bratrem Methodem, a doporučena-li zároveň lidu tak úchvatným příkladem jako jest Květuška, překrásný typ sebezapíravosti, v pohnutkách, způsobu i účelu dokonalé. Květuška přes to, že povahu její kalí jedna »lež z nouze,« dočasné zapírání víry nové ze strachu, aby otce nezarmoutila — zářivým obrazem, ba zosobněním jest náboženství Kristova, jež velí stoupencům, i s největším sebezapřením umenšovati běd pozemských bezúhonným blahem bližních a při tom i v nehodách, v jakých »lidé tohoto světa« zešílejí nebo zoufale se vraždí — nacházeti pomocí víry zdroj vyššího povznešení a blaha duchovního.

Odtud plyne nadlidské ono kouzlo »trpných« karakterů křesťanských, po němž marně se pídíme v literatuře pražské za posledního desítiletí. Jmenujte mi u nás dílo s takými partiemi, aby v nich poesie, zdravá psychologie i víra slavila triumfy jako v VII., IX., XII. a XIII. oddíle »Obětované.« Literární cenou vstoupí »Obětovaná« po bok Jiráskova »Obětovaného«, zvláště vynasnaží-li se p. spisovatel, aby též velkolepým obrazem staroslovanského žití na Moravě stala se jeho kresba obšírnějším upotřebením archaeologických článků z »Musejníka«, ze »Slov. Sborníku«, ze Křížkova spisu o životě starých Slovanů a p., k analogiím staromoravským.

Mimo to radíme, aby při druhém spracování bylo pominuto některých vad. Není případno, titulovati prostý nábytek chaty Dubovy »nejprimitivnějším«. (Str. 14.) Ještě nepřípadněji klade na str. 15. rozumující Květušce moderní výrok proti modlářství do úst: »Lidská fantasie mocným tvůrcem nejrozmanitějších obrazů.« Místo obětě stůjž oběti, dole na str. 12., — a zradila místo zrodila na str. 18.

Podstatněji do skladby umělecké zasahují tyto dvě vady: Květuška usne, »držíc pevně v ruce obraz Panny Marie; ráno přijde Dub, a zděšen spoustou rozbitých bůžků, přikvapí přímo k postýlce dceřině v obavě, zdaž i jí zlého cosi se nepřihodilo. Zdaž nebyl by jistě zočil nenáviděného obrazu?! Zdaž nebyl by pojat z toho odhalení silnějšího podezření proti dceři, že snad ona bůžky ztroskotala!? Zde třeba jiné taktiky!!

Ještě méně uspokojila nám cit i rozum kusá scéna, kde Dub zapuzuje Květušku, novou víru vyznavší. Povaha Květuščina, jak ji teprve později seznáme, její »soucit k otci opuštěnému, starému«, nebyl by dopustil, aby dobrá dcera tak náhle se rozhodla jíti k zemance Lucii po hněvivém výroku otcově: »Jdi, ke mně se nehlas, nevěrnice!« — My, čtouce, přejeme si právem, aby Květuška ještě jednou došla od lípy k rodné chatce, a zde slzami i prosbami roditele obměkčovala, až by ji třebas — násilně zahnal...! Též tuze pozdě zvíme od Bořity na str. 89., jak ji otec proklínal do vlků, stromů, skal — — a že on »byl svědkem celého výstupu,« že »již již hotovil se vystoupiti,« ale že »čekal, kdyby bylo zle!!« — Na str. 95. vykládá Lucie Bořitovi, že »chudák přišla na hrad všechna nemocna. Spisovatel však sám na str. 66. pomáhá Květušce z údolí odcházející pohromu zapomínati »dosud nepoznaným citem lásky.« — Hle, jak získá výstup rozluky ve psychologické prohloubenosti, v povahojevnosti i v zajímavosti až napínavé, když pan spisovatel hovor na stranách vytčených vyplní jinými okolnostmi, a co tam na způsob referátu praví, když v živém ději přenese do oddílu V. a přikouzlí výstup Květušky s Bořitou před jejím příchodem na Borotín! — Též výklady Mirotovy o životě Cyrillově (na str. 38. a 39.) neuznal nám cit za vhodně, bez násilné tendence umístěny.

V ostatním p. spisovatel jen chvály hoden jest.

Obkročivé kladení scén vážných a zase roztomilých velmi se mu zdařilo. Dojemná líceň Rostislavova i Methodova odsouzení i uvěznění poskytla příležitosť ku projevu také spravedlnosti vůči vládním biskupům vojenským říše německé, kteří na Moravě i jinde u Slovanův apoštolujíce, jednali za heslem: »Non propter Jesum, sed propter esum.«

Mikula zbrojnoš jest rázovitě vykreslen ve prostonárodního Marta staromoravského.

Nejlépe vidíme psychologickou zkušenosť p. spisovatelovu na Elišce a Bořitovi, mladíku to v nejlepším smyslu vlasteneckém, jenž nadšení pro věrověsta obraceje v rychlý čin, pranic se neohlédá po pravidlech a překážkách.

Sloh jest přirozený, plynný a na mnoha místech zosobňováním zjevů přírodních velmi básnický. — Úprava spisu jest dosti hezká, zrovna jako příhodný obraz apoštolů našich v jeho průčelí. Cena — 55 kr. — velmi levná.

Končíme přáním, aby naši kněží a bohoslovci neopomenuli napřed mezi sebou a pak mezi dorůstající mládeží cenný, zajímavý a bezúhonný spis Dostálův co nejhromadněji rozšířiti. Až bude přepracován, rádi bychom jej uviděli také v jiných jazycích slovanských přeložený, aby též za hranicemi naší vlasti vykonal poslání své — velikou totiž přípravu ku slovansko-náboženské manifestaci ducha cyrillo-methodějského na Velehradě v roku příštím.

Al. J. O.

V dětském světě. Povídky, pověsti a pohádky, jež napsal Fr. V. Kodym. »Zábavné bibliotéky« dílo 90. V Brně 1884. Tiskem a nákladem benediktinské knihtiskárny. R. 1885. Serie I. sešit 9. Stran 60. Cena 20 kr.

Mladistvým čtenářům mezi školáctvem a tudíž rozšiřovatelům »Anděla strážného« a podobné četby rozhodně doporučujeme zajímavě poučnou knihu Kodymovu. Thema povídky »Tři štědré večery« zasluhuje mnohem širšího vypracování. Poslední věta vadí, jsouc tendencí z děje neplynoucí. Z pohádek a pověstí vyniká »O šťastné přadleně« intencí mravní i náplní fantasie, dvojím to pod-

statným požadavkem do ceny pohádek. Uchvacující a zpracování veršem hodná jest pověsť: »Supí hnízdo na Hrubé Skále.« »O zakletých bratřích« a »O Mařence i Anince« trpí opakováním osnovy. — Velmi dojemný i poučný jest opravdivý příběh v povídce »Dobrým za zlé.« *Al. J. O.*

Dědictví Maličkých v Bohdalově. Povídka pro údy „Dědictví Maličkých" od Fr. Pravdy. Jubilejní podíl čís. 28. V Hradci Králové. 1884.

Kdo by ze čtenářů našeho listu neznal oné blahodárné činnosti, již bylo „Dědictví Maličkých" první čtvrtstoletí po svém založení projevilo!

Vyšlo 27 čísel s pěkným obsahem a důstojně k nim řadí se číslo 28., podíl jubilejní, jež má za děj krásný rozkvět „Dědictví Maličkých" v Bohdalově. Způsobem velmi zajímavým vykládá pan spisovatel, kterak dítky B., těšíce se na „Dědictví Maličkých," dostaly z Rakous dvé sirotků po otci do B. příslušilém. A také se o to dědictví starají. Společnou podporou dítek, rodičů, duchovních, učitelův a vrchnosti místní vychovávají se z opuštěných sirotků řádní členové lidské společnosti.

Vyrostlo dědictví z Rakous, avšak neopozdilo se za ním duchovní dědictví z Král. Hradce — „Dědictví Maličkých." Údů přibývá den ode dne, lid navyká si ušlechtilé četbě, odvyká si mnohé nezpůsoby a vady, a obec Bohdalov může nyní býti vzorem obcím jiným.

Kéž by bylo i u nás hodně takových Bohdalovů!

Povídka jest pro dítky velmi vhodna, vždyť ji napsal Frant. Pravda — přítel dítek. Než na některých místech se nám zdá, že jest přece příliš ideální. Jest dobře idealisovati zvláště pro mládež, ale ne příliš.

Spisovatel bedlivým okem postřehuje dobré a špatné stránky dětské povahy, dává dětem při jejich hrách promlouvati a tím útlé čtenáře poučuje a šlechtí. Co tu pronešeno poučení ve formě zábavné! Mládeži psáti jest nesnadno, ale Pravda to již umí. Tímto číslem dokázalo „Dědictví Maličkých" znova svůj krásný účel. Proto podporujme je, kdo můžeme! Kéž působí i druhé čtvrtstoletí tak blahodárně na naši mládež, jako až dosavad!

Felix.

Proudem doby. Sebrané úvahy a feuilletony. Napsal Fr. V. Kodym. Nákladem G. A. Bibusa v Telči. 1884.

Komu se podařilo někdy dostati do rukou některou úvahu nebo feuilleton, jež byl p. Kodym po různu v časopisech uveřejnil, dá mně za pravdu, že velmi dobrá to myšlénka, rozptýlené úvahy sebrati a ve sbírce našemu čtenářstvu podati. O knize té není potřeba se ze široka zmiňovati, poněvadž o jednotlivých částech listy moravské a české se již byly zmínily, a to velmi pochvalně. A vskutku, přáli bychom si, aby tato malá knížka dostala se do všech našich rodin, zvláště takových, o jakých p. spisovatel mluví. Jsou to podařené obrázky z našich mnohých rodin! Co tu na několika stránkách pověděno pravdy!

Sbírka dělí se na pět oddílů: Uvahy vlastenecké I., literární, obrázky venkovské, ethické a vlastenecké II.

Pan spisovatel satyrickou formou tepe naše mnohé domácnosti, v nichž se mluví všelijak jinak, jenom ne správně česky. Mrská zvyk, dávati našim dívkám pozlátko polovzdělanosti a radí, by se vychovávaly dívky směrem zdravým.

Úvah literárních mohli by si všimnouti tak zvaní kosmopolisté a ti, již rádi naše slabé síly drobí.

Třetí oddíl obsahuje mnoho pravdy smutné a podává léky potřebné. Rozpravy ethické svědčí o výborné postřehavosti spisovatelově.

Úvah vlasteneckých díl druhý mluví k srdci našim spolkům, jednotám, zkrátka

nám všem, a sice článkem: „Vady, jichž si nevšímáme.“

Kdyby aspoň polovice tužeb p. spisovatelových se uskutečnila, daleko bychom pokročili. Dej, Bože, zdaru!

Schvalujeme, ba prosíme, by kniha ta našla hojných čtenářů, vždyť jest dobra, lacina a mimo to poloviční výtěžek jest věnován „Matici.“ *J. P.*

Slavín učitelský. Sbírka životopisů zasloužilých paedagogů českých, učitelův i kněží. Pořádá Fr. Bayer. Svazek I. G. A. Lindner. Od Josefa Kliky. (S podobiznou.) Ve Velkém Meziříčí. Tiskem a nákladem J. F. Šaška. 1884. Stran 29.

V nejnovější době učitelstvu třeba tu zaslouženou chválu vzdáti, že si všímá pilně samo sebe, že pracuje úsilovně ve mnohých odvětvích oboru svého vychovatelského, jednak díly specialnými, jednak souborným: zvláště posledních objevuje se stále víc a více, a niternou cenou svou namnoze vynikajících. Podnik tento poslouží ovšem i dějinám literárním vůbec, bude-li skutečně obsahovati všecky životopisy, které slibuje, nebude-li pouhým chvalořečníkem a bude-li na obě strany dosti střízlivým, čehož mu srdečně přejeme.

Prvý životopis proslulého učence G. A. Lindnera, nyní profesora filosofie a paedagog. na vysokém učení pražském, je psán s nadšenou pietou, která spisovatele neopouští ani tam, kde třeba dáti straně protivné nezasloužený štulec, ano kde jest naprosto urážlivá a nespravedlivá. Roku 1854., na příklad, přesazen Lindner pro své „názory svobodomyslné“ (str. 8.) do Štýrska; „tak skončena zase jedna episoda z odvěkého boje vědy a víry!“ dodává k tomu spisovatel. „Jen ne tak zhurta a nesmyslně!“ dodává k tomu referent.

Skutky Lindnerovy jsou podrobně a, pokud bylo lze se přesvědčiti, přesně vypsány: o smýšlení jeho náboženském, vlastně bezbožeckém, ovšem my jinak soudíme — a tím také o celé podstatné ceně pro vychování v pravdě ušlechtilém. Pan spisovatel byl by lépe udělal, kdyby byl do věci té se nedával: měl se zajisté za povolána souditi, zda-li myšlénky jeho o duši (str. 18.) „přibližují se pravdě,“ zda jest Lindner materialistou a darwinistou a pod. — avšak podjal se díla, jemuž, upřímně řečeno, nerozumí ani za mák: tedy vždy tu lépe mlčeti! Věci takové se nerozřeší ještě učebnicí psychologie! Tím pak opatrněji třeba o takových „názorech“ psáti, poněvadž asi by ve velké rozpaky přišel pan spisovatel, jsa tázán, jakou logikou z materialismu a darwinismu člověk dojde ku zdárné mravnosti a pravému výchovu. My mu odpověď odpouštíme.

Sloh jest plynný, výprava zajímavá. Jazykových vad namanulo se několik. Úprava je pěkná.

Mladý svět. Verše. Alois Škampa. V Praze. Nakladatel J. R. Vilímek. 1884.

Pěkná sbírka básní mladého a nadaného básníka, básní většinou erótických: ačkoli ze zásady pouze takové četby studujícím, kteří hlavně jsou nyní čtenáři básní, doporučovati nelze, přece slušno básníkovi dáti svědectví, že vedl si s velkou delikátností a jemným vkusem. Některé básně jsou v pravdě překrásné.

Milovníkům podobné četby buďte tedy básně ty jakožto z podobných ještě nejlepší doporučeny: budou si ovšem i oni s námi přáti, aby některé místo raději nebylo ve sbírce té, jí samé s prospěchem.

Ballady a legendy. A. E. Mužík. V Praze. Nakladatel týž. 1884.

Básně Mužíkovy, v různých listech uveřejňované, se zálibou byly čítány. Tato sbírka ballad obsahuje některé pravé vzory svého druhu, avšak také jiné bezcenné nebo méně cenné. Některé trpí mlhavostí myšlének i formy, jiné

jsou poněkud dělané a rozvláčné; básník libuje si ve předmětech pošmurných, ano jen ve stránkách temných, hledaje namnoze jen ve zločinech lidských zápletek a řešení, čímž ovšem stává se poněkud nesympathickým.

„Legendy“ jsou vesměs pěkné a zdařilé (str. 98. složen toliko, zcela nepřiměřeně, obligátní hold vkusu Makartovu); přáli bychom si básníka tuto častěji, ač ovšem ne dle smyslnosti v látkách náboženských úmyslně vyhledávané, nýbrž jako básníka vyššího, křesťanského.

Úprava knížky jest velmi sličná.

Zábavné listy, obrázkový časopis pro český lid. Redaktor J. L. Turnovský. Ročníku VI. č. 26.; ročn. VII. č. 1. a 2. Nákladem A. Hynka v Praze.

Podotýkáme, že nový, sedmý ročník „Záb. listů“ vychází v nové úpravě, formát jest zvětšen, papír lepší, a doufáme, že se zevnějškem pokračovati bude i stránka obsahová, ač tím není řečeno, že bychom předešlý ročník snad chtěli haněti. Naopak: vidíme, že zábavné čtení v nich obsažené není toho druhu, aby se jím pouze čas ubíjel, nýbrž že baví, zároveň hravě poučuje. Tak se „Zábavné listy“ odporučují samy nejlépe.

Katholski Posol. Ludowy czasopis. Wudawany wot towařstwa Cyrilla a Methodija v Budyschinje. Redaktor Jakub Skala. Ročníku XXII. č. 20.

Deklamovánky. Školám a rodinám sepsal B. M. Kulda, sídelní kanovník na Vyšehradě atd. I. svazek. Druhé, rozmnožené vydání. V Praze. 1883. II. svazek. V Brně. 1884. Nákladem vlastním. Stran 176 a 185.

Slovutný veterán vzdělavatelného písemnictva našeho podává tu hojnou sbírku nejrozmanitějších deklamovánek obsahu náboženského, dějepisného, přírodního, vůbec poučného a vzdělávajícího. Ku přednáškám hodí se velmi dobře. Tu a tam ovšem převládá účel poučný nad čistě básnický, avšak i tím účelu sbírky poslouženo. Budiž tedy školám a rodinám křesťanským doporučena.

Zevrubné dějiny českého písemnictví doby nové. Napsal Fr. Bačkovský. Díl I., období předbřeznové. V Praze. Nakl. Frant. Borový. 1884. Seš. 1. a 2. Str. 96. Cena 80 kr.

Konečně po mnohých pokusech a slibech, s různých stran činěných, dočkali jsme se díla velepotřebného, obšírnějších totiž a pragmatických dějin literatury, prozatím aspoň nové. Nyní nedáváme se do obšírnějšího rozboru nového díla toho, ponechávajíce si toho na dobu pozdější. Teď jen zkrátka na spis upozorňujeme a k podpoře jeho vyzýváme. Jestiť, pokud viděti lze z prvých dvou sešitů, pracován s neobyčejnou pílí a bedlivostí, jakož i vědeckou důkladností: co snad při tom bohatství látky nedostávalo by se v přehlednosti, hojně nahrazeno úplností snesených dat. Přáti jen si jest, aby později, kdy bude třeba více samostatného soudu kritického, jednáno bylo s obezřetností co největší. Poněkud příkrým vidí se soud o jesuitech na str. 15. sl. pronesený, zvláště v tom povšechném znění.

Úprava je pěkná, cena mohla by býti o něco nižší.

Blahé, zlaté mládí. Album původních prací pro českou mládež. Spořádali Jan Fišer a Fr. Hrnčíř. Ročník I. V Pardubicích 1884. Nákladem F. a V. Hoblíka. Cena 50 kr.

Mládeži a jejím přátelům dostalo se „Blahým, zlatým mládím“ nové četby ušlechtilé. Jesti dobrým znamením, že za doby, kdy literatura naše zaplavena spisy špatnými, uvázalo se pořadatelstvo vydati tuto knihu, jest dobrým znamením, že se našlo tolik sil, jež ulo-

žily zde práce své, které, byť i stručny i netvořící epoch v literatuře, vynikají vnitřní hodnotou. Dílko toto výborným nám zároveň svědectvím, jak přesnadno a výhodno působiti na srdce mládeže na základě náboženském, výborným svědectvím, jak snadno lze lásku k vlasti spojiti s láskou k Bohu. Toho důkazem nám prvá povídka „Pták, který mluví,“ od Fr. Hrnčíře. S jakou radostí čteme slova lesního Březiny, kteráž praví svému mladinkému synáčkovi, poučuje jej o významu vlastenectví a nejrozšířenější písni národní „Kde domov můj?“ Zda necítí i čtenář dospělý s dítkami, jež vystupují zde v popředí? Zda nestávají se skutkem slova poslední sloky básničky Raušarovy: „Ve oku bleskne slzička“ atd.?

Neméně zalíbí se povídka Špačkova „Malé dobroditelky,“ jež obsahem svým o lásce k bližnímu a milosrdenství odporučuje se co nejvíce. — Ba ani historické stránky nezapomenuto. O době vladaření českého světce Václava známo je pramálo; z povídky „Poslední postřižiny“ nabude čtenář alespoň krásného rozhledu a poznání nejen o zmíněném, nýbrž i o četných obtížích, s jakými bylo spojeno rozšíření křesťanství po Čechách.

Ze článků poučných vyjímáme krátkou rozpravu „o bílé barvě,“ „barvě nevinnosti, dobroty, lásky ke všem lidem, ku své vlasti, ku svému rodišti.“

Z básniček zamlouvá se nám nejvíce úvodní „Mládí“ a Bubníkova „Moc důvěry.“ Tím způsobem zábava a poučení střídá se v pěkném souladě až do konce.

Jest nám od srdce blahopřáti pp. pořadatelům k tak záslužnému podniku, kterýžto mládeži a jejím přátelům odporučujeme vřele; sami pak těšíme se již nyní na ročník druhý! *Kr.*

Velký Marianský kalendář pro lid katolický na obyčejný rok 1885. Vydavatel a redaktor Adolf Rodler. Tiskem a nákladem J. Steinbrenera ve Vimperce. Cena 50 kr.

Kalendářů, jež by se braly směrem čistě katolickým, se nám za prvějších let nedostávalo. Tomuto nedostatku snaží se odpomoci „Velký Marianský kalendář.“ I povšechný úkol kalendáře podařil se mu úplně. Jest totiž úlohou každého kalendáře rozšířiti mezi obecenstvem širším, vzdělaným i méně vzdělaným, poučení i zábavu. Oboje zastoupeno zde v slušném poměru. Ze článků zábavných líbil se nám nejlépe Pakostův „Pan doktor,“ neméně obrázek „Nepozdravím kněze!“ od Fr. Pravdy a „Vůtec veterán“ od Al. Dostála; z poučných historických zaznamenáváme článek od Jana Kř. Votky o sv. Janu Nepomuckém; „dobré rady hospodářům“ u hospodářů, pokyny ve článku „kapitál a společenstva živnostníků“ u živnostenstva dojdou zajisté pochvaly. Kéž nabude kalendář tento hojného rozšíření mezi katolickým obecenstvem! *Kr.*

Obrázková knihovna. Ročníku II. seš. 10. Řídí St. Řehák. „Doma,“ verše, které české mládeži napsal K. V. Rais, illustroval E. Zillich. Str. 37. Cena 16 kr.

Sešit 10. obsahuje povídky a zkazky národní, které rouchem básnickým oděl K. V. Rais. Snaha, pověsti národní a povídky podávati mládeži naší za četbu, jest velmi záslužna a chvalitebna. Poutají zajisté národní zkazky mysl mládeže daleko více, nežli látky jí docela cizí, s jakými bohužel se tak často potkáváme v literatuře určené mládeži. Jimi vzbuzuje se v její útlých srdcích cit vlastenecký, láska ku slavným předkům, a obrací se její pozornosť též ku dějepisné stránce naší milé vlasti. Krásným vzorem toho druhu jest již prvá básnička „Skřivánek,“ kde děje se zmínka o příchodu praotce Čecha do nynější české vlasti; pak „Líska Přemyslova,“ kde

zmiňuje se o volbě Přemyslově za krále českého; tak i „Krvavá růže“ a „Vyhnanci.“

Mezi pověsti dějinné vpleteny jsou báchorky a povídky něžné a vnímavé mysle mládeži zvláště lahodící, jako jsou: „U brány nebeské,“ „Vodník,“ „Jahody“ a jiné vskutku pečlivě vybírané. Verš jest plynný, slova prosta a nehledaná a tudíž snadno srozumitelná.

Pět obrázků, provedených od E. Zillicha, obsah objasňují a činí ještě poutavějším.

Sešitem 10. přibyla zase ozdoba do žákovských knihoven, a bylo by si přáti, aby „Obrázk. knihovna“ dále tak zdárně pokračovala u vydávání děl duchu mládeže přiměřených.

Sešit 11. obsahuje „Obrázky přírodopisné.“ Část I. Napsal E. Musil-Daňkovský. Kreslil Karel Thuma. I tento sešit budiž knihovnám školním doporučen.

O reformě hudby chrámové. Napsal Václav Vaněk, řídící učitel v Bezně. Nákladem M. Knappa v Praze, 1883. Cena 20 kr.

Malý, ale znamenitý to spisek, jenž by měl nejen hojně rozšiřován a čten býti, nýbrž jeho rady a pokynutí by se měly v platnosť uváděti. Pan spisovatel se drží více stránky praktické a dává návod, jak by se reforma hudby chrámové měla i tam provésti, kde jest mnoho obtíží s tím spojeno. Přejeme spisku takového úspěchu, jakého nám na Moravě, obzvláště na venkově, třeba, aby se zpěv chrámový vzmohl a se udržel beze vší hlomozivé hudby instrumentální.

Ilijova závěť. Povídka Augusta Šenoy. Z chorvatského přeložil Tom. V. Korec. Vydavatel P. Pl. Mathon v Brně.

Podvod, klam a šibalstvo sice na čas může utlačiti poctivosť, ale konečně přece pravda vítězívá a neřesť docházívá svého trestu. Tuto myšlenku u velmi zajímavé povídce provedl spisovatel „Ilijovy závěti.“

Prohnaný mámil, Jelušič, jenž ke svým arcilichvářským kouskům užívá svého postavení právnického, dostane ve svá tenata lehkomyslnou, ješitnou a světáckou vdovu, jejíž marnivosť vyžadovala mnoho peněz, i připravil nejen ji, nýbrž i její ubohou dceru, dědičku značného jmění, o veškeren majetek — matku stihl zasloužený trest, dceru však krutá zkouška. Avšak nevinnosť její došla opět zasloužené odměny, nebo její dobré skutky a spanilá mysl nesly dobré ovoce a nedaly jí v nouzi zahynouti, kdežto podvodníci jmění jejího neužili a bídně zahynuli. — Český překlad jest velmi zdařilý, tak že krásný děj povídky v pěkném rouše podán zajisté si získá četné čtenáře, kteří ve svých očekáváních budou úplně uspokojeni. *Fr. V.*

Pastuškové. Hra jesličková pro žáky škol obecných. Napsal a nápěvy opatřil Ant. Zavadil, učitel na Horách Kutných. Druhé vydání. Cena 20 kr.

Jest to dobrý návod, jak asi slaviti jest ve škole štědrý večer při vánočním stromku. Přispělo by však nemálo k živosti děje, kdyby se mezi jednotlivými zpěvy užilo krátké rozmluvy, vedené mezi žáky, místo přechodů pronášených učitelem. Pak by se ovšem musilo něco (třeba první legenda o prvorodičích) vynechati, a celá hra jako samostatný celek odděliti od části druhé celého spisku, totiž rozdávání dárků a přednesu básní, obsahem svým ke slavnosti štědrého večera přiléhajících.

Nápěvy jsou pěkné, upomínají na „Malé pastýře betlémské“ (některý jest docela z nich přijat). Slova jsou někdy v nářečí ponechána, někdy v řeči spisovné podána.

Česko-Moravská Pokladnice. Obrázkový kalendář na rok 1885. Nákladem Karla Bellmanna v Praze.

Česko-Moravská Pokladnice jest, soudíme-li o celku, kalendářem dobrým, neklademe-li právě jiných požadavků, než jaké od kalendáře žádati možno. Uprava jest hezká, lákavá, avšak podle nápisu „obrázkový“ dalo by se očekávati obrázků více; míníme obrázků lepších, odezírajíce od obyčejných, neumělých illustrací, nebo těch shledáváme dosti jinde v kalendářích, které nejsou „obrázkové.“ Jinak ale jsou obrázky ty velmi zdařilé, a což ještě při nich dobrého, že jsou opatřeny krátkým vysvětlením, nebo — u podobizen — stručným životopisem toho, koho představují.

Kalendář obsahuje mimo část hvězdářskou články zábavné a poučné. Nutno však vytknouti, že výběr článků těch nebyl velmi šťastný. Tak na př. delší povídka „Tmavá chodba“ jest taková, že při její četbě třeba se náležitě sebrati, aby bylo možno sledovati nitku děje, a když se dočte konce — jaký ze všeho užitek? Pro zábavu povídka ta se nehodí ani svým obsahem ani sestavením, ba neváhali bychom ji nazvati jakýmsi rozběhem v „napínavý“ román. Ovšem, že tam též nescházejí různé narážky na náboženství. Dle všeho jest to překlad.

Jiným článkům se takových výtek činiti nemůže, ba mnohé jsou velmi hezké, pěkná jest též báseň „Na Salaši,“ snad nejzdařilejší z celého obsahu. „Z temných stínů dějin lidstva“ jest roztrpčující hrůzopis. — Ostatní díl kalendáře vyplňují menší povídky a žerty, různá pokynutí že života pro život atd., mimo obvyklý seznam trhů a inserátů.

Pastýř duchovní. Časopis kněžstva česko-slovanského. Ročník IV. Redaktor M. Karlach. Sešit 22. V Praze. Mimo bohatou zásobu kázání a výkladův upozorňujeme na vědecké články Dra. Lenze („Učení Petra Chelčického o Eucharistii“), Dra. Víška „Z církevního práva“ a j.

Vlasť. Sv. II. s vybraným obsahem, z něhož upozorňujeme na Píseň zvonu od Kyselého, Různé bejlí z (sic) českého Parnasu od Fr. Pohunka, V. Beneš-Třebízský od K. Chmelnenského a jiné pěkné příspěvky.

Učebné listy jazyka anglického pro samouky od prof. Dra. V. E. Mourka. Arch 3. a 4. (O výslovnosti.) Stran 61. (Doporučujeme. Red.)

Komenský, č. 44.—48. s bohatým obsahem. Viz na př. velezajímavý Život starého kantora (J. Kosiny), O epice a lyrice české doby „vlastenecké“ od Fr. Bačkovského, a jiné důkladné práce. Ve zprávách a dopisech ovšem leccos obsaženo, s čím každý čtenář se porovnávati nebude, avšak to méně důležité.

Method. Redaktor F. Lehner. Č. 10. Ročník X. Zajímavé jsou „Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě“ (D. Škaruda) a „Kostel sv. Bartoloměje u Rakovníka“ (F. J. Lehner) mimo hojné umělecké zprávy. Mimo to má číslo tklivý nekrolog „† Petr Maixner“ (Lehner). Zasloužil by měsíčník ten podpory mnohem hojnější než opravdu má. Předplatné dva zlaté.

Zlatá Praha, č. 43.—47. s hohatými illustracemi a obsahem dosti rozmanitým.

Mir. V Celovci. Št. 20. a 21. Leto III. Vychází 10. a 25. každého měsíce o půl archu a stojí na rok 1 zl. Podává zajímavé zprávy ze života katol. Slovinců. Kdo se přiučuje slovinčině, měl by v něm zároveň dobrou pomůcku.

Obeta Nového Zákona od Martina Kollára. V Trnave. 1885. Cena 25 kr. Stran 71.

Upomínka na svěcení české školy v Bezděčíně. Ve prospěch „Ústř. Matice školské“ vydal Frant. Hrnčíř. Obsahuje slavnostní proslov Raisův.

Odborný seznam českých her společenských J. H. Brandeisa v Praze. Hry jsou namnoze ušlechtilé, pro děti i dospělé.

Ruch. Č. 28.—32. s cenným obsahem a pěknými illustracemi.

Dalibor. Hudební časopis, čísla listopadová. Vřele doporučujeme.

Laciná knihovna. Seš. 40.—44. obsahují pokr. románu Kiellandova „Garman a Worse," přeloženo z norštiny od V. Petrova. Nakladatel J. Otto. Sešit tříarchový po 10 kr.

Písmo svaté. Red. V. Štulc a kan. Dr. Lenz. Nakl. J. Otto. Sešit 3. Skvostného díla toho netřeba doporučovati.

Karbaníci. Výstražná povídka od V. Špačka. Nákl. M. Knappa. 1884. Vší chvály hodná.

Staří a mladí. Od Žofie Podlipské. Nakl. týž. Povídka méně zdařilá.

Pěstoun, prostonárodní časopis vychovatelský (red., nakl. a vydavatel Ant. Konst. Viták, učitel na městské dívčí škole v Poličce), dospěl ku číslu 11. „Pěstoun" vychází vždy 1. každého měsíce. Předplácí se ročně s poštovní donáškou 2 zl. 35 kr. Vřele doporučujeme.

Česko-moravský Národní Hospodář a samosprávný věstník. Redaktor JUDr. Jan Sovadina, advokát v Brně, dospěl ku 11. sešitu s obsahem zajímavým, vzhledem ku nynějším poměrům socialním.

Zpravodaj hospodářského spolku pro politický okres hořovický, redaktor Jan Dvořák. Vydavatel a nakladatel hosp. spolek v Hořovicích.

Pražské Hospodářské Noviny, časopis věnovaný veškerým odvětvím a potřebám hospodářským. Redaktor Josef Dumek, zemský hosp. uč. rady zemědělské pro král. české.

Hospodář, týdenník věnovaný rolnictví, hospodářskému průmyslu národnímu, hospodářství a veřejné správě vůbec. Majitel a redaktor: tajemník Hynek Tittl v Praze.

Hospodářský list, věnovaný rolnictví, hospodářskému průmyslu, národnímu hospodářství a samosprávě. Odpovědný redaktor Ad. Eckert, řiditel hospodářského ústavu v Chrudimi. Vychází třikráte za měsíc, předplatné celoročně 4 zl.

Domácí Hospodyně, čtrnáctidenník, věnovaný milé naší ženské pleti československé, jakož i všem ctitelům spořádaných domácností, redakcí Milosl. Procházkové. Tiskem a nákladem národní knihtisk. Kramáře a Procházky v Olomouci; celoroční předplatné 2 zl. 40 kr.

Besedy mládeže, pořádá Fr. Kučera, učitel v Karlíně.

Sv. 216. „Zimní večery," sbírka povídek a článků poučných i zábavných s obrázkem; sepsal Jan Tykač, učitel v České Třebové.

Sv. 217. „Kníže lidumil," dějepisná povídka. Vypravuje Václav Špaček.

Sv. 218. „Važme si otčiny;" původní povídka ze života vystěhovalců. Vypravuje F. J. Andrlík. Nákladem M. Knappa, knihkupce v Karlíně.

Knihy tyto úplně vyhovují účelu, jemuž jsou určeny.

Literární listy a Vesna č. 21.—22.

25 básniček pro děti. Z polského a maloruského přeložil Jan Nečas. Ve Velkém Meziříčí. Nákladem F. J. Šaška; cena 20 kr. Každá skorem básnička chová pěkné jádro, buď poučné buď žertovné, dítkám hodí se velmi dobře; hlavně při učení se napaměť budou pro svou snadnou a správnou formu hledané.

Divy světů známých i neznámých. Výběr románů Jules Vernea. Nákladem Al. R. Lauermanna v Praze. Překlad zajímavých děl Verneových dospěl již k sešitu 72., ve kterém dále vypravují se příběhy kapitána Hatterasa. Překlad jest plynný, úprava vkusná. Cena sešitu nepatrná, 20 kr.

Obraz činnosti literární učitelstva československého za posledních 100 let, od roku 1780—1882; s doplňky za léta 1883 a 1884. Sepsal Vojtěch Kryšpín. Sešit 1. S podobiznou Dra. L. S. Amerlinga a Štěpána Bačkory. Nákladem M. Knappa, knikupce v Karlíně. Naše učitelstvo shledá v obrazu tomto mnohou zajímavou a poučnou zprávu o pilné snaze svých pp. kollegů.

Na slova „Ještě slovo o krvavých románech" v „Apoštolátu tisku" č. 10. str. 142.—144. a na zvláštní žádosť a prosbu, dostalo se mně od ct. red.: „Dědictví maličkých" z Hradce Králové, „Svatojanského dědictví" z Prahy a ze „Zábavné bibliotéky" z Brna přečetných českých a německých knih, za něž všem šlechetným dárcům vzdávám díky nejsrdečnější.

Alois Dostál.

Doslov redakce.

Jest tomu asi rok, co jsme čileji chtěli se zasaditi o podporování katol. tisku a o rozšiřování dobrých spisů, a co jsme za týmže účelem počali vydávati »Zprávy apoštolátu tisku.« Jakého úspěchu jsme se dodělali? Díky Bohu, shledali jsme, že mnoho jest stejně s námi smýšlejících a že spojenými silami i svorným jednáním mnoho dobrého lze dosíci a mnoho zla překaziti.

K apoštolátu tisku přihlásilo se za členy zakládající 36, jichž příspěvek splacený 679 zl. uložen jako záloha ku př. na kauce polit. novinám*), z příspěvků 450 členů přispívajících (467 zl. 76 kr.), již si nevybrali svých podílů, zbývá ještě 68 zl. 8 kr., za něž knihy katol. se rozdají tam, kde jich nejvíce jest potřebí. Tolik co do spolku, jemužto přízní nejd. vrchnosti církevní dostane se na rok bohdá ještě pevnějšího základu a hojnějších milodarů, jak svou dobou oznámíme! A teď ke Zprávám, orgánu apoštolátu tisku.

Číslem tímto končíme prvý ročník jejich, ve kterém mělo jako na zkoušce ukázati se, zdali ve směru tom literárně katolickém přece něco zmůžeme. Pokud se to ukázalo, nepřísluší rozhodovati nám, nýbrž našim čtenářům, našim přátelům i — nepřátelům. Že cesta roku toho nebyla vystlána samými růžemi, uhodne tuším každý; že však z trní toho bylo také mnoho zbytečného, zaviněného těmi, již povoláni byli růže stláti, budiž jen podotčeno: ostatní náleží do zákoutí redakční světničky, a budiž tam také schováno, snad zapomněno.... Lépe totiž těšiti se budoucnosti než hořekovati nad minulostí: vzpomínky tyto buďtež jen maličkou pobídkou všem těm, kteří s námi souhlasí, kteří nás i hmotně podporovali, aby také mravně, literárně s námi činně spolupůsobili; jen tím způsobem lze rozšířiti a zdokonaliti dílo, jaké si předsevzaly »Zprávy« tyto.

Účelu toho již netřeba šířeji doličovati: kdo jej znáti chce, zná jej, a pokud lze souditi z veřejných projevů, souhlasí se s ním. I v budoucím ročníku, jejž s Boží pomocí nastoupiti chceme, jest účel týž: hájiti, podporovati, šířiti katolický, t. j. dobrý tisk, a brániti tisku zlému týmže způsobem, jakým dosavad, totiž jednak praktickými úvahami o věcech domácích a zprávami o cizích, jednak literární registrací novinek československých co nejhojnější a nejobsáhlejší*), aby takto v určitých hned případech dobré a ušlechtilé bylo schvalováno a tím podporováno, záhubné pak odmítáno.

Pravíme, že účel a úkol zůstane týž; toliko jméno a vedlejší zařízení bude změněno, jak doufáme, ve prospěch věci. Jméno listů bude: »Hlídka literární«, a budou vycházeti jako samostatný časopis literární. Zprávy pak čistě spolkové, »Apoštolátu tisku« přímo se týkající, ukládány budou ve zvláštní občasné příloze ku »Škole B. Srdce P.« Tím stane se rozhled všestrannějším, a zároveň odděleny budou zprávy věcně důležité a trvalé od časových a nahodilých.

K tomu ke všemu však potřebí jest především podpory co nejvíce vše-

*) Z úroků dostává se členům časopis „Zprávy“ zdarma.

*) Za tou příčinou nabízíme listy své ctěným vydavatelstvům a nakladatelstvům, aby spisy, o kterých zprávy chtějí míti podány, záhy nám zasýlala.

stranné, které se nám dosud ne vždy dostávalo. Díky buďtež sice vzdány všem dosavadním spolupracovníkům našim, již obětivě v obtížných často okolnostech nás podporovali a to výdatně a zdárně, avšak tuto záleží na tom, aby počet jejich se rozmnožil, aby dále všechny krajiny vlasti československé svými přispěvateli byly zastoupeny, již by o svých okolnostech mohli spolehlivě zpravovati.

Nehledáme zajisté žádného prospěchu vlastního, nýbrž blaha a pravého vzdělání veškerého katolického lidu československého: a mužů, kteří tentýž úkol životní v témže směru sobě položili, jest zajisté hojně; nuže, sestupme se, podporujme druh druha, bojujíce za dobrou věc proti špatné věci — ne proti osobám — spojme se odevšad co nejčetněji, vždyť nezáleží na tom, kdo co vykonal, nýbrž co se vykonalo!

Snad neklamou nás naděje naše, jež do příštího roku chováme. Snaha naše jak dosud i na dále jest upřímná; protož každý pokyn o zdokonalení podmínek jest velevítán; jen ať nežádá nikdo, abychom to nazývali bílým co jest černé a černým co jest bílé. — Že i nepřátel nám takto vzrůstá dosť a dosť, jest samozřejmo; avšak tím si jen lichotíme. Snad ani z přátel nevěří nám každý tak, jak ku zdárnému spolupůsobení potřebí; avšak o »tajnosti« takové nelze podniku veřejnému se starati. Opakujeme ještě jednou: snaha naše jest upřímná, všem vyhověti nelze; ale budeme hleděti co nejvíce vyhověti těm, jimž dle našeho směru vůbec vyhověti lze. Děkujíce tudíž opět a opět všem pomocníkům svým, prosíme jich i všech ostatních stejné vůle a smýšlení, aby ujali se s námi i na dále bohulibého díla, jemuž zajisté Bůh pomoci své neodepře. A když Bůh s námi, kdo proti nám?

Benediktinská knihtiskárna v Brně má na skladě:

Kancionál katolický, úplný. Cena váz. v kůži se zlatořízou 2 zl. 50 kr., váz. v kůži se zlatořízou a sponkou 2 zl. 50 kr., váz. v kůži se zlatořízou a s křížkem neb obrazem 3 zl.

Kancionál prostřední. Cena váz. se zlatořízou 1 zl. 80 kr.

Kancionálek, vydaný pro Čechy; písně podle kancionálu svato-Janského. Cena brož. 15 kr.

Náboženská vyobrazení

každého druhu a velikosti, v cenách nejnižších,

jichž cenník bude franko s 200 vyobrazeními zaslán.

Božské Srdce Páně, skvostně provedený umělecký obraz, pařížské vydání, ve vkusném, jemně pozlaceném rámci, 70 centim. vysokém, 56 centim. širokém, **za 3 zl.** (krámská cena 10 zl.), čítaje v to balení i poštovné. Druhé vydání, 80/66 centim. veliký obraz s rámem, **za 4 zl. — Božské Srdce Páně a Marie Panny,** každý 90/75 centim., v lesklém, zlatém rámci, **po 3 zl. 50 kr.**

Docela nové: Sv. Jan křtitel, **sv. Jan Nepomucký, sv. Stěpán, sv. Ladislav,** sv. Petr a Pavel, **sv. Václav, sv. Cyrill a Method, sv. Leonhart,** sv. Leopold, **sv. Alois,** sv. Antonín P., sv. František, sv. Vavřinec, sv. Jiří, sv. Florian, sv. Martin, **sv. Josef,** svatí andělé strážní, **sv. Anna, sv. Apollonia,** sv. Agatha, sv. Barbora, sv. Kateřina, sv. Cecilie, sv. Teresie, **sv. Ludmila,** sv. Rosalie, sv. Veronika a j. m.

Rovněž i každý jiný patron bude na požádání v olejových barvách proveden. **Obrazy oltářní, obrázky postní a obrázky bratrstev, jakož i kostelní dárky, správky na obrazích a rámech, malé obrázky a m. j.,** vše bude slušně a lacino dodáno.

Svato-Lukášská umělecká výstava

ve Vídni, I., Klanggasse 1.